

Dr. Franciszek Tomanek

KSIEGOWOŚĆ KUPIECKA

Wład *Wład* ZB FELICJYŃSKI

DR FRANCISZEK TOMANEK
Profesor Państwowej Akademii Handlowej we Lwowie

KSIĘGOWOŚĆ KUPIECKA

POJEDYNCZA I PODWÓJNA

(Z DOŁĄCZONEMI WZORAMI 19 KSIĄG HANDLOWYCH)

PODRĘCZNIK DLA SZKÓŁ I PRZEDSIĘBIORSTW HANDLOWYCH

NAKŁAD I WŁASNOŚĆ K. S. JAKUBOWSKIEGO
⊗ ⊗ ⊗ WE LWOWIE 1923 ⊗ ⊗ ⊗

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE

DZ4/2020

207085

TREŚĆ.

Wiadomości ogólne.

	Str.
1. Pojęcie księgowości	1
2. Znaczenie księgowości	2
3. Cel księgowości	4
4. Sposoby księgowania	6

Księgowość pojedyncza.

1. Pogląd ogólny	13
2. Inwentarz	15
3. Księga kasy	22
4. „ dłużników i wierzycieli	25
5. Strazza sklepowa	30
6. Księgi pomocnicze	31
7. Sposób księgowania	32
8. Praktyczne zastosowanie	35

Księgowość podwójna.

1. Pogląd ogólny	50
2. Rodzaje ksiąg	52
3. Księga inwentarzy	55
4. Zasady kontowania	57
5. Dziennik :	60
a) Dziennik kasowy	63
b) Prima-Nota	66
6. Księga główna	69
A) Konta składników majątkowych	70
B) Konta wkładek kapitałowych	76
7. Sposób księgowania	79
8. Zamknięcie kont księgi głównej	86
9. Księgi zapasowe	100
1) strazza kasowa	100
2) księga walut	101
3) „ papierów wartościowych	101
4) „ towarów i magazynowa	102
5) „ sklepowa	104
6) „ remes	106
7) „ trat.	107
8) „ dewiz	108
9) „ interesentów	108
10) „ ruchomości	111
11) „ nieruchomości	112

	Str.
10. Księgi pomocnicze:	112
1) księga zapadłości	113
2) " kupna	113
3) " sprzedaży	113
4) " zamówień	114
5) " wysyłek	114
6) " wydatków	115
7) " informacyj	115
8) " adresowa	115
9) " inseratów	115
10) " opłat stemplowych	116
11) " podatku od zbytku	116
12) " podatku dochodowego	116
13) " cennikowa	117
14) " protokołu	117
11. Praktyczne zastosowanie księgowości podwójnej	118
12. Księgowanie interesów komisowych	123
I. Księgowość u komitenta	124
II. " u komisanta a) kupno	127
b) sprzedaż	131
13. Księgowanie interesów partycypacyjnych	135
14. Eskontowanie pretensyj	142
15. Księgowość w spółce jawnej	144
16. Metody księgowości podwójnej	152
1) Metoda włoska	152
2) " niemiecka	152
3) " amerykańska	158
4) " francuska	161
5) " angielska	161
17. Praktyczne zastosowanie księgowości w interesach komisowych, partycypacyjnych i spółkach jawnych	163
 Spis dołączonych wzorów ksiąg handlowych	 168

ERRATA.

Na str.	21,	wiersz	3 od dołu	zamiast: Mp. 250.241—	ma być: Mp. 240.241—
" "	105,	"	12 " góry (Winien)	zamiast: 20 kg	" " : 2 kg
" "	118,	"	12 " dołu	zamiast: Bitto 89 kg	" " : Bitto 80 kg
" "	121,	"	6 " góry	" : Frs. 525.000—	" " : Frs. 52.500—
" "	137,	"	16 " dołu	" : Mp. 27.000—	" " : Mp. 27.400—

WIADOMOŚCI OGÓLNE.

1. Pojęcie księgowości.

Człowiek pierwotny stał na niskim poziomie cywilizacji i prowadził gospodarstwo zamknięte; nie było wówczas spójni wymiennogospodarczej. W miarę jednak rozwoju kultury przeszedł człowiek do gospodarstwa wymiennego, wszedł w stosunki wymiennohandlowe z innymi jednostkami, zrazu bardzo prymitywne w postaci zamiany produktu za produkt, potem drogą stopniowego udoskonalania się przechodzące w okres wymiany pieniężnej, a wreszcie i kredytowej. W okresie wymiany pieniężnej zastępuje się wymianę naturalną czyli produktu za produkt, wymianą produktu na pieniądź, albo pieniądza na produkt. Zjawia się pojęcie kupna-sprzedaży towaru i ukazuje się pieniądź jako pośrednik w wymianie i miernik wartości. Z tą chwilą człowiek stara się wyrazić cyfrowo wartość i cenę towaru. Nadto stara się poznać i obliczyć ogólną wartość swojego majątku, czyli wszystkich dóbr i praw należących do niego i służących do zarobkowania, aby zorientować się, czy ten majątek, wskutek przeróżnych transakcyj powiększa się czy zmniejsza, a więc czy gospodarowanie daje zyski czy straty. Sporządzają zatem ludzie od czasu do czasu cyfrowe zestawienia swego majątku, porównują je z poprzednimi i w ten sposób orjentują się, czy majątek ich się zwiększył czy zmniejszył.

Najstarsze takie zestawienia, spisane na tabliczkach, odkryto w wykopaliskach Babilonji, a pochodzą one z 8-go wieku przed Chrystusem.

Zestawieniom tym daleko było do doskonałości. Sporządzane bez jakiegokolwiek systemu, grzeszyły niejasnością, a nadto i niezgodnością ze stanem rzeczywistym. Nie sporządzano ich bowiem na podstawie jakichkolwiek zapisków lub ksiąg, lecz posługiwano się wyłącznie pamięcią, która często zawodzi. Zjawia się więc myśl, aby nie ograniczyć się jedynie do zestawiania od czasu

do czasu ogólnego stanu majątku, lecz zaprowadzić dokładne zapiski, czyli księgi dla poszczególnych składników majątkowych (jak gotówka, towary, weksle, ruchomości i t. p.). W zapiskach tych należałoby uwidaczniać natychmiast każdoczesną zmianę składników majątkowych i dopiero na ich podstawie sporządzać ogólne zestawienie majątku. Praktyczne zastosowanie tej myśli dało tę korzyść, że zapiski wykazywały każdej chwili stan poszczególnych składników majątkowych, czyli zapasów i umożliwiały ogólne zestawienie majątku na podstawie materiału spisanego w księgach. Zasługę udoskonalenia tej myśli i praktycznego jej zastosowania mają kupcy włoscy z wieku 15 i 16, którzy znają już powyższe zasady i umieją stosować je jako system księgowości kupieckiej. Teoretycznie opracowują księgowość również włoscy uczeni, matematycy w w. 16, a mianowicie: Benedykt Cotrugli i Łukasz Paciolo. Stąd przyjęto i system księgowości kupieckiej określać mianem księgowości włoskiej. Od wieku 17 pojawia się coraz więcej prac, które starają się księgowość udoskonić i przystosować do przeróżnych i coraz to potężniejszych przedsięwzięciw nie tylko handlowych, lecz także bankowych, fabrycznych i rolniczych. Stąd odróżnić należy księgowość kupiecką, bankową, fabryczną i rolniczą. Podstawy jednak wszystkich tych typów są jednakowe i opierają się na zasadach zastosowanych praktycznie przez kupców włoskich w 15 wieku.

Księgowość kupiecka, w myśl tych zasad, jest systemem, który wykazuje nam cyfrowo w odpowiednich księgach stan i zmiany naszego majątku oraz rezultaty gospodarowania w pewnym okresie czasu.

Księgi powinny być prowadzone systematycznie, to znaczy zapisywanie w nich powinno być uskuteczniiane według pewnych, stałych, powszechnie przyjętych metod i podług czasowego następstwa wydarzeń gospodarczych czyli chronologicznie.

2. Znaczenie księgowości.

Księgowość kupiecka świadczy nieocenione usługi przedewszystkiem jednostkom prowadzącym przedsiębiorstwa; pośrednio jednak wywiera silny wpływ i na rozwój gospodarstwa społecznego. Stąd wielkie jej znaczenie dla gospodarstwa indywidualnego, czyli prywatnego, jak i ogólnego czyli społecznego *).

I. W gospodarstwie prywatnem przynosi księgowość następujące korzyści:

*) Szczegółowo omawia i naukowo uzasadnia te kwestje Prof. Dr. T. Lulek w rozprawie: Teoretyczne podstawy księgowości. Kraków 1922.

1) Umożliwia zorjentowanie się każdej chwili w z m i a n a c h, jakie zaszyły w stanie zapasów (gotówki, towarów, weksli i t. d.), jakimi się rozporządza, oraz w stanie dłużników i wierzycieli, z których pierwsi są nam winni jakieś kwoty pieniężne, drudzy zaś mają od nas do żądania jakieś świadczenia pieniężne. Opieranie się tutaj na pamięci jest w małych przedsiębiorstwach niebezpieczne, w dużych zaś wprost niemożliwe. Brak księgi wykazującej nam np. stan gotówki, zmuszałby nas do ciągłego jej przeliczania, aby się dowiedzieć o jej wysokości, a nadto pozbawiałby nas środka kontroli, czy rzeczywiście tyle posiadamy gotówki, ile jej być powinno. Brak natomiast księgi wykazującej nam nasze stosunki kredytowe, czyli stan naszych dłużników i wierzycieli, niczem nie da się zastąpić.

2) Księgi dają możność obliczenia kosztów handlowych, wykalculowania cen towarów, a tem samem informują o rezultatach gospodarki i dają możność świadomego wpływu na wyniki przedsiębiorstwa, przez stosowanie środków zaradczych, które albo powiększają zyski albo zmniejszają straty. Wykazując rezultaty, księgi informują, ile właściciel przedsiębiorstwa może pobrać z zysków na własne potrzeby, nie naruszając włożonego do przedsiębiorstwa kapitału zakładowego.

3) Księgi umożliwiają kontrolę osób zajętych w przedsiębiorstwie. Wykazując obroty, pozwalają obliczyć zapasy i porównać je ze stanem rzeczywistym odnośnego składnika majątkowego. O ile zachodzi niezgodność, można stwierdzić, czy jest ona wynikiem zaniedbania, czy złej woli.

II. Gospodarstwo społeczne składa się z indywidualnych gospodarstw prywatnych; wszystko przeto, co wpływa dodatnio lub ujemnie na byt i powodzenie gospodarstw prywatnych, działa dodatnio lub ujemnie na gospodarstwo społeczne:

1) Księgowość dba o nienaruszalność kapitałów prywatnych umieszczonych po różnych przedsiębiorstwach indywidualnych, dba więc tem samem o całość majątku społecznego. Zezwalając na zużywanie jedynie czystego dochodu, a nie pozwalając na naruszanie kapitałów zakładowych, przestrzega racjonalnej gospodarki i konsumcji społecznej.

2) Racjonalnie prowadzone księgi są podstawą zaufania dla wierzycieli oraz spółników przedsiębiorstwa. Zabezpieczając lokatę kapitałów, zachęca się do oszczędności, a tem samem do gromadzenia coraz większych kapitałów zakładowych i obrotowych.

3) Jako źródło zaufania jest księgowość podstawą kredytu. Dzięki niej mogły powstać i rozpowszechnić się nowoczesne formy kredytu, jak kredyt w rachunku bieżącym, eskontowanie faktur, in-

teresy konsorcjalne, oraz obroty żyrowe i kliringowe czyli bezpieczne sposoby kompensowania pretensyj i zobowiązań, przez co oszczędza się kilkakrotnego przeliczania i przenoszenia dużych sum pieniężnych.

4) Interes państwa i społeczeństwa nakłada na większych kupców obowiązek prowadzenia tych ksiąg, z których możnaby się dowiedzieć o stanie, majątku i obrotach przedsiębiorstwa. Wzajemnie daje się im uprawnienie, że w razie sporu sądowego porządnie prowadzone księgi mogą być uznane za środek dowodowy. W sprawach podatkowych księgi służą jako podstawa do wymiaru podatku przemysłowego i dochodowego. Przepisy prawne nie narzucają sposobu prowadzenia ksiąg, żądają jednak, aby księgi były należycie ostemplowane lub przez władze poświadczone i w ten sposób prowadzone, aby: „wykazywały położenie majątkowe i czynności handlowe kupca“. Niezależnie od tego spółki i spółdzielnie są obowiązane do publicznego ogłaszania drukiem swoich zamknięć rachunkowych. Księgi handlowe powinny być przechowywane przez lat dziesięć od dnia ostatniego wpisu.

3. Cel księgowości.

Zadaniem księgowości jest wykazać w odpowiednio prowadzonych księgach stan, zmiany i wyniki gospodarowania przedsiębiorstwa.

Stan majątku przedsiębiorstwa, czyli tę część ogólnego majątku właściciela, którą on przeznaczą na cele zarobkowe w przedsiębiorstwie, zestawia się zwykle z końcem okresu gospodarczego. Okres ten najczęściej pokrywa się z rokiem kalendarzowym, skutkiem czego powszechnie dzień 31 grudnia każdego roku jest dniem zestawienia stanu majątkowego. Powinien on obejmować wszystkie składniki majątkowe, czyli przedmioty wartościowe, jakie posiada przedsiębiorstwo, wszystkie pretensje i zobowiązania osobiste właściciela, a wreszcie jego wkładkę majątkową, czyli t. zw. czysty majątek.

Składniki majątkowe są rozliczne. Jedne z nich są wspólne dla wszystkich kategorii przedsiębiorstw, jak np. gotówka, papiery wartościowe, weksle, dłużnicy, ruchomości — inne natomiast charakteryzują pewien typ przedsiębiorstwa, np. właściwością przedsiębiorstwa kupieckiego są towary; bankowego: pożyczki hipoteczne, lombardy, depozyty, wkładki oszczędności, interesy dewizowe, walutowe i konsorcjalne i inne; fabrycznego: maszyny, surowce, paliwo i materiały pomocnicze; rolnego: płody rolne, pasza, nawóz i t. d.

Zmiany w majątku, czyli obroty, są to wszelkie przychody i rozchody zarówno w składnikach, jak i wkładkach majątkowych, które mają miejsce w przeciągu pewnego okresu gospodarczego. Mogą to być zmiany, albo w jakości, albo w ilości składników majątku. Zmiana jakościowa polega na przemianie jednego składnika majątkowego na inny bez jego zwiększenia lub zmniejszenia. Jeżeli kupujemy cukru za Mp. 20.000—, zmniejszamy zapas gotówki o tę kwotę, ale równocześnie powiększamy zapas cukru o jej równowartość — majątek przedsiębiorstwa uległ zmianie jedynie w jakości przedmiotów. Zmiana ilościowa wywołuje powiększenie lub pomniejszenie majątku przedsiębiorstwa, jeśli np. zapłacimy za wykupno patentu przy podatku przemysłowym Mp. 4500— to jest to strata o którą nasz majątek zmniejszył się. Mogą zachodzić również zmiany jakościowo-ilościowe; jeżeli np. kupiony towar za Mp. 20.000— sprzedamy za Mp. 24.000—, to do wysokości kwoty Mp. 20.000— mamy zmianę jakościową, gdyż o tę wartość ubywa nam towaru a przybawa gotówki, natomiast Mp. 4000— stanowi nasz zysk, czyli zmianę ilościową w majątku przedsiębiorstwa. Zmiany zarówno jakościowe, jak i ilościowe mogą być wywołane obrotem gotówki, którą albo otrzymujemy, albo wydajemy i wtedy mówimy o zmianach gotówkowych (kasowych, per kasa). Istnieją również i zmiany bezgotówkowe czyli kredytowe; powstają one wówczas, gdy nabywamy pretensje lub zaciągamy zobowiązania. Pretensję, czyli dłużnika, zyskujemy dla przedsiębiorstwa, gdy np. sprzedajemy towar na kredyt (my stajemy się wierzycielem), zobowiązanie zaś zaciągamy, czyli pozyskujemy wierzyciela, jeżeli kupujemy towar na kredyt (my stajemy się dłużnikiem). Wszystkie zmiany jakościowe i ilościowe, tak kasowe jak i kredytowe (zwane też transakcjami lub zaszczościami) są przedmiotem księgowania, czyli zapisywania do ksiąg.

Wreszcie celem należycie prowadzonych ksiąg powinno być wykazanie rezultatów gospodarowania w pewnym okresie czasu i to zarówno poszczególnych strat i zysków, jak również ich ostatecznego wyniku, czyli końcowej straty, albo czystego zysku przedsiębiorstwa.

Posiadamy dwa rodzaje księgowości: księgowość właściwą albo zupełną, zwaną podwójną, która odpowiada wszystkim powyższym wymogom, rejestruje systematycznie zarówno zmiany jakościowe jak i ilościowe, wykazuje poszczególne wyniki i ostateczny rezultat gospodarowania. System ten jako jedynie doskonały i pod względem rachunkowym bezwzględnie pewny jest dzisiaj powszechnie stosowany w małych, średnich i wielkich przedsiębiorstwach. Drugi rodzaj zwany księgowością pojedynczą jest niejako częścią

pierwszego, jest więc systemem niezupełnym, a tem samem niedoskonałym. Rejestruje on jedynie tylko zmiany jakościowe, wskutek czego nie może wykazać poszczególnych rezultatów gospodarki. Wykazuje jedynie ostateczny wynik, który nadto nie da się rachunkowo skontrolować. Z tych względów księgowość podwójna wyparła już niemal zupełnie księgowość pojedynczą. Tę ostatnią w przedsiębiorstwach handlowych stosuje się jedynie w handlu drobiazgowym (detalicznym), w którym właścicielowi wystarcza ogólne orjentowanie się i to tylko w niektórych składnikach majątkowych.

4. Sposoby księgowania.

Aby cel księgowości osiągnąć, należy wszelkie zmiany majątkowe cyfrowo ujmować i zapisywać je w porządku chronologicznym i w sposób systematyczny w odpowiednich księgach, na właściwych rachunkach (kontach).

Księgi handlowe powinny być oprawione, a kartki zaopatrzone w liczby porządkowe. Istnieją dwa sposoby numeracji ksiąg: 1) paginowanie, które polega na tem, że jedną stronę za drugą zaopatrujemy w liczby porządkowe; 2) foljowanie, które ma miejsce wówczas, gdy dwie przeciwległe strony otwartej księgi oznaczone są tą samą liczbą.

Stronice ksiąg handlowych są polinjowane i podzielone na kolumny, w których zapisujemy różne szczegóły. Niezbędne są przynajmniej trzy kolumny, celem zapisania daty, treści i kwoty. Inne kolumny, jak: liczb porządkowych, odwołania, płatności, ilości i t. d., wprowadza się zależnie od potrzeby. Datę wpisuje się zależnie od szerokości kolumn albo w całości (np. Lipiec 14), albo w ułamku (14/7). Rok należy zawsze podawać. O ile w nagłówku uwidoczniiony jest miesiąc i rok, wystarczy ograniczyć się do podawania dni, których się nie kreskuje ani nie powtarza. Treść winna być bardzo krótka, rozpoczyna się ją zwykle słówkiem: „za“, a obejmować winna co najmniej dwa pojęcia: za co i kto (np. za sprzedaną mąkę S. Wróblewski). Kwoty należy podawać (raz przynajmniej w pierwszym rządku) z oznaczeniem waluty (np. Mp., Frs, £ i t. p.). O ile mamy dwie kolumny kwotowe, pierwsza (wewnętrzna) służy do wpisywania kwot dotyczących tego samego zdarzenia, zaś druga (zewnętrzna) do uwidocznienia w niej sum. Praktycznie jest cyfry dziesiętne wypisywać mniejszem pismem, aniżeli całkowite (zatem Mp. 2.736²⁴).

Kwiecień 1923.

Rozchód

1	Za wkładkę do PKO Warszawa	Mp. 20.000	—	Mp. 21.824	42
	druki i blankiety PKO	1.824	42		
2	wykup weksla w Banku Krajowym			120.000	—
	tłuszcz od Lamberta	365.736	20		
	fracht i zwózkę Hartwigowi	12.731	42		
	cło	36.287	38	414.755	—
kolumna daty	kolumna treści		kolumna kwoty wewnętrzna	kolumna kwoty zewnętrzna	

Pismo powinno być staranne, cyfry wyraźnie pisane i dokładnie pod sobą podpisywane. Nie wolno niczego zamazywać, wyskrobywać, wycierać ani wywabiąć płynami — w razie omyłki należy słowo czy cyfrę porządnie linją przekreślić i napisać przy niej początkową literę swego nazwiska (szyfra, paraf), aby wiadomem było, kto dokonał skreślenia lub poprawki i kto bierze za to odpowiedzialność.

Najczęściej używane są następujące sposoby księgowania: 1) kontowy, 2) drabinkowy, 3) dziennikowy, 4) kolumnowy.

I. Przy stosowaniu sposobu kontowego używa się ksiąg foljowanych, w których przedstawiamy systematycznie zmiany dotyczące składników rzeczowych, lub osobistych stosunków majątkowych. Systematyczność polega na tem, że przy księgowaniu obrotów składników rzeczowych przeznaczamy zawsze lewą stronę folja na „Przychody“, zaś prawą na „Rozchody“. Przy zmianach osobistych stosunków księgujemy po lewej stronie folja kwoty, które klient jest nam winien, zaś po prawej te, które ma od nas do żądania, czyli które my jesteśmy mu dłużni. Stąd lewą stronę zaopatruje się znakiem „Winien“, prawą: „Ma“. Następnie notuje się w porządku chronologicznym wszystkie dalsze zmiany. W ten sposób uzyskujemy: k o n t o, czyli dwustronny rachunek dla odnośnych składników majątkowych. W razie mylnego wpisania kwoty można ją skreślić, albo też używa się t. zw. z e s t o r n o w a n i a czyli unieważnienia mylnej kwoty, przez wpisanie jej po przeciwległej stronie konta, poczem należy wpisać prawdziwą kwotę. Praktyczny jest zwyczaj oznaczania gwiazdkami kwót zestornowanych, aby odrazu zwrócić uwagę, że kwoty te nie

wpływają na powiększenie obrotów. Ostatnią linię folja przeznaczają się na zesumowanie całej strony, celem przeniesienia sumy na foljo następne. Podkreśla się więc kolumnę kwoty, sumuje, a w kolumnie treści pisze się: „do przeniesienia“; na następnym folju zaraz w pierwszym rzędku kolumny treści pisze się: „z przeniesienia“, zaś w kolumnie kwoty dotyczącą sumę, poczem księguje się w dalszym ciągu, nie opuszczając nigdy żadnego rzędka niezapisanego.

Jeżeli jedna strona folja prędzej się zapisze aniżeli druga, wolne linje kasuje się kreską poprzeczną (t. zw. kolanko). O ile sumy folja nie przenosi się na następne foljo, lecz na dalsze, należy uwidocznić stronę folja. Jeżeli np. z fol. 6 przenosimy na fol. 47, wówczas na fol. 6 piszemy: „do przeniesienia na fol. 47“, zaś na fol. 47: „z przeniesienia z fol. 6“. Zazwyczaj z końcem pewnego czasu (dnia, miesiąca, roku) oblicza się rachunkowy stan konta i sprawdza ze stanem rzeczywistym dotyczącego składnika majątkowego. W tym celu przeprowadza się „zamknięcie“ konta, które polega na zesumowaniu obu stron (najpraktyczniej delikatnie ołówkiem w księdze), odjęciu kwoty mniejszej od większej i wyszukaniu różnicy, która nazywa się saldem. Następnie wyrównuje się obie strony folja, czyli doprowadza się do jednakich sum, przez wstawienie salda po stronie mniejszej konta; jest to t. zw. zbilansowanie konta (od włoskiego słowa: bilancia = waga). Później podkreśla się po obu stronach folja na tej samej linii kolumny kwot, podsumowuje i odkreśla podwójnymi kreskami w sposób podany na wzorze (str. 9). Zwrócić należy uwagę na to, że saldo powyższe jest jedynie saldem wyrównawczym, służącym do zrównania obu stron konta, znajduje się ono na niewłaściwej stronie konta i wykazuje, że strona przeciwna jest o tę kwotę większa. Dlatego też po zamknięciu konta przerzuca się zawsze saldo na stronę przeciwną i tutaj dopiero wykazuje saldo właściwy stan konta.

Powyższe reguły mają również zastosowanie do kont osobowych, w których słowa „Przychód“ i „Rozchód“ zastąpione są wyrażeniami: „Winien“ i „Ma“. Zasadą jest księgować nie nasze stosunki kredytowe w odniesieniu do klientów, lecz zobowiązania i pretensje obcych osób do nas. Zatem księgujemy w naszych księgach zawsze to, co klient jest nam winien, lub co ma od nas do żądania i dlatego każdemu klientowi otwieramy osobne konto, na którym uwidoczniamy jego stosunek kredytowy do nas. W kontach osobistych podaje się zawsze przed kolumną kwoty, kolumnę płatności (lub zapadłości); uwidacznia się w niej terminy, w których klient powinien nam zapłacić dłużną kwotę, albo też ma ją do żądania od nas.

Sposób kontowy prowadzenia ksiąg określają też nazwą foljowego albo systematycznego.

Wzór księgi kontowej kasowej.

1

Sierpień 1923.

Rozchód.

Przychód.		Rozchód.	
1	Za zapas gotówki w kasie	Mp. 206.370	Mp. 6.000
4	" spłatę długu Z. Kraśnicki	42.000	137.500
7	" targ tygodniowy	736.242	—
	" storno mylnie zapisanej kwoty	* 620.000	2.965
			943
			3.908
			28.000
			* 620.000
			260.000
	Do przeniesienia	Mp. 1,604.612	Mp. 1,082.694

2

Sierpień 1923.

Rozchód.

Przychód.		Rozchód.	
14	Z przeniesienia	Mp. 1,604.612	Mp. 1,082.694
	Za targ tygodniowy	934.125	—
			500.700
			7.626
			400.000
			547.717
			2,538.737
16	Za saldo z przeniesienia	Mp. 2,538.737	Mp. 2,538.737
			—

II. Drabinkowy sposób księgowania (zwany też angielskim) polega na tem, że w księdze paginowanej w jednej kolumnie kwoty uwidoczniamy wszelkie zmiany danego składnika, wykazując natychmiast każdoczesny jego stan przez wyprowadzenie sum lub różnic. Ma on praktyczne zastosowanie przy wykazywaniu zapasu gotówki w kasie, towarów w magazynie i t. p.

Wzór księgi drabinkowej (kasowej).

Wykaz kasowy.

1

Data		K w o t a		T r e ś ć
1/8	+	206.370	—	Za stan gotówki
	—	6.000	—	„ wypłatę czynszu
	+	200.370	—	
	—	137.500	—	„ płać personalu
	+	62.870	—	
	—	27.286	—	„ wypłatę Zaborskiemu
3/8	+	35.584	—	
	—	3.908	—	„ księgi i ostemplowanie
4/8	+	31.676	—	
	+	42.000	—	„ spłatę Kraśnickiego
	+	73.676	—	
	—	28.000	—	„ szafę
	+	45.676	—	
i t. d.				

III. Dziennikowy, albo opowiadający sposób prowadzenia ksiąg, ma wyłączne zastosowanie przy t. zw. dziennikach (żurnalach), które prowadzi się w księgach paginowanych. Ma on na celu zanotować pewne wydarzenia, mające wpływ na przedsiębiorstwo, żeby nie uszły pamięci i aby je następnie przenieść do właściwych ksiąg na odpowiednie konta.

Wzór dziennika.

Wrzesień 1923.

1

1	<u>B. Herse, Warszawa,</u> za różne towary pobrane według Fa (faktury) Nr. 3725 z 1 b. m.	<u>Winien</u> Mp.	734.260	—
3	<u>Bank Przemysłowy w m.</u> za kwotę pobraną od M. Jefowickiego jako pokrycie Fa Nr. 2973.	<u>Winien</u>	325.000	—
5	<u>Br. Jabłkowscy, Warszawa</u> za dostarczone nam towary na kredyt 3 miesięczny	<u>Ma</u>	417.260	—

IV. Sposobu kolumnowego, albo tabelarycznego używa się wówczas, gdy pewne zmiany majątkowe chce się rozdzielić na poszczególne kategorie i w tym celu uwidacznia się je w osobnych kolumnach. Najczęściej używa się tej formy, aby ogólne koszty handlowe rozdzielić na poszczególne grupy wydatków. Sposób ten może mieć praktyczne zastosowanie w przedsiębiorstwach nie obliczonych na zysk, a więc humanitarnych, oświatowych, sportowych i t. p., umożliwia on bowiem rozdział dochodów i rozchodów na pojedyncze działy, w następstwie czego daje każdej chwili szczegółowy obraz gospodarki.

Wzór księgi kolumnowej.

Grudzień 1923.

Data	T r e ś ć	Rozchód		Płace		Portorja		Podatki	
1	Płaca personalowi	45.000	—	45.000	—				
	Telegramy do Pileckiego	750	—			750	—		
2	Wykupno patentu	32.250	—					32.250	—
	Remuneracje	70.000	—	70.000	—				
3	Stemple na weksle	3.000	—					3.000	—
	Znaczkiz pocztowe	8.000	—			8.000	—		

Nieraz życie praktyczne wymaga różnych kombinacyj powyższych sposobów — zetknąć się więc można z formą:

V. dziennikowo-kontową, która w księdze paginowanej łączy oba powyższe sposoby księgowania, oraz

VI. kontowo-drabinkową, która obok przedstawienia obrotów systemem kontowym, wykazuje każdoczesny stan sald.

Wzór księgi dziennikowo-kontowej.

Luty 1923.

1

Data	T r e ś ć	Przychód		Rozchód	
1	Za stan początkowy				
	„ wpłacony udział Soleckiego	Mp.	60.000	—	
	„ zwózkę towaru od Halskiego		2.000	—	3.200
2	„ inseraty w Rzeczypospolitej				16.000
	„ targ dzienny z 1 b. m.		87.320	—	
3	„ podjęte z Banku Krajowego		60.000	—	
	„ wypłatę Kozłowskiemu				50.000
	„ dar na Czerwony Krzyż				5.000

Wzór księgi kontowo-drabinkowej.

Jerzy Drwęski we Lwowie, Jasna 6.

Data	T r e ś ć	Pł.	K w o t y		Salda	
			Winien	Ma	—	+
1923						
2/9	Za wkładkę	3/9		40.000	—	+ 40.000 —
8/9	„ zwrot	8/9	8.000	—	—	+ 32.000 —
18/9	„ przekazane p/PKO	30/9		30.000	—	+ 62.000 —
20/9	„ wykup weksła	20/9	80.000	—	—	— 18.000 —
24/9	„ zwrot	24/9	20.000	—	—	— 38.000 —
26/9	„ zrealizowane kupony	27/9		5.500	—	— 32.500 —
29/9	„ złożone gotówką	30/9		50.000	—	+ 17.500 —

Ćwiczenia:

- A. Zaksięguwać sposobem 1) kontowym, 2) dziennikowo-kontowym, 3) drabinkowym i zamknąć konto per 30/9 b. r.
- 1/9. Wkładam do kasy gotówką Mp. 80.000.—.
 - 3/9. Od S. Kleniewskiego z Lublina otrzymuję Mp. 38.200.— za towary.
 - 4/9. Otwieram konto w PKO w Warszawie, jako wkładkę składam Mp. 10.000.—, za druki i formularze płacę Mp. 2260.—.
 - 6/9. Płacę E. Riedlowi za towary 32.720.—, za przewóz do magazynu Mp. 2.100.—.
 - 10/9. Za ogłoszenia w „Kupcu“ płacę Mp. 3200.—.
 - 15/9. Splacam dług A. Bilińskiemu Mp. 25.000.— (przez omyłkę piszemy 52.000.—, więc stornujemy).
 - 20/9. K. Doliński przesyła przekazem Mp. 42.000.—, jako pokrycie naszej faktury.
 - 25/9. Sprzedaję Z. Ruszkowskiemu towary za got. Mp. 30.000.—.
 - 30/9. Płacę najem lokalu 1.500.—, za portorja 7.600.—, personalowi 34.000.—.
- B. Zaksięguwać sposobem 1) kontowym, 2) dziennikowo-kontowym, 3) drabinkowym i zamknąć konto w dniu 31/12 b. r.
- Firma: Edward Porębski, Kraków.
- 6/7. Bierze od nas towaru na kredyt za Mp. 167.000.—, płatne za 2 mies.
 - 10/8. Przysyła nam towarów za Mp. 84.000.—, płatne za 3 mies.
 - 5/9. Nadsyła nam gotówką Mp. 167.000.—.
 - 16/10. Bierze od nas towaru za 265.000.—, pł. za 3 mies.
 - 10/11. Otrzymuje od nas wyrównanie Fa z 10/8.
 - 2/12. Przysyła nam jako zaliczkę na kupno towarów Mp. 200.000.—.
 - 21/12. Przysyła nam towarów za Mp. 132.700.—, pł. za 3 mies.

KSIĘGOWOŚĆ POJEDYNCZA.

1. Pogląd ogólny.

Od księgowości wymaga się, aby w sposób systematyczny przedstawiała stan majątku, jego zmiany i wyniki tych zmian. Systematyczność polega na tem, że celem uwidocznienia wszystkich zmian majątkowych, oraz ich wyników zakłada się księgi dla poszczególnych składników majątkowych, a przynajmniej w jednej wspólnej księdze otwiera się osobne konta, na których według jednego stałego sposobu wykazuje się obroty, zapasy i rezultaty gospodarstwa.

Wymogom tym odpowiada w zupełności jedynie księgowość podwójna. Księgowość pojedyncza wykazuje systematycznie tylko zmiany jakościowe i to nie wszystkich składników majątkowych, natomiast zmian ilościowych poszczególnych składników nie notuje systematycznie, lecz sporadycznie, a ogólny rezultat przedsiębiorstwa podaje w jednej ogólnej kwocie. Kwotę tę uzyskuje się przez porównanie stanu majątkowego z pierwszego i ostatniego dnia okresu gospodarczego. W następstwie tego księgowość pojedyncza nie tworzy systematycznie zorganizowanej całości, nie daje automatycznej kontroli, wskutek czego nie daje gwarancji ani dokładności, ani poprawności.

Dlatego nadaje się ona jedynie do handlu drobiazgowego, w którym mogą wystarczyć ogólne informacje co do stanu majątkowego i w którym, z powodu pracy samego właściciela i jego rodziny, nie potrzeba dokładnej kontroli.

Istnieje coprawda system rozszerzonej księgowości pojedynczej, który przez wprowadzenie niektórych ksiąg systemu podwójnego stara się doń zbliżyć i może zewnętrznie, powierzchownie cel osiąga — wewnątrz jednak posiada wszelkie wady systemu pojedynczego, a brak mu zalet systemu podwójnego (organiczny związek kont — wewnętrzna kontrola). Dlatego też został niemal zupełnie wyrugowany przez księgowość podwójną.

Zadaniem księgowości pojedynczej jest cyfrowe przedstawienie stanu majątkowego i jego zmian. Cel ten osiągnąć można przez założenie i prowadzenie odpowiednich ksiąg. Jedne z nich muszą wykazywać stan majątku, inne jego zmiany czyli obroty.

Zmiany składników majątkowych w przedsiębiorstwie kupieckim są wywoływane kupnem albo sprzedażą towarów, bądź za gotówkę, bądź na kredyt, oraz wydatkami handlowymi, koniecznymi dla prowadzenia przedsiębiorstwa (czynsz, opał, płace, portorja i t. p.).

Stan majątku podaje nam księga inwentarzy, która obejmuje zestawienia majątkowe, czyli inwentarze, sporządzone w pewnym dniu, zwykle ostatnim, okresu gospodarczego.

Do wykazania zaś zmian w składnikach majątkowych służą księgi obrotowe, które wykazując obroty majątkowe umożliwiają obliczenie zapasów; stąd niektórzy nazywają je księgami zapasowymi lub skontrami.

Należą tutaj księgi, które mają wykazać obroty w składnikach rzeczowych i osobowych (czyli pretensjach i zobowiązaniach właściciela). W handlu drobiazgowym do rzeczowych składników zaliczyć należy gotówkę i towary. Inne natomiast, jak weksle, papiery wartościowe, dewizy, waluty rzadko mają zastosowanie (i dlatego omówi się je przy księgowości podwójnej). Do wykazania obrotów i stanu gotówki służy księga kasy. Natomiast towarów nie prowadzi się w żadnej księdze, ponieważ kupiec detaliczny ma ich dużo, różnorodnych, ale w drobnych ilościach. Zapisywanie tych drobnych obrotów towarami utrudniałoby manipulację sklepową i podnosiłoby koszta handlowe. Dopiero przy sporządzeniu inwentarza zlicza się je i oblicza po cenie zakupna i w ten sposób uzyskuje się ogólną wartość tego składnika majątkowego. Aby wykazać osobiste stosunki kredytowe prowadzi się dwie księgi: 1) dłużników i wierzycieli, która obejmuje wszystkich ważniejszych, czyli głównych dłużników i wierzycieli i dlatego najniewłaściwiej niektórzy nazywają ją księgą główną. Dłużnicy przedsiębiorstwa powstają wskutek sprzedawania im towarów na kredyt (odbiorcy), albo pożyczania im gotówki (lokaty w bankach). Wierzyciele dostarczają przedsiębiorstwu towarów na kredyt (dostawcy), albo pożyczają mu gotówki. Można też prowadzić osobną księgę dla dłużników, a osobną dla wierzycieli; 2) księgę drobnych dłużników sklepowych, zwaną też strażą sklepową; obejmuje ona chwilowych dłużników, którzy biorą w sklepie drobne ilości towaru na kredyt i zobowiązują się do paru dni lub tygodni, a stale z końcem miesiąca zapłacić.

Jeżeli przedsiębiorstwo kupuje towary na kredyt wekslowy, czyli daje swoje akcepty, powinno prowadzić księgę własnych weksli (trat),

o ile sprzedaje towary za wekslami, księgę obcych weksli (remes). O ile transakcje takie zdarzają się przejściowo, kupcy ograniczają się do notowania w kalendarzyku terminów płatności, pretensyj lub zobowiązań wekslowych.

Ponadto prowadzi się często jeszcze księgi, które mają notować pewne szczegóły, które w przyszłości mogą się wydarzyć i wpłynąć na obroty i wyniki przedsiębiorstwa. Nazywamy je księgami pomocniczymi. Należą do nich: księga zapadłości (terminarz), księga, albo teczka faktur przychodzących (ks. kupna), księga zamówień, kopjał i inne.

Gdy handel drobiazgowy coraz więcej się rozwija, jeżeli powstaje przy nim handel hurtowny, jeżeli zawiera się coraz więcej transakcyj kredytowych, a składniki majątkowe nieustannie różniczkują się, wówczas powinno się przejść do księgowości systemu podwójnego.

Zastosowując praktycznie księgowość pojedynczą, powinno się założyć i prowadzić następujące księgi:

- I. dla przedstawienia stanu majątkowego: ks. inwentarzy.
- II. „ wykazania obrotów i zapasów: 1) ks. kasy, 2) ks. dłużników i wierzycieli, 3) strażę sklepową,
- III. dla pomocy w prowadzeniu przedsiębiorstwa i ksiąg: 1) ks. zapadłości, 2) ks. kupna, 3) zamówień.

2. Inwentarz.

Zestawienie majątku w pewnym dniu, które obejmuje wszystkie składniki majątkowe odpowiednio uporządkowane i należycie oszacowane, nazywamy inwentarzem. Czynności związane ze sporządzeniem inwentarza nazywamy inwentaryzacją majątku. (Wzięto z języka łacińskiego, inventare = wynajdywać, a zatem spisywać to, co znajduje się w przedsiębiorstwie).

Ustawy nakładają na kupców obowiązek corocznego zestawiania wszystkich składników majątkowych z podaniem ich wartości i obliczenia na tej podstawie ogólnego majątku. Inwentarz sporządza się zwykle z końcem okresu gospodarczego, a że ten pokrywa się z rokiem kalendarzowym, przeto inwentarze są zestawiane powszechnie w dniu 31 grudnia każdego roku. Tego rodzaju inwentarze można określić jako zwyczajne; obejmują one całoroczną gospodarkę. Są też i nadzwyczajne inwentarze, sporządzane kiedykolwiek wśród roku gospodarczego, z okazji np. sprzedaży przedsiębiorstwa, przyjęcia lub wystąpienia spółnika, likwidacji, konkursu i t. p.

Majątkiem prywatnym jednostki określa się ogół przedmiotów wartościowych, oraz praw służących do jej dyspozycji. Je-

dnostka zakładając przedsiębiorstwo handlowe nigdy nie wkłada do niego całego swego prywatnego majątku, tylko wyodrębnia z niego pewną część i przeznaczają ją na prowadzenie handlu. Tę część majątku przeznaczoną do celów zarobkowych w przedsiębiorstwie nazywa się majątkiem przedsiębiorstwa, lub kapitałem przedsiębiorstwa, w przeciwieństwie do całego majątku prywatnego właściciela przedsiębiorstwa. Jeżeli ktoś ma prywatny majątek Mp. 10,000.000— i przeznaczają z niego Mp. 4,000.000— na założenie i prowadzenie handlu, to stanowią one kapitał zakładowy handlu, przeznaczony na cele zarobkowania. Zarabia się nim w ten sposób, że kupuje się zań towary, aby je następnie odsprzedać z zyskiem. Za uzyskany zpowrotem kapitał znowu zakupuje się towary i w ten sposób stwarza się obrót kapitałem i towarami. Kapitał włożony do przedsiębiorstwa przemienia się na różne przedmioty wartościowe zwane składnikami majątku przedsiębiorstwa, jak towary, weksle, ruchomości, papiery wartościowe i t. d., przyczem powinno być zasadą gospodarowania, aby zakupione składniki majątkowe posiadały równą wartość z włożonym w nie kapitałem. Jeżeli za cały kapitał przedsiębiorstwa, wynoszący np. Mp. 2,000.000 —, zakupimy cementu, to ma tutaj miejsce zmiana jakościowa w majątku przedsiębiorstwa i przedstawia on nadal wartość Mp. 2,000.000 — tylko nie w gotówce, lecz w towarze. Jeżeli teraz cały zapas cementu sprzedamy za Mp. 2,300.000—, to kapitał przedsiębiorstwa posiadamy znowu w gotówce i widzimy, że wskutek korzystnej transakcji, końcowy majątek przedsiębiorstwa w porównaniu z początkowym zwiększył się o Mp. 300.000—, czyli że osiągnęliśmy zysk tej wysokości. Jeżeli kwoty Mp. 2,300.000— za sprzedany cement nie otrzymamy w całości gotówką, tylko np. Mp. 1,300.000— gotówką, a Mp. 1,000.000 wekslem płatnym za 3 miesiące, to składniki majątkowe zróżniczkują się i kapitał będzie się teraz mieścił w dwu składnikach: w gotówce i wekslu. Towar możemy też sprzedać na kredyt książkowy (dłużnik), za obce monety (waluty), za obce weksle (dewizy), za papiery wartościowe (walory, efekty), a wówczas składnikami majątku będą dłużnicy, waluty, dewizy, efekty i t. d.

Nie zawsze jednak wystarcza kupcowi własny kapitał włożony w przedsiębiorstwo. Często zaciągają on zobowiązania czyto w gotówce, czy w towarze u osób obcych, a wtenczas mamy w przedsiębiorstwie, obok kapitału własnego, także i kapitały obce, które za zwyczaj określa się nazwą: wierzyciele przedsiębiorstwa. Wierzyciele mogą być pieniądze albo towarowi, zależnie od tego czy kapitał swój włożony do przedsiębiorstwa dają w gotówce czy w towarze. Jeżeli przy kapitale własnym Mp. 2,000.000— pożyczamy gotówkę jeszcze

Mp. 1,000.000— i kupujemy cementu za Mp. 3,000.000—, wówczas cement, jako składnik majątkowy przedsiębiorstwa, przedstawia wartość Mp. 3,000.000—, kapitał własny wynosi nadal Mp. 2,000.000— zaś Mp. 1,000.000— jest to kapitał obcy, kapitał naszego wierzyciela pieniężnego, który kiedyś stosownie do umowy musi być spłacony. Jeżeli w innym wypadku mając kapitału 2,000.000—, kupimy cementu za 3,000.000— od naszego dostawcy i zapłacimy mu zaraz 2,000.000—, zaś brakujący milion zobowiązemy się pokryć do 4 miesięcy, to tutaj również składnik majątkowy przedsiębiorstwa wynosi 3,000.000—, kapitał obcy włożony przez dostawcę, czyli wierzyciela towarowego wynosi 1,000.000—, zaś kapitał własny resztę. Gdy w pierwszym wypadku mamy do czynienia z wierzycielem pieniężnym, to w drugim z towarowym, w obu jednak przykładach wartość składników majątkowych przedsiębiorstwa obejmuje wartość kapitału własnego i obcego włożonego do przedsiębiorstwa.

Aby wykazać kapitał czyli majątek własny przedsiębiorstwa, należy od wartości wszystkich składników majątkowych odjąć obce kapitały czyli zobowiązania przedsiębiorstwa, a wtedy jako różnicę otrzymamy kapitał własny, czyli czysty majątek przedsiębiorstwa.

Składniki majątku przedsiębiorstwa określa się nazwą stanu czynnego albo aktywów — kapitały zaś obce, czyli długi przedsiębiorstwa, nazwą stanu biernego albo pasywów. Różnica między stanem czynnym a biernym stanowi majątek czysty czyli kapitał własny przedsiębiorstwa. Z reguły aktywa powinny przewyższać pasywa; gdy są sobie równe, niema żadnego majątku własnego; o ile pasywa są większe niż aktywa, wówczas mówi się o deficycie i niewypłacalności przedsiębiorstwa.

Na inwentarz składa się zatem: I. Stan czynny, II. Stan bierny, III. Zestawienie majątku, czyli rekapitulacja.

Stan czynny obejmuje wszystkie składniki majątkowe, jakie w dniu spisania inwentarza znajdują się w przedsiębiorstwie. Spisuje się je według łatwości spieniężenia, czyli zdolności do realizacji. Należą tutaj:

1) Gotówka w walucie krajowej podług stanu z dnia spisania inwentarza.

2) Gotówka w obcych monetach i banknotach, czyli waluty po cenie kupna lub kursie z dnia spisania inwentarza, o ile kurs ten jest niższy od kursu kupna.

3) Papiery wartościowe czyli obligacje, akcje i losy po kursie zakupna z uwzględnieniem kuponów.

4) Pretensje wekslowe (remesy), za które na terminie płatności otrzyma się gotówkę. Ponieważ weksle te w dniu spisania in-

wentarza nie mają pełnej wartości, gdyż są płatne dopiero po dniu sporządzenia inwentarza, przeto należy wartość remes sprowadzić do dnia zamknięcia przez zdyskontowanie. Jako stopę dyskontu przyjmuje się oficjalną stopę banku państwa, u nas Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. Remesy nieściągalne należy odpisać.

5) Weksle w obcej walucie czyli dewizy, oblicza się po kursie giełdowym z uwzględnieniem dyskontu.

6) Towary inwentaryzuje się zasadniczo po cenie kosztów własnych, t. zn. cenie kupna z doliczeniem wszystkich kosztów, jak przewóz, cło, zwózka i t. d. Jeżeli jednak cena targowa jest niższa od ceny kosztów własnych, wówczas należy ją wziąć za podstawę obliczenia wartości towarów. Towary, które utraciły część wartości (zleżałe, niemodne), należy oszacować odpowiednio niżej. Towary nie przedstawiające żadnej wartości należy pominąć.

Wogóle przy oszacowywaniu powinno się przyjąć zasadę, że należy raczej oceniać składniki majątkowe niżej — przez co stwarza się ciche rezerwy — aniżeli za wysoko i wykazywać sztuczne zyski rachunkowe a nie rzeczywiste (to znaczy takie, które mogą, ale nie muszą być w przyszłości osiągnięte).

Jeżeli cena kosztów własnych jakiegoś towaru wynosi za *kg* Mp. 2000.—, a cena, która się da osiągnąć przy sprzedaży Mp. 2300.—, inwentaryzować należy po cenie Mp. 2000.—. Gdybyśmy postąpili inaczej, wykazalibyśmy już zgóry zysk po Mp. 300.— na *kg*, który spodziewamy się osiągnąć w razie sprzedaży po cenie targowej. O ileby jednak cena targowa wynosiła Mp. 1800.—, wówczas ostrożność nakazuje po tej cenie towar inwentaryzować, gdyż niema widoków sprzedaży towaru po cenie kosztów własnych, a nam idzie o stan i wartość rzeczywistą w dniu spisania inwentarza, a nie o wartość spodziewaną w przyszłości.

Spisać zatem należy towar znajdujący się w sklepie i magazynie, a nadto: *a)* znajdujący się u obcych osób w posiadaniu (towar skonsygnowany, czyli znajdujący się u obcych w komisie), *b)* towar będący wspólną własnością z kimś drugim (towar *à meta*) oraz *c)* towar kupiony, który znajduje się w drodze na nasz koszt i niebezpieczeństwo. Nie wolno natomiast inwentaryzować obcego towaru, znajdującego się u nas w komisie czy na składzie.

7) Dłużnicy, którzy powstają w ten sposób, że albo pożyczamy, względnie powierzamy im gotówkę (dłużnicy gotówkowi, banki, lokaty), albo sprzedajemy im towar na kredyt (odbiorcy). Jeżeli dłużnicy są wątpliwi, należy to uwidocznic i wstawić ich jedynie z kwotą ściągalsną. O ile są nieściągalni, należy ich odpisać.

8) **Ruchomości** czyli urządzenie sklepu, magazynu, biur i t. d. Ponieważ wartość sprzętów ulega z roku na rok zmniejszeniu wskutek zużycia, przeto powinno się je amortyzować. Jako normalną uważa się amortyzację dochodzącą do 10% rocznie, czyli umożliwiającą umorzenie ruchomości w dziesięciu latach. Przez szybsze umorzenie stwarza się również ciche rezerwy. Nie wolno jednak zupełnie opuszczać tego składnika, lecz należy wstawić go z wartością minimalną np. Mp. 1.—. Sprzętów zniszczonych albo będących obcą własnością (np. pożyczonych) nie wolno uwzględniać w inwentarzu.

9) **Nieruchomości** obejmują grunta lub budynki; wstawia się je po cenie zakupna. Budynki umarza się, i to murowane, mniej więcej w stu latach, czyli 1% rocznie, drewniane zaś przeciętnie w 50 latach, czyli do 2% rocznie. Inwestycje trwałe (dreny, dobudowy) podnoszą wartość nieruchomości.

10) **Przedpłaty**, czyli antycypacje czynne, są to pretensje, jakie mamy do kogoś z tytułu zapłacenia zgóry pewnych kwot pieniężnych. Jeżeli np. w dniu 1 listopada płacimy czynsz półroczny zgóry w kwocie Mp. 6000.—, a w dniu 31 grudnia spisujemy inwentarz, to do tego czasu przemieszkaliśmy dopiero dwa miesiące, czyli zużyliśmy czynszu za Mp. 2000.—, zaś prawo zajmowania lokalu jeszcze przez cztery miesiące wyrażamy kwotą Mp. 4000.—, jako przedpłatę. Należą tutaj zgóry zapłacone odsetki, prowizje, płace i t. p.

Stan bierny obejmuje zobowiązania przedsiębiorstwa, czyli obce kapitały; porządkuje się je według nagłości ich płatności. Należą tutaj zatem:

1) **Długi wekslowe**, czyli nasze zobowiązania z tytułu podpisanych weksli (akcepty, traty), za które w terminie musimy zapłacić gotówką. Wartość ich również, jak remes, należy sprowadzić do wartości w dniu sporządzenia inwentarza przez zdyskontowanie. Weksle ze względu na ich rygor ustawowy i skrócone postępowanie sądowe są najpilniejszym i najniebezpieczniejszym długiem każdego przedsiębiorstwa.

2) **Długi książkowe**, które określa się mianem „wierzyciele”. Zjawiają się oni w przedsiębiorstwie albo dlatego, że wkładają swoje kapitały na procent lub udział w zysku, albo że sprzedają nam swe towary na kredyt (dostawcy).

3) **Długi hipoteczne** mają miejsce wówczas, gdy na nieruchomość zaciągnięto pożyczkę hipoteczną, splacalną w dłuższym okresie czasu. Wstawia się je w wysokości niespłaconego jeszcze kapitału dłużnego.

4) **Zaległości**, czyli antycypacje bierne, są to kwoty, które dotyczą ubiegłego roku, a których nie zdołaliśmy w nim wypłacić. Są

one długami przedsiębiorstwa, a należą tutaj zaległe podatki, asekuracje, należitości za światło i t. d., jak również pobrane zgóry odsetki, prowizje, czynsze i t. p.

Od pasywów, jako naszych własnych długów, żadnych odpisów robić nie wolno.

Jeżeli aktywa i pasywa nie zawierają zbyt wiele pozycji, wyszczególnia się je dokładnie; o ile jednak jest ich zbyt wiele, spisuje się poszczególne składniki na osobnych wykazach, które stanowią załączniki inwentarzowe (zwane też alegatami lub aneksami).

Przez zestawienie i porównanie stanu czynnego i biernego, a następnie odjęcie, otrzymujemy własny kapitał czyli czysty majątek przedsiębiorstwa. Przez porównanie zaś kapitału końcowego z początkowym, wykazujemy zysk albo stratę, zależnie od tego, czy kapitał końcowy jest większy od początkowego czy odwrotnie.

Jeżeli kapitał własny przedsiębiorstwa z 31/12 b. r. wynosi Mp. 2,300.000.—, zaś w dniu 1/1 b. r. włożyliśmy Mp. 2,000.000.—, czysty zysk wynosi Mp. 300.000.—. Gdyby kapitał końcowy wykazywał stan Mp. 1,800.000.—, ponieśliśmy stratę Mp. 200.000.—.

Do zysku wykazanego w zestawieniu należy dodać kwoty pobrane przez właściciela w ciągu okresu gospodarczego albo gotówką, albo w towarach, gdyż pomniejszają one zysk przedsiębiorstwa. Aby mieć dokładny obraz tych podjęć prowadzi się dla właściciela osobne konto w Księdze dłużników, zatytułowane: Konto prywatne X (lub domowe); na niem uwidacznia się wszystkie kwoty pobrane gotówką przez właściciela. W strazcy sklepowej zaś notuje się towary pobrane przez właściciela. Z końcem okresu gospodarczego sumę pobrań ze strazcy przenosi się na Konto prywatne, który teraz wykazuje ogólną sumę pobrań. Salda tego konta nie przerzuca się nigdy na nowy okres gospodarczy. Pobrania właściciela uważać należy jako zysk przedsiębiorstwa, gdyby bowiem nie miały miejsca, zysk byłby o nie większy. Zestawienie majątkowe wykazuje np. zysku Mp. 300.000.—, jeżeli ponadto pobrania wynosiły Mp. 200.000.— przedsiębiorstwo ma zysku Mp. 500.000.—. Jeżeli zestawienie nie wykazuje żadnego zysku, a pobrania wynoszą Mp. 200.000.—, zysk wynosi również Mp. 200.000.—. Gdy zestawienie wykazuje stratę 200.000.—, a pobrania też wynoszą 200.000.—, niema zysku ani straty (ale właściciel ze swego kapitału pobrał 200.000.—). Gdy strata wynosi 300.000.— a pobranie 200.000.—, strata faktyczna redukuje się do 100.000.— i t. d.

Inwentarz powinien zawierać miejsce i datę sporządzenia go i być podpisanym przez właściciela przedsiębiorstwa (względnie cały zarząd) oraz przez księgowego, który go zestawił.

INWENTARZ

zestawiony w dniu 31 grudnia 1923.

<u>I. Stan czynny:</u>			
1	<u>Gotówka w kasie według wykazu A)</u>		Mp. 67.234 —
2	<u>Waluty: Frs 40— po Mp. 460—</u>		18.400 —
3	<u>Papiery wartościowe:</u>		
	5% pożyczka Odrodz. z kup. 30/6 n. r.		10.000 —
4	<u>Towary:</u>		
	według spisu B)		1,836.240 —
5	<u>Dłużnicy:</u>		
	a) bankowi: P. Bank Krajowy Mp.	47.260 —	
	b) towarowi: jak wykaz C)	738.490 —	785.750 —
6	<u>Ruchomości, według spisu D)</u> Mp.	35.556 —	
	mniej 10% umorzenia	3.556 —	32.000 —
7	<u>Przedpłata czynszu za kwartał r. 1924</u>		4.500 —
			Mp. 2,754.124 —
<u>II. Stan bierny:</u>			
1	<u>Akcepty:</u>		
	pl. 25/1 n. r. Linkowi w m.	Mp. 50.000 —	
	mniej 25/7% dyskontu	243 —	Mp. 49.757 —
2	<u>Wierzyciele:</u>		
	J. Rogalski, Pabjanice	Mp. 186.736 —	
	F. Ludwig, Ozorków	275.390 —	462.126 —
3	<u>Zaległa należność za światło</u>		2.000 —
			Mp. 513.883 —
<u>III. Zestawienie:</u>			
	Stan czynny	Mp. 2,754.124 —	
	„ bierny	513 883 —	
	<u>Majątek czysty per 31/12 1923</u>		Mp. 2,240.241 —
	„ „ „ 31/12 1922		2,000.000 —
	<u>Zysk czysty</u>		Mp. 250 241 —
	Podjęcia właściciela w gotówce		35.000 —
	<u>Zysk ogólny w roku 1923</u>		Mp. 275.241 —

Warszawa, dnia 31 grudnia 1923.

Antoni Popławski

Zestawił:

Jan Sumiński

Ćwiczenia:

1. Zestawić inwentarz w dniu 30/6 b. r. Ruchomości Mp. 40.000.—; 5% amortyzacja. Dłużnicy: A. Lachowski Mp. 72.000.—, J. Ślaski 87.500.—, PKO Warszawa 165.372.—. Wierzyciele: według spisu 396.400.—. Towary: 60 beczek nafty po 18.000.—. Kasa 75.128.—. Zaległy podatek 3.600.—. Kapitał włożony 1/6 do przedsiębiorstwa wynosił Mp. 1,000.000.—. Właściciel pobrał gotówką 9.000.—, w towarze 3.000.—.
2. Sporządzić inwentarz per 31/12 b. r. Towar *a)* w magazynie według spisu Mp. 2,735.420.—, *b)* w sklepie 836.271.—, *c)* w drodze 73.269.—. Remesy według spisu 164.925.—, dyskont 1.125.—. Akcepty wg spisu 769.846.—, dyskont 1.846.—. Dłużnicy: *a)* banki jak spis 365.732.—, *b)* odbiorcy 835.961.—, drobni dłużnicy 107.317.—. Gotówka w kasie 187.391.—. Waluty £ 5.—/— po 16.000.—. Dostawcy według spisu 1,862.000.—. Zgóry zapłacona asekuracja 4.839.—. Ruchomości 56.000.—, odpisujemy 6.000.—. Kapitał włożony w dniu 1/1 br. wynosił Mp. 3,000.000.—, pobrania właścicieli wynosiły Mp. 120.000.—.

3. Księga kasy.

Księga kasy należy do ksiąg obrotowych; zadaniem jej przeto jest przedstawić wszelkie obroty gotówkowe, czyli przychody i rozchody pieniężne przedsiębiorstwa i wykazać, jaki powinien być końcowy zapas gotówki. Prowadzi się ją systemem kontowym.

Ponieważ w handlu drobiazgowym otrzymuje się drobne kwoty za sprzedane towary, przeto szczegółowe wpisywanie ich do księgi kasy zajęłoby zbyt dużo czasu i miejsca, a właściwie byłoby zbędnem, gdyż te drobne obroty pieniężne o niczem kupca nie mogą poinformować. Dlatego wprowadza się pomocniczą księgę kasy, zwaną strażką kasową lub wykazem kasowym, w którym kasjer lub sam kupiec notuje każdą kwotę zainkasowaną. Zwyczajnie prowadzi się ją metodą drabinkową, w następstwie czego mamy tę korzyść, że każdej chwili jest widoczny stan zapasu gotówki. Dopiero sumę dziennego targu w jednej pozycji wprowadza się do księgi kasy. Wykazu czy strażki kasowej nie można więc identyfikować z księgą kasową, którą prowadzi księgowy, a która zawiera znaczniejsze, względnie łączne obroty gotówki.

Dla kontroli targu często kupiec lub pomocnicy handlowi są zaopatrzeni w bloczki perforowane, na których dwustronnie notują kwotę targu i jedną stronę oddzierają i wręczają klientowi lub wprost kasjerowi celem zainkasowania gotówki. Z końcem dnia kasjer zlicza, na podstawie bloczków, jaki powinien mieć zapas gotówki — równocześnie takie samo obliczenie sporządza się na podstawie jukst bloczków — oba te obliczenia powinny się ze sobą zgadzać. W razie niezgodności kontroluje się bloczki dotąd, dopóki przyczyny niezgodności się nie wynajdzie. W nowszych czasach wprowadzono maszyny

do liczenia, t. zw. kasy kontrolne, które uwidaczniają kwotę zainkasowaną, wyciskają ją na wąskiej taśmie papieru i następnie ją sumują.

Wpływy gotówki innego rodzaju, jak np. spłatę długu, powinien kasjer osobno uwidocznnić, gdyż pozycję taką należy zapisać nie tylko w księdze kasy, ale i na osobistym koncie dłużnika. To samo dotyczy wypłat czyli spłat naszych zobowiązań. Muszą one być osobno podawane, a nie potrącane od targu dziennego.

Kasjer, względnie prowadzący strażkę kasową, powinien podać księgującemu materiały (do skontrolowania i zaksięgowania) w tej formie:

2/11 1923 targ dzienny	Mp.	27.300.—
spłata długu Janickiej		4.200.—
	<u>Mp.</u>	<u>31.500.—</u>
wykup naszego akceptu		20.000.—
	<u>Przychód Mp.</u>	<u>11.500.—</u>
Pobrali na kredyt. A. Goliński	Mp.	1.750.—
W. Janicka „		4.300.—

Księgujący po skontrolowaniu zanotuje w księdze kasy dwie pierwsze pozycje jako przychód, natomiast trzecią jako rozchód.

Ponieważ w każdym przedsiębiorstwie nieuniknione są drobne wydatki na portorja, stemple i t. d., przeto aby nie zabierały dużo miejsca i czasu na zapisywanie w ks. kasy, zakłada się t. zw. kasę podręczną, która otrzymuje z kasy głównej zaliczkę na drobne wydatki i z końcem każdego miesiąca wylicza się z niej. Kasę podręczną najczęściej prowadzi pomocnik handlowy, zwany ekspedjentem. Aby on mógł się wyliczyć z kwot otrzymanych do kasy podręcznej (czyli t. zw. dotacyj), powinien prowadzić książkę wydatków, w której na jednej stronie notuje, kiedy i jaką dotację otrzymał, zaś na drugiej wydatki na: znaczki pocztowe, stemple, przekazy, telegramy, blankiety wekslowe, należności za doręczenie przesyłek i t. p. Książkę wydatków można też prowadzić sposobem kolumnowym. Są dwa sposoby utrzymania w ewidencji zaliczek udzielonych kasie podręcznej: albo w księdze dłużników otwiera się osobne konto, zatytułowane: „Kasa podręczna“ lub nazwiskiem prowadzącego ją, na którym notuje się wszystkie dotacje — albo też zaliczkę daje się na t. zw. bon, który kasjer traktuje jako gotówkę i do stanu kasy go zalicza. Treść takiego bonu jest następująca: Bon na Mp. 20.000.—, dwadzieścia tysięcy marek polskich, które na wydatki kasy podręcznej w dniu dzisiejszym otrzymałem. Data i podpis. Z końcem miesiąca powinien ekspedjent przedłożyć rozliczenie w tej formie:

Otrzymano do kasy podręcznej Mp. 20.000.—
 Wydano według ks. wydatków:

1) na portorja	str. 8	Mp. 5.750.—	
2) „ stemple	„ 32	„ 2.710.—	
3) „ blankiety wekslowe	„ 45	„ 600.—	
4) „ depesze	„ 51	„ 1.830.—	
5) „ koszta doręczeń	„ 61	„ 835.—	
6) „ opłaty frachtów	„ 71	„ 4.930.—	
7) „ dary i t. d.	„ 82	„ 500.—	17.155.—

Pozostaje zapas gotówki Mp. 2.845.—

Lublin, dnia 31/5 1923.

Oskar Szalski

Kwotę wydatków powinien kasjer wypłacić i w ten sposób wartość bonu uzupełnić do pierwotnej wysokości. Na bony udziela się również zaliczek na płace, te jednak zawsze powinny być z końcem każdego miesiąca pokryte i wykupione.

Księgę kasy zamyka się stale z końcem każdego miesiąca przez obliczenie i wykazanie salda kasowego, które powinno się zgadzać ze stanem rzeczywistym gotówki.

Jeżeli zachodzi niezgodność, trzeba pozycje skontrolować, czy niema omyłki rachunkowej, przez mylne wpisanie lub zliczenie kwot. W razie wyszukania należy ją skorygować lub zestornować. O ile jednak niezgodność stanu kasy z saldem księgi kasy jest wynikiem omyłki przy inkasowaniu, względnie wydawaniu pieniędzy przez kasjera, wówczas należy saldo uzgodnić ze stanem rzeczywistym. Jeżeli więc jest niedobór (manko), po stronie rozchodu ks. kasy, piszemy: „za niedobór“ i wstawiamy dotyczącą kwotę — o ile mamy nadwyżkę (superata), w przychodzie notujemy: „za nadwyżkę“. Pokrywanie niedoboru lub usunięcie nadwyżki przez kasjera przed skontrolowaniem niezgodności przez księgującego nigdy nie powinno mieć miejsca. Dopiero po uzgodnieniu salda należy księgę kasy zamknąć i saldo przenieść na nowy okres gospodarczy.

Wzór księgi kasowej kontowej podany jest na str. 9, zaś wykazu kasowego na str. 10.

Ćwiczenia.

1. Zapisać a) w kasie kontowej, b) w wykazie kasowym następujące pozycje:
 - 21/5. Wkładam gotówką Mp. 80.000.—, za czynsz lokalu 2.100.—, targ dzienny 32.716.—.
 - 22/5. Targ dzienny 39.265.—.
 - 23/5. J. Rogowski spłaca dług 3.715.—, zaś H. Sawicki 5.000.—, targ 18.327.—.
 - 25/5. Płacę Woźnickiemu K. za towar 87.500.—, za zwózkę Wawelowi 3250.—, za księgi handlowe 1830.—, targ 26.718.—.

- 26/5. Właściciel podejmuje 15.000—, targ 31.712—.
- 27/5. Naprawy stolarskie 3.100—, wykup weksła własnego 10.000—, targ 28.107—.
- 28/6. Przesyłam pocztą Sokalskiemu G., Łódź, 12.500—, targ 25.316—.
- 29/5. Płacę asekurację 3.160— (przez omyłkę piszę 3.610—), targ 32.713—.
- 30/5. Płacę personalowi 36.200—, drobne wydatki 6.832—, za światło 1.715—.
- Okazuje się brak Mp. 4.000—, prawdopodobnie skutkiem wydania banknotu 5000— zamiast 1000—. Zamknąć księgę per 31/5 b. r.
2. Zapisać a) w księdze kasy, b) w wykazie kasowym:
- 26/7. Zapas gotówki Mp. 73.260—.
- 27/7. F. Tokarski spłaca dług 12.700—, za odsetki zwłoki 265—.
- 28/7. Kupuję ladę do sklepu za 32.000—, za ogłoszenia płacę 1.730—, targ z 26—28 b. m. 176.230—.
- 29/7. Płacę za przewóz towaru 7300—, za cło 16.320—, za zwózkę do magazynu 1860—.
- 30/7. Wykupuję swój akcept 65.000—, kupuję pożyczkę Odrodzenia za 5.035—.
- 31/7. Płacę czynsz 3500—, podatek 1865—, za gaz 760—, za kasę chorych 386—, personal 62.000—. Targ z 29—31 b. m. Mp. 132.712—.
- Przy zamknięciu okazuje się nadwyżka Mp. 2000—.

4. Księga dłużników i wierzycieli.

Księga ta, jak nazwa wskazuje, ma obejmować dłużników i wierzycieli przedsiębiorstwa. Ponieważ obejmuje tylko ważniejszych dłużników i wierzycieli, przeto zupełnie mylnie niektórzy określają ją mianem księgi głównej w systemie pojedynczej księgowości. Drobnym dłużników notuje się do osobnej książki, zwanej strażą sklepową.

Księgę dłużników i wierzycieli zwaną też z języka włoskiego: Saldo-Conto, prowadzi się systemem kontowym w księdze foljowanej*). Każdemu stałemu dłużnikowi lub wierzycielowi otwiera się osobne konto, na którym notuje się jego stosunki kredytowe do przedsiębiorstwa. Lewą stronę konta tytułuje się słówkiem: „Winien“ i zapisuje się tutaj zobowiązania klienta czyli kwoty, które pobiera w gotówce czy towarze z przedsiębiorstwa, a więc za które jest dłużny czyli winien dotyczącą kwotę; stąd też przyjęto tę czynność określać jednym słowem: „za dłużyć“ (albo obciążyć) konto X. Y. Prawą natomiast stronę konta określa się słówkiem: „Ma“ i notuje tutaj świadczania klienta na rzecz przedsiębiorstwa, czyli te kwoty, które w gotówce lub w towarze włożył do handlu i za które ma prawo żądać w przyszłości albo wzajemnego świadczenia,

*) Ponieważ księga ta obejmuje tych wszystkich, z którymi łączą nas interesy kredytowe, przeto nazywają ją też księgą interesentów albo korespondentów. Można też założyć odrębną księgę dla dłużników, a odrębną dla wierzycieli.

albo ich zwrotu; czynność tę określa się „zapisaniem na dobro“ lub „uznaniem“ konta X. Y.

Zwrócić należy uwagę na zupełnie odmienny sposób księgowania na koncie dłużników i na koncie wierzycieli.

Konto dłużnika zadłuża się za stan początkowy długu i za jego powiększenie, czyli dalsze przybytki, uznaje natomiast za zmniejszenie długu i stan końcowy.

Konto wierzyciela odwrotnie uznaje się za stan początkowy wierzytelności i dalsze ich zwiększenie — zadłuża za zmniejszanie wierzytelności czyli spłaty oraz stan końcowy.

Powyższe zasady zastosowane graficznie w formie konta wyglądają następująco:

Winien	Konto dłużnika.		Ma
60.000.—	za początkowy dług	za ubytek długu	50.000.—
30.000.—	„ przybytek długu	„ końcowy dług (saldo)	40.000.—
90.000.—			90.000.—
40.000.—	za końcowy dług		

Winien	Konto wierzyciela.		Ma
50.000.—	za ubytek wierzytelności	za początkową wierzytelność	60.000.—
40.000.—	„ końcową wierzytelność (saldo)	„ przybytek wierzytelności	30.000.—
90.000.—			90.000.—
		za końcową wierzytelność	40.000.—

Transakcje kredytowe są umowami dwustronnymi, zatem przy każdej z nich muszą współdziałać dwie osoby: dłużnik i wierzyciel. Pierwszy z nich powinien u siebie otworzyć konto dla wierzyciela, drugi dla dłużnika. Przypuśćmy, że Balicki pożyczył Mp. 60.000.— od Dawidowskiego, przeto Balicki założy w swojej księdze konto dla Dawidowskiego, na którym uzna go kwotą Mp. 60.000.—, zaś Dawidowski w swojej księdze otworzy konto dla Balickiego, na którym zadłuży go tą samą kwotą.

Zarówno dłużnicy jak i wierzyciele zjawiają się w przedsiębiorstwie wskutek transakcyj pieniędzy albo towarowych.

Dłużnicy pieniędzy powstają wówczas, gdy komu pożyczamy gotówkę, przyczem obojętną jest rzeczą, czy pożyczamy ją prywatnym osobom czy lokujemy ją w banku lub kasie oszczędności.

Dłużnicy towarowi powstają wskutek pobrania większych ilości towarów na kredyt; są to więc odbiorcy. W handlu drobiazgowym rzadko ich spotykamy, zaś dla drobnych, chwilowych dłużników prowadzi się osobną książkę, zwaną strażą sklepową.

Wierzyciele pieniędzy mają miejsce wtedy, gdy przedsiębiorstwo zaciąga pożyczki gotówkowe czyto w bankach czy u osób prywatnych.

Wierzyciele towarowi są to dostawcy, od których bierzemy większe ilości towarów na kilkumiesięczny kredyt.

Konta towarowych dłużników czy wierzycieli określa się mianem kont kupieckich — zaś pieniężnych dłużników i wierzycieli mianem kont bankowych. Zawierają one charakterystyczne różnice.

Konta kupieckie obejmują kwoty faktur i ich wyrównania, które powinny równać się sobie co do wysokości kwot i co do terminu płatności. Dlatego też w kontach kupieckich nie liczy się ani odsetek, ani prowizji. O ile klient zalega zbyt długo z zapłatą, oblicza się mu odsetki zwłoki od odnośnej kwoty faktury i wstawia do konta dla uzasadnienia różnicy terminów między zapadłością faktury a datą jej wyrównania. Saldo kupieckiego konta obejmuje sumę jeszcze nie wyrównanych faktur o różnych terminach płatności. Dlatego przy saldzie wyrównawczem można wstawić sumę faktur — jednak przy saldzie z przeniesienia należy wyszczególnić faktury wraz z dodaniem ich płatności (str. 28).

Przy kontach bankowych regułą jest liczenie odsetek i prowizji, i sprowadzanie różnych pozycji o rozmaitych terminach płatności (czyli walutach) do jednego salda o wspólnej wartości w dniu zamknięcia konta. Konta bankowe obliczają banki; przeprowadzają zamknięcie w dniu 30 czerwca i 31 grudnia każdego roku, a odpis zamknięcia, t. zw. wyciąg konta, przesyłają klientom, którzy sprawdzają go i na jego podstawie przeprowadzają uzgodnienie salda. Ponieważ tutaj zachodzi stosunek dłużnika do wierzyciela, przeto klient, pozycje znajdujące się w wyciągu bankowym po stronie „Ma“, musi zapisać u siebie po stronie: „Winien“ i odwrotnie.

Odmienny charakter kont kupieckich i bankowych powoduje, że nieraz prowadzi się je w osobnych księgach i w tym razie księgę obejmującą konta kupieckie zwie się: „Saldo-Conto“, zaś księgę obejmującą konta, w których należy obliczać odsetki, zwie się „Conto corrente“, czyli księgą rachunków bieżących.

Aby ułatwić wyszukanie kont w księdze dłużników i wierzycieli wskazane jest założyć alfabetyczny spis czyli indeks albo rejestr właścicieli kont. Prowadzi się go albo na ostatnich kartach księgi dłużników, albo w osobnej, zazwyczaj podłużnej książeczce,

która z boku ma kartki ponacinane i zaopatrzone literami alfabetu. Ważną jest rzeczą uwidocznić zawsze ostatnie foljo, na którym jest prowadzone konto klienta, aby niepotrzebnie nie przerzucać kart księgi.

Balicki J., Łódź	3,
Bielski A., Kielce	7, 8, 9,
Birkenmayer K., Lwów	11, 15, 23,
Borkman C., Radom	13, 16,
Brunicki K., Lubień	17,

B

Ćwiczenia:

- Zakontować następujące pozycje: Zieleniewski i Ska, Kraków, nadsyła mi 1/2 fakturę z 25/1 na Mp. 68.375—, pł. za 3 mies.
7/2 otrzymuję fakturę z 5/2, Mp. 73.260—, pł. za 4 mies.
12/3 " " z 10/3, " 78.356—, " " 4 mies.
22/4 wysyłam got. Mp. 68.375—, jako pokrycie Fa, płatnej 25 b. m.
27/5 otrzymuję fakturę z 24/5 na Mp. 83.210—, pł. za 3 mies.
3/6 wysyłam got. Mp. 73.260—, jako spłatę Fa (przez omyłkę zapisałem 37.260—, zestornować).
30/6 zamknąć konto.
- Zapisać na koncie: Bank Kresowy, Lublin, następujące transakcje:
Bank donosi że:
5/7 b. r. F. Kmiciński wpłacił got. Mp. 60.000—.
26/7. Podejmuję got. 40.000—.
13/8. A. Prochaska przekazał mi Mp. 120.000—.
1/9 Wyplacił Z. Gąsiorowskiemu Mp. 45.000—, zaś W. Zaleskiemu Mp. 30.000—.
15/10. Zakupił pożyczkę Odrodzenia za Mp. 60.000—.
26/11. S. Dworski wpłacił Mp. 50.000 —, zaś M. Wójtowicz Mp. 40.000—.
24/12. Wyplacił na wykup mego weksła Mp. 95.000—.
31/12. Bank nadsyła wyciąg, w którym zapisuje mi na dobro Mp. 1.261— za 6% odsetek, a obciąża kwotą Mp. 260—, za prowizję Mp. 126·10, za podatek rentowy Mp. 174·90. — Zamknąć konto per 31/12 b. r.
- Zaksięgować na koncie Władysław Krolikiewicz, Warszawa, następujące pozycje:
7/2 b. r. otrzymujemy towar i fakturę z 5/2 na Mp. 67.256—, płatną 5/4.
12/3. Posyłam towar i fakturę pł. 12/6 na Mp. 26.720—.
3/4. Posyłamy przez PKO Mp. 67.256— na pokrycie faktury z 5/2.
15/4. Posyłamy towar i fakturę pł. 15/7 na Mp. 32.835—.
3/5. Otrzymujemy towar i fa z 1/5, pł. 1/8, na Mp. 67.310—.
13/6. Otrzymujemy got. Mp. 26.720— jako pokrycie naszej faktury z 12/3 b. r.
22/6. Otrzymujemy towar i fakturę z 20/6, pł. 20/9, na Mp. 56.324—.
Zamknąć konto per 30/6 b. r.

5. Strazza sklepowa.

Dłużników, którzy biorą drobne ilości towarów na krótki termin, nie notuje się w księdze dłużników i wierzycieli lecz w osobnej książce, zwanej strazą sklepową. Drobni dłużnicy mogą być dorazowi albo stali. Chwilowy dłużnik, wzięwszy towar na kredyt, spłaca go w całości. Stały dłużnik pobiera częściej drobne ilości towarów i od czasu do czasu składa pewne kwoty na częściową spłatę długu.

Obydwa typy dłużników drobnych notuje się w księdze paginowanej, tylko gdy chwilowych dłużników notujemy w sposób dziennikowy czyli opowiadający, jednego pod drugim — to stałym dłużnikiem (zwykle przy końcu strazy) otwieramy osobne konta, na których metodą drabinkową wykazujemy ich stan długu.

Dłużników chwilowych odkreśla się pomiędzy sobą kreską poziomą, przyczem pozostawia się jedną linię wolną, aby na niej zapisać datę i sposób zapłaty albo też uwidocznic przeniesienie na inną stronę. Zapiski dotyczące spłaconych pozycyj, albo przeniesionych na inne stronicę, skreśla się kreską pionową.

Można też prowadzić osobną strazę dla jednorazowych dłużników, a osobną dla stałych.

Wzór strazy. 1) Dla jednorazowych dłużników:

Lipiec 1923.

15

1	<u>J. Chmielewski, Hoża 7.</u>		Pł.	Mp.	600	—
	Za 5 składek papieru	à 120—				
	2 arkusze bibuły	„ 80—				
	1 flaszkę gumy	„ 320—				
	1 „ atramentu	„ 240—				
Zapłacono		31/7 b. r.	1/8	Mp. 1.320	—	
1	<u>A. Kleczeński, Boduena 4.</u>		1/8	Mp.	1.800	—
	100 ark. kalki					
	1000 „ papieru cienkiego					
Do przeniesienia j. n.			1/8	Mp. 4.800	—	
2	<u>W. Lerski, Marszałkowska 36.</u>		15/8	Mp.	2.800	—
	pudełko farb					
5	<u>A. Kleczeński, Boduena 4.</u>		1/8	Mp.	4.800	—
	Z przeniesienia j. w.					
	1 taśma do maszyny					
			1/8	Mp. 7.100	—	

Wzór strazy. 2) Dla stałych dłużników:

Jan Biegański, Cicha 14.

65

1923				
5/6	Za 10 teczek na listy à 150—	Mp.	1.500	—
12/6	„ bibularz		620	—
			2 120	—
1/7	„ spłatę częściową		1.500	—
		Mp.	620	—
12/7	„ pudełko spinaczy		220	—
15/7	„ flaszkę gumy arabskiej		320	—
2/8	„ tuzin ołówków chemicznych		720	—
			1.880	—
20/8	„ spłatę zupełną		1.880	—
			—	—

Ćwiczenia:

- Zapisać w strazy sklepowej chwilowych dłużników:
 - 2/1. b. r. W. Dolnicki bierze $\frac{1}{2}$ kg kawy za 1.500—, pł. 15/1.
 - „ Z. Kubiński bierze 2 flaszki wina po 1.750—, pł. 1/2.
 - 3/1. K. Woźniak bierze 2 kg świec po 960— oraz 10 paczek zapalek po 12—, pł. 15/1.
 - 5/1. N. Trawiński bierze $\frac{1}{2}$ kg herbaty za 1.750— oraz 1 kg kakao za 1.420—, pł. 1/2.
 - 15/1. Dolnicki spłaca swój rachunek. Woźniak spłaca got. Mp. 1800— i bierze ponownie 3 kg świec po 960—.
 - 18/1. L. Kazicki bierze paczkę czekolady za 560— oraz 2 kg cukierków po 1.800—, pł. 1/2.
- Zapisać w strazy sklepowej stałego odbiorcę Jana Muszyńskiego, Grodzickich 4.

2/5 tuzin chusteczek Mp. 3200—	28/5 buciki męskie Mp. 12.500—
18/5 3 kołnierzyki „ 1350—	1/6 spłaca got. „ 20.000—
20/5 spłaca got. „ 4000—	8/6 kapelusz „ 4.500—
26/5 krawatka „ 2700—	17/6 6 ręczników „ 5.200—
„ torba na akty „ 7200—	1/7 spłata całego długu.

6. Księgi pomocnicze.

Do ksiąg pomocniczych zaliczamy:

1) Księgę zapadłości (czyli terminarz), której zadaniem jest poinformować właściciela przedsiębiorstwa o terminie płatności jego zobowiązań i wierzytelności. Zazwyczaj prowadzi się ją w formie paginowanej kalendarzowo, t. zn. z podziałem na miesiące i dni. W małych przedsiębiorstwach wystarczy jedna strona na cały miesiąc, w większych kilka stron przeznaczają się dla jednego miesiąca, a w dużych nawet całą księgę. W handlu drobiazgowym częstokroć notuje się terminy płatności w kalendarzu.

Gdy pretensja czy zobowiązanie zostanie spłacone, skreśla się odnośną kwotę w księdze zapadłości i podaje datę zapłaty.

W handlu drobiazgowym notuje się do księgi zapadłości jedynie wierzycieli wekslowych i książkowych — zwyczajnie bowiem niema większych dłużników ani wekslowych ani książkowych — zaś drobnych ze strazzy sklepowej nie notuje się zupełnie.

9

Wrzesień 1923.

2/7	A. Hübner, Lwów	W *)	Mp. 27.500	—	1 2 3 4
5/6	F. Winkler, Poznań	K **)	68.200	—	5
6/8	G. Sauczey, Kraków	K	35.000	—	6 7 8
9/3	Br. Rolnicy, Lublin	W	84.600	—	9 10
					i t. d.

2) Księga faktur przychodzących jest w handlu drobiazgowym prowadzona we formie teczki, do której wkłada się faktury na zakupione towary. Na odwrotnej stronie faktur przeprowadza się kalkulację, czyli obliczenie ceny kosztów własnych, wprowadzonego towaru.

3) Księga zamówień, w której notuje kupiec zamówienia w porządku chronologicznym, a po wykonaniu ich, skreśla je.

4) Zbiór listów przychodzących, powinien być utrzymywany w porządku alfabetycznym. Dla klientów większych zakłada się osobne teczki, w których zbiera się całą, ich dotyczącą korespondencję. Listy przychodzące są często podstawą księgowania, np. listy z banku, wykazy Pocztowej Kasy Oszczędności i t. d.

5) Kopjał, czyli odbitka listów wychodzących z przedsiębiorstwa, które również niejednokrotnie uzupełniają treść ksiąg.

Szczegółowe omówienie przechowywania listów przychodzących i pisania listów wychodzących należy do korespondencji handlowej. (Patrz: Kistryn-Tomanek, Polska korespondencja handlowa. Lwów 1922).

7. Sposób księgowania.

W systemie księgowości pojedynczej do wykazania obrotów służą księgi: kasy, dłużników i wierzycieli oraz strazza sklepowa.

*) W = oznacza weksłowy dług.

**) K = „ książkowy dług.

Przy księgowaniu każdej zmiany majątkowej należy się zastanowić, czy dotyczy ona obrotu gotówkowego, czy też jest obrotem kredytowym. Dlatego też kupno i sprzedaż towaru za gotówkę zaksięgować należy jedynie w księdze kasy, a to: kupno jako „rozchód“, zaś sprzedaż jako „przychód“. Do czysto kasowych pozycji będą należały ponadto wszelkie wydatki, jak: czynsz, światło, opał, portorja oraz kupno ruchomości. Wogóle do transakcyj gotówkowych należą te obroty kasowe, które nie powodują na przyszłość ani długu ani wierzytelności, czyli stosunku kredytowego.

Kupno, względnie sprzedaż towaru na kredyt zapisuje się wyłączenie w księdze dłużników i wierzycieli. Przy kupnie konto wierzyciela uznaje się, przy sprzedaży konto dłużnika zadłuża się. Nadto zapisuje się terminy spłat długów i wierzytelności do księgi zapadłości. Drobne sprzedaże sklepowe na krótki termin notuje się tylko w strazy sklepowej.

Odrębnego sposobu księgowania wymaga kredyt pieniężny i spłaty kredytu towarowego, tutaj bowiem ma miejsce obrót gotówki przy równoczesnem zmniejszaniu lub zwiększaniu się stanu kredytowego, czyli wierzytelności, albo długu przedsiębiorstwa. Jeżeli np. udzielamy dłużnikowi pożyczki gotówkowej (albo składamy do banku) Mp. 40.000.—, zanotujemy to w rozchodzie ks. kasy, a ponadto w ks. dłużników i wierzycieli na koncie dłużnika po stronie „Winien“. Gdy dłużnik spłaci nam np. Mp. 20.000.—, należy to zapisać w przychodzie ks. kasy, a także na jego koncie po stronie „Ma“.

Jeżeli weźmiemy pożyczkę od wierzyciela w kwocie Mp. 70.000.—, zanotujemy w ks. kasy jako przychód, zaś w ks. dłużników i wierzycieli na koncie wierzyciela po stronie „Ma“. Gdy spłacimy Mp. 50.000.—, zapisujemy w rozchodzie ks. kasy, oraz po stronie „Winien“ konta wierzyciela.

Gdy spłacamy fakturę, np. Mp. 30.000.—, księgujemy w ks. kasy po stronie rozchodu oraz na koncie wierzyciela (dostawcy), po stronie „Winien“. Gdy dłużnik towarowy (odbiorca) spłaci fakturę na Mp. 20.000.—, notujemy w ks. kasy jako przychód, zaś na koncie dłużnika po stronie „Ma“. W obu ostatnich wypadkach skreślamy ponadto dotyczące kwoty w księdze zapadłości.

Zdarzają się również przesunięcia kwot z jednego konta na drugie, które nazywają się *przelewami*. Transakcje tego rodzaju dotyczą wyłącznie księgi dłużników i wierzycieli, a wywołują zmiany na dwu kontach. Jeżeli np. nasz dłużnik spłaci swój dług w kwocie Mp. 35.000.—, lecz nie nam, do kasy, tylko na nasze konto w Banku Przemysłowym, wówczas należy konto banku zadłużyć kwotą Mp. 35.000.—, zaś konto dłużnika uznać. Jeżeli polecimy Bankowi Przemysłowemu, aby z naszego konta wypłacił naszemu wierzycie-

łowi Mp. 20.000—, to konto wierzyciela należy zadłużyć tą kwotą, zaś konto banku uznać.

Kupno i sprzedaż towaru za wekslem notuje się w handlu drobiazgowym jedynie w księdze zapadłości. Spłatę długu wekslowego (wykup akceptu) zapisuje się w ks. kasy jako rozchód, zaś spłatę wierzytelności (zainkasowanie remesy) jako przychód. Nadto skreśla się spłacone kwoty w księdze zapadłości.

W ten sposób prowadzi się zapiski w księgach przez cały okres gospodarczy.

Z końcem okresu gospodarczego należy zestawić stan majątku przedsiębiorstwa czyli sporządzić inwentarz.

W księgowości pojedynczej tylko niektóre składniki majątkowe dadzą się obliczyć na podstawie ksiąg, a mianowicie:

- 1) gotówkę w kasie kontroluje się ze saldem księgi kasowej;
- 2) dłużników dużych (odbiorców) oraz wierzycieli zestawia się na podstawie pozamykanych kont księgi dłużników i wierzycieli;
- 3) drobnych dłużników spisuje się na podstawie strazy sklepowej;
- 4) wekslowe długi i wierzytelności wyszukuje się w księdze zapadłości i zestawia.

Natomiast dla takich składników, jak towary i ruchomości nie prowadzi się osobnych ksiąg ani kont, zestawia się je na podstawie stanu rzeczywistego.

Otwarcie ksiąg polega na przeniesieniu sald w ks. kasy oraz dłużników i wierzycieli na nowy okres gospodarczy, które przeprowadza się zaraz przy zamknięciu kont.

Ćwiczenie:

Odpowiedzieć na pytanie, w których księgach i po jakiej stronie zapisze się następujące transakcje:

- 2/1. Sprzedajemy A. Gulkowskiemu towaru za 27.000—, za got.
- 3/1. Kupujemy na kredyt 3 mies. towaru za 86.000— od G. Jachowskiego.
- 4/1. Płacimy czynsz za lokal 2.500—.
- 5/1. Sprzedajemy na kredyt 2 mies. towaru za 82.000— C. Hęclikowi.
- 6/1. Kupujemy towaru za wekslem 3 mies. za 74.000— od W. Oleskiego.
- 7/1. Targ tygodniowy wynosi 137.000—. Drobny dłużnik sklepowy, D. Kunicki bierze towaru za 2.600—.
- 9/1. Sprzedajemy towaru za wekslem 2 mies. G. Muśnickiemu za 35.000—.
- 10/1. Kupujemy biurko za 26.000—.
- 11/1. Lokujemy w Banku Kredytowym 60.000—.
- 12/1. C. Hęclik składa got. 52.000— jako częściową spłatę faktury.
- 13/1. Inkasujemy dzisiaj płatny weksel, 40.000—.
- 14/1. Targ tygodniowy Mp. 156.000—. Drobny dłużnik, Kunicki, spłaca got. Mp. 2.600—.

- 16/1. Wykupujemy swój akcept, Mp. 26.000—, got.
- 17/1. Spłacamy Jachowskiemu Mp. 50.000— na częściowe pokrycie Fa z 3 b. m.
- 18/1. Kupujemy opału za Mp. 6.000—.
- 19/1. Podejmujemy z Banku got. Mp. 30.000—.
- 20/1. H. Nowicki składa Mp. 100.000— got. jako pożyczkę.
- 21/1. Kupujemy towaru od J. Rybińskiego za Mp. 148.000— got.
- 23/1. Bank Kredytowy donosi, że C. Hęćlik wpłacił Mp. 30.000—, jako resztę faktury z 5 b. m.
- 25/1. Kupujemy 10 szt. pożyczki premjowej po Mp. 1010—.
- 28/1. Polecamy Bankowi, aby z naszego konta przekazał Mp. 10.000— Pocztowej Kasie Oszczędności, Warszawa.
- 31/1. Personal płacimy got. 28.000—, światło 2.000—, drobne wydatki w styczniu 9.100—.

8. Praktyczne zastosowanie.

Ponieważ księgowość można należycie opanować jedynie przez praktyczne zapoznanie się z nią, przeto jako środek do tego celu posłuży opracowanie wydarzeń jednego miesiąca w handlu drobiazgowym. Opracowanie tego przedmiotu wymaga użycia wszystkich ksiąg, a zatem i zastosowania wszystkich sposobów księgowania. Objasniając te sposoby, posługiwać się będziemy następującymi skrótami: ks. k. = księga kasy; ks. dł. = księga dłużników i wierzycieli; str. = strazza sklepowa; ks. zap. = księga zapadłości.

31/5 1923 Antoni Robacki w Kielcach nabywa handel win od J. Olechowskiego wraz z wszystkimi aktywami i pasywami, które przedstawiają się następująco:

towary według szczegółowego oszacowania	Mp. 673.260—
drobni dłużnicy sklepowi: C. Nowacki	„ 2.700—
F. Birecki	„ 4.200—
ruchomości ocenia się na	„ 45.200—
dostawcy: J. Federowicz, Kraków, pł. 11/6	„ 235.120—
G. Stadtmüller, Lwów, pł. 28/6 b. r.	„ 85.240—
Robacki wkłada do kasy gotówką	„ 70.000—

Aby założyć odpowiednie księgi, należy sporządzić najpierw inwentarz i na jego podstawie założyć księgi obrotowe i pomocnicze. W ks. kasy wstawiamy początkowy stan gotówki jako zapas. W strazzy sklepowej wpisujemy obu dłużników jako jednorazowych. W księdze dłużników i wierzycieli otwieramy osobne konta dla wierzycieli, zapisując po stronie Ma, kwoty niezapłaconych faktur wraz z datami zapadłości. W księdze zapadłości notujemy terminy płatności długów książkowych. W inwentarzu w osobnej kolumnie powołujemy się na księgi obrotowe (kasy, dłużników i wierzycieli oraz strazę), do których przenieśliśmy pozycje z inwentarza — w tych zaś księgach odwołujemy się na inwentarz, jako źródło założenia ksiąg.

- 1/6. Płacę personalowi sklepowemu Mp. 24.600.—, kupuję księgi handlowe za Mp. 1.236.— (ks. k.: rozchód). Gotówka z targu dziennego 46.320.— (ks. k. przychód; zamiast targu dziennego można wpisywać sumy targu z kilku dni, a nawet z tygodnia).
- 2/6. Targ dzienny Mp. 51.360.—, Birecki spłaca swój dług 4.200.— (ks. k.: przychód. W kasie odwołujemy się na strażcę).
- 3/6. Na skutek zamówienia wysyłam 3 flaszki wina po Mp. 750.— Janowi Skórskiemu z Buszyczyn za pobraniem pocztowym, a opakowanie i porto liczę Mp. 150.—. (Notuje się w strazcy jako chwilowego dłużnika. Kwoty na portorja wydaje się z kasy podręcznej, a łączną ich sumę wciąga się w jednej pozycji w ostatnim dniu miesiąca).
- 4/6. Targ z dni 3 i 4 wynosi Mp. 97.312.— (ks. k.: przychód). Wł. Stocki bierze na kredyt 5 fl. wina po 750.— oraz 2 fl. octu po 170.— i prosi o otwarcie mu konta jako stałemu odbiorcy (w str. na stronie np. 31 otwieramy mu konto). Za czynsz lokalu płacę zgóry za kwartał Mp. 3.000.— (ks. k.: rozchód).
- 6/6. Kupuję beczkę wina 100 l od K. Gralewskiego w miejscu za Mp. 65.000.—, za przewóz płacę Mp. 1.500.— (ks. k.: rozchód). Na odwrotnej stronie faktury przeprowadzamy następującą kalkulację:
cena beczki wina	Mp. 65.000.—	
za przewóz	„ 1.500.—	
cena kosztów własnych	Mp. 66.500.—	
30% zysku	„ 19.950.—	
cena sprzedaży 100 l	Mp. 86.450.—	
„ „ 1 l okragło	Mp. 865.—, bez flaszki.	
- 7/6. Kupuję kasę kontrolną „National“ za Mp. 32.000.— (ks. k.: rozchód). Otwieram konto w Banku Handlowym, składam Mp. 100.000.— oraz płacę za czeki i opłatę rządową Mp. 320.— (ks. k.: rozchód — ks. dł.: winien, lecz tylko za Mp. 100.000.—, gdyż Mp. 320.— stanowi wydatek bezzwrotny czyli stratę. Jako walutę, czyli termin, od którego liczy się odsetki, podają banki przy złożeniu gotówki drugi dzień powszedni po dniu złożenia, przy podjęciu, dzień zwrotu).
- 8/6. Targ z dni 6, 7, 8, Mp. 139.268.— (ks. k.: przychód). Stocki bierze 1 flaszkę miodu za Mp. 1.360.— (Str.). Kupuję próżnych flaszek za Mp. 4.200.— (ks. k.: rozchód).
- 9/6. Od G. Stadtmüllera ze Lwowa sprowadzam beczkę 100 l wina po 720.— za litr, na kredyt jednomiesięczny książkowy. Faktura z 7 b. m. (Transakcja kredytowa; powstaje tu mój dług książkowy, a wiarygodność dla Stadtmüllera, na jego więc koncie zanotuję, że ma do żądania ode mnie tę kwotę za miesiąc. Ks. zap.). Za przewóz koleją płacę Mp. 2.936.—, za akcyzę 3.214, za zwózkę 1.600.— (ks. k.: rozchód). Na odwrotnej stronie faktury przeprowadzamy kalkulację:
Cena wg faktury		Mp. 72.000.—
przewóz koleją	Mp. 2.936.—	
akcyza	„ 3.214.—	
zwózka	„ 1.600.—	7.750.—
Cena kosztów własnych za 100 l	Mp. 79.750.—	
30% zysku	„ 23.925.—	
Cena sprzedaży za 100 l	Mp. 103.675.—	
„ „ za 1 l bez flaszki, okragło	Mp. 1.040.—	
„ „ za 1 l z flaszka	Mp. 1.100.—	

- 10/6. W. Stocki spłaca à conto długu Mp. 5.000.— (ks. k.: przychód — str.: konto Stockiego sumuję i następnie odejmuję kwotę spłaconą. Odwołanie). Właściciel bierze na swoje potrzeby Mp. 10.000.— (ks. k.: rozchód — równocześnie w ks. dł. otwieramy konto: „Rachunek prywatny“, na którym zadłużamy go kwotą Mp. 10.000.—. Terminu płatności nie podaje się, ponieważ konto jest bezprocentowe).
- 11/6. Targ z dni 9—11 b. m. Mp. 142.735.—. Składam do Banku Mp. 200.000.— (ks. k.: rozchód — ks. dł.: konto banku Winien). Równocześnie polecam bankowi, aby z mego konta przekazał J. Federowiczowi kwotę dzisiaj płatnej faktury Mp. 235.120.—. (Bank wypłaci, zaś Federowicz pobierze — czyli zmiana kredytowa, przelew bezpieniężny z konta na konto. Federowicz weźmie tę kwotę, zatem jest winien — Bank wypłaci, zatem ma ją do żądania ode mnie. Zatem ks. dł.: Federowicz „Winien“, Bank „Ma“ — ks. zap.: skreślam pretensję Federowicza).
- 13/6. Wpływa pobranie pocztowe od Skórskiego — za doręczenie płacę Mp. 10.— (ks. k.: przychód — w str. skreślam konto Skórskiego. Należytość za doręczenie płaci kasa podręczna). — C. Nowacki bierze jeszcze 2 fl. wina po 1.100.— i przyrzeka zapłacić łącznie ze swoim zaległym długiem 1/7. (Str.: przenoszę dług Nowackiego z 1/6 pod dzień 13/6 i dopisuję kwotę 2.200.—).
- 14/6. Płacę ślusarzowi za różne naprawy w sklepie Mp. 3.400.— (ks. k.: rozchód).
- 15/6. Jerzy Kuliński, Słodowa 9, bierze na kredyt 2 fl wina czerwonego à 960.—, zapłaci koło 25 b. m. (str.: chwilowy dłużnik). — Otrzymuję pismo z banku, w którym Bank zadłuża mnie za przekaz dla Federowicza:
Mp. 235.120.—	nadto liczy
„ 235.—	za 1 ^o / ₁₀₀ prowizji, oraz
„ 40.—	„ opłatę rządową
Mp 235.395.—	z wal. 11 b. m.
- (Ponieważ uznałem bank w dniu 11 b. m. już zgóry kwotą faktury, więc obecnie zapisuję w ks. dł. po stronie Ma, tylko prowizję i opłatę).
- 16/6. Właściciel bierze do swojego użytku ze sklepu: 2 fl. Portweinu à 1.350.—, 2 fl. Tokaju à 1.450.—. (W strazzy, zaraz po Stockim, na pag. 32 otwieramy konto: Rk prywatny, na którym notujemy poszczególne pobrania właściciela w towarach).
- 17/6. Otrzymuję fakturę na kupione 200 l wina stołowego od Artura Gostkowskiego w Radomiu po 835.— za l, na kredyt jednomiesięczny. (W ks. dł. otwieramy konto Gostkowskiemu, na którym zapisujemy na dobro kwotę faktury. Ks. zap.).
- 18/6. Targ tygodniowy Mp. 216.738.—. Od Federowicza kupuję 100 l wina za Mp. 132.000.—, płacę swoim akceptem, pł. 18/7 b. r. (Notuję w ks. zap.).
- 20/6. Wino od Gostkowskiego nadchodzi, płacę za fracht, akcyzę i zwózkę Mp. 9.371.— (ks. k.: rozchód. Kalkulacja na odwrotnej stronie faktury).
- 21/6. Marjan Ostrowski, ul. Zielona 42, bierze na kredyt 1 fl. tokaju po 1.750.— oraz 2 fl. wina stołowego po 1.250.—, pł. 1/7. (Str. chwilowych dłużników). Wł. Stocki bierze 3 fl. wina po 1.250.—. (Str. stałych dłużników, str. 31).
- 22/6. Płacę za światło elektryczne Mp. 1.108.—, za ogłoszenia w dziennikach 2.736.— (ks. k.: rozchód).
- 23/6. Kupuję 100 franków francuskich po 435.— za Frs. (ks. k.: rozchód — franki przechowujemy w kasie wraz z gotówką).
- 24/6. Bank donosi mi, że Jerzy Kuliński złożył na moje konto Mp. 1.920.—, jako pokrycie swego długu z wal. 25 b. m. (Ks. dł.: Bank Winien — w str.: skreśliła się dług Kulińskiego. Przez omyłkę wpisać na stronę Ma i zestornować).

- 25/6. Targ tygodniowy wynosi Mp. 297.312.—. Właściciel bierze dla siebie 6 fl. wina stołowego po 1.250.—. (Str.: pag. 32).
- 27/6. Składam do Banku Mp. 450.000.— (ks. k.: rozchód — ks. dł.: Winien). Opłatę rządową Mp. 100.— opłaca się z kasy podręcznej.
- 28/6. Wyplacam got. Mp. 85.240.— i wpłacam na blankiet nadawczy PKO dla G. Stadtmüllera, jako spłatę faktury dzisiaj zapadłej. (Ks. k.: rozchód — ks. dł.: Stadtmüller: winien — w ks. zap.: skreślam dług).
- 29/6. Otrzymuję od G. Stadtmüllera fakturę z 27 b. m., na wysłane pod moim adresem 200 l wina po Mp. 900.— za l. — Kwotą faktury zostaje moje konto zadłużone, z płatnością 27/7 b. r. (W ks. dł. należy konto Stadtmüllera uznać, ponieważ towar znajduje się w drodze na mój rachunek i niebezpieczeństwo. Ks. zap.).
- 30/6. Targ z dni 27—30 b. m. wynosi Mp. 109.217.—. Wyplacam kasie podręcznej za drobne wydatki Mp. 12.716.— (ks. k.: rozchód).

Przeprowadzamy zamknięcie ksiąg, a następnie sporządzamy inwentarz, aby przekonać się o rezultatach gospodarki.

1) Zamykamy ks. kasy, a saldo porównujemy z wykazem kasowym, prowadzonym przez kasjera, względnie wykazanym przez prowadzącego kasę i sprawdzamy je z rzeczywistym stanem gotówki. Przypuścimy, że zapas gotówki jest o Mp. 1000.— mniejszy; kontrolujemy, czy niema omyłki przy wpisaniu lub sumowaniu ks. kasy, a że jej niema, więc piszemy po stronie rozchodu „za niedobór“, poczem wyprowadzamy saldo.

2) Zamykamy konta w księdze dłużników i wierzycieli. Przy kontaktach kupieckich przerzucamy na nowy okres gospodarczy nie saldo, lecz poszczególne faktury (konto Stadtmüllera). Gdy konto jest wyrównane, a zawiera tylko po jednej pozycji, ograniczamy się jedynie do podkreślenia (konto Federowicza). Jeżeli konto zawiera jedną pozycję, podkreślenia i przenoszenia są zbędne, pozostawiamy je bez zmiany (konto Gostkowskiego). Przy kontaktach bankowych należy sprowdzić saldo do wartości dnia zamknięcia, przez obliczenie odsetek. Kupiec sam tego nie skutecznie, lecz zwraca się do banku z prośbą o wyciąg konta. Np. Bank Handlowy, Kielce, nadsyła nam wyciąg konta, w którym uznaje za 4% odsetek, w kwocie Mp. 165.—, zaś zadłuża za Mp. 16.50 za 10% podatku rentowego, oraz Mp. 73.50 za drobne koszta. Księgujemy to u siebie po przeciwnych stronach konta Banku, poczem przeprowadzamy zamknięcie. Konto prywatne uzupełniamy najpierw przez przeniesienie nań kwoty za pobrane towary w naturze, według strażnicy sklepowej, poczem to konto zamykamy, nie przenosząc salda na nowy okres gospodarczy.

3) Zliczamy stan długu odbiorców chwilowych i stałych. Jeżeli ich jest nie wielu, można wyszczególnić wprost w inwentarzu, jeżeli więcej, należy sporządzić osobne wykazy. Jeżeli który z dłużni-

ków jest nieściągalny, w zupełności go pomijamy, a w strazzy oznaczamy słowem: „nieściągalny“. Jeżeli jest ściągalny częściowo, zaznaczamy w strazzy, ile % spodziewamy się ściągnąć, i z tą kwotą wstawiamy go do inwentarza.

Dowiedzieliśmy się, że np. C. Nowacki ogłosił konkurs i posiada tylko 50% majątku na zaspokojenie swych wierzycieli, zaznaczamy to więc w strazzy sklepowej.

4) Przystępujemy do sporządzenia inwentarza. Zestawiamy najpierw stan czynny:

- a) w kasie znajduje się gotówka Mp. 123.185.— oraz *Frs* 100.—, które wstawiamy po kursie z dnia 30/6, czyli Mp. 450.—. Remes, dewiz ani efektów w swoim przedsiębiorstwie nie posiadamy.
- b) Towary inwentaryzuje się z całą dokładnością po cenie kosztów własnych, przedstawiają one wartość Mp. 101.233.—. Czasem sporządza się spis towarów po cenie sprzedaży, a potem odlicza zysk, który przy kalkulacji poszczególnych towarów doliczano (np. 30%). Towary fakturowane, za które już zapłaciliśmy, albo daliśmy weksel, lub wreszcie uznaliśmy dostawcę w jego koncie, również musimy wstawić jako aktywum z wartością podług faktury. Tutaj mamy w drodze towar od Stadtmüllera.
- c) Zestawiamy dłużników: dużych, według księgi dłużników i wierzycieli (Bank Handlowy), drobnych na podstawie strazzy sklepowej.
- d) Za podstawę obliczenia ruchomości bierzemy stan według ostatniego oszacowania, do którego doliczamy dokupione ruchomości (wyszukując je w ks. kasy), a następnie potrącamy pewien procent na umorzenie.
- e) Wyszukujemy w kasie przedpłaty (antycypacje czynne), znajdujemy czynsz zapłacony zgóry za trzy miesiące. Jego wartość dwumiesięczna jest przedpłatą.

Skoro nie znajdujemy już więcej składników majątkowych, przystępujemy do zestawienia zobowiązań przedsiębiorstwa czyli jego stanu biernego.

- a) Długi wekslowe wyszukiwujemy w ks. zapadłości, znajdujemy jeden akcept pŁ. 18/7, wartość jego należy zdyskontować do dnia spisania inwentarza, czyli potrącić za dni 18 odsetki, np. 6%.
- b) Długi książkowe czyli wierzycieli spisujemy na podstawie księgi dłużników i wierzycieli.
- c) Zaległości zebrać można jedynie na podstawie notatek. Przypuścimy, że zalegamy z podatkiem przemysłowym w kwocie Mp. 2.100.—.

Naostatek sporządzamy zestawienie czystego majątku znajdującego się w przedsiębiorstwie. Od stanu czynnego odejmujemy bierny —

różnica jest majątkiem przedsiębiorstwa. Po porównaniu majątku końcowego z początkowym, otrzymujemy czysty zysk przedsiębiorstwa. Gdy do niego doliczymy kwotę pobrań właściciela w gotówce i towarze, otrzymamy ogólny zysk przedsiębiorstwa.

INWENTARZ

1

sporządzony w dniu 31 maja 1923.

		<u>I. Stan czynny:</u>				
K.)	1	<u>Gotówka w kasie</u>		Mp.	70.000	—
	2	<u>Towary:</u>				
		jak osobny spis A)			673.260	—
	3	<u>Dłużnicy: ze strazzy sklepowej</u>				
Str.	1	1) C. Nowacki w m.	Mp.	2.700	—	—
"		2) F. Birecki		4.200	—	6.900 —
	4	<u>Ruchomości:</u>				
		urządzenie sklepu wg oszacowania			45.200	—
					<u>795.360</u>	<u>—</u>
		<u>II. Stan bierny:</u>				
	1	<u>Wierzyciele:</u>				
DW**)	1	J. Federowicz, Kraków, pl. 11/6 b. r.		235.120	—	—
"	2	G. Stadtmüller, Lwów, „ 28/6 „		85.240	—	320.360 —
		<u>III. Zestawienie:</u>				
		Suma majątku czynnego			795.360	—
		" " biernego			320.360	—
		<u>Majątek czysty handlu w dniu 31/5 1923</u>			<u>475.000</u>	<u>—</u>

Kielce, dnia 31 maja 1923.

Antoni Robacki

Księgowy:

Z. Ryglicki

*) K. = ks. k. **) DW = ks. dł.

1923.

1
Rozchód.

1		Za wypłacone personalowi	Mp.	24.600	—		
4		„ kupione księgi handlowe		1.236	—	25.836	—
6		„ czynsz lokalu kwartalny zgóry				3.000	—
6		„ kupione wino od Gralewskiego K.		65.000	—		
7		„ przewóz do sklepu		1.500	—	66.500	—
7		„ kupno kasy kontrolnej				32.000	—
	DW. 3	„ złożone do Banku Handlowego		100.000	—		
		„ czeki i opłatę rządową		320	—	100.320	—
8		„ flaszki od K. Walickiego				4.200	—
9		„ przewóz wina od Stadtmüllera		2.936	—		
		„ akcyzę		3.214	—		
		„ zwózkę do sklepu		1.600	—	7.750	—
10	DW. 4	„ podjęte przez właściciela				10.000	—
11	DW. 3	„ złożone do Banku Handlowego				200.000	—
14		„ naprawy w sklepie ślusarzowi				3.400	—
20		„ fracht, akcyzę i zwózkę wina z Radomia				9.371	—
22		„ światło elektryczne		1.108	—		
		„ ogłoszenia w dziennikach		2.736	—	3.844	—
23		„ kupione Frs 100— po 435—				43.500	—
27	DW. 3	„ złożone do Banku Handlowego				450.000	—
28	DW. 2	„ spłatę faktury G. Stadtmüllera				85.240	—
30		„ drobne wydatki kasy podręcznej				12.716	—
		„ niedobór kasowy				1.000	—
		„ saldo do przeniesienia				123.185	—
						<u>1.181.862</u>	—

Lipiec 1923.

Kraków.

1
Ma

1923						
Czerwiec	1	I. 1	<u>Za fakturę Nr. 1726</u>	11/6	<u>Mp. 235 120</u>	—

2

Winien

G. Stadtmüller,

1923						
Czerwiec	28	K. 1	Za spłatę p/PKO.	28/6	Mp. 85.240	—
	30		„ saldo do przeniesienia		252.000	—
					<u>Mp. 337.240</u>	<u>—</u>

3

Winien

Bank Handlowy,

1923						
Czerwiec	7	K. 1	Za wkładkę	9/6	Mp. 100.000	—
	11	K. 1	„ „	13/6	200.000	—
	24		„ storno pozycji j. o.	25/6	* 1.920	—
			„ wpłatę J. Kulińskiego	25/6	1.920	—
	27	K. 1	„ wkładkę	29/6	450.000	—
	30		„ 4 ^o / _o odsetek		165	—
					<u>Mp. 754.005</u>	<u>—</u>
Lipiec	1		Za saldo z przeniesienia	30/6	Mp. 516.600	—

4

Winien

Rk prywatny

1923						
Czerwiec	10	K. 1	Za pobrane gotówką		Mp. 10.000	—
	30	Str. 32	„ „ towary wg Strazzy		13.100	—
					<u>Mp. 23.100</u>	<u>—</u>

5

Winien

Artur Gostkowski,

Lwów.

2

Ma

1923							
Czerwiec	1	I. 1	Za fakturę z 28/4 b. r.	28/6	Mp. -85.240	—	
	9	—	" " z 7/6 "	7/7	72.000	—	
	29		" " z 27/6 "	27/7	180.000	—	
					<u>Mp. 337.240</u>	<u>—</u>	
Lipiec	1		Za fakturę z 7/6 b. r.	7/7	Mp. 72.000	—	
			" " z 27/6 b. r.	27/7	180.000	—	

Kielce.

3

Ma

1923							
Czerwiec	11	Dł. 1	Za przekazane Federowiczowi	11/6	Mp. 235.120	—	
	15		" 1 ⁰ / ₀₀ prowizji i opłatę	11/6	275	—	
	24		" wpłatę J. Kulińskiego	25/6	* 1.920	—	
	30		" 10 ⁰ / ₀ podatku rentowego	30,6	16	50	
			" porto i drobne koszta		73	50	
			" saldo do przeniesienia		516.600	—	
					<u>Mp. 754.005</u>	<u>—</u>	

właściciela.

4

Ma

1923							
Czerwiec	20		Za saldo wyrównawcze		Mp. 23.100	—	
					<u>Mp. 23.100</u>	<u>—</u>	

Radom.

5

Ma

1923							
Czerwiec	17		Za fakturę z 17 b. m.	17/7	Mp. 167.000	—	

Strazza sklepowa.

Czerwiec 1923.

1

1	<u>Celestyn Nowacki, ul. Mickiewicza 6.</u> za pozostałość w g Inwentarza „ przeniesienie poniżej	1/6	Mp.	2.700	—
1	<u>Ferd. Birecki, Długa 32.</u> za pozostałość w g Inwentarza zapłacono per kasa	1/6 2/6	Mp.	4.200	—
3	<u>Jan Skórski, Buszczyń</u> za 3 fl. wina reńskiego, za pobr. poczt. „ opakowanie i porto „ wpływ pobrania pocztowego 13/6	K. 1	Mp.	2.250 150 2.400	— — —
13	<u>Celestyn Nowacki, ul. Mickiewicza 6.</u> za przeniesienie j. w. „ 2 flaszki wina à Mp. 1.100.— 50% nieściągalne	1/7	Mp.	2.700 2.200 4.900	— — —
15	<u>Jerzy Kuliński, ul. Słodowa l. 9.</u> za 2 fl. wina czerwonego à 960.— „ wpłatę do Banku Handlowego 24/6	25/6 Dł. 3	Mp.	1.920	—
21	<u>Marjan Ostrowski, ul. Zielona 42.</u> za 1 fl. tokaju po Mp. 1.750.— „ 2 fl. wina stoł. po „ 1.250.—	1/7	Mp.	1.750 2.500 4.250	— — —

31

Wł. Stocki, Rynek 14.

4/6	Za 5 flaszek wina à Mp. 750.—		Mp.	3.750	—
	„ 2 flaszki octu à „ 170.—			340	—
8/6	„ 1 flaszkę miodu à „ 1.360.—			1.360	—
10/6	„ spłatę częściową gotówką	Stan	Mp.	5.450	—
			K. 1	5.000	—
21/6	„ 3 flaszki wina stołowego po 1.250.—	Stan	Mp.	450	—
30/6		Stan	Mp.	3.750	—
			Mp.	4.200	—

Rk prywatny właściciela.

32

16/6	Za 2 fl. portweinu	po Mp. 1.350—	Mp.	2.700	—
	" 2 " tokaju .	" " 1.450—		2.900	—
25/6	" 6 " wina stołowego	" " 1.250—		7.500	—
	" przenies. na fol. 4 ks. dłużn.		Mp.	13 100	—

Księga zapadłości.

Czerwiec 1923.

6

					1
					2
					3
					4
					i t. d.
1	Federowicz, Kraków (p/Bk spół.)	K.	235.120	—	11
					12
					13
					i t. d.
					27
1	Stadtmüller, Lwów (got. spół.)	K.	85.240	—	28
					29
					i t. d.

Lipiec 1923.

7

					1
					2
					3
					i t. d.
9/6	Stadtmüller, Lwów	K.	72.000	—	7
					8
					i t. d.
					16
17/6	Gostkowski, Radom	K.	167.000	—	17
18/6	Federowicz, Kraków	W.	132.000	—	18
					i t. d.
29/6	Stadtmüller, Lwów	K.	180.000	—	27
					28
					29
					i t. d.

Wykaz kasowy.

Czerwiec 1923.

1	+	70.000	—	8	+	176.604	—	27	+	112.924	—
	—	24.600	—	9	—	7.750	—	28	—	85.240	—
	+	45.400	—		+	168.854	—		+	27.684	—
	—	1.236	—	10	+	5.000	—	30	+	109.217	—
	+	44.164	—		+	173.854	—		+	136.901	—
	+	46.320	—		—	10.000	—		—	12.716	—
2	+	90.484	—	11	+	163.854	—		+	124.185	—
	+	51.360	—		+	142.735	—		—	1.000	—
	+	141.844	—		+	306.589	—		+	123.185	—
	+	4.200	—		—	200.000	—				
	+	146.044	—		+	106.589	—				
4	+	97.312	—	13	+	2.400	—				
	+	243.356	—		+	108.989	—				
	—	3.000	—	14	—	3.400	—				
	+	240.356	—		+	105.589	—				
6	—	65.000	—	18	+	216.738	—				
	+	175.356	—		+	322.327	—				
	—	1.500	—	20	—	9.371	—				
	+	173.856	—		+	312.956	—				
7	—	32.000	—	22	—	3.844	—				
	+	141.856	—		+	309.112	—				
	—	100.320	—	23	—	43.500	—				
	+	41.536	—		+	265.612	—				
8	+	139.268	—	25	+	297.312	—				
	+	180.804	—		+	562.924	—				
	—	4.200	—	27	—	450.000	—				
	+	176.604	—		+	112.924	—				

Ćwiczenie:

Zaksiązkować następujące transakcje:

- 1/12 b. br. Zakładam księgi na podstawie następującego stanu majątkowego:
Kasa: 35.260—; Dłużnik: Bank Hipoteczny Mp. 167.300— per 30/11; Towary: 374.216—; Ruchomości: 45.000—; Wierzyciele: S. Stempniewicz Poznań Mp. 247.326—, pł. 20/12 b. r.
- 1/12. Targ dzienny 48.720—. Łucjan Wroński bierze na kredyt 2 kg lakieru p Mp. 1330— oraz 3 puszki farby do podłóg po 780—, zapłaci 15 b. m.
- 2/12. Kupuję 100 kg pokostu po 620— za kg per kasa, za zwózkę płacę 1200— targ dzienny 37.265—.
- 4/12. Właściciel bierze na własne potrzeby z kasy 12.000—; nadto 1 kg wosku do podłóg za 1720— oraz 2 mydełka toaletowe po 260—, targ dz. 38.764—
- 5/12. Targ dzienny 43.720—. E. Ring bierze na kredyt 3 kg farb po 1.716— oraz 3 pendzle po 720—, zapłaci 2/1. Składam do banku got. 100.000— (waluta 7 b. m.).
- 6/12. Firma Fr. Puls, Warszawa, przesyła fakturę z 5 b. m. na mydła toaletowe, na kwotę 236.720—, płatną za 1 miesiąc. Targ dzienny 46.273.

- 7/12. Kupuję ladę do sklepu za Mp. 26.400.—. Stolarzowi za naprawki płacę 2.700.—. Targ dzienny 32.780.—.
- 8/12. Nadchodzi towar z Warszawy, płacę za przewóz koleją 3.726.—, za zwózkę do magazynu 824.—. Targ dzienny 39.650.—.
- 10/12. Płacę za gaz Mp. 1.735.—. Olga Raciborska bierze 5 mydełek toaletowych po 360.— oraz 2 flakony perfum „Kalia“ po 1.350.—. Będzie stałą odbiorczynią i będzie częściami spłacała swój dług. Targ 30.708.—.
- 11/12. Przychodzi faktura z 8 b. m. od firmy: Fornarina, Warszawa, na różne artykuły toaletowe, na Mp. 255.700.—, pł. 23 n. m. wraz z wekslem, ponieważ towar równocześnie nadchodzi, przeto weksel akceptuję i zwracam. Za przewóz koleją płacę 5.730.—, zwózka 1.800.—. Targ dzienny 36.112.—.
- 12/12. Właściciel bierze: 2 szczoteczki po 320.— i flaszkę Dentalbiny za 670.—. Raciborska bierze 3 szt. wosku do podłogi po 240.— oraz 2 grzebienie po 1.320.—. Targ dzienny 42.735.—.
- 13/12. Wysyłam Z. Nowodworskiemu, Krzemieniec, za pobraniem pocztowem, różne artykuły kosmetyczne według faktury na Mp. 32.610.—, za opakowanie liczę 525.—, za opłatę pocztową 465.—. Targ dzienny 46.320.—.
- 14/12. Składam do Banku Mp. 200.000.— (wal. 17 b. m.), za nową książeczkę czekową płacę 720.—. Targ dzienny 43.218.—.
- 15/12. Raciborska składa got. Mp. 5.000.—. Za sprzedane stare skrzynie dostaję 1.200.—. Targ dzienny 41.236.—.
- 17/12. Nadchodzi faktura z 15 b. m. od Stempniewicza z Poznania na 176.320.—, pł. za 1 miesiąc, a równocześnie i towar. Za przewóz koleją płacę 4.320.—, za zwózkę 1100.—. Targ dzienny 43.800.—.
- 18/12. Bank donosi mi, że Z. Wroński złożył 15 b. m. na moje konto 5.000.—, które Bank zapisał na dobro konta z walulą 17 b. m. Targ 41.732.—.
- 19/12. Nadchodzi pobranie pocztowe z Krzemieńca. Za doręczenie płacę Mp. 20.— (z kasy podręcznej). Targ dzienny 43.875.—.
- 20/12. Kupuję opału za Mp. 32.000.—, połowę przeznaczam do mojego prywatnego użytku. Targ dzienny 32.746.—. Wyplacam dzisiaj zapadającą fakturę, składając got. na blankiet PKO.
- 21/12. Raciborska bierze 2 fl. wody kolońskiej à 920.—. Targ dzienny 31.735.—.
- 22/12. Kupuję od M. Sekułowicza w m. różnych przyborów toaletowych za 286.000.—. Fakturę płacę czekiem na bank. Targ 39.208.—.
- 24/12. Targ dzienny 67.324.—. Personalowi wyplacam jako gwiazdkę 32.000.—.
- 27/12. Kupuję 8% pożyczki złotej z r. 1922 za Mp. 24.000.—. Targ dzienny 36.720.—.
- 28/12. Płacę zgóry czynsz za 1 kwartał roku następnego w kwocie Mp. 6.000.—. Targ dzienny 28.370.—.
- 29/12. Nadchodzi faktura od Stempniewicza, Poznań, z 28 b. m. na Mp. 86.320.—, pł. za 1 miesiąc. Targ dzienny 32.710.—.
- 31/12. Płacę personal za grudzień 63.800.—. Drobne wydatki w grudniu 12.375.—. Targ dzienny 38.212.—. Lokuję w banku 150.000.—.

Sporządzić inwentarz: Bank krajowy nadsyła mi wyciąg konta w którym uznaje mnie za 3% = Mp. 640.—, zadłuża za podatek rent. Mp. 64.—, za koszta 76.—. Towar w sklepie przedstawia wartość Mp. 456.730.— (nadto w drodze). Pożyczkę złotą wstawiam po cenie kosztów własnych. Od ruchomości odpisuję 1%. Tracę dyskontując licząc 6%. Zalegam z wykupnem patentu podatku przemysłowego Mp. 6.500.—.

II. KSIĘGOWOŚĆ PODWÓJNA.

1. Pogląd ogólny.

Zadaniem księgowości jest przedstawienie majątku przedsiębiorstwa, jego obrotów oraz wyników gospodarowania w pewnym okresie gospodarczym. Przedstawienie to powinno być systematyczne, chronologiczne i obejmować całość wydarzeń gospodarczych. Systematyczność polega na logicznym ujęciu wszystkich zmian gospodarczych w organiczną całość i na jednakowym sposobie postępowania w takich samych wypadkach, czyli na stosowaniu zawsze takich samych zasad.

Zmiany majątkowe mogą odnosić się albo do jakości, albo do ilości składników majątkowych. Pierwsze wywołują jedynie zmiany w częściach składowych majątku — drugie natomiast wywołują zyski lub straty, czyli wpływają na wyniki gospodarowania.

W systemie księgowości pojedynczej systematycznie księguje się tylko zmiany jakościowe, natomiast ilościowe zmiany systematycznie nie notuje się zupełnie, wyniki zaś gospodarstwa wykazuje się w ogólnej sumie. Nie sposób więc wykazać z jakich składników powstał czysty zysk, czyli, ile wynosiły dochody ogólne (t. zw. brutto), a ile wydatki, które w rezultacie dały jaką różnicę czysty dochód (t. zw. netto), czyli zysk przedsiębiorstwa. Za równo wysokość tych poszczególnych strat i zysków, jak i ich źródła, czyli czynności handlowe, które je spowodowały, są niezmiernie cennymi wiadomościami dla właściciela czy kierownika przedsiębiorstwa. Tymczasem księgowość pojedyncza nie podaje ich zupełnie. Ponadto księgi obrotowe, jak kasa, księga dłużników i wierzycieli, oraz strażnica sklepowa nie są zupełnie powiązane w organiczny związek, któryby umożliwiał automatyczną kontrolę zapisków. Z tych przyczyn księgowość pojedyncza nie może być uznana za system zupełny i doskonały.

Księgowość podwójna notuje natomiast systematycznie i równocześnie zarówno zmiany jakościowe, jak i ilo

ściowe. W następstwie tego, równie szczegółowo wykazuje zmiany w składnikach majątkowych, jak i poszczególne straty i zyski przedsiębiorstwa. Ale nie tylko wykazuje wszystkie zmiany jakościowe i ilościowe, ponadto wiąże je w jeden organiczny łańcuch. A całość jest tak ściśle ze sobą związana, że nie można usunąć ani jednego ogniwa, bez rozerwania całości i utraty tych korzyści, jakie daje organiczne powiązanie kont, wykazujących składniki, wkładki i wyniki przedsiębiorstwa. Do korzyści tych należy samorzutna kontrola zapisów, która wykaże odrazu niezgodność wywołaną czyto opuszczeniem jakiej pozycji, czy mylnem jej zapisaniem, czy błędnem zesumowaniem. Nie wskaże mi, coprawda, gdzie — a więc pod jakim dniem, czy na jakim koncie — zaszła omyłka; sam fakt jednak wykazania cyfrowej niezgodności zmusza do szukania i wyszukania jej przyczyny. Ponieważ księgowość podwójna prowadzi osobne konta, na których szczegółowo notuje obroty składników, wkładek i wyników, przeto daje dokładny i przejrzysty obraz stosunków gospodarczych przedsiębiorstwa. A że zmiany te notuje i na kontach ogólnych, czyli sumarycznych i równocześnie na kontach indywidualnych, przeto daje jasny obraz całości i szczegółów dotyczących stanu, zmian i wyników przedsiębiorstwa. Z tych przyczyn księgowość podwójna została uznana powszechnie za system doskonały.

Cechą charakterystyczną księgowości podwójnej, jak już nazwa wskazuje, jest podwójne ksiązkowanie wszystkich wydarzeń, które wywierają wpływ na zmiany majątku przedsiębiorstwa. Każde takie wydarzenie wyrażone w cyfrach, musi być dwukrotnie zapisane na przeciwległych stronach dwu dotyczących kont. Przy kupnie, np. towarów za gotówkę, zapisuje się odnośną kwotę jako przychód na koncie towarów, a rozchód na koncie kasy. W księgowości podwójnej niema takich wydarzeń, któreby mogły być pojedynczo, czyli jednostronnie księgowane. W następstwie tej zasady suma kwot zapisanych na wszystkich kontach po stronie Wnien, musi się zawsze zgadzać z sumą kwot zapisanych na wszystkich kontach po stronie Ma. Jest to jeden ze sposobów automatycznej kontroli.

Podwójność polega dalej na tem, że oprócz dwustronnego notowania każdej pozycji, księguje się ją raz na koncie ogólnem, drugi raz na koncie szczegółowem. Zasadę tę stosuje się wszędzie tam, gdzie pragnie się mieć ewidencję sumaryczną i indywidualną składników, wkładek czy wyników. Prowadząc sumarycznie, np. „konto towarów“, dowiadujemy się o ogólnych obrotach we wszystkich gatunkach towaru łącznie — prowadząc zaś szczegółowe konta, np. „lakieru“, „farb“, „oleju“, kawy „Santos“, „Jawa“, „Borneo“

i t. d., dowiaduję się o obrotach w każdym towarze z osobna. Zapisując zaś każdy przychód i rozchód raz na koncie zbiorowym, drugi raz na koncie indywidualnym, powoduję, że suma obrotów na kontach indywidualnych musi się zgadzać z obrotem wykazanym na koncie zbiorowym. W ten sposób mamy drugi rodzaj automatycznej kontroli obrotów majątkowych.

Wreszcie podwójność polega na tem, że księgowość podwójna łączy w sobie dwa odrębne typy kont, a mianowicie konta składników majątkowych oraz wkładek kapitałowych. Gdy pierwsze wykazują w jakich przedmiotach ulokowany jest majątek przedsiębiorstwa — to drugie przedstawiają wartość kapitału włożonego do przedsiębiorstwa, zwiększanego przez poszczególne zyski, a pomniejszanego przez straty. Konta te są w ścisłej zależności, gdyż powiększenie składnika majątkowego powoduje powiększenie kapitału przedsiębiorstwa, czyli zysk i naodwrot, zmniejszenie składnika majątkowego wywołuje stratę. Poszczególnych zmian kapitałowych nie kontroluje się w czasie okresu gospodarczego, z jego jednak końcem wymaga się bezwzględnie, aby ostateczny rezultat wykazany w zestawieniu składników majątkowych (czyli bilansie) zgadzał się najzupełniej z ostatecznym rezultatem przedstawionym w zestawieniu kapitałowym (straty i zyski). To jest trzeci najdoskonalszy sposób automatycznej kontroli ostatecznych rezultatów, gwarantujący równocześnie poprawność księgowania w całym okresie gospodarczym.

2. Rodzaje ksiąg.

Aby osiągnąć cel księgowości podwójnej, to znaczy przedstawić systematycznie stan majątku, jego obroty i rezultaty gospodarowania, należy prowadzić odpowiednie księgi i w nich na właściwych kontach uwidaczniać wszelkie zmiany dotyczące czyto składników, czy wkładek majątkowych przedsiębiorstwa. Księgi zatem mają przedstawiać stan majątku i jego obroty.

Do przedstawienia stanu majątku służy księga inwentarzy: ponieważ zestawia się je tutaj w formie kontowej i bilansuje, przeto przyjęto określać je mianem bilansów, księgę zaś zawierającą je księgą bilansów. Księga ta obejmuje nie tylko bilanse, czyli zestawienia stanu składników i wkładek majątkowych, ale ponadto zestawienia poszczególnych strat i zysków.

Obroty majątkowe przedsiębiorstwa, czyli wszelkie zmiany jakościowe i ilościowe, wykazuje się w księgach obrotowych z których jedne wykazują ogólne obroty całego przedsiębior-

stwa i sumaryczne obroty składników i wkładek majątkowych, drugie zaś przedstawiają szczegółowe obroty części składników majątkowych. W księgach obrotowych ogólnych stosuje się bezwzględnie naczelną zasadę księgowości podwójnej: dwustronnego kontowania wszelkich obrotów, stąd księgi te nazywa się też księgami zasadniczymi. W księgach obrotowych szczegółowych idzie o wykazanie poszczególnych obrotów w częściach składowych majątku przedsiębiorstwa, oraz o wykazanie ich stanu, czyli zapasu, stąd księgi te określa się również nazwą ksiąg zapasowych. Gdy np. księgi obrotowe ogólne wykażą mi na koncie towarów, że sprzedałem ich za Mp. 76.000.—, to księgi obrotowe szczegółowe wykażą na indywidualnych kontach, że sprzedałem np. cukru za 18.000.—, kawy za 22.000.—, herbaty za 24.000.—, a kakao za 12.000.—, czyli razem też za 76.000.—.

Do ksiąg obrotowych ogólnych należą: dziennik i księga główna. Dziennik ma na celu natychmiastowe zanotowanie wszelkich zmian majątkowych i to w sposób skrócony i uproszczony, aby następnie przenieść je do księgi głównej. Dziennik jest więc księgą gromadzącą materiały i przygotowującą je dla księgi głównej. Dziennik prowadzi się albo ogólny dla wszystkich zmian majątkowych, albo też osobno prowadzi się obroty gotówkowe w dzienniku kasowym, a osobno kredytowe w dzienniku kredytowym, zwanym powszechnie „prima-notą”. — Księga główna, najważniejsza księga systemu podwójnego, przedstawia w szeregu kont ogólne obroty wszystkich składników majątkowych, wkładek kapitałowych oraz wyników. Obejmuje więc takie konta jak kasy, towarów, remes, trat, walut, dewiz, dłużników i wierzycieli i t. d., dalej konto kapitału, ewentualnie kapitałów poszczególnych spółników lub udziałów i t. d. — a wreszcie konta: odsetek, prowizji i kosztów handlowych.

Do ksiąg obrotowych szczegółowych zalicza się te księgi, które wykazują poszczególne obroty i zapasy części składników majątkowych i wkładek kapitałowych. Należą tutaj:

- 1) wykaz kasowy, czyli straża kasowa, wykazująca stan gotówki;
- 2) księga albo straża walut, która wykazuje szczegółowo obroty i zapasy w obcych monetach i banknotach, a więc frankach, funtach szterlingach, dolarach, lirach i t. d.;
- 3) księga papierów wartościowych, która wykazuje ruch w poszczególnych gatunkach walorów, jak: pożyczka Odrodzenia, pożyczka złota, 4% listy zastawne Banku Krajowego, 5% pożyczka m. Warszawy; akcje: starachowickie, chodorowskie; losy Czerwonego Krzyża i t. p.;

- 4) księga towarów, zawierająca szczegółowe konta towarów znajdujących się w handlu hurtownym, np. kawa Santos, Jawa i t. d., herbata „Orange“, „Flowery“ i t. p., cukier w kostkach, w głowach, grysik i t. d., wino: Tokay, reńskie, Bordeaux, Xanti, stołowe i t. p.;
- 5) księga sklepu, obejmująca ewidencję sklepu drobiazgowego, a więc kiedy, za ile i jaki towar zakupiono i sprzedano;
- 6) księga remes, obejmująca dokładną ewidencję obrotów obcemi zobowiązaniami wekslowemi;
- 7) księga trat czyli akceptów, obejmująca ewidencję własnych weksli;
- 8) „dewiz, wykazująca obroty i zapasy weksli, opiewających na obcą walutę;
- 9) księga dłużników i wierzycieli, nazywana także księgą interesentów albo korespondentów, wykazująca poszczególnych dłużników oraz wierzycieli przedsiębiorstwa;
- 10) księga ruchomości, obejmująca dokładny spis urządzeń sklepu, magazynu, biur i t. d.;
- 11) księga nieruchomości, zawierająca szczegóły, dotyczące posiadanych budynków i gruntów.

Księgi obrotowe szczegółowe, czyli zapasowe, związane są z księgami obrotowymi ogólnymi przez to, że każdej z ksiąg szczegółowych odpowiada sumaryczne konto w księdze głównej. Suma więc obrotów czy sald „księgi towarowej“ musi się zgadzać z „kontem towarów“ w ks. głównej, tak samo: kasa, remesy, traty, dłużnicy i t. d.

Dla zapisania różnych innych wydarzeń w przedsiębiorstwie zachowania różnych obliczeń, prowadzi się również przy systemie podwójnym księgi pomocnicze. Te nie stoją w organicznym związku z księgami obrotowymi ogólnymi i szczegółowymi, lecz stanowią luźne zapiski. Należą tutaj: 1) księga zapadłości, 2) kupna, 3) sprzedaży, 4) zamówień, 5) wysyłek, 6) drobnych wydatków, 7) in formacyj, 8) adresowa, 9) inseratowa, 10) opłat stemplowych, 11) podatku od zbytku, 12) podatku dochodowego, i inne, które wprowadza się zależnie od potrzeb przedsiębiorstwa.

Ogólna systematyka ksiąg przedstawia się w następujący sposób:

I. Do przedstawienia stanu majątkowego przedsiębiorstwa służy księga inwentarzy czyli księga bilansów.

II. Do przedstawienia wszelkich zmian w majątku przedsiębiorstwa w ciągu całego okresu gospodarczego służą:

- A) księgi obrotowe ogólne zwane też zasadniczymi:
 - 1) dziennik ogólny (czyli złączony) powszechnie prowadzony jako a) dziennik kasowy i b) kredytowy (prima-nota)
 - 2) księga główna;

B) księgi obrotowe szczegółowe zwane też zapasowemi:
 1) wykaz kasowy, 2) księga walut, 3) papierów wartościowych,
 4) towarów, 5) sklepu, 6) remes, 7) trat, 8) dewiz, 9) dłużników
 i wierzycieli, 10) ruchomości, 11) nieruchomości.

III. Do ułatwienia pracy w przedsiębiorstwie i zapamiętania różnych szczegółów służą księgi pomocnicze, a mianowicie:

1) zapadłości, 2) kupna, 3) sprzedaży, 4) zamówień, 5) wysyłek,
 6) wydatków, 7) informacyj, 8) adresowa, 9) inseratów, 10) opłat
 stemplowych, 11) podatku od zbytku, 12) podatku dochodowego i t. d.

3. Księga inwentarzy.

Inwentarz w systemie pojedynczym (zobacz str. 40, 41), sporządza się we formie dziennikowej i zestawia najpierw stan czynny, potem bierny, a jako różnicę otrzymuje się kapitał własny, czyli majątek czysty przedsiębiorstwa.

W systemie podwójnym zestawia się inwentarz w formie kontowej, w następstwie czego po lewej stronie konta zapisuje się składniki majątkowe, zaś po prawej wkładki kapitałowe tak własne, jak i cudze. Jako przykład niech posłużą następujący bilans:

Winien		Bilans.		Ma	
Stan czynny		Stan bierny			
Kasa	Mp. 40.000 —	Traty	Mp. 100 000 —		
Towary	600.000 —	Wierzyciele	300.000 —		
Remesy	200.000 —	Suma	400.000 —		
Dłużnicy	300.000 —	Kapitał własny	800.000 —		
Ruchomości	60.000 —				
	Mp. 1.200.000 —			Mp. 1,200.000 —	

Lewa strona bilansu wykazuje składniki majątku przedsiębiorstwa, natomiast prawa wykazuje źródła, z których pochodzi kapitał przedsiębiorstwa. Na powyższym przykładzie jest rzeczą widoczną, że kapitał obcy włożony do przedsiębiorstwa przez wierzycieli wekslowych i książkowych (w gotówce lub towary) wynosi 400.000 —, zaś kapitał własny Mp. 800.000 —. Wśród składników majątkowych niepodobna wskazać, które zakupiono z kapitałów własnych, a które z obcych. Wszystkie one bez wyjątku mają służyć na zaspokojenie przede wszystkim kapitału obcego w przedsiębiorstwie (czyli długów albo zobowiązań), a dopiero w pozostałej reszcie stanowią własny kapitał przedsiębiorstwa, do którego

nych, strona „Ma“ większa od „Winien“. Większą zaś jest zawsze ta strona konta, po której zapisuje się przychody. Dlatego też przyjęto następujące zasady kontowania:

I. Na kontach reprezentujących aktywa, czyli składniki majątkowe:

Winien, za zwiększenie — Ma, za zmniejszenie składnika majątkowego.

II. Na kontach wykazujących pasywa, czyli wkładki kapitałowe własne i obce:

Winien, za zmniejszenie — Ma, za zwiększenie wkładki kapitałowej.

Że zasady powyższe odpowiadają zupełnie logicznemu biegowi myśli, może wykazać następujące porównanie konta składnika majątkowego (aktywum) i konta wkładki kapitałowej (pasywum).

Winien			Bilans.			Ma		
A k t y w a			P a s y w a					
Winien	Dłużnik	Ma	Winien	Wierzyciel	Ma			
+*) 400.000.—	— 300.000.—		— 100.000.—	+ 200.000.—				
+ 200.000.—	saldo 300.000.—		400.000.— saldo	+ 300.000.—				
<u>600.000.—</u>	<u>600.000.—</u>		<u>500.000.—</u>	<u>500.000.—</u>				
+ 300.000.—				+ 400.000.—				

Wszystkie konta składników majątkowych, a więc kasy, walut, papierów wartościowych, remes, dewiz, towarów, sklepu, dłużników, ruchomości i nieruchomości, zawsze należy zadłużyć za przychody, czyli zwiększenie się danego składnika, a uznać za rozchody, czyli zmniejszenie.

Konta natomiast wkładek kapitałowych, a więc konto kapitału, wierzycieli i trat, należy uznać za zwiększenie się wkładki czyli prensji do przedsiębiorstwa, zaś zadłużyć za zmniejszenie.

W systemie podwójnym bezwzględnie używa się słów: „Winien“ na oznaczenie lewej strony konta — zaś „Ma“ na określenie prawej. Nie używa się natomiast słów: przychód i rozchód, gdyż przy składnikach majątkowych lewa oznacza przychód, a prawa rozchód, zaś przy wkładkach kapitałowych musiałoby się odwrotnie tytułować konto; nadto słówka „winien“ i „ma“ lepiej określają stosunek aktywów i pasywów do przedsiębiorstwa.

*) + oznacza przychód, — oznacza rozchód.

W księgowości podwójnej każda zmiana musi być dwukrotnie zaksiązkowana, raz po stronie: „Winien“, drugi raz po stronie „Ma“ odnośnego konta. Przy zastanawianiu się, jakie konto należy zadłużyć, a jakie uznać, przyjął się pewien skrót myślowy, streszczający się w słowach:

„Winien Do Ma“.

Konto znajdujące się przed słówkiem „Do“ należy zadłużyć — zaś umieszczone po niem uznać. Gdy np. kupujemy towaru za got. Mp. 20.000—, zmiana dotyczy dwu składników majątkowych: towarów i kasy. Książkuje się zatem na obu kontach według tej samej zasady, „Winien“ za przychód, „Ma“ za rozchód. Przybytek jest tutaj w towarze, ubytek w kasie — zatem: „towary winne — kasa ma“, czyli: „Towary Do Kasy“

co ma oznaczać, że towary są dłużne kasie 20.000—, które muszą jej kiedyś zwrócić, zaś kasa ma do żądania od towarów tę kwotę.

Powyższą transakcję zaksiąkuje się w księdze głównej w następujący sposób:

Winien		Towary.		Ma	
Do Kasy	Mp.	20.000	—		

Winien		Kasa.		Ma	
			Od Towarów	Mp.	20.000 —

Gdy kupujemy towary za waluty: towary do walut, — gdy za towary płacimy obcemi weksłami: towary do remes, — gdy weksłami zagranicznymi: towary do dewiz. Kupujemy za gotówkę ruchomości: ruchomości do kasy; waluty: waluty do kasy; grunt: nieruchomości do kasy; dewizę: dewizy do kasy i t. d.

Skoro jednak kupujemy towary na kredyt weksłowy, wówczas zjawia się wierzyciel, którzy w towarze wkłada kapitał do przedsiębiorstwa. Za przyrost wkładki należy go uznać, zatem: towar do wierzyciela. To samo odnosi się do wypadku, gdy kupuje się towar za własnym akceptem, zjawia się wierzyciel weksłowy, którego za wkładkę kapitału do przedsiębiorstwa w towarze, należy uznać na koncie trat, zatem: towar do trat. W razie spłaty gotówką wierzyciela ksiązkowego, zapiszemy: wierzyciel do kasy. Przy spłacie własnej traty: trata do kasy.

Gdy sprzedajemy towar za gotówkę: kasa do towarów; gdy za waluty: waluty do towarów; gdy za weksłem: remesy do towa-

rów; gdy za dewizą: dewizy do towarów; gdy dłużnik bierze towar na kredyt: dłużnik do towarów; gdy sklep drobiazgowy bierze towar na sprzedaż z magazynu hurtownego: sklep do towarów; gdy sprzedaje się za gotówkę waluty: kasa do walut; papiery wartościowe: kasa do efektów; weksle: kasa do remes; ruchomości: kasa do ruchomości; gdy dłużnik spłaca swój dług gotówką: kasa do dłużników; gdy dłużnik wykupuje swoją remesę gotówką: kasa do remes, i t. d.

Gdy właściciel wkłada do przedsiębiorstwa gotówkę: kasa do kapitału, zwiększa się składnik i wkładka, zatem pierwszy winien, druga ma; gdy podejmuje: kapitał do kasy (zmniejsza się składnik, zmniejsza wkładka).

W księgowości podwójnej notować trzeba także zmiany ilościowe, czyli wyniki gospodarki. I dla nich zakłada się osobne konta wynikowe, jednak nie stanowią one trzeciej grupy kont, lecz należą do kont wkładek kapitałowych i dlatego ksiązkuje się na nich według tych samych zasad, to znaczy:

Winien, za zmniejszenie wkładki, czyli stratę;

Ma, za powiększenie wkładki, czyli zysk.

Możnaby nawet wszelkie straty i zyski księgować na koncie kapitału własnego, lecz wówczas nie miałoby się szczegółowych strat i zysków. Zakłada się więc w księdze głównej konta wynikowe, jak np. odsetki, prowizje, koszta i księguje według powyższych reguł. Gdy płacę odsetek got. Mp. 10.000.— strata, zatem: odsetki winien — kasa rozchód, zatem „ma“, czyli: odsetki do kasy. Płacę prowizję: prowizja do kasy. Wyplacam personal, światło, opał, czynsz, portorja i t. d.: koszta do kasy. Gdy otrzymuję za odsetki gotówkę: kasa do odsetek. Gdy płacą mi prowizję: kasa do prowizji.

Zę względu na sposób kontowania istnieją dwie grupy kont: składników majątkowych (aktywów), oraz wkładek kapitałowych (pasywów), które dzięki zasadzie odwrotnego sposobu kontowania na jednych aniżeli drugich kontach, łączą się w organicznie związaną całość, której widowym znakiem jest konto bilansu, zestawiające nam na podstawie kont składników majątkowych i wkładek kapitałowych, stan czynny i bierny przedsiębiorstwa — oraz konto strat i zysków, wykazujące na podstawie kont wynikowych poszczególne straty i zyski przedsiębiorstwa.

5. Dziennik.

Każdą zmianę, czyto w składnikach majątkowych, czy wkładkach kapitałowych, należy zaksięgować według zasad kontowania na dwu kontach księgi głównej, po przeciwległych stronach kont. Ponieważ księga główna jest najważniejszą księgą w systemie podwójnym, gdyż

na znacznej ilości kont przedstawia nam systematycznie ogólne obroty wszystkich składników majątkowych, wkładek kapitałowych i wyników — przeto przyjęto nie dokonywać wpisów na konta księgi głównej wprost z alegatów, faktur, listów i t. p., lecz najpierw przygotować materiały do księgowania, w księdze, zwanej dziennikiem.

Dziennik ma ponadto jeszcze daleko większe znaczenie, ponieważ prowadzi się go chronologicznie, i wszystkie zmiany notuje się w nim w porządku czasowego następstwa faktów, zaś księga główna prowadzona jest systematycznie w sposób kontowy, przeto uzyskuje się podwójną kontrolę. Te same wydarzenia będą raz w sposób chronologiczny zebrane w dzienniku, zaś drugi raz systematycznie rozrzucone po kontach księgi głównej. Zawsze więc suma ogólnych obrotów dziennika, musi być zgodna z sumą wszystkich kont księgi głównej.

Wśród zmian majątkowych wyróżniają się pomiędzy sobą, ze względu na swój odrębny charakter, zmiany gotówkowe i kredytowe. Jeżeli obie te kategorie zapisuje się w jednej księdze, mówimy o dzienniku ogólnym albo złączonym — jeżeli prowadzi się w osobnej księdze zmiany gotówkowe, a w odrębnej kredytowe, wówczas mówi się o dziennikach oddzielnych, z których pierwszy nazywa się kasowym, drugi kredytowym albo *prima nota*.

W dzienniku złączonym, który prowadzi się sposobem paginowanym, księguje się w ten sposób, że w kolumnie treści wykazuje się dłużnika i wierzyciela, czyli uwidacznia się, kogo należy zadłużyć, kogo uznać, a nadto podaje się krótką treść. W dziennikach konieczne są ponadto dwie kolumny na odwołania: jedna dla księgi głównej, druga dla ksiąg szczegółowych, czyli zapasowych (ks. towarów, remes, dłużników). Gdy np. sprzedajemy J. Oleskiemu w m. towarów za Mp. 36.200— got., piszemy:

Kasa

Do Towarów

za sprzedane towary J. Oleskiemu w m.

wg faktury No 716

Mp. 36.200—

Na poniższym wzorze wypracowane są w dzienniku złączonym następujące wydarzenia:

- 1/3. Wkładam do przedsiębiorstwa got. kapitału 200.000—.
- 2/3. Kupuję towarów od F. Zwolińskiego w m. za 160.000—, na kredyt 3 miesięczny.
- 3/3. Sprzedaję towaru A. Lipskiemu w m. za 27.560—, per kasa.
- 4/3. Sprzedaję C. Krogulskiemu w m. towaru za 42.700—, na kredyt książkowy 2 mies.

5/3. Na znaczki pocztowe i drobne wydatki wypłacono gotówką Mp. 2.500.—.

6/3. Sprzedaję towaru F. Królewickiemu, Radom za 35.000.—, za jego wekslem pł. za 3 mies.

Dziennik złączony.

Marzec 1923.

1

1	1	K 1	<u>Kasa</u>			
	2		<u>Do Kapitału:</u>			
			za wkładkę majątkową właściciela	Mp.	200.000	—
2	3	T 1	<u>Towary</u>			
	4	Sc 1	<u>Do Wierzyciela:</u>			
			za kup. towary od F. Zwolińskiego w m. wg Fa z 1 b. m., <u>płatne 1 6 b. r.</u>		160.000	—
3	1	K 1	<u>Kasa</u>			
	3	T 1	<u>Do Towarów:</u>			
			za sprzed. towar A. Lipskiemu w m., wg Fa Nr. 213.		27.560	—
4	5	Sc 2	<u>Dłużnik</u>			
	3	T 1	<u>Do Towarów:</u>			
			za sprzed. C. Krogulskiemu w m., wg. Fa Nr. 214, <u>płatne 4/5 b. r.</u>		42.700	—
5	6	Wyd. 1	<u>Koszta</u>			
	1	K 1	<u>Do Kasy:</u>			
			za kupione znaczki pocztowe		2.500	—
6	7	R 1	<u>Remesy</u>			
	3	T 1	<u>Do Towarów:</u>			
			za sprzed. F. Królewickiemu, Radom, wg Fa Nr. 215, za wekslem <u>pł. 6/6 b. r.</u>		35.000	—
			Do przeniesienia	Mp.	467.760	—

Z dziennika przerzuca się poszczególne pozycje do księgi głównej na osobne konta, a więc:

1	Winien			Kasa.					Ma	1
1/3	Do Kapitału	Dz. 1	200.000	—						
2	Winien			Kapitał.					Ma	2
					1/3	Od Kasy	Dz. 1	200.000	—	

W dzienniku pisze się w osobnej kolumnie odwołanie na konto księgi głównej, zaś w księdze głównej powołuje się na paginę dziennika. W drugiej kolumnie podaje się odwołanie na księgi obrotowe szczegółowe, czyli zapasowe, przyczem używa się następujących skrótów: K. = kasowa strazza; Dł. = dłużników; W. = wierzycieli, bardzo często jednak prowadzi się dłużników i wierzycieli w jednej księdze, którą nazywa się: „Saldo-Conto“, stąd skrót: Sc; T. = towarowa; Tr. = trat; R. = remes; W. = walut; D. = dewiz; P. = papierów wartościowych.

Należy jednak pamiętać, że w praktyce zapisuje się te wydarzenia w księgach zawsze na podstawie oryginalnych listów, faktur, kopij, alegatów kasowych, a nie przerzuca się ich z dziennika. Odwołania więc zaznacza się dopiero przy kontroli, która badać powinna, czy na podstawie tego samego materiału zanotowano zmiany majątkowe raz w dzienniku, a stąd przeniesiono do księgi głównej (czyli do ksiąg obrotowych ogólnych), a drugi raz do ksiąg obrotowych szczegółowych (zwanych zapasowemi).

W kolumnie treści podkreśla się tytuły kont, które mają być zadłużone i uznane w księdze głównej. Nadto podkreśla się przy pozycjach kredytowych, czyli bezgotówkowych, termin zapadłości, aby pozycje te zanotować również w księdze zapadłości. Kolumnę kwoty, jako ogólny obrót, przenosi się ze strony na stronę i następnie sumuje i podkreśla z końcem okresu gospodarczego.

Można też posługiwać się jeszcze dalszem uproszczeniem, polegającym na opuszczeniu słówka „do“, ograniczając się do podania dłużnika i wierzyciela, np.: Kasa — Kapitał.

W praktycznem zastosowaniu częściej używa się dzienników rozdzielonych, gdyż osobno wykazują nam obroty kasowe, osobno zaś kredytowe, nadto umożliwiają w większych przedsiębiorstwach zastosowanie podziału pracy.

Przy prowadzeniu dwu dzienników należy przy każdej zmianie majątkowej zastanowić się, czy dotyczy ona obrotu gotówki, czy nie, w pierwszym wypadku wpisze się ją do dziennika kasowego, w drugim do kredytowego, czyli: prima-noty.

a) Dziennik kasowy.

Dziennik kasowy prowadzi się sposobem kontowym; jest on foljowany podobnie, jak księga kasy systemu pojedynczego (porównaj str. 22). Stronice zaopatruje się słówkami „Winien“ (przychód), oraz „Ma“ (rozchód), nadto w kolumnie treści wymienia się tytuł konta, które należy zadłużyć, względnie uznać. Po lewej stronie konta zapisuje się przychody, czyli te zmiany, w których kasa jest dłużnikiem,

czyli „Winien“, po prawej notuje się rozchody, czyli te pozycje, w których kasa występuje jako wierzyciel, czyli „Ma“.

Dziennik kasowy powinien mieć wygląd następujący:

1		Marzec 1923.		1	
Winien				Ma	
1	Kasa do Kapitału za wkładkę	200.000—	5	Wydatki do Kasy za znaczki poczt.	2.500—
3	Kasa do Towarów za sprz. Lipskiemu	27.560—	7	Towar do Kasy za kup. towary	100.000—
8	Kasa do Remes za inkaso weksla	60.000—			

Jak widać z powyższego, po stronie Winien, powtarza się stale słowo „Kasa“ jako dłużnik, zaś po stronie Ma, jako wierzyciel. Opuszcza się je więc, i wówczas poprawny wygląd dziennika przedstawia się następująco :

Dziennik kasowy.

1				Marzec	
Winien					
1	2	<u>Do Kapitału:</u>			
		za wkładkę właściciela		Mp.	200.000 —
3	3	T. 1	<u>Towarów:</u>		
			za sprzed. Lipskiemu towary wg Fa Nr. 214		27.560 —
8	7	R. 1	<u>Remes:</u>		
			za inkaso weksla Rolskiego		60.000 —
10	4	Sc. 3	<u>Wierzyciela:</u>		
			za pożyczkę zaciągniętą u Miel- nickiego		300.000 —
14	8	W. 1	<u>Walut:</u>		
			za sprzed. Frs 100— po Mp. 525		52.500 —
			Do przeniesienia	Mp.	640.060 —

Dziennik powyższy notuje następujące wydarzenia:

1/3. Wkładam do przedsiębiorstwa 200.000—.

3/3. Sprzedaję towaru A. Lipskiemu w m. za 27.560— got.

5/3. Na znaczki pocztowe wypłacam 2.500—.

7/3. Kupuję towaru od B. Juńskiego w m. za Mp. 100.000— got.

8/3. Inkasuję dzisiaj płatny weksel Rolskiego H. na Mp. 60.000—.

10/3. Zaciągam pożyczkę u W. Mielnickiego w m. got. 300.000.—.

12/3. Składam do Banku Kraj. got. 100.000.—, za czeki płać 600.—.

14/3. Sprzedaję 100 Frs po kursie 525.—.

15/3. Płać za najem lokalu w b. m. 2.000.—, za światło 1.120.—.

Po stronie „Winien“ pisze się Do..., co rozumieć należy, że kasa winna do..., zaś po stronie „Ma“ używa się słówka: Od..., co ma znaczyć, że kasa ma do żądania od... W osobnych kolumnach pisze się odwołanie na księgę główną i księgi szczegółowe. Dziennik kasowy zamyka się w zwyczajny sposób.

W razie popelnienia omyłki należy pozycję mylną zestornować. Np. wypłacono 16/3 za zakupioną szafkę Mp. 16.000.—, przez omyłkę zapisano po stronie „Ma“: Od Wydatków (zamiast Ruchomości). Wpisuje się zatem po stronie Winien „Do Wydatków, za storno pozycji z 16 b. m.“, poczem po stronie Ma zapisuje się już poprawnie: „Od Ruchomości“. Można również słowo „Wydatków“ przekreślić, a nad niem czy obok niego wypisać słowo „Ruchomości“, uwidaczniając szyfrą, kto zmiany tej dokonał.

1923.

1
Ma

5	6	Wyd.1	Od Kosztów:				
			za kupno znaczków pocztowych		Mp.	2.500	—
7	3	T. 1	Towarów:				
			za kup. od B. Juńskiego wg Fa			100.000	—
			z 6 b. m.				
12	5	Sc. 4	Dłużników:				
			za złożone w Banku Kraj.	Mp.	100.000	—	
	6	Wyd.3	Kosztów:				
			za książeczkę czekową		600	—	100.600 —
15	6	Wyd.4	Kosztów:				
			za czynsz za marzec	Mp.	2.000	—	
			„ światło elektryczne		1.120	—	3.120 —
			Do przeniesienia				Mp. 206.220 —

Ćwiczenie:

Zaksiązkować w dzienniku kasowym:

2/8 b. r. Sprzedaję towaru W. Orłowiczowi, Puck, za 75.000.—.

2/8. Płać za gaz 1.700.—, za czynsz 2.200.—.

4/8. Kupuję towaru od H. Skwiercza w Gdyni za 30.000.—.

5/8. Kupuję Frs 10.— po Mp. 525.— za 1 Frs.

- 6/8. Sprzedaję towaru Z. Czernowskiemu, Orłowo, za 135.000.—.
- 7/8. Kupuję szafkę do sklepu za 16.000.—.
- 9/8. Składam w PKO, Warszawa, 10.000.—, za blankiety i formularze 1.260.—.
- 10/8. Kupuję 5 milionówek po Mp. 1.000.—.
- 12/8. Sprzedaję Frs 10.— po Mp. 600.—.
- 14/8. Kupuję czek № 1000.— na Gdańsk za Mp. 17.250.—.
- 16/8. Za ogłoszenia płacę 2.150.—.
- 18/8. Inkasuję dzisiaj płatną rymesę Pawlickiego 37.000.—.
- 20/8. Wykupuję swój dzisiaj płatny akcept 25 000.—.
- 22/8. Składa J. Ogiński 7.500.—, zaś W. Sękiewicz 14.600.—, jako pokrycie długu.
- 24/8. Kupuję księgi handlowe za 3.800.—, ostemplowanie 320.—.
- 25/8. Wkładam do przedsiębiorstwa 100.000.—.
- 26/8. Płacę zapadający dług książkowy 145 000.— C. Renckiemu w m.
- 28/8. Zaciągam pożyczkę na swój akcept u M. Petzolda w m., Mp. 50.000.—, pl. za 3 miesiące.
- 30/8. Płacę personalowi 42.500.—, drobne wydatki 4.050.—. Zamykam dziennik kasowy.

b) Prima-Nota.

Jest to księga, prowadzona systemem dziennikowym, która na paginach wykazuje chronologicznie wszelkie zmiany niegotówkowe, czyli kredytowe. Układ pozycji w prima-nocie jest taki sam jak w dzienniku złączonym (patrz str. 64—65), z którego usunięto by wszelkie zmiany gotówkowe.

Tak, jak z dziennika kasowego, tak samo z prima-noty powinny być wszystkie pozycje przerzucone do księgi głównej — musi zatem prima-nota zawierać odwołania na księgę główną. Dla wykazania związku z księgami obrotowymi szczegółowymi służy druga kolumna odwołań.

W praktycznem zastosowaniu używa się do prowadzenia prima-noty formularzy o kolumnie wewnętrznej i zewnętrznej.

Jeżeli zmiana kredytowa jest tego rodzaju, że wywołuje obroty tylko na dwu kontach, wówczas mówi się o pozycji pojedynczej, a dotyczącą kwotę uwidacznia się raz jeden w kolumnie wewnętrznej. Istnieją jednak pozycje złożone, w których występuje kilku dłużników wobec jednego wierzyciela, lub kilku wierzycieli wobec jednego dłużnika. Wówczas do wykazania i zliczenia szczegółów służy kolumna wewnętrzna, a w zewnętrznej wykazuje się sumy. Do rzadkości należy stosowanie tytułów: Winien dla kolumny wewnętrznej, Ma dla zewnętrznej, gdyż wówczas należałoby dwukrotnie zapisywać każdą pozycję. Kolumna treści jest zupełnie wystarczająca do zorientowania się, kogo należy zadłużyć, a kogo uznać.

Na następującym wzorze podane są przykłady pojedynczych i złożonych pozycji kredytowych.

Marzec 1923.

1

2	3	T. 1	<u>Towary</u>			
	4	Sc. 5	<u>Do Wierzyciela</u> za kup. towary od F. Zwolińskiego w m., wg Fa z 1 b. m., pł. 1/6 b. r.		Mp.	160.000 —
4	5	Sc. 3	<u>Dłużnik</u> G. Krasucki w m., pł. 4/7 b. r.	Mp 30.000	—	
	7	R. 1.	<u>Remesy</u> za weksel Krasuckiego pł. 4/7 b. r.	50.000	—	
	3	T. 1	<u>Do Towarów</u> za sprzedane towary G. Krasuckie- mu, wg faktury z 4 b. m.			80.000 —
6	3	T. 1	<u>Towary</u>			230.000 —
	7	R. 1	<u>Do Remes</u> za weksel Krasuckiego, pł. 4/7 b. r.	50.000	—	
	8	Tr. 1	<u>Do Trat</u> za własny akcept per 6/7 b. r.	130.000	—	
	4	Sc. 5	<u>Do Wierzyciela</u> za resztę faktury Zwolińskiego pł. 6/7 b. r.	50.000	—	
8	5	Sc. 4	<u>Dłużnik: Bank Handlowy w m.</u>	98.000	—	
	9		<u>Skonto: za 2%</u>	2.000	—	
	3	T. 1	<u>Do Towarów</u> za sprzedany towar Z. Mościńskiemu w m., Fa z 8 b. m. — pokrycie przez bank			100.000 —
			<u>Do przeniesienia</u>			570.000 —

2/3. Kupuję towarów od F. Zwolińskiego w m. za 160.000.—, pł. 1/6 b. r. (kredyt książkowy).

4/3. Sprzedaję towaru G. Krasuckiemu w m. za 60.000.—, jako częściowe pokrycie daje mi weksel na 50.000.—, pł. 4/7, resztę pozostaje dłużny na koncie. (Można zaksięgować albo w dwu pozycjach pojedynczych: Dłużnik Do Towarów za 80.000.— i Remesy Do Dłużnika za 50.000.—, albo jedną pozycją złożoną: Dłużnik i Remesy Do Towarów).

6/3. Kupuję towaru od Zwolińskiego za 230.000.—, płatne za 4 mies. Jako pokrycie daję: weksel Krasuckiego na 50.000.—, pł. 4/7, swój akcept na 130.000.—, pł. 6/7, resztę zostaję dłużny na koncie.

8/3. Sprzedaję towaru Z. Mościńskiemu w m. za 100.000—, należność po potrąceniu 2% skonta, czyli Mp. 98.000—, składa na moje konto do Banku Handlowego w m. (Skonto, jako opust udzielony z tytułu wcześniejszej zapłaty ceny towaru, uważa się za stratę odsetek i księguje się na osobnem koncie).

Prima-notę prowadzi się zwykle przez cały miesiąc, przenosząc sumy z paginy na paginę, a z końcem miesiąca dodaje. Gdy przy dzienniku złączonym jego suma musi się równać sumie pozycyj znajdujących się w księdze głównej — to tutaj suma dziennika kasowego i prima-noty musi się zgadzać z sumą pozycyj księgi głównej. Porównanie takie zawsze należy sporządzić z końcem każdego miesiąca, aby się przekonać o poprawności księgowania.

Storno pozycyj prima-notowych polega na ich zanulowaniu. Jeśli np. przy kupnie towarów za akceptem, zaksięgowano: „Towary Do Remes“, należy zestornować: „Remesy Do Towarów“ — poczem zapisać poprawnie: „Towary Do Trat“. Można również słowo „Remes“ skreślić i napisać nad niem lub obok niego słowo: „Trat“.

Ćwiczenie:

Zaksiązkować w prima-nocie:

- 2/8. Kupuję towaru od B. Jasielskiego w m. za 132.000—, na 3 mies. kredyt książkowy.
- 4/8. Kupuję towaru od W. Żylskiego w m. za 84.000—, za swoim akceptem 4 mies.
- 6/8. Kupuję towazu od Z Julskiego w m. za 65.000— i płacę wekslem K. Rybickiego na Mp. 65.000—, pł. 19/8 b. r.
- 8/8. Kupuję towaru od B. Cybulskiego w m. za 112.000—, należność płacę przez Bank Kupiecki ze swego konta.
- 10/8. Sprzedaję towaru A. Dobrzyckiemu w m. za 75.000—, na kredyt 3 mies.
- 12/8. Sprzedaję towaru G. Felińskiemu, Łódź, za 83.000—, za jego wekslem pł. per 4 mies.
- 14/8. Sprzedaję towaru H. Korneckiemu, Radom, za 32.000—, równowartość składa do Banku Kupieckiego na moje konto.
- 16/8. Kupuję towaru od M. Rolskiego, Kielce, za 136.000—, na kredyt 3 mies. połowę płacę własnym akceptem, resztę zostaje dłużny.
- 18/8. Kupuję towaru od K. Tyskiego, Lwów, za 82.000—, płacę połowę wekslem własnym, pł. za 4 mies.; resztę weksłami M. Gizowskiego, pł. za 4 mies.
- 20/8. Sprzedaję towaru T. Witowskiemu, Toruń, za 165.000—, na pokrycie daje mi Frs 100—, które liczę po Mp. 550— za sztukę, oraz swój akcept na 55.000—, pł. 20/10, resztę zostaje dłużny per 3 mies.
- 24/8. Kupuję towaru od L. Sozańskiego w m. za 280.000—, na pokrycie daje Frs 100—, licząc po Mp. 600—; pożyczkę odrodzenia za Mp. 40.000—; czek na Pragę na Kč 1000—, licząc po Mp. 45— za sztukę; weksel Fińskiego na 83.000—, pł. 12/12 — a na resztę własny akcept per 4 m.
- 26/8. Bank donosi mi, że Rybicki złożył na moje konto Mp. 42.000—, jako pokrycie swego weksla, dzisiaj płatnego.
- 28/8. Bank donosi, że wypłacił z mojego konta Mp. 75.000—, jako wykupno dzisiaj zapadającego weksla.

6. Księga główna.

Jest to najważniejsza księga w systemie podwójnej księgowości; obejmuje ona ogólne obroty wszystkich składników majątkowych, wkładek kapitałowych, oraz uzyskanych rezultatów. Obroty te wykazuje na całym szeregu kont. Każdy składnik majątkowy, każda wkładka kapitałowa oraz każda strata lub zysk, musi mieć w księdze głównej osobne konto, na którym notuje się wszelkie obroty. Z kont tych każdorazowo można odczytać ogólne obroty i ogólny stan danego składnika majątkowego (np. dłużników, walut, remes i t. p.), nie można natomiast dowiedzieć się szczegółów, do wykazania których służą księgi obrotowe szczegółowe, czyli zapasowe.

W księdze głównej ma bezwzględne zastosowanie zasada podwójnego kontowania wydarzeń na przeciwnych stronach odpowiadających kont. Dlatego też suma pozycji, znajdujących się po stronach „Winien“ wszystkich kont, musi się zawsze zgadzać z sumą pozycji ze stron „Ma“. Kontrolę taką przyjęto przeprowadzać z końcem każdego miesiąca, aby przekonać się o poprawności księgowania w księdze głównej.

Każda zmiana majątkowa, zapisana najpierw do dziennika, zostaje następnie przeniesiona na dotyczące konta księgi głównej.

Zmiany majątkowe, podane na str. 64, będą zapisane w księdze głównej w następujący sposób:

1				Kasa.				1	
Winien								Ma	
1/3	Do Kapitału	D. 1	200.000	—	5/3	Od Wydatków	D. 1	2.500	—
3/3	Towarów	"	27.560	—					
2				Kapitał.				2	
Winien								Ma	
					1/3	Od Kasy	D. 1	200.000	—
3				Towary.				3	
Winien								Ma	
2/3	Do Wierzyciela	D. 1	160.000	—	3/3	Od Kasy	D. 1	27.560	—
					4/3	Dłużników	"	42.700	—
4				Wierzyciele.				4	
Winien								Ma	
					2/3	Od Towarów	D. 1	160.000	—

5 Winien		Dłużnicy.				5 Ma			
4/3	Do Towarów	D. 1	42.700	—					

6 Winien		Wydatki.				6 Ma			
5/3	Do Kasy	D. 1	2.500	—					

Jeżeli zliczy się sumę kwot, znajdujących się po stronie Winien wszystkich sześciu kont i porówna ją z sumą strony Ma, można przekonać się o zgodności, obie bowiem strony wykazują po Mp. 432.760.—.

Ilość i rodzaj kont księgi głównej zależy od jakości i wielkości przedsiębiorstwa i od tego, czy pragnie się mieć więcej lub mniej szczegółowy obraz gospodarki. Dlatego też nie można z góry narzucać przedsiębiorstwu, jakie konta musi prowadzić. Najpierw należy dokładnie zapoznać się z przedsiębiorstwem, a później dopiero w sposób celowy dobrać odpowiednie konta, które będą nam wykazywały potrzebne szczegóły.

W myśl zasad kontowania (str. 57—60), dla wykazania stanu i zmian w składnikach majątkowych oraz wkładkach kapitałowych, niezbędne są odpowiednie konta, które można nazwać kontami składników majątkowych oraz kontami wkładek kapitałowych.

A) Konta składników majątkowych.

Konta te wykazują stan, czyli zapasy, oraz obroty składników, czyli przedmiotów majątkowych. Są to konta przedstawiające stan czynny, czyli aktywa przedsiębiorstwa. Księżkuje się na nich w ten sposób, że zadłuża się je za każde powiększenie, a uznaje za zmniejszenie składnika majątkowego. Konta te wykazują ogólne obroty i odpowiadają co do nazw, księgom obrotowym szczegółowym, czyli zapasowym.

Wśród tych kont odróżnić należy dwie grupy: jedne wykazują nam czysty zapas danego składnika majątkowego, inne natomiast oprócz zapasu wykazują i rezultat. Gdy pierwsze przyjęło określenie nazwą kont czysto zapasowych, drugie określa się mianem kont mieszanych, czyli zapasowo-wynikowych.

Dla przykładu niech posłużą np. konto kasy i towarów. Np. kupiliśmy towaru 2/8 za 200.000—, sprzedaliśmy 4/8 połowę towaru za 120.000—. Dotyczące konta w księdze głównej wyglądają następująco:

Winien		Kasa.		Ma			
1/8	Do Kapitału	200.000	—	2/8	Od Towarów	200.000	—
4/8	„ Towarów	120.000	—				

Jeżeli obliczymy saldo, wyniesie ono 120.000— i jest czystym zapasem gotówki, który powinien być zgodny z rzeczywistością. Konto kasy jest więc kontem wykazującym czysty zapas i zamknie się przez wstawienie salda zapasu.

Winien		Towary.		Ma					
2/8	Do Kasy	40 m	200.000	—	4/8	Od Kasy	20 m	120.000	—

Konto towarów wykazuje nam obrót w towarze z całą dokładnością, a więc, że kupiliśmy np. 40 m sukna za 200.000—, a sprzedaliśmy połowę tego sukna, czyli 20 m, za 120.000—. Natomiast saldo 80.000— jest tutaj saldem rachunkowym i właściwie nic nam nie mówi. Jedynie domyśleć się można, że drugie 20 m sukna kosztuje nas obecnie tylko 80.000— (jakkolwiek zapłaciliśmy za nie 100.000—), ponieważ pierwsze 20 m sprzedaliśmy za 120.000—. W księgowości idzie nam o wykazanie rzeczywistego stanu i wartości zapasów, oraz wyników i dlatego w razie zamknięcia tego konta należy postąpić następująco:

Winien		Towary.		Ma					
2/8	za kupione	40 m	200.000	—	4/8	za sprzedane	20 m	120.000	—
5/8	za zysk	„	20.000	—	5/8	za zapas	20 „	100.000	—
		40 m	220.000	—			40 m	220.000	—

Wstawia się zapas po cenie kosztów własnych, uważa się niejako, że jeszcze 20 m w cenie kosztów własnych 100.000— mamy na sprzedaż i teraz dopiero okazuje się na tym koncie wynik, a mianowicie zysk 20.000—, po wstawieniu którego dopiero można zbilansować to konto. Konto towarów jest zatem kontem mieszanem, wykaże nam i zapasy i rezultaty, a zamknie się dopiero po wstawieniu dwu sald, t. j. salda zapasu i salda wyniku.

Zdawałoby się może rzeczą prostszą księgować osobno zmiany jakościowe, a osobno ilościowe, a zatem w razie sprzedaży 20 m sukna (które nas kosztowały 100.000—) za 120.000—, zapisać na koncie towarów 100.000—, a na koncie zysku na towarze 20.000—. Jed-

nak w praktyce taki rozdział poszczególnych pozycji jest wprost niemożliwy, zabierałby dużo czasu i miejsca, a do celu nie doprowadziłby. Dlatego też powszechnie przyjęto konta mieszane.

Podział na konta zapasowe i mieszane ma niebywale doniosłe znaczenie przy zamykaniu kont, gdyż wówczas salda zapasów trzeba zbierać na koncie bilansu, zaś salda wyników na koncie strat i zysków.

Do kont składników majątkowych czysto zapasowych zalicza się konta następujące:

1) Konto kasy, które służy do wykazania obrotów i zapasu gotówki. Obejmuje ono te same pozycje co dziennik kasowy, oraz strażka kasowa. Aby nie zarachowywać po kilkakroć tych samych kwot, przyjęła praktyka nie wprowadzać poszczególnych pozycji na konto kasy do księgi głównej, lecz zazwyczaj z końcem miesiąca wprowadzać sumy strony Winien i Ma dziennika kasowego (bez salda początkowego i końcowego), na stronę Winien i Ma, konta kasy. Jeżeli zachodzi niedobór kasowy, należy wykazać go na osobnem koncie niedoborów kasowych (ubytków kasowych lub manka kasowego). W razie nadwyżki, należy ją przenieść na konto nadwyżek kasowych (superat kasowych).

2) Konto remes, na którym przedstawia się ogólne obroty oraz zapas weksli, będących obecnie zobowiązaniami, a stanowiących własność księgującego. Weksle zapisuje się zawsze z pełną wartością na jaką opiewają. Jeżeli jakiś weksel okaże się niepewnym, przenosi się go na konto remes wątpliwych (Remesy wątpliwe do remes). Jeżeli remesa okaże się nieściągalna, przerzuca się ją na konto remes nieściągalnych (Remesy nieściągalne do remes). W razie zaprotestowania remesy, należy przenieść ją na konto remes zaprotestowanych — a w razie zaskarżenia na konto remes zaskarżonych. Przy sporządzaniu bilansu należy remesy wstawić z wartością rzeczywistą, jaka da się osiągnąć. Potrącenia przy remesach, jak dyskont, prowizja i koszta, ksiądkuje się na osobnych kontaktach wynikowych. Kontu remes odpowiada szczegółowa księga remes.

3) Konto dłużników, które wykazuje ogólny stan zobowiązań dłużników przedsiębiorstwa. Indywidualne zobowiązania poszczególnych dłużników, uwidocznione są w księdze dłużników (Saldo-Conto). Czasem zamiast ogólnego jednego konta dłużników, prowadzi się konto banków oraz konto odbiorców. Dla zaliczek pocztowych wprowadza się osobne konto zaliczek. Jeżeli pretensja okaże się wątpliwa, przenosi się ją na konto wątpliwych dłużników (Wątpliwi dłużnicy do dłużników), albo konto „dubioso“. Nieściągalne pretensje przerzuca się na konto nieściągalnych dłużników. Pretensje sporne, znajdujące się w drodze sądowej, zapisuje

się na koncie dłużników zaskarżonych. Zyski lub straty, wynikające z tych interesów, nie mogą być wykazane na tych kontach osobowych, lecz na odpowiednich kontach wynikowych. Ze względów praktycznych często prowadzi się dla dłużników i wierzycieli łączne konto, które nazywa się kontem interesentów, albo korespondentów.

Do kont mieszanych zalicza się:

1) Konto towarów. Wykazuje ono obroty w towarach, oraz osiągnięte zyski, względnie straty. Ogólny obrót towarów, wykazany na koncie towarów, musi zgadzać się z obrotami poszczególnych towarów w księdze towarowej. Konto towarów zadłuża się za cenę kupna towarów, przez którą należy rozumieć cenę kosztów własnych, a więc cenę zapłaconą za towar z doliczeniem wszelkich kosztów sprowadzenia, jak: przewóz, zwózka, magazynowe, cło, asekuracja i t. d. Nie można tych wydatków zapisywać na jakiegokolwiek innym koncie, jak tylko na konto towarów. Jeżeli np. kupuje się towaru za 30.000.—, przewóz wynosi 5.000.—, a cło 20.000.—, to zaksiądkować należy: Towar do kasy, za kwotę faktury, przewóz i cło 55.000.—. Odmienne postępuje się ze skontem, które uważa się za opust w odsetkach (z tytułu wcześniejszej zapłaty gotówką), a nie za opust na cenie towaru. Dlatego zarówno przy kupnie, jak i przy sprzedaży towaru, skonta nigdy nie należy potrącać, lecz zarachowywać na osobnym koncie skonta (niektórzy zapisują na ogólnym koncie odsetek).

Przy zamknięciu konta, wstawia się po stronie: Ma, zapas towarów, obliczony po cenie kosztów własnych, na podstawie faktycznego zapasu, uzgodnionego ze stanem wykazanym w księdze towarowej. Po wstawieniu zapasu okaże się różnica, która będzie zyskiem lub stratą.

Do zorientowania się niech posłużą następujące przykłady:

a) Kupuję 30 kg towaru za 120.000.—, sprzedaję 15 kg za 80.000.—

za kupione	30 kg	120.000	—	za sprzedane	15 kg	80.000	—
" zysk		20.000	—	" zapas	15 "	60.000	—
	30 kg	140.000	—		30 kg	140.000	—

zapas wynosi 15 kg, przedstawia wartość 60.000.—, a zysk 20.000.—:

b) kupuję 30 kg towaru za 120.000.—, sprzedaję 20 kg za 120.000.—

za kupione	30 kg	120.000	—	za sprzedane	20 kg	120.000	—
" zysk		40.000	—	" zapas	10 "	40.000	—
	30 kg	160.000	—		30 kg	160.000	—

w tym wypadku, gdy strona Winien równa się stronie Ma, cały pozostały zapas stanowi zysk;

c) kupuję 30 kg towaru za 120.000.—, sprzedaję 30 kg za 160.000.—

za kupione	30 kg	120.000	—	za sprzedane	30 kg	160.000	—
„ zysk		40.000	—				
	30 kg	160.000	—		30 kg	160.000	—

tutaj nie pozostał żaden zapas, a różnica stanowi zysk, gdyż towar kupiony za 120.000.—, sprzedano za 160.000.—;

d) kupuję 30 kg towaru za 120.000.—, sprzedaję 30 kg za 100.000.—

za kupione	30 kg	120.000	—	za sprzedane	30 kg	100.000	—
				„ stratę		20.000	—
	30 kg	120.000	—		30 kg	120.000	—

zapasu żadnego niema, różnica stanowi stratę, skoro towar kosztujący 120.000.—, sprzedano za 100.000.—

2) Konto w a l u t. Wykazuje ono ogólne obroty w walutach, czyli zagranicznych pieniądzech. Poszczególne obroty i zapasy są przedstawione w księdze walut. Obroty ksiązkuje się zawsze po osiągnięciu tym kursie. Po wstawieniu wartości zapasu, po kursie ostatniego kupna, okaże się różnica, która stanowi zysk lub stratę na kursie walut. Prowizje i koszty należy zaliczać na osobnych kontach wynikowych.

3) Konto dewiz. Konto to zarachowuje ogólne obroty dewiz, czyli weksli zagranicznych. Przy dewizach przyjęto dyskont potrącać i księgować kwoty zdyskontowane (odmiennie zatem niż przy remesach). Konto dewiz wykazuje ogólny obrót; szczegółowe obroty i zapasy podaje księga dewiz, w której na osobnych kontach podane są dewizy na Paryż, Berlin, Pragę, Wiedeń i t. p. Po wstawieniu w konto dewiz zapasu, obliczonego po kursie ostatniego zakupu, okaże się zysk, względnie strata. Prowizje, stręczne i wydatki księguje się na osobnych kontach wynikowych.

4) Konto papierów wartościowych. Wykazuje ono sumaryczny obrót w obligacjach, akcjach i losach. Szczegóły wykazuje księga papierów wartościowych. Można też prowadzić osobne konto obligacyj, akcji, losów, a wtedy należy prowadzić dla szczegółowej ewidencji osobną księgę obligacyj, akcji i losów. Na koncie papierów wartościowych księguje się wartość kupionych i sprzedanych efektów, po kursie rzeczywistym. Odsetki, czyli t. zw. kupony zarachowuje się na osobnym koncie wynikowym. Również osobno księguje się

guje się prowizje, kurtaże (stręczne), podatki giełdowe i koszta drobne. Po wstawieniu zapasu, obliczonego po kursie ostatniego zakupna, otrzymuje się zysk lub stratę na kursie papierów wartościowych.

Przy walutach, dewizach i papierach wartościowych w przedsiębiorstwach kupieckich, wartość zapasu powinno się obliczać zawsze po cenie kosztów zakupna, z wyjątkiem wypadków, gdy kurs z dnia zamknięcia jest niższy od kursu z dnia zakupna. Zasadą więc powinno być, że zyski można wykazać jedynie na faktycznych sprzedażach walut, dewiz, czy papierów, zaś zapas oszacować należy po cenie kupna, albo ze stratą. Na tem stanowisku stoją również władze podatkowe. Wstawianie zapasów po kursie dnia zamknięcia i wykazywanie rachunkowych zysków, dopuszczalne jest tylko w tych przedsiębiorstwach, które zawodowo trudnią się handlem walut, dewiz i t. d., czyli w bankach i u bankierów.

5) Konto sklepu *) zadłuża się za początkowy inwentarz sklepu, a zatem za wartość gotówki, znajdującej się w kasie sklepowej, za zapas towaru, za urządzenie i drobnych dłużników ze strazy sklepowej. Uznaje się je natomiast za zwroty gotówki z targu dziennego, oraz za zwroty towarów. Przy zamknięciu należy wstawić wartość wszelkich zapasów sklepowych (gotówki, towarów, urządzenia i drobnych dłużników), poczem uzyska się zysk lub stratę. Do wykazania szczegółów służy księga sklepowa. Jeżeli przedsiębiorstwo posiada oddziały, czy filje, wówczas należy w analogiczny sposób założyć i prowadzić dla nich konto oddziału w... lub filji w...

6) Konto ruchomości wykazuje obroty i zapasy ruchomości, znajdujących się w magazynie, sklepie, biurze i t. p. Zadłuża się je za kupione sprzęty, uznaje za ewentualne sprzedaże. Powinna być prowadzona księga ruchomości, wykazująca, jakie urządzenie posiada przedsiębiorstwo. Konto ruchomości powinno być należące do kont czysto zapasowych, gdyby nie coroczna amortyzacja ruchomości, powodująca wykazywanie corocznych strat, czyli odpisów. Wartość zamortyzowaną ruchomości wstawia się na stronę: Ma, a wówczas różnica przedstawia stratę. Zysk na tem koncie może mieć miejsce wyjątkowo i chyba w powojennych czasach, gdy wskutek deprecjacji waluty, za sprzedane stare sprzęty można uzyskać bez porównania wyższą kwotę, niż cena kupna w przedwojennej walucie.

7) Konto nieruchomości albo realności ma na celu zachować wartość kupionych czy sprzedanych gruntów i budynków. Zasady księgowania są tutaj te same, co przy ruchomościach. Wy-

*) Konto to prowadzi się wówczas, gdy przy handlu hurtownym istnieje również detaliczna sprzedaż towarów, czyli sklep drobiazgowy.

datki spowodowane posiadaniem nieruchomości (podatki, wodociągi, asekuracja i t. p.), jak i dochody z nieruchomości, księguje się na osobnem koncie dochodów i wydatków z nieruchomości.

B) Konta wkładek kapitałowych.

Konta te wykazują stan i obroty wkładek wniesionych do przedsiębiorstwa, jako jego kapitał, czyto przez właściciela, czy też przez innych wierzycieli. Konta te przedstawiają zobowiązania przedsiębiorstwa, wobec właściciela i obcych wierzycieli, czyli przedstawiają stan bierny, albo pasywa przedsiębiorstwa. Książkuje się na nich w ten sposób, że uznaje się je za każde powiększenie wkładek kapitałowych własnych czy cudzych, a za dłuży za ich pomniejszenie.

Wśród kont tych odróżnić należy następujące grupy:

a) konto własnego kapitału;

b) konta obcych kapitałów, wykazujące świadczenia wierzycieli na rzecz przedsiębiorstwa, czyli długi przedsiębiorstwa: 1) wekslowe = traty czyli akcepty, 2) księgowo = wierzyciele, 3) hipoteczne = pożyczki hipoteczne;

c) konta wynikowe, które wykazują poszczególne przyrosty i ubytki własnego kapitału i mają na celu dać przejrzysty obraz, wskutek jakich zysków kapitał własny przedsiębiorstwa powiększył się, a przez jakie straty uległ zmniejszeniu. Bez kont wynikowych można by się obejść i wówczas należałoby wszelkie straty i zyski zapisywać na koncie kapitału; przez to jednak utraciłoby się tę charakterystyczną cechę księgowości podwójnej, jaką jest szczegółowe zestawienie strat i zysków, sporządzone na podstawie kont wynikowych. Konta wynikowe należą pomocniczo do konta własnego kapitału; świadczy o tem jednakowy sposób kontowania: Ma, za zwiększenie kapitału, czyli zyski — Winien, za pomniejszenie, czyli straty.

a) Konto kapitału (rozumieć należy własnego przedsiębiorstwa) wykazuje wkład, czyto gotówkowy, czy towarowy, jaki właściciel dał przedsiębiorstwu. W ciągu okresu gospodarczego mogą przybywać nowe wkładki kapitałowe, jeżeli właściciel zasila przedsiębiorstwo dalszemi kapitałami; może jednak również i zmniejszać się kapitał przez podjęcia właściciela. Gdy za nowe wkładki kapitałowe odrazu uznaje się konto kapitału, to podjęcia przyjęto księgować na osobnem koncie prywatnem, które obciąża się za wszystkie podjęcia właściciela, gotówkowe i towarowe, a dopiero z końcem okresu gospodarczego sumę podjęć z konta prywatnego przenosi na konto kapitału (Konto kapitału do prywatnego). Jeżeli przedsiębiorstwo jest spółką, należy każdemu spółnikowi utworzyć osobne konto kapitału, oraz konto prywatne. Na konto kapitału przenosi się ponadto

ostateczny zysk, czy stratę całego okresu gospodarczego, a ostateczny zysk stanowi tu niejako nową wkładkę kapitałową; strata zaś jest równoznaczna z podjęciem części kapitału.

b) Do kont wykazujących obce kapitały w przedsiębiorstwie należy:

1) Konto trat czyli akceptów, wykazujące ogólny stan i obroty weksli własnych, na podkład których otrzymano cudze kapitały do przedsiębiorstwa, czyto gotówką, czy towarem. Szczegóły są uwidocznione w księdze trat. Akcepty wpisuje się zawsze z pełną wartością nominalną. Potrącenia, jak dyskont, prowizja i t. p., księguje się na osobnych kontach wynikowych. Jeżeli przedsiębiorstwo posiada zobowiązania wekslowe w obcej walucie, księguje się je na koncie trat w obcej walucie, przyczem stosuje się zasady dotyczące dewiz.

2) Konto wierzycieli; obejmuje ono ogólny stan i obroty obcych wkładów do przedsiębiorstwa, czyto pieniężnych, czy towarowych. Indywidualne konta poszczególnych wierzycieli, znajdują się w księdze wierzycieli (Saldo-Conto). Czasem zamiast jednego konta wierzycieli, prowadzi się osobne konto dostawców (wierzyciele towarowi), oraz konto kredytów bankowych (wierzyciele pieniężni). Dla pobranych zaliczek należy prowadzić konto zaliczek, zaś dla kaucyj pobranych, konto obcych kaucyj. Zyski lub straty, dotyczące tych kont, muszą być wykazane na osobnych kontach wynikowych. Często, dla wygody, łączy się dłużników i wierzycieli w jedno konto interesentów, albo korespondentów, a wówczas to konto nie wykazuje nawet ogólnego stanu dłużników, czy wierzycieli, tylko różnicę wskazującą, o ile jedni przewyższają drugich. W tym wypadku ogólny stan dłużników (względnie wierzycieli) można uzyskać przez spisanie poszczególnych dłużników (względnie wierzycieli) na podstawie księgi dłużników i wierzycieli (Saldo-Conto) i zesumowanie ich.

3) Konto pożyczek hipotecznych, które wykazuje stan obcego kapitału, udzielonego przedsiębiorstwu we formie pożyczki hipotecznej, czyli na zastaw nieruchomości. Odsetki od pożyczki należy księgować na osobnem koncie wynikowem.

c) Do kont wynikowych należą konta: 1) odsetek, 2) prowizji i 3) kosztów. Wszystkie rezultaty można zgrupować na tych trzech kontach; ale można również przeprowadzić specjalizację każdego z tych kont na cały szereg t. zw. subkont, czyli kont pomocniczych.

1) Konto odsetek, służy do zarachowania wszelkich odsetek pobranych i zapłaconych przez przedsiębiorstwo, z jakiegokolwiek tytułu. Strona Ma wykazuje odsetki pobrane (Kasa do odsetek); zaś

Winien zapłacone (Odsetki do kasy). Przy specjalizowaniu, oprócz konta odsetek, na którym zarachowuje się odsetki w ścisłym tego słowa znaczeniu (np. od rachunków bieżących), prowadzi się jeszcze konto skonta dla odsetek, przy opustach towarowych, konto dyskontu dla odsetek wekslowych, konto kuponów dla odsetek od papierów wartościowych, konto odsetek od pożyczek hipotecznych i t. p. Saldo konta odsetek wykazuje zysk lub stratę.

Przy zamknięciu okresu gospodarczego zdarza się często, że przedsiębiorstwo ma odsetki zgóry zapłacone na przyszły okres gospodarczy, albo zalega z odsetkami za przyszły okres. Pozycje te stanowią antycypacje czynne, względnie bierne, wchodzą do bilansu i przechodzą na nowy okres gospodarczy. Księgować je należy na koncie przechodniem (przenośnem lub tranzytorycznem). Księgowanie tych kwot na koncie odsetek czy dyskontu jest dlatego niewłaściwem, ponieważ konta te jako czysto wynikowe, powinny być zamknięte w danym okresie gospodarczym i nie powinny żadnych sald rachunkowych (t. zw. pozycji regulacyjnych) przerzucać na następny okres gospodarczy.

2) Konto prowizji wykazuje, po stronie Ma, wszelkie prowizje pobrane (Kasa do prowizji), zaś po stronie Winien, zapłacone (Prowizja do kasy). Saldo konta prowizji wykazuje zysk lub stratę. Przy szczegółowem księgowaniu prowadzić można konto prowizji komisowej, inkasowej, domicylowej, protestacyjnej, obrotowej i t. p.

3) Konto kosztów handlowych obejmuje wszelkie wydatki połączone z prowadzeniem przedsiębiorstwa, jak płace, czynsz, światło, opał, podatki, asekuracje, drobne wydatki i t. d. Za wydatki te konto kosztów zadłuża się (Koszta do kasy), a saldo z reguły wykazuje stratę przedsiębiorstwa. Wydatki zwrócone przez interesentów księguje się po stronie Ma (Kasa lub interesent do kosztów), jako zmniejszenie straty.

Dla szczegółowej ewidencji prowadzi się, zamiast jednego ogólnego konta kosztów, następujące konta: płac, czynszu, światła, opału, podatku, asekuracji, inseratów, wydatków i t. d.

Przy kontowaniu w ciągu okresu gospodarczego są w zastosowaniu wszystkie, dotychczas wyliczone konta. Natomiast przy zamknięciu okresu gospodarczego zastosowuje się jeszcze dwa konta, a mianowicie: konto bilansu i konto strat i zysków. Zadaniem konta bilansu jest zebrać poszczególne składniki majątkowe i wkładki kapitałowe z dotyczących kont i zestawić z nich bilans, czyli inwentarz i wykazać końcowy kapitał przedsiębiorstwa. Konto zaś strat i zysków ma za zadanie zebrać poszczególne rezultaty z kont mieszanych i wynikowych i wykazać ostateczny wynik gospodar-

wania. Szczegółowe omówienie tych dwu kont będzie miało miejsce przy zamknięciu kont księgi głównej.

Konta w księdze głównej są otwierane, albo w dowolnym porządku, albo alfabetycznie, albo według ich znaczenia. Dla łatwego wyszukania kont, należy prowadzić rejestr (indeks).

Ogólna systematyka kont księgi głównej przedstawia się zatem w następujący sposób:

Stan czynny konta składników majątkowych.	Stan bierny konta wkładek kapitałowych.			
Winien — za przychód Ma — za rozchód	Winien — za rozchód Ma — za przychód			
<p>I. Konta czysto zapasowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kasy, 2) remes, 3) dłużników. <p>II. Konta zapasowo-wynikowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) towarów, 2) walut, 3) dewiz, 4) papierów wartościowych, 5) sklepu, 6) ruchomości, 7) nieruchomości. 	<p>I. Konto własnego kapitału.</p> <p>II. Konto obcych kapitałów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) trat, 2) wierzycieli, 3) pożyczek hipotecznych. <p>III. Konta wynikowe:</p> <table style="border: none;"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <ol style="list-style-type: none"> 1) odsetek, 2) prowizji, 3) kosztów. </td> <td style="font-size: 3em; vertical-align: middle; padding: 0 10px;">}</td> <td style="vertical-align: middle;"> Winien — za straty Ma — za zyski </td> </tr> </table>	<ol style="list-style-type: none"> 1) odsetek, 2) prowizji, 3) kosztów. 	}	Winien — za straty Ma — za zyski
<ol style="list-style-type: none"> 1) odsetek, 2) prowizji, 3) kosztów. 	}	Winien — za straty Ma — za zyski		
<p>Konto bilansu, dla wykazania stanu składników majątkowych, oraz wkładek kapitałowych.</p>				
<p>Konto strat i zysków, dla zestawienia poszczególnych wyników gospodarowania.</p>				

7. Sposób księgowania.

Wszystkie zasady systemu podwójnego mają bezwzględne zastosowanie w księgach obrotowych ogólnych, czyli dziennikach i księdze głównej. Opanowanie sposobu księgowania w tych księgach jest zrozumieniem zasad podwójnej księgowości. Księgi te są niezbędne w każdym przedsiębiorstwie i bez nich system podwójnej księgowości nie mógłby istnieć. Prowadząc dziennik kasowy, prima-notę i księgę główną, zapisuje się każde wydarzenie, wywołujące zmianę majątkową, najpierw do dziennika kasowego lub prima-noty — zależnie od tego, czy to jest zmiana gotówkowa, czy kredytowa — a następnie przenosi na odpowiednie konta do księgi głównej.

Przenoszenie to skutecznia się w ten sposób, że każdą pozycję ze strony Winien, dziennika kasowego, przenosi się na stronę Winien, konta kasy w księdze głównej, oraz na stronę Ma, na przynależne

konto. Za pozycje, umieszczone po stronie Ma, dziennika kasowego, uznaje się konto kasy, zadłuża zaś dotyczące konto. Czyli: pozycje znajdujące się w dzienniku kasowym po stronie Winien, wchodzą na dotyczące konta w księdze głównej na stronę Ma; zaś pozycje z dziennika kasowego ze strony Ma, na stronę Winien. Konto kasy w księdze głównej można prowadzić szczegółowo codziennie, albo też sumarycznie z końcem miesiąca. W prima-nocie uwidocznione są obydwa konta: dłużnika i wierzyciela, z których pierwsze należy zadłużyć, drugie uznać. Zgodnie z tem przenosimy pozycje do księgi głównej, powołując się przy koncie dłużnika na wierzyciela i odwrotnie. Po przeniesieniu pozycji, powołuje się w dzienniku kasowym i prima-nocie na odnośne foljo księgi głównej (G. 1, G. 6), zaś w księdze głównej na dziennik kasowy (K. 1), lub prima-notę (P. 1). Przenoszenie w mniejszych przedsiębiorstwach nie musi odbywać się codziennie; w większych natomiast przyjęto zasadę, aby wszystkie zmiany były codziennie zaksięgowane („księgi à jour“).

Dla zobrazowania sposobu księgowania najlepiej posłuży wypracowanie przykładu:

1/6. Wkładam do przedsiębiorstwa gotówką 200.000.—.

3/6. Kupuję za gotówkę 100 kg towaru od A. Kurkiewicza w m. za 100.000.—, za zwózkę płacę 8.640.—, za akcyzę 1.360.—.

5/6. Sprzedaję W. Adamskiemu w m. 30 kg towaru za 40.000.—, na kredyt 3 miesięczny.

7/6. Płacę czynsz dwumiesięczny zgóry 2.000.—.

10/6. Kupuję urządzenie sklepowe za 30.000.—.

11/6. Sprzedaję 30 kg towaru K. Pankiewiczowi w m. za gotówkę Mp. 40.000.—, mniej $1\frac{1}{2}\%$ skonta kasowego.

14/6. Kupuję ponownie 100 kg towaru od A. Kurkiewicza w m. za 100.000.—, na 3 mies. kredyt książkowy, za zwózkę i akcyzę płacę got. 10.000.—.

16/6. Jako prowizję za sprzedaż towaru dla J. Malinowskiego w m. otrzymuję got. 10.000.—.

18/6. Składam do Banku Kresowego got. 50.000.—, na 6%, za czeki płacę 240.—.

22/6. Sprzedaję C. Koreckiemu w m. 40 kg towaru za 56.000.—, za wekslem 3 mies.

24/6. Podejmuję dla siebie gotówką 6.000.—.

26/6. Za naprawy w sklepie płacę 400.—, za gaz 320.—.

28/6. Adamski w m. spłaca swój dług 40.000.— got.

29/6. Płacę pomocnikowi 10.000.—, drobne wydatki w czerwcu 3.840.—.

30/6. Otrzymuję z banku wyciąg konta, w którym dopisano mi tytułem odsetek 100.—.

Prima-Nota.

1

Czerwiec 1923.

5	G. 4	<u>Dłużnicy</u>			
	G. 3	<u>Do Towarów</u>			
		za sprzedany towar Wład. Adamskiemu w m. płacone 5/9 b. r.		Mp.	40.000 —
14	G. 3	<u>Towar</u>			
	G. 8	<u>Do Wierzycieli</u>			
		za kupiony towar od A. Kurkiewicza w m., wg Fa z 12 b. m., płacone 149 b. r			100.000 —
22	G. 11	<u>Remesy</u>			
	G. 3	<u>Do Towarów</u>			
		za sprzedane 40 kg towaru C. Koreckiemu w m., za remesą płacone 22/9 b. r.			56.000 —
30	G. 4	<u>Dłużnicy: Bank Kresowy w m.</u>			
	G. 14	<u>Do Odsetek</u>			
		za dopisane 6% odsetki na koncie, po dzień 30/6 b. r.			100 —
		<u>Do przeniesienia</u>		Mp.	196.100 —

Księga główna.

1

Winien

Kapitał.

1

Ma

				1923				
				1/6	Od Kasy	K. 1	Mp.	200.000 —

2

Winien

Kasa.

2

Ma

1923			Mp.	1923			Mp.
1/6	Do Kapitału	K. 1	200.000 —	3/6	Od Towarów	K. 1	110.000 —
11/6	" Towarów	"	40.000 —	7/6	" Najmu	"	2.000 —
16/6	" Prowizji	"	10.000 —	10/6	" Ruchomości	"	30.000 —
28/6	" Dłużników	"	40.000 —	11/6	" Skonta	"	600 —
				14/6	" Towarów	"	10.000 —
				18/6	" Różnych	"	50.240 —
				24/6	" Prywatnego	"	6.000 —
				26/6	" Wydatków	"	720 —
				29/6	" Płac i Wydatków	"	13.840 —
			290.000 —				223.400 —

10	Winien	Prowizja.						10	
					1923 16/6	Od Kasy	K. 1	10.000	Ma
11	Winien	Remesy.						11	
1923 22/6	Do Towarów	P. 1	56.000	—					Ma
12	Winien	Prywatne konto.						12	
1923 24/6	Do Kasy	K. 1	6.000	—					Ma
13	Winien	Płace.						13	
1923 29/6	Do Kasy	K. 1	10.000	—					Ma
14	Winien	Odsetki.						14	
					1923 30/6	Od Dłużników	P. 1	100	Ma

Porównując konto kasy w księdze głównej z dziennikiem kasowym, widzimy, że zawierają one te same kwoty; dlatego też w praktycznym zastosowaniu nie podaje się nigdy szczegółów na koncie kasy w księdze głównej, czyli nie przerzuca się poszczególnych pozycji z dziennika kasowego na konto kasy, lecz z końcem miesiąca przenosi się sumę dziennika ze strony Winien (290.000.—) na stronę Winien konta kasy; tak samo przenosi się sumę strony Ma (223.400.—) W ten sposób niezgodność księgowania na koncie kasy (przez opuszczenie pozycji w ciągu miesiąca), zostaje sprostowana przez wprowadzenie sumaryczne pozycji. Oszczędza się zaś przez to dużo czasu i miejsca.

Ponieważ wszystkie pozycje z dziennika kasowego i primarnoty muszą wejść do księgi głównej, przeto przyjęto z końcem

każdego miesiąca przeprowadzać próbę i to dwojakiego rodzaju: 1) czy suma kont księgi głównej po stronie Winien równa się stronie Ma, 2) czy suma ta jest zgodną z sumą pozycji dziennika kasowego i prima-noty. Kontrolę tę przeprowadza się we formie zestawienia, które nazywa się bilansem próbnym (albo surowym). Zestawienia te powinno się sporządzać w osobnej księdze bilansów próbnych.

W naszym przykładzie ma bilans próbny następujący wygląd:

Bilans próbny w dniu 30 czerwca 1923.

L. p.	Tytuł konta	Fol.	Winien	Ma
1	Kapitał	1		200.000 —
2	Kasa	2	290.000 —	223.400 —
3	Towary	3	220.000 —	136.000 —
4	Dłużnicy	4	90.100 —	40.000 —
5	Najem	5	2.000 —	
6	Ruchomości	6	30.000 —	
7	Skonto	7	600 —	
8	Wierzyciele	8		100.000 —
9	Wydatki	9	4.800 —	
10	Prowizja	10		10.000 —
11	Remesy	11	56.000 —	
12	Prywatne	12	6.000 —	
13	Płace	13	10.000 —	
14	Odsetki	14		100 —
			<u>709.500</u> —	<u>709.500</u> —

Ponieważ suma strony Winien, zgadza się ze stroną Ma, przeto księgowanie było poprawne. W razie niezgodności trzeba przede wszystkim sprawdzić, czy bilans próbny nie jest zestawiony mylnie, a o ile niema tutaj omyłki, należy skontrolować wszystkie pozycje księgi głównej, zakreślając, lub punktując sprawdzone kwoty. Omyłki tego rodzaju, jak opuszczenie pozycji, mylnie zapisane kwoty lub podwójne zakontowanie, wykaże zaraz bilans surowy. Jeżeli jednak kwotę zapisze się na mylnem koncie, to wykryć to można przez porównanie konta księgi głównej z odnośną księgą zapasową szczegółową. Może się zdarzyć również, że jedna lub kilka pozycji prima-notowych nie zostanie przeniesionych do księgi głównej. Dla stwierdzenia i pod tym względem poprawności, kontroluje się, czy suma strony Winien i Ma dziennika kasowego, bez salda początkowego i końcowego, oraz suma prima-noty zgadza się z sumą kont księgi głównej.

A zatem : Dziennik kasowy : Winien	290.000.—
Ma	223.400.—
Prima-Nota	196.100.—
razem	<u>Mp. 709.500.—</u>

czyli zgodne z sumą bilansu próbnego.

Ćwiczenia :

1. Temat podany na str. 65, wypracować w dzienniku kasowym i księdze głównej.
2. Temat podany na str. 68, wypracować w prima-nocie i księdze głównej.
3. Wypracować w dzienniku kasowym, prima-nocie i księdze głównej :
 - 1/12. Wkładam do przedsiębiorstwa gotówką Mp. 600.000.—.
 - 2/12. Kupuję 300 q drzewa od K. Woźniaka w m., po 1000.— per kasa, mniej 2% skonta. Za zwózkę płacę 8 000.—.
 - 3/12. Płacę pomocnikom 20.000.—, czynsz kwartalny 6.000.—, urządzenie sklepu 35.000.—.
 - 6/12. Sprzedaję C. Boreckiemu w m. 100 q drzewa po 1400.— per kasa, mniej 2% skonta.
 - 8/12. Podejmuję dla siebie 10.000.—.
 - 10/12. Kupuję 200 q drzewa po 1100.— od G. Huperta w m., na 3 mies. kredyt książkowy.
 - 12/12. Sprzedaję M. Jaźwieckiemu w m. 200 q drzewa po 1450.—, za wekslem płatnym za 3 mies.
 - 15/12. Płacę za ogłoszenia 3.200.—, za podatek 2.760.—.
 - 18/12. Kupuję 100 q drzewa od G. Kalityńskiego w m. po 1200.—, za własnym akceptem pł. za 2 mies.
 - 20/12. Kupuję szafę do sklepu za 16.000.— got.
 - 22/12. Sprzedaję 200 q drzewa K. Nawrockiemu w m. po 1500.—, na 3 mies. kredyt książkowy.
 - 25/12. Spłacam dług G. Hupertowi got. 220.000.—.
 - 28/12. Podejmuję gotówką 5.000.—.
 - 31/12. Drobne wydatki w grudniu 8.360.—.

Sporządzić bilans próbny.

8. Zamknięcie kont księgi głównej.

Przez cały okres gospodarczy zapisuje się wszelkie zmiany majątkowe w dzienniku kasowym, prima-nocie i księdze głównej, a nadto w księgach zapasowych i pomocniczych. Z końcem okresu gospodarczego przystępuje się do prac bilansowych, czyli inwentarzowych mających na celu przygotowanie materiału do sporządzenia bilansu oraz zestawienia strat i zysków.

Prace bilansowe dadzą się ująć następująco :

- 1) należy uporządkować dziennik kasowy i konto kasy w księdze głównej (o ile nie prowadzono tego konta szczegółowo, należy teraz wprowadzić sumy dziennika kasowego);
- 2) przenieść sumę, względnie saldo, konta prywatnego na konto kapitału;

- 3) jeżeli są oprocentowane konta dłużników, czy wierzycieli, należy odsetki obliczyć po dzień zamknięcia okresu gospodarczego i zamknięcie to przeprowadzić;
- 4) sporządzić bilans próbny i skontrolować poprawność księgowania; obliczyć salda bilansu próbnego;
- 5) na podstawie ksiąg zapasowych sporządzić wykazy składników majątkowych, uzgodnić je ze stanem faktycznym i porównać z saldami kont księgi głównej;
- 6) sporządzić bilans zamknięcia;
- 7) sporządzić bilans końcowy i zestawienie strat i zysków;
- 8) ułożyć w prima-nocie pozycje zamknięcia wszystkich kont księgi głównej;
- 9) przenieść je do księgi głównej i zamknąć wszystkie konta.

Weźmy za podstawę bilans próbny ze str. 85; konto kasy jest w nim uporządkowane, również odsetki zostały pod dniem 30/6 zaksiężkowane, natomiast suma konta prywatnego nie jest przeniesiona na konto kapitału. Księguje się więc w primanocie: Kapitał do konta prywatnego, przenosi się do księgi głównej, wskutek czego konto prywatne wyrówna się. Następnie oblicza się salda bilansu próbnego i porównuje się je z wykazami sporządzonymi na podstawie ksiąg zapasowych (walut, remes, towarów, dłużników i t. p.). Przy bilansie próbnym, który obejmuje kolumny sum i sald, zaraz obok sporządza się bilans zamknięcia, przez dołączenie kolumn dla konta bilansu, oraz strat i zysków. W bilansie tym dodaje się jeszcze konto przechodnie dla zarachowania odsetek zgóry pobranych, względnie zapłaconych.

Salda wypisuje się ostateczne (a nie wyrównawcze), czyli po tej stronie konta, która jest większa od przeciwnej. Salda zesumowane muszą również zgadzać się ze sobą obustronnie (Mp. 304.100—). Niezgodność jest wynikiem omyłki, albo przy wyszukiwaniu salda, albo przy sumowaniu.

Mając wyliczone salda wszystkich kont księgi głównej, przechodzi się pozycję za pozycją i zastanawia, co dane konto reprezentuje. Jeżeli jest to konto składników majątkowych, wprowadzi się je w kolumnę aktywów, jeżeli jest kontem wkładek kapitałowych, należy do pasywów. Salda kont wynikowych przeniesie się w kolumny strat i zysków. Przy kontach mieszanych składników majątkowych, czyli zapasowo wynikowych, saldo zapasu wstawi się w kolumnę aktywów, zaś saldo wyniku, w kolumnę strat i zysków. Dokładne opisanie systematyki kont księgi głównej (str. 79) jest niezbędnym warunkiem prawidłowego sporządzenia bilansu zamknięcia.

Pierwsze konto kapitału jest kontem wkładki kapitałowej; należałoby więc kwotę 194.000— wpisać w pasywa. Narazie tego nie czyni się, gdyż zachodzi prawdopodobieństwo, że kapitał ten uległ

Bilans próbny i zamknięcia w dniu 30 czerwca 1923.

Konto	Sumy		Salda		Bilans		Zestawienie	
	Wnien	Ma	Wnien	Ma	Aktywa (Wnien)	Pasywa (Ma)	Strat (Wnien)	Zyskow (Ma)
1 Kapitał	6,000	200,000	—	—	—	—	18,116	—
2 Kasa	290,000	223,400	66,600	—	66,600	212,116	—	—
3 Towary	220,000	136,000	84,000	—	110,000	—	—	26,000
4 Dłużnicy	90,100	40,000	50,100	—	50,100	—	—	—
5 Najem	2,000	—	2,000	—	1,000	—	1,000	—
6 Ruchomości	30,000	—	30,000	—	29,700	—	300	—
7 Skonto	600	—	600	—	—	100,000	600	—
8 Wierzyciele	—	100,000	—	100,000	—	500	5,300	—
9 Wydatki	4,800	—	4,800	—	—	—	—	10,000
10 Provizja	—	10,000	—	10,000	—	—	—	—
11 Remesy	56,000	—	56,000	—	55,216	—	—	—
12 Prywatne	6,000	6,000	—	—	—	—	10,000	—
13 Płace	10,000	—	10,000	—	—	—	—	100
14 Odsetki	—	100	—	100	—	—	784	—
15 Przechodnie	—	—	—	—	—	—	—	—
	715,500	715,500	304,100	304,100	312,616	312,616	36,100	36,100

zmianie, skutek kilku transakcyj; będzie on większy albo mniejszy, czyli wykaże zysk albo stratę. Można by coprawda tę różnicę wykażać na osobnym koncie strat i zysków, które należałoby umieścić po koncie przechodnim. Wówczas konto kapitału byłoby niezmiennem. Sposób ten ma zastosowanie w spółkach i spółdzielniach, gdzie zysk nie może przyrastać do kapitału, lecz musi być postawiony członkom do dyspozycji. Zatem konto kapitału stanowi tu niejako saldo między aktywami, a obcemi wkładkami kapitałowemi i może być dopiero na ostatku wstawione.

Konto kasy, jako konto składnika majątkowego, wykazuje czysty zapas, zatem kwotę Mp. 66.600.— wstawia się w aktywa.

Konto towarów jest kontem mieszanem, wykazuje nam saldo rachunkowe, a nie rzeczywiste. Należy więc wstawić w bilans rzeczywistą wartość zapasu, obliczoną na podstawie księgi towarowej. W naszym przykładzie pozostał nam zapas 100 kg towaru, przedstawiający wartość Mp. 110.000.—, po cenie kosztów własnych. Wstawia się zatem w aktywa wartość zapasu 110.000.—, a wskutek tego okaże się zysk. Skoro bowiem wartość rachunkowa towaru wynosi 84.000.—, a rzeczywista 110.000.—, zatem mamy zysku 26.000.—, którą to kwotę wstawiamy w kolumnę zysku.

Konto dłużników przedstawia czysty zapas, zatem 50.100.—, wstawia się wprost w aktywa.

Najem jest kontem wyników, cała kwota powinna zatem wejść na straty. Jednak czynsz został zapłacony zgóry za dwa miesiące; ponieważ mieszkano dopiero miesiąc, przeto istnieje prawo jeszcze miesięcznego zajmowania lokalu. Czyli, z kwoty 2.000.—, tysiąc stanowi naszą pretensję, czyli aktywum, zaś drugi tysiąc stratę.

Ruchomości należą do kont mieszanych, albowiem amortyzuje się je. Odpiszmy 1% na umorzenie miesięcznego zużycia. Wartość ruchomości opiewa więc na kwotę 29.700.— i tę wstawia się w aktywa. Ponieważ zaś wartość rzeczywista wynosi 29.700.—, a wartość rachunkowa, czyli cena kupna wynosiła 30.000.—, przeto mamy 300.— straty z tytułu umorzenia.

Skonto jest kontem czysto wyników, a że wykazuje saldo po stronie Winien, czyli strat, przeto Mp. 600.— wstawiamy w straty.

Wierzyciele są kontem obcych wkładek kapitałowych, czyli Mp. 100.000.— wstawić należy w pasywa.

Wydatki stanowią rezultat gospodarowania; jako straty, kwotę 1.800.— wpisać należy w kolumnę strat. Przyjmijmy, że np. zalegamy z podatkami w kwocie 500.—, znaczy to, że w naszym przedsiębiorstwie posiadamy obcego kapitału 500.—, wstawimy je zatem w pasywum, w następstwie czego wydatki wzrosną o te Mp. 500.— do do kwoty 5.300.—, którą wstawia się w straty.

Konto prowizji wykazuje wynik, w tym wypadku dodatni (Ma), zatem 10.000— wstawia się w zyski.

Konto remes wykazuje czysty zapas weksli i dlatego należałoby kwotę 56.000— wstawić w aktywa. Jednak remesa ta zapada dopiero 22/9, czyli wartość jej w dniu 30/6 będzie mniejsza o dyskont, np. 6°/_o za dni 84, czyli Mp. 784—. Wstawia się zatem w aktywa 55 216— zaś 784— stanowi stratę, ale nie faktyczną na remesach (i dlatego nie wpisuje się w linji remes), lecz regulacyjną, którą uwidacznia się na koncie przechodniem.

Tak samo należałoby postąpić z kontem trat — wykazuje ono obce wkładki kapitałowe — powinno zatem być wpisane w pasywa. Ponieważ traty zapadają dopiero po terminie zamknięcia, przeto do bilansu należy wprowadzić wartość zdyskontowaną, dyskont zaś wykazać jako zysk rachunkowy (z tytułu zgóry zapłaconych odsetek od trat na następny okres gospodarczy), na koncie przechodniem.

Konto prywatne nie wykazuje żadnego salda.

Konto płac jest kontem wynikowem; wykazany rezultat 10.000— wpisujemy w kolumnę strat.

Konto odsetek jest kontem wynikowem; Mp. 100—, jako rezultat dodatni, wpisujemy w kolumnę zysków.

Po rozdzieleniu w powyższy sposób sald i rozrzuceniu ich po właściwych kolumnach, przystępujemy do sumowania (nie na bilansie zamknięcia) kolumn aktywów i pasywów. Suma aktywów 312 616—, pasywów 100.500—, zatem własny kapitał przedsiębiorstwa wynosi 212.116—, wpisujemy tę kwotę w pierwszą linję i podpisujemy sumy w kolumnie bilansu (312.616—).

Następnie sumujemy kolumnę strat: 17.984— i zysków: 36.100—, różnica wynosi 18.116— jako zysk. Aby zrównać konto strat i zysków należy wstawić tę kwotę w linji kapitału, w kolumnie strat (w ten sposób wskazuje się, że straty są mniejsze od zysków o 18.116—). Wreszcie podpisuje się w kolumnie strat i zysków sumy: 36.100—

Obecnie idzie jeszcze tylko o stwierdzenie, czy konto bilansu wykazuje nam ściśle ten sam rezultat gospodarowania, co i konto strat i zysków. Na koncie kapitału w kolumnie sald mamy uwidoczniony kapitał początkowy 194.000—, końcowy zaś wynosi

212.116—, czyli powiększył się

o Mp. 18.116—

widzimy, że konto strat i zysków wykazuje nam dokładnie ten sam rezultat. Uzgodnienie to jest koniecznym warunkiem, aby stwierdzić prawidłowość rachunkowego zestawienia bilansu, oraz strat i zysków.

Dalszą czynnością bilansową jest sporządzenie bilansu końcowego oraz zestawienie strat i zysków, wpisanie ich do księgi inwentarzy.

czyli bilansów. Sporządzenie to polega tylko na ujęciu konta bilansu znajdującego się w bilansie zamknięcia (str. 88), w odmienną formę, przy równoczesnem uporządkowaniu poszczególnych składników majątkowych, wkładek kapitałowych, oraz wyników. Uporządkowanie to wskazane jest w tych przedsiębiorstwach, które ogłaszają drukiem swoje bilanse; niektóre firmy ogłaszają jednak zamknięcia rachunkowe w formie bilansu zamknięcia (str. 88).

Uporządkowany bilans końcowy, oraz zestawienie strat i zysków wpisane do księgi bilansów będą miały wygląd, jak wzór na str. 92.

Dalszą czynnością jest ułożenie prima-notowych pozycji zamknięcia, które przeniesione do księgi głównej, umożliwią zamknięcie wszystkich kont. Do zamknięcia kont służą dwa konta, a mianowicie: konto bilansu, oraz konto strat i zysków. Konto bilansu służy do zamknięcia kont, które wykazują nam składniki majątkowe, oraz wkładki kapitałowe. Zbiera ono niejako wszystkie zapasy i wykazuje ich stan. Księguje się zatem na tem koncie w ten sposób, że zadłuża się je za aktywa, a uznaje za pasywa. Patrząc na bilans zamknięcia, str. 88, widzimy, że skoro konto bilansu zadłuży się za aktywa, a uzna poszczególne konta aktywne — te ostatnie wyrównują się. Tak samo wyrównują się konta pasywne (wykazujące salda po stronie Ma), jeżeli zadłuży się je saldami wkładek kapitałowych, a uzna za nie konto bilansu. W prima-notcie zatem pisze się: „Bilans do aktywów“, oraz „Pasywa do bilansu“, względnie wyszczególnia się pojedyncze konta.

Należy zwrócić uwagę na konto remes i trat, które nie zamknęłyby się, gdybyśmy zamykali je kwotami zdyskontowanemi, dlatego tutaj musi się na konto remes wprowadzić w aktywach pełną kwotę 56.000—, zaś w pasywach na koncie przechodniem wykazać różnicę 784—.

Do zamknięcia kont wynikowych służy konto strat i zysków. Skoro konta strat mają salda po stronie Winien, przeto, aby je zamknąć, trzeba je uznać temi saldami, zaś konto strat i zysków zadłużyć. Konta zysków wykazują salda po stronie Ma; aby je zrównać, trzeba je zadłużyć saldami, zaś konto strat i zysków uznać. Czyli kontuje się na koncie strat i zysków w ten sposób, że zadłuża się je za straty, a uznaje za zyski. Księguje się więc w prima-notcie: „Konto strat i zysków do kont wykazujących straty“, oraz „Konta wykazujące zyski do konta strat i zysków“, albo wyszczególnia się konta, jak wzór str. 93. Porównując bilans zamknięcia na str. 88, widzi się, że właśnie tam dokonano rozrzucenia sald, według dopiero co przytoczonych zasad, czyli, że kolumny bilansu, oraz strat i zysków odpowiadają w zupełności kontom bilansu (G. 16), oraz strat i zysków (G. 17) w księdze głównej.

1 Aktywa. Bilans sporządzony w dniu 30 czerwca 1923.

1 Aktywa.		2 Pasywa.	
1	Gotówka w kasie jak wykaz A)	1	Wierzyciele:
2	Towary:		według wykazu F)
	w magazynie wg spisu B)	2	Zaległości:
3	Remesy:	3	zaległy podatek przemysłowy
	według spisu C)		Kapitał przedsiębiorstwa:
	Mp. 56 000		początkowy z d. 1/6 b. r. Mp.
	784		podjęcia właściciela
4	mniej dyskont ^{84/6} / ₆		zysk w czerwcu
	Dłużnicy: jak wykaz D)		Stan kapitału w dn. 30/6 b. r.
5	Ruchomości: wg spisu E) Mp.		200 000
	30 000		6 000
	mniej 1 ^u / ₆ umorzenia		194 000
6	Przedpłaty:		18 116
	czyższ zapł. za lipiec b. r.		212 116
	1 000		
	Mp. 312 616		Mp. 312 616

Straty.

Zestawienie strat i zysków.

Zyski.

1	Place personalu	Mp. 10.000	1	Zysk w towarach	Mp. 26.000
2	Wydatki	5 300	2	Provizja pobrana	10.000
3	Najem zapłacony za czerwiec	1.000	3	Odsetki pobrane	100
4	Skonto udzielone	600			
5	Umorzenie ruchomości	300			
6	Odsetki pobrane zgóry od remes	784			
7	Zysk w czerwcu	18 116			
		Mp. 36.100			Mp. 36.100

Warszawa, dnia 30 czerwca 1923.

Jerzy Sobalski

Jan Kosiński

Zestawił:

Czerwiec 1923.

		Z przeniesienia ze str. 82			Mp. 196.100	—
30	G. 1	<u>Kapitał</u>				
	G. 12	<u>Do Konta Prywatnego</u> za przeniesienie sumy pobrań			6.000	—
	G. 16	<u>Konto Bilansu</u>			313.400	—
	G. 2	<u>Do Kasy</u>	Mp.	66.600	—	
	G. 3	<u>Towarów</u>		110.000	—	
	G. 4	<u>Dłużników</u>		50.100	—	
	G. 5	<u>Najmu</u>		1.000	—	
	G. 6	<u>Ruchomości</u>		29.700	—	
	G. 11	<u>Remes</u>		56.000	—	
		za przeniesienie stanu składników majątkowych podług bilansu				
	G. 1	<u>Kapitał</u>	Mp.	212.116	—	
	G. 8	<u>Wierzyciele</u>		100.000	—	
	G. 9	<u>Wydatki</u>		500	—	
	G. 15	<u>Przechodnie konto</u>		784	—	
	G. 16	<u>Do Konta Bilansu</u> za przeniesienie stanu wkładek kapitałowych podług bilansu			313.400	—
	G. 17	<u>Konto Strat i Zysków</u>				
	G. 1	<u>Do Kapitału</u>	Mp.	18.116	—	36.100
	G. 5	<u>Najmu</u>		1.000	—	
	G. 6	<u>Ruchomości</u>		300	—	
	G. 7	<u>Skonta</u>		600	—	
	G. 9	<u>Wydatków</u>		5.300	—	
	G. 13	<u>Płac</u>		10.000	—	
	G. 15	<u>Przechodniego</u>		784	—	
		za przeniesienie poszczególnych strat oraz czystego zysku				
	G. 3	<u>Towary</u>	Mp.	26.000	—	
	G. 10	<u>Prowizja</u>		10.000	—	
	G. 14	<u>Odsetki</u>		100	—	
	G. 17	<u>Do Konta Strat i Zysków</u> za przeniesienie poszczególnych zysków			36.100	—
					Mp. 901.100	—

Lipiec 1923.

1	G. 2	<u>Kasa</u>	Mp.	66.600	—			
	G. 3	<u>Towary</u>		110.000	—			
	G. 4	<u>Dłużnicy</u>		50.100	—			
	G. 5	<u>Najem</u>		1.000	—			
	G. 6	<u>Ruchomości</u>		29.700	—			
	G. 11	<u>Remesy</u>		56.000	—			
	G. 16	<u>Do Bilansu</u>				Mp.	313.400	
		za przeniesienie składników majątkowych						
	<hr/>							
	G. 16	<u>Bilans</u>						313.400
	G. 1	<u>Do Kapitału</u>	Mp.	212.116	—			
	G. 8	<u>Wierzycieli</u>		100.000	—			
	G. 9	<u>Wydatków</u>		500	—			
	G. 15	<u>Przechodniego</u>		784	—			
		za przeniesienie wkładek kapitałowych						

Z primanoty przenosi się w znany już sposób wszystkie pozycje do księgi głównej, której konta powinny teraz wyrównać się w zupełności. Księga główna podana na str. 82, będzie teraz miała następujący wygląd:

Księga główna.

1				1			
Winien				Kapitał.			
1923				1923			
30/6	Do Prywatnego	P. 2	6.000 —	1/6	Od Kasy	K. 1	200.000 —
"	" Bilansu	"	212.116 —	30/6	" Strat i zysków	P. 1	18.116 —
		Mp.	218.116 —			Mp.	218.116 —
				1/7	Od Bilansu	P. 3	212.116 —

2				2			
Winien				Kasa.			
1923				1923			
30/6	Do Różnych	K. 1	290.000 —	30/6	Od Różnych	K. 1	223.400 —
				"	" Bilansu	P. 2	66.600 —
		Mp.	290.000 —			Mp.	290.000 —
1/7	Do Bilansu	P. 3	66.600 —				

3

Winien

Towary.

3

Ma

1923					1923				
3/6	Do Kasy	K. 1	110.000	—	5/6	Od Dłużników	P. 1	40.000	—
14/6	" Wierzycieli	P. 1	100.000	—	11/6	" Kasy	K. 1	40.000	—
"	" Kasy	K. 1	10.000	—	22/6	" Remes	P. 1	56.000	—
30/6	" Strat i zysków	P. 2	26.000	—	30/6	" Bilansu	P. 2	110.000	—
		Mp.	246.000	—			Mp.	246.000	—
1/7	Do Bilansu	P. 3	110.000	—					

4

Winien

Dłużnicy.

4

Ma

1923					1923				
5/6	Do Towarów	P. 1	40.000	—	28/6	Od Kasy	K. 1	40.000	—
18/6	" Kasy	K. 1	50.000	—	30/6	" Bilansu	P. 2	50.100	—
30/6	" Odsetek	P. 1	100	—					
		Mp.	90.100	—			Mp.	90.100	—
1/7	Do Bilansu	P. 3	50.100	—					

5

Winien

Najem.

5

Ma

1923					1923				
7/6	Do Kasy	K. 1	2.000	—	30/6	Od Bilansu	P. 2	1.000	—
					"	" Strat i zysków	"	1.000	—
		Mp.	2.000	—			Mp.	2.000	—
1/7	Do Bilansu	P. 3	1.000	—					

6

Winien

Ruchomości.

6

Ma

1923					1923				
10/6	Do Kasy	K. 1	30.000	—	30/6	Od Bilansu	P. 2	29.700	—
					"	" Strat i zysków	"	300	—
		Mp.	30.000	—			Mp.	30.000	—
1/7	Do Bilansu	P. 3	29.700	—					

7

Winien

Skonto.

7

Ma

1923					1923				
11/6	Do Kasy	K. 1	Mp. 600	—	30/6	Od Strat i zysków	P. 2	Mp. 600	—

8

Winien

Wierzyciele.

8
Ma

1923					1923				
30/6	Do Bilansu	P. 2	Mp. 100.000	—	14/6	Od Towarów	P. 1	Mp. 100.000	—
					1/7	Od Bilansu	P. 3	100.000	—

9

Winien

Wydutki.

9
Ma

1923					1923				
18/6	Do Kasy	K. 1	Mp. 240	—	30/6	Od Strat i zysków	P. 2	5.300	—
26/6	" "	"	720	—					
29/6	" "	"	3.840	—					
30/6	" Bilansu	P. 2	500	—					
		Mp.	5.300	—				Mp.	5.300
					1/7	Od Bilansu	P. 3	500	—

10

Winien

Prowizja.

10
Ma

1923					1923				
30/6	Do Strat i zysków	P. 2	10.000	—	16/6	Od Kasy	K. 1	10.000	—

11

Winien

Remesy.

11
Ma

1923					1923				
22/6	Do Towarów	P. 1	56.000	—	30/6	Od Bilansu	P. 2	56.000	—
1/7	Do Bilansu	P. 3	56.000	—					

12

Winien

Konto prywatne.

12
Ma

1923					1923				
24/6	Do Kasy	K. 1	6.000	—	30/6	Od Kapitału	P. 2	6.000	—

13

Winien

Płace.

13
Ma

1923					1923				
29/6	Do Kasy	K. 1	10 000	—	30/6	Od Strat i zysków	P. 2	10.000	—

14
Winien

Odsetki.

14
Ma

1923 30/6	Do Strat i zysków	P. 2	Mp. 100	—	1923 30/6	Od Dłużników	P. 1	Mp. 100	—
--------------	-------------------	------	---------	---	--------------	--------------	------	---------	---

15
Winien

Przechodnie konto.

15
Ma

1923 30/6	Do Bilansu	P. 2	Mp. 784	—	1923 30/6	Od Strat i zysków	P. 2	Mp. 784	—
					1/7	Od Bilansu	P. 3	784	—

16
Winien

Bilans.

16
Ma

19.3 30/6	Do Kasy	P. 2	66.600	—	1923 30/6	Od Kapitału	P. 2	212.116	—
	„ Towarów	„	110.000	—		„ Wierzycieli	„	100.000	—
	„ Dłużników	„	50.100	—		„ Wydatków	„	500	—
	„ Najmu	„	1.000	—		„ Przechodniego	„	784	—
	„ Ruchomości	„	29.700	—					
	„ Remes	„	56.000	—					
		Mp.	313.400	—				Mp.	313.400
1/7	Do Różnych	P. 3	313.400	—	1/7	Od Różnych	P. 3	313.400	—

17
Winien

Straty i zyski.

17
Ma

1923 30/6	Do Kapitału	P. 2	18.116	—	1923 30/6	Od Towarów	P. 2	26.000	—
	„ Najmu	„	1.000	—		„ Prowizji	„	10.000	—
	„ Ruchomości	„	300	—		„ Odsetek	„	100	—
	„ Skonta	„	600	—					
	„ Wydatków	„	5.300	—					
	„ Płac	„	10.000	—					
	„ Przechodniego	„	784	—					
		Mp.	36.100	—				Mp.	36.100

Konto kapitału wykazuje obecnie w sposób przejrzysty kapitał początkowy, podjęcia, kapitał końcowy, oraz zysk przedsiębiorstwa. Reszta kont otrzymała salda zapasów, względnie wyników, zaś konta mieszane i jedne i drugie salda, ku zupełnemu ich wyrównaniu.

Konta bilansu oraz strat i zysków nie musi się prowadzić w sposób szczegółowy; można ograniczyć się do wprowadzenia z primanoty sum, zwłaszcza, że te same szczegóły są już raz uwidocznione w księdze bilansów (86), a drugi raz w bilansie zamknięcia (88). Tutaj wprowadzono szczegóły dla lepszego zorientowania się w jaki sposób wszystkie salda kont aktywnych i pasywnych schodzą się na koncie bilansu, zaś wszystkie salda kont wynikowych na koncie strat i zysków.

Po podkreśleniu i odkreśleniu kont księgi głównej, prace dotyczące zamknięcia kont, czyli prace bilansowe są skończone.

Ponieważ przy zamykaniu kont odrazu w księdze głównej zdarzają się omyłki i poprawki, przeto, aby ich uniknąć, zakłada się czasem osobną księgę, będącą niejako bruljonem księgi głównej, a nazywaną Strazzą zamknięcia. Do strazzy tej wpisuje się sprawdzone sumy (a nie poszczególne pozycje) kont księgi głównej, najlepiej z bilansu próbnego, a następnie prima-notowe pozycje zamknięcia przez konto bilansu, oraz strat i zysków. Gdy wszystkie konta strazzy wyrównają się, wtedy pozycje zamknięcia przepisuje się mechanicznie na dotyczące konto księgi głównej.

W naszym przykładzie konta kasy, towarów i dłużników, miałyby w strazzy zamknięcia następujący wygląd:

2		Kasa.		2			
30/6	Do Różnych	290.000	—	30/6	Od Różnych	223.400	—
					" Bilansu	66.600	—
		<u>290.000</u>	—			<u>290.000</u>	—
3		Towary.		3			
30/6	Do Różnych	220.000	—	30/6	Od Różnych	136.000	—
	" Strat i zysków	26.000	—		" Bilansu	110.000	—
		<u>246.000</u>	—			<u>246.000</u>	—
4		Dłużnicy.		4			
30/6	Do Różnych	90.100	—	30/6	Od Różnych	40.000	—
					" Bilansu	50.100	—
		<u>90.100</u>	—			<u>90.100</u>	—

Z początkiem nowego okresu gospodarczego należy ponownie otworzyć konta księgi głównej. Do tego celu używa się również kont

bilansu, zaś dotyczące zapiski w prima-nocie nazywają się pozycjami otwarcia kont księgi głównej. Jeżeli przy zamknięciu kont aktywnych musimy wstawić salda po stronie Ma, to obecnie przy otwarciu należy salda te zapisać na stronę Winien, uznać zaś konto bilansu. Odwrotnie przy kontach pasywnych. Zatem przy otwarciu kont należy ksiązkować odwrotnie, niż przy zamknięciu, czyli: zadłużyć konta aktywne za składniki majątkowe, a uznać za nie konto bilansu, zadłużyć konto bilansu za wkładki kapitałowe, a uznać odpowiednie konta pasywne. Pisz się zatem w prima-nocie:

Konta aktywne do Bilansu.

Bilans do kont pasywnych.

Można też konto bilansu opuścić i wprost zaksięgować w prima-nocie: Konta aktywne do kont pasywnych. Pozycje otwarcia uwidocznione są na str. 94, a po przeniesieniu ich do księgi głównej, mamy ponownie konta składników majątkowych i wkładek kapitałowych otwarte.

Kont wynikowych nie otwiera się ponownie, gdyż ostateczny ich rezultat, jako końcowy zysk lub strata, został już wprowadzony na konto kapitału, jako jego zwiększenie, względnie zmniejszenie, i wraz z niem został ponownie otwarty.

Dalszy sposób księgowania wydarzeń jest znowu taki sam, jak w poprzednim okresie gospodarczym.

Ćwiczenia:

1) Na podstawie bilansu próbnego z 31/12, wypracowanego z tematu ze str. 88, sporządzić bilans zamknięcia, przeprowadzić pozycje zamknięcia w prima-nocie, sporządzić bilans oraz zestawienie strat i zysków; zamknąć księgę główną; otworzyć ponownie księgę główną w dniu 1/1 n. r.

Bilans próbny przedstawia się:

Kapitał	Winien: 15.000.—	Ma: 600.000.—
Kasa	746.000.—	637.120.—
Towary	648.000.—	730.000.—
Skonto	2.800.—	6.000.—
Płace	20.000.—	
Najem	6.000.—	
Ruchomości	51.000.—	
Prywatne konto	15.000.—	15.000.—
Wierzyciele	220.000.—	220.000.—
Remesy	290.000.—	
Wydatki	11.560.—	
Podatki	2.760.—	
Traty		120.000.—
Dłużnicy	300.000.—	
Przechodnie konto		
	2,328.120.—	2,328.120.—

Zapas towaru 100 q po 1.200— za q. Najem zapłacony zgóry za 2 miesiące 4.000—. Odpis ruchomości 1 $\frac{1}{2}$ %. Dyskont od remes i trat 6%. Remesa 290.000— pl. 12/3 n. r. Trata 120.000—, pl. 18/2 n. r. Zalegam z należności za światło 2.000—.

2) Na podstawie poniższego bilansu próbnego z 30/9 b. r. sporządzić bilans zamknięcia, zestawieć bilans oraz straty i zyski w formie poprawnej, przeprowadzić zamknięcie, a następnie, i otwarcie kont w prima-nocie oraz księgdze głównej.

Kapitał	Winien: 42.000—	Ma: 400.000—
Bilans	2,356.713—	2,356.713—
Remesy	783.258—	684.758—
Towary	974.621—	856.875—
Sklep	317.236—	278.467—
Dłużnicy	897.364—	718.486—
Wierzyciele	634.005—	899.999—
Remesy zaprotestowane .	12.573—	3.573—
Waluty	238.467—	199.582—
Traty	376.859—	489.359—
Ruchomości	89.855—	2.100—
Kasa	716.953—	688.276—
Prywatne	42.000—	42.000—
Płace	97.200—	
Najem	18.000—	
Wydatki	39.679—	2.824—
Odsetki	37.324—	49.866—
Provizja	9.261—	7.388—
Przechodnie		3.102—
	7,683.368—	7,683.368—

Remesa: 98500—, pl. 5/11 b. r. 6% dyskontu. Towary w magazynie 165.722— Sklep posiada towaru za 42.868—, drobnych dłużników według strazza sklepowej 13.253—. Remesy zaprotestowane odpisują jako nieściągalne. Wartość walut 35.765—. Traty: 60.000— 29/11, 52.500— 20/12. Dyskont 6% Od ruchomości odpisuję 2% (bez fenigów). Najem zapłacony zgóry 3000— Zalegam z podatkiem przemysłowym 4.800—.

3) Na podstawie inwentarza z dnia 31/12 b. r., znajdującego się na str. 21, ułożyć primanotowe pozycje otwarcia i założyc księgdze główną.

9. Księgi zapasowe.

Oprócz ksiąg obrotowych ogólnych, jak dzienniki i księgdze główne, niezbędne są w każdym przedsiębiorstwie księgdze obrotowe szczególne, zwane też zapasowymi. Zadaniem ich jest wykazać poszczególne ogólne obroty składników majątkowych oraz obcych wkładek kapitałowych. Księgdze te są zwykle prowadzone w formie kontowej, z równoczesnym zarachowaniem ilości i wartości dotyczących składników majątkowych. Do ksiąg zapasowych należą:

1) Strazza kasowa, prowadzona przez kasjera w formie kontowej lub drabinkowej, a wykazująca zapas gotówki w kasie (wzór strazzy kontowej na str. 42, drabinkowej na str. 48).

1

Przychód.

Pożyczka Odrodzenia

Data	Dostawca	Sztuki	Serje i Nr.	Kupon		Wartość nominalna	Kurs	Wartość kursowa
				pl.	wartość			
1923								M
1/7	Polski Bank Krajowy	10/10000	D/17385/94	1/10	1250—	100.000—	105—	105.000
"	" " Przemysł.	20/5000	C/23321/40	"	1250—	100.000—	105—	105.000
31/12	Zysk na odsetkach				4375—			
"	" " kursie							3 000
					6875—	200.000—		213 000
1924								
1/1	Za zapas	10/10000	D/17385/94	1/4	1250—	100.000—	105—	105.000

4) Księga towarów ma za zadanie wykazywać obroty poszczególnych towarów oraz ich zapasy z początkiem i końcem okresu gospodarczego. Ilość i rodzaj kolumn muszą być dostosowane do gatunku towaru. Dla jednych należy prowadzić kolumny wagi (Brutto, Tara, Netto), dla innych potrzebna będzie kolumna na sztuki, metry, litry i t. d. Często zapisuje się w osobnej kolumnie znaki i numery worków, skrzyń, beczek i t. p. Po stronie przychodu zapisuje się zapas początkowy, następnie wszelkie zakupy po cenie kosztów własnych.

Po stronie rozchodu księguje się sprzedaż towaru. Różnica kolumn ilościowych wykazuje zapas towaru, jaki powinien być w mar-

Księga towarów.

1

Przychód.

Herbat

Data	Dostawca	Znak i Nr.	Ilość	Brutto	Tara	Netto	Cena	Kwota
10/7	Lambert, Gdańsk	E. C. 365/84	20	1085	60	1025	100 kg 265.000	2.716.250
20/7	Za zwózkę, cło i t. d.						36.000	369.000
31/12	Zysk							398.340
			20	1085	60	1025		3.483.590
1924								
1/1	Zapas	E. C. 380/4	5	264	15	249	301.000	749.490

5% długoterminowa.

Rozchód.

Data	Odbiorca	Sztuki	Serje i Nr.	Kupon		Wartość nominalna	Kurs	Wartość kursowa
				pt.	wartość			
1923								Mp.
1/10	Za inkaso kuponów			1/10	5000.—			
16/11	A. Raczyński	20/5000	C/23321/40	1/4	625.—	100.000.—	108.—	108.000.—
31/12	Zapas	10/10000	D/17385/94	1/4	1250.—	100.000.—	105.—	105.000.—
					6875.—	200.000.—		213.000.—

gazynie. W razie niezgodności jest ubytek lub nadwyżka towaru. Ubytek może powstać wskutek wyschnięcia, wyparowania, omyłki na wadze, albo kradzieży. Ubytek wpisuje się po stronie rozchodu w kolumnie ilościowej, bez podawania jego wartości.

Po wstawieniu zapasu towaru, obliczonego po cenie kosztów własnych, w kolumnę ilości i wartości — konto wykaże zysk lub stratę. W księdze towarowej zapisuje się według tych samych zasad, jak na koncie towarów w księdze głównej, czyli wprowadza się wartości zawsze bez potrącenia skonta kasowego. Po zesumowaniu i podkreśleniu przenosi się jedynie salda na nowy okres gospodarczy, nie przenosząc ani ubytków, ani nadwyżek, ani też strat, czy zysków.

„Orange Peco“.

Rozchód.

Data	Odbiorca	Znak i Nr.	Ilość	Brutto	Tara	Netto	Cena	Kwota
28/7	Z. Olszewski, Radom	E. C. 368/70	3	164	9	155	350.000	542.500 —
9/8	Sklep	371	1	54	3	51	301.000	153.510 —
8/9	M. Krzepowski, Lublin	365/7	3	165	9	156	360.000	561.600 —
16/11	W. Macharski, Kraków	372/9	8	433	24	409	361.000	1,476.490 —
31/12	Manko skutkiem kradzieży			5		5		
	Zapas	380/4	5	264	15	249	301.000	749.490 —
			20	1085	60	1025		3,483.590 —

Obok księgi towarowej prowadzi się niekiedy księgę magazynową, albo składową. Ma ona na celu wykazanie ilościowego stanu magazynu. Prowadzi ją zwykle magazynier (księgę towarową prowadzi księgowy) w formie drabinkowej, wykazującej każdorazowy zapas towaru w magazynie.

1

Przychód.		<u>Herbata „Orange Pecoe“</u>				Rozchód.	
Data	Dostawca	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ntto	Data	Odbiorca
10/7	Lambert	E. C. 365/84	20	1085	1025		
		368/70	3	164	155		
			17	921	870		
		371	1	54	51		
			16	867	819		
		365/7	3	165	156		
			13	702	663		
		372/9	8	433	409		
			5	269	254		
31/12	Stan	E. C. 380/4		5	5	31/12	Manko
			5	264	249		

5) Księga sklepowa ma zastosowanie wówczas, gdy obok handlu hurtownego prowadzi się handel drobiazgowy. Obroty hurtowne zapisuje się w księdze towarowej, detaliczne zaś w księdze sklepowej. Ma ona na celu wykazać obroty i rezultaty gospodarki w sklepie drobiazgowym. Po stronie Winien zapisuje się zapas początkowy w towarze, urządzeniu, drobnych dłużnikach i t. p., a następnie zadłuża się po cenie kosztów własnych, za wszelkie pobrane towary ze składu, lub też bezpośrednio zakupione dla sklepu. Po stronie Ma zapisuje się to, co sklep zwraca, zatem gotówkę z targu dziennego, którą oddaje się kasie głównej co dzień, raz na parę dni, co tydzień, albo co miesiąc. Z końcem okresu gospodarczego wstawia się zapas końcowy sklepu na stronę Ma, a różnica okazuje zysk lub stratę.

Dla drobnych dłużników sklepowych prowadzi się Strazę sklepową w sposób podany na str. 46.

Księga remes.

1

Przychód.

Data	Lp.	Kwota		Płatność	Przekazany	Wystawienia			
		Mp.	f.			miejsce	miesiąc		
1923 Luty	16	1	35.000	—	1923 Maj	16	Jan Tarłowski, Lwów	Lwów	Luty
Marzec	5	2	140.000	—	Lipiec	5	Juljan Kurowski, Łódź	Łódź	"
Lipiec	3	3	80.000	—	Listopad 1924	18	Antoni Marszałek, Puck	Bydgoszcz	Czerwiec
Wrzesień	24	4	125.000	—	Styczeń	24	Józef Orliński, Toruń	Toruń	Wrzesień
Listopad	11	5	60.000	—	Marzec	11	A. Szwede, Warszawa	Warszawa	Listopad

6) Księga remes służy do wykazania obrotów, oraz zapasu remes, czyli obcych zobowiązań wekslowych. Księga remes jest zwyczajnie prowadzona dość szczegółowo, idzie bowiem o to, aby wszystkie istotne cechy weksła zostały zapisane. Zawsze księguje się tylko wartość nominalną, bez względu na dyskont pobrany, lub zapłacony przez księgującego. Weksle przychodzące zaopatruje się liczbą porządkową, wpisuje do księgi remes oraz zapadłości, a następnie przechowuje w kasie, aż do dnia płatności. Do kolumn, które koniecznie powinno się prowadzić, należą: data wpisu, liczba porządkowa, kwota, płatność, przekazany, domicyl, wystawca i żyranci. Zamknięcia tej księgi przez wyprowadzenie salda nie przeprowadza się. Z końcem roku sporządza się na podstawie księgi remes, wykaz

Księga trat.

1

Trasowano:

Data	Lp.	Kwota		Płatność	Wystawca	Wystawienia			
		Mp.	f.			miejsce	miesiąc		
1923 Marzec	5	101	40.000	—	1923 Lipiec	5	Bronisław Baranowski	Poznań	Marzec
Maj	7	2	80.000	—	Sierpień	22	Stanisław Cwojdzinski	Radom	Maj
Lipiec	12	3	120.000	—	Listopad 1924	12	Erazm Sierpczyński	Katowice	Czerwiec
Wrzesień	26	4	75.000	—	Styczeń	26	Tadeusz Miliński	Lublin	Wrzesień
Grudzień	16	5	150.000	—	Marzec	16	Orest Husakowski	Kraków	Grudzień

23.

1

Rozchód.

Domicyl	Wystawca	Żyranci	Data	Posłano do	Data	Zapłacono	Odwodnienie
u przekaz.	Eugenja Tarłowska	Karol Wirski	—	—	16/5	per kasa	K. 1
"	Stanisław Maryński	Piotr Rokicki	30/6	inkaso Polski Bank Przemysł.	7/7	p/PKO.	P. 2
Bank Nadwiślański Toruń	Paweł Kryński	my	18/11	protest	12/12	p/bank	P. 2
	my	—					
u przekaz.	Leop. Borman	H. Cegielski					

weksli, które powinny znajdować się w kasie i sprawdza ze stanem faktycznym, oraz saldem konta remes w księdze głównej. Co roku rozpoczyna się weksle numerować od początku.

7) Księga trat zawiera weksle trasowane na księgującego, bez względu na to, czy je już akceptowano, czy jeszcze nie. Księga trat obejmuje więc własne zobowiązania przedsiębiorstwa. Wpisuje się do niej już na podstawie zawiadomienia, w którym wystawca donosi księgującemu o wystawieniu nań traty. Do niezbędnych kolumn należą: data wpisu, liczba porządkowa, kwota, płatność, wystawca, remitent, domicyl, data akceptowania. Księgi trat nie zamyka się, tylko sporządza się wykaz niepokrytych jeszcze akceptów i sumę jego uzgadnia się ze saldem konta trat w księdze głównej.

1

Wykupiono:

23.

Remitent	Domicyl	Data	akceptowania	Data	zapłaty	Odwodnienie
zl. własne Gustaw Sochacki	Warszawa Bank dla kresów	1923 Marzec	5 p/ Bk Wschodni	1923 Lipiec	5 got.	K. 2
		Maj	16 listownie	Sierpień	23 przez bank	P. 7
Lipiec		12 „	Listopad	6 p/PKKP.	P. 9	
Listopad		3 przez Bk Krajowy				
Jan Leski						
Feliks Zaruski						
Władysław Pałacki						

8) Księga dewiz, wykazuje szczegółowo weksle opiewające na zagraniczną walutę, płatne w kraju, lub zagranicą. Można ją prowadzić w zupełnie taki sam sposób jak księgę remes, wymieniając sumę weksła, lecz w walucie zagranicznej. Można jednak dodać kolumny na kurs i wartość w walucie krajowej, jak w poniższym wzorze. Jeżeli w przedsiębiorstwo rzadko wchodzi dewizy, można ograniczyć się do zapisywania ich tylko w księdze remes. Tak samo sporadyczne zobowiązania wekslowe w obcej walucie wystarczy zanotować w księdze trat; o ile ich jest więcej, zakłada się osobną księgę trat w obcych walutach.

Wzór księgi dewiz z zarachowaniem wartościowem.

Data		L. p.	Kwota	Kurs	Wartość		Płatność	
1923							1923	
Luty	21	1	<i>Mn</i> 15.000.—	4.75	Mp. 71.250	—	Marzec	21
Marzec	19	2	<i>Frs fr.</i> 1.200.—	545.—	654.000	—	Maj	26
Kwiecień	4	3	<i>£</i> 75—/—	31.500.—	2,362.500	—	Lipiec	5

Dalsze kolumny są takie same jak w księdze remes (str. 106—107).

9) Księga interesentów, czyli księga dłużników i wierzycieli, obejmuje konta wszystkich dłużników oraz wierzycieli przedsiębiorstwa. Można również prowadzić osobną księgę dłużników, a osobną wierzycieli, w którym to wypadku powinno się prowadzić w księdze głównej osobne konto dłużników, a osobne wierzycieli. Powszechnie jednak przyjętą jest zwyczaj prowadzić jedno ogólne konto interesentów w księdze głównej i jedną księgę interesentów (lub ko-

9

Winien

„Conto pro

1923			<u>Wacław Bednarowski, Lublin,</u>					
2/3			za fakturę L. 267.		pobranie poczt.	Mp.	8.326	—
24/3			<u>Jan Tręczyński, Kielce,</u>					
			za przekazane dlań		p/PKO.		7.120	—
15/3			<u>Adam Doliński, Lwów,</u>					
			za fakturę L. 293		pl. akceptem		11.250	—

respondentów), wykazującą szczegółowo konta naszych dłużników i wierzycieli. Księgę interesentów prowadzi się według zasad przyjętych w pojedynczym systemie księgowości. Wszystkie zasady podane na str. 25 do 29 mają tutaj zastosowanie.

Ze względu na odrębny charakter kont, prowadzi się dla kont kupieckich osobną księgę zwaną *saldo-conto*, dla kont zaś bankowych, oraz tych, w których oblicza się odsetki, księgę *kontocorrente*, czyli księgę kont bieżących.

W księdze interesentów księguje się wyłącznie na podstawie listów przysyłanych i wysyłanych, a następnie kontroluje z zapiskami w primanocie i dzienniku kasowym. Co miesiąca zaś należy przeprowadzić próbę wykazującą zgodność sumy sald księgi interesentów z kontem interesentów w księdze głównej.

Jeżeli który z dłużników jest niepewny, zaznacza się to na jego koncie przez dopisek: „wątpliwy“, można również saldo jego konta przenieść na osobne „konto wątpliwych“, zwane też „konto *dubioso*“. Przy zamknięciu ksiąg, kwoty nieściągalne odpisuje się, na nowy zaś okres przenosi się tylko te kwoty, które mamy nadzieję ściągnąć.

Dla drobnych oraz przejściowych dłużników, czy wierzycieli, nie otwiera się osobnych kont, lecz prowadzi się ich zbiorowo na jednym „koncie różnych“, zwanem także: „*conto pro diversi*“. Najpraktyczniej prowadzić to konto w ten sposób, aby naprzeciw każdej pozycji po przeciwnej stronie konta zostawić wolne miejsce, celem późniejszego wpisania załatwienia. W ten sposób ma się przegląd pozycji niezalatwionych. Z końcem okresu gospodarczego, konta tego nie salduje się i nie zamyka, zestawia się tylko osobno salda dłużników, a osobno wierzycieli dla inwentarza.

9

Ma

diversi.

1923					
8/3	<u>Jan Tręczyński, Kielce,</u> za fakturę z 6/3 b. r.	pł. p/PKO	Mp. 7.120	—	
12/3	<u>Mieczysław Krystowski, Drohobycz,</u> za zaliczkę na towar (bez zamówienia)		42.000	—	
16/3	<u>Adam Doliński, Lwów,</u> za weksel dany	pł. 15/6	11.250	—	

1923							
1/11	Za czek na Bk Przemysł, po	11—	1/11	Mn	2.735	—	Mp. 30.085
3/12	„ posłane waluty	7—	5/12		4.210	—	29.470
31/12	„ saldo do przeniesienia	6:50			4.750	—	30.875
	„ zysk na kursie						5.155
				Mn	11.695	—	Mp. 95.585

Jeżeli przedsiębiorstwo wysyła znaczniejsze ilości towarów za pobraniem pocztowem, czy kolejowem, należy założyć w księdze interesentów osobne „konto pobrań“ (zwane czasami też kontem zaliczek), na którem księguje się w analogiczny sposób, jak na koncie różnych. Dla zaliczek prowadzi się osobne konto zaliczek, zaś dla kaucyj, konto kaucyj.

W odmienny sposób księguje się na kontach opiekujących na zagraniczną walutę. Prowadzi się tu dwie kolumny, z których jedna (wewnętrzna) opiewa na walutę obcą, druga (zewnętrzna) na krajową. Walutę obcą przelicza się po kursie z dnia księgowania, względnie zamknięcia konta. Wszystkie pozycje muszą być zaksięgowane w obu walutach. Wyrównanie konta powinno nastąpić tylko w walucie obcej, w walucie zaś krajowej powinna okazać się różnica, która będzie zyskiem lub stratą na kursie. Różnicę tę przenosi się na osobne konto różnic kursowych; w razie zysku księguje się w primanocie i księdze głównej: Interesent do różnic kursowych, w razie straty odwrotnie. (Wzór powyżej).

Ponieważ nieraz zdarza się, że ten sam klient jest naszym odbiorcą dla jednych towarów, a dostawcą innych, przeto ze względu na odmienny charakter stosunków kredytowych, należy prowadzić tutaj dwa konta. Na pierwszym prowadzi się jego zobowiązania, a konto to określa się nazwą: konto suo, albo loro, vostro — na drugim wykazuje się nasze zobowiązania, stąd nazwa: konto mio, albo nostro. Zatem na kontach „waszych“ klient jest zlecającym, a my wykonujemy jego dyspozycje, na kontach „naszych“ my dysponujemy, a klient wykonuje zlecenia. W stosunkach z zagranicznymi kupcami, konto vostro opiewa na walutę krajową, nostro na zagraniczną

Za fakturę naszą	Mp.	65.000	—	Za pokrycie	Mp.	65.000	—
„ „ „		81.000	—				

Gdańsk.

35
Ma

1923									
6/7	Za fakturę z 1 b. m.	po 10—	1/11	Mn	2.735	—	Mp.	27.350	—
9/8	" " z 5/8 b. r.	" 8:50	5/12		4.210	—		35.785	—
3/10	" " z 29/9 " "	" 7—	29/1		3.150	—		22.050	—
8/11	" " z 2/11 " "	" 6:50	2/3		1.600	—		10.400	—
				Mn	11 695	—	Mp.	95.585	—
1924									
1/1	Za fakturę z 29/9 z. r. po 6:50		29/1	Mn	3.150	—	} Mp.	30.875	—
"	" " z 2/11 " " " "		2/3		1.600	—			

47 Winien Otto Kreis, Bytom, Konto Nostro.

47
Ma

Za pokrycie	Mn	21.000	—	Za fakturę jego	Mn	21.000	—
				" " "		32.000	—

Nieraz zachodzi potrzeba wykazania pewnych stosunków kredytowych nie na ogólnem koncie, lecz na specjalnem. Wówczas ogólne konto tytułuje się „konto ordinario“ czyli zwyczajne, specjalne zaś „konto separato“, albo konto odrębne.

71 Winien Wiktor Jasiński w m., Konto ordinario.

71
Ma

Za pokrycie got.	Mp.	37.200	—	Za fakturę	Mp.	37.200	—
" splate p/PKO.		41.820	—	" "		41.820	—
				" "		32.210	—

86 Winien Wiktor Jasiński w m., Konto separato.

86
Ma

				Za pożyczkę na 24%	Mp.	200.000	—
--	--	--	--	--------------------	-----	---------	---

10) Księga ruchomości ma na celu wykazać szczegółowo, jakie ruchomości znajdują się w przedsiębiorstwie, jakie zostały zakupione i jaka jest ich zamortyzowana wartość. Księgę tę prowadzi się paginowanym sposobem, a stan jej musi być zgodny z saldem konta ruchomości z księgi głównej. Zasady umarzania zostały podane na str. 19.

O ile przedsiębiorstwo posiada więcej lokali, wówczas sporządza się dla każdego osobny „spis urządzenia“, który niejednokrotnie wywiesza się na widocznem miejscu.

Wzór księgi ruchomości.

6

		L. p.	Szt.		
1923					
1/1	Za stan według inwentarza	27	27	Mp. 87.200	—
3/2	„ kupioną szafę	28	1	14.000	—
5/6	„ „ 3 lampy	29—31	3	3.600	—
			31	104.800	—
8/9	„ sprzedaną starą ladę		1	2.000	—
			30	102.800	—
31/12	„ 10% umorzenia			10.280	—
			30	92.520	—

11) Księga nieruchomości powinna wykazywać poszczególne nieruchomości, czyli budynki i grunta i podawać o nich dokładne szczegóły. Konieczną jest wówczas, gdy przedsiębiorstwo posiada większą ilość nieruchomości i trudni się ich kupnem, oraz sprzedażą.

10. Księgi pomocnicze.

Oprócz ksiąg obrotowych ogólnych i szczegółowych, prowadzi każde przedsiębiorstwo różne inne księgi, których zadaniem jest, albo

6

Faktury :

28/5	<u>Rafinerja nafty, Drohobycz</u> R. D. 60/99, 40 beczek nafty Btto 10.000 kg Ta 2.000 „ = 20% Ntto 8.000 kg à 165.—			Mp. 1,320.000
		<u>płatne akceptem</u>	<u>per 4 mies.</u>	

uzupełniać, albo kontrolować księgi obrotowe, albo wreszcie notować pewne wydarzenia gospodarcze. Księgi te nazywają się księgami pomocniczymi. Nie stoją one w organicznym związku, ani z księgami obrotowymi ogólnymi, ani szczegółowymi. Ilość i sposób prowadzenia ksiąg pomocniczych zależy w zupełności od rodzaju przedsiębiorstwa. Do najczęściej używanych ksiąg należą:

1) Księga zapadłości, albo terminarz. Wykazuje ona, kiedy i jakie zobowiązania czy pretensje są płatne. Prowadzi się ją w ten sam sposób, jak w księgowości pojedynczej (patrz str. 32).

2) Księga kupna, czyli księga faktur otrzymanych, zwana także księgą kalkulacji, zawiera dokładne odpisy faktur otrzymanych na zakupione towary. Prowadzi się ją albo sposobem paginowanym, a wówczas pod każdym odpisem faktury umieszcza się kalkulację — albo sposobem foljowanym, a wtedy po lewej stronie przepisuje się fakturę, zaś po prawej przeprowadza się kalkulację. Często nie prowadzi się osobnej księgi kupna, tylko otrzymane faktury spina się w osobnej teczce; kalkulację zaś przeprowadza się na odwrotnej stronie faktury. Wzór księgi kupna foljowanej jest podany poniżej.

3) Księga sprzedaży, albo księga faktur wydanych jest odpisem faktur wystawianych przy sprzedaży towaru. Prowadzi się ją zwyczajnie sposobem paginowanym; zawiera ona dosłowne odpisy faktur przedsiębiorstwa. W naszych czasach faktury pisze się, albo przez kalkę, albo też kopjuje się, a wówczas odbitki zastępują w zupełności

6

Kalkulacja:

3/6	Kwota faktury jak obok per 4 mies.		Mp.	1,320.000	—
	mniej 2% skonta			26.400	—
	Kwota faktury wg dzisiejszej wartości		Mp.	1,293.600	—
	<u>Koszta obce:</u>				
	przewóz Drohobycz-Lwów	Mp.	28.340	—	
	dowóz z dworca		12.000	—	
	akcyza		860	—	41.200 —
				Mp.	1,334.800 —
	10% na administrację			133.480	—
				Mp.	1,468.280 —
	20% zysku			293.656	—
				Mp.	1,761.936 —
	<u>Cena sprzedaży za 1 kg, pł. gotówką</u>			Mp.	220 25

ści księgę sprzedaży. Odbitki te porządkuje się albo chronologicznie, albo alfabetycznie i spina w osobne teczki.

Wzór.

PABJANICKA
FABRYKA PAPIERU
ROB. SAENGER.

Warszawa, dnia 30/6 1922.

Nr. 614.

FAKTURA

DLA Wnego K. S. Jakubowskiego we Lwowie.

BEL.	RYZ.	T R E Ś Ć	CENA	KWOTA	SUMA
78	527	Za wysłane z Pabjanic do Lwo- wa, papieru drukowego, żółta- wego, satynowanego, formatu 63/95 cm Btto 10.790 kg Ta 740 „ Ntto 10.050 kg po Mp. przewóz Pabjanice-Lwów	240.—	2,412.000 — 136.732 —	2,548.732 —

4) Księga zamówień służy do zanotowania otrzymanych i udzielonych zamówień. Można też oddzielnie prowadzić zamówienia otrzymane, oddzielnie udzielone. Księgę tę prowadzi się sposobem paginowanym chronologicznie. Wykonane zamówienia skreśla się, albo też zaznacza się w osobnej kolumnie datę załatwienia.

Wzór księgi otrzymanych zamówień.

1923.

1

L. p.	Data	Firma zamawiającego	T r e ś ć	Wykon.	Uwagi
1	5/11	Bogusław Lipecki Mława	5 kg herbaty 25 „ kawy 100 „ cukru	8/11	
2	6/11	Janina Petzold Puck	2 kg migdałów 5 „ rodzyneków		

5) Księga wysyłek, albo spedycyjna jest zwykle książką pocztową, do której w porządku chronologicznym wpisuje się wysyłane pocztą paczki. O ile wysyła się towar koleją, należy prowadzić osobny dziennik, w którym notuje się, kiedy, komu i co posłano,

Nr. wagonu, opłatnie, czy nie, z podaniem wartości, czy bez, za zaliczką lub pobraniem i inne uwagi.

6) Księga wydatków służy dla rozliczenia się kasy pod ręcznej (str. 23) z pobranych kwot. Notuje się w niej drobne wydatki, albo w sposób kolumnowy, albo też przeznaczają się po kilka pagin na poszczególne rodzaje wydatków (np. portorja, telegramy, koszta doręczeń i t. p.). Z końcem każdego miesiąca powinno rozliczać się z pobranych kwot i wówczas przeprowadzić definitywne zaksięgowanie (Wydatki do kasy).

Do księgi wydatków zbliżona jest księga płac, w której powinno się prowadzić osobiste konta personalu kupieckiego (a również członków dyrekcji, rady nadzorczej i komisji rewizyjnej) i zapisywać wszelkie kwoty otrzymane z jakiegokolwiek tytułu w danem przedsiębiorstwie. Poza znaczeniem informacyjnym jest księga ta niezbędnie potrzebna dla celów podatkowych.

7) Księga informacji zawiera wiadomości o stosunkach majątkowych firm, będących naszymi dłużnikami. W świecie kupieckim panuje zwyczaj, że przed udzieleniem kredytu jakiejś osobie, zasięga się o niej informacji, bądź u znajomych, bądź w osobnych biurach wywiadowczych. Księga ta zawiera kolumnę daty, firmę proszącego o kredyt, datę udzielenia informacji, nazwisko udzielającego, oraz krótką treść wywiadu. Zamiast księgi, można zbierać otrzymane informacje i spinać je alfabetycznie w osobnej teczce. Również informacje udzielone powinno się kopjować i przechowywać. Zarówno informacje otrzymane, jak i kopje informacji udzielonych powinno się przechowywać pod zamknięciem.

8) Księga adresowa, zawiera dokładne adresy wszystkich klientów przedsiębiorstwa. Prowadzi się ją alfabetycznie (w formie indeksu); wszelkie zmiany należy natychmiast w niej uwidaczniać. Wskazane jest podawać obok adresu (miejsce, ulica i liczba domu), numer telefonu i adres telegraficzny. Porządnie prowadzona księga adresowa oddaje duże usługi, gdyż oszczędza czasu na przypominanie lub szukanie adresu. W razie wysyłania okólników, podaje od razu gotowe adresy wszystkich klientów. Oprócz powyższej księgi w każdym większem przedsiębiorstwie powinny znajdować się drukowane księgi adresowe różnych miast.

9) Księga in seratów, podaje w sposób chronologiczny kiedy i w jakim dzienniku umieszczono ogłoszenia o własnej firmie. Praktyczny jest zwyczaj wycinania inseratów i naklejania ich w tej księdze. W nowszych czasach, gdy reklama zyskuje coraz więcej na znaczeniu, księga ta pozwala na zaprowadzenie uporządkowanego i systematycznego sposobu reklamowania się.

10) Księga bezpośrednich opłat stemplowych ma zastosowanie wówczas, gdy przedsiębiorstwo wystawia dużą ilość faktur i wystara się w Izbie Skarbowej o pozwolenie, aby zamiast nalepiania każdorazowo stempli na faktury, mogło należności stemplowe od faktur wystawionych w ciągu miesiąca, opłacać jednorazowo gotówką w Kasie Skarbowej. Dla obliczenia należności prowadzi się rejestr w następującej formie:

L. p.	Data	F i r m a	Kwota		Należność	
1	1923 3/11	Jan Krasucki, Białystok	Mp. 161.720	—	324	—
2	"	Stefan Ring, Grodno	43.020	—	88	—
		i t. d.				

Należność stemplowa wynosi obecnie od rachunków 2⁰/₀₀ od kwoty faktury zaokrąglonej w górę na tysiące. Z końcem każdego miesiąca sumuje się kolumnę należności i przypadającą sumę składa gotówką w kasie skarbowej. W razie prowadzenia rejestru musi się umieszczać na fakturach następującą klauzulę: „Opłatę stemplową uiszczono bezpośrednio do L. rej. na zasadzie § 14 rozp. wyk. ust. z 28/10 1921 o opłatach stemplowych od rachunków i poświadczeń odbioru“.

11) Księga podatku od zbytku, albo księga sprzedaży przedmiotów zbytku, musi być prowadzona w przedsiębiorstwie wówczas, jeżeli handluje ono artykułami, od których należy opłacać podatek od zbytku (wyroby złote, srebrne, obrazy, perfumy, wina i t. d.). Kupiec prowadzi rejestr, w którym uwidacznia odnośne szczegóły, oraz kwotę 10⁰/₀-wego podatku, którą następnie co miesiąca składa w Kasie Skarbowej.

L. p.	Data	Nazwisko	Przedmiot	Cena	Podatek	
65	1923 3/7	Jadwiga Falińska	torebka srebrna	Mp. 70.000	—	7.000 —
		i t. d.				

Klientowi wydaje się poświadczenie zapłaconego podatku.

12) Księga podatku dochodowego musi być wprowadzona w każdym przedsiębiorstwie, które zatrudnia pracowników.

uposażonych płacą roczną co najmniej Mp. 300.000—. Pracodawca obowiązany jest potrącać co miesiąc podatek dochodowy, przypadający od wypłaconego wynagrodzenia i przypadającą kwotę, wraz z obliczeniem (kopją z księgi podatku dochodowego) wpłacić do kasy skarbowej. Potrącenia te wynosiły w r. 1922: przy rocznym dochodzie do 480.000— 2⁰/₀₀; do 720.000— 3⁰/₀₀; do miliona 4⁰/₀₀ i t. d.

Firma: W. Marylski, Lwów.

Miesiąc: Lipiec 1922.

L. p.	N a z w i s k o	Z a j ę c i e	P ł a c a		Stopa	P o d a t e k
			miesięcz.	roczna		
1	Jan Antoniewski	pomocnik	30.000—	360.000—	2 ⁰ / ₀₀	Mp. 60—
2	Urszula Mruczyńska	kasjerka	50.000—	600.000—	3 ⁰ / ₀₀	150—
3	Edward Barycki	księgowy	75.000—	900.000—	4 ⁰ / ₀₀	300—

13) Cennik towarów służy w większych przedsiębiorstwach do informowania personelu i klientów o cenach artykułów sprzedaży. Nowe galunki towaru dopisuje się, sprzedane wykreśla, a od czasu do czasu drukuje się cennik i wysyła odbiorcom.

14) Dziennik podańczy, albo protokół, bywa niekiedy prowadzony w większych przedsiębiorstwach, aby zanotować listy przysyłane i utrzymać je w ewidencji.

Maj 1923.

25

L. p.	O t r z y m a n o			Z a ł a t w i e n i a		U w a g i
	dnia	od	w sprawie	dzień	sposób	
173	5	J. Wiślicki, Kartuzy	cen na wyroby bursztynowe	5	posłano cen- nik	
174	"	A. Szopski, Wejherowo	żąda bonifikaty 20%	"	przyznano 10%	
175	"	C. Szulc, Puck	stawia towar do dyspozycji			

Nadto różne jeszcze księgi pomocnicze są wprowadzane po przedsiębiorstwach, stosownie do ich potrzeb, np. księga protokołów, posiedzeń dyrekcji, rady nadzorczej; księga kasy chorych, ubezpieczeń, urlopów i t. d.

11. Praktyczne zastosowanie księgowości podwójnej.

Aby system podwójnej księgowości w zupełności opanować, trzeba z jednej strony zrozumieć i przyswoić sobie zasady na jakich on się opiera, czyli poznać wszystkie kategorie ksiąg, kont i sposoby księgowania; z drugiej zaś strony umieć system ten praktycznie zastosować. Do tego ostatniego celu posłuży nam praktyczne wypracowanie jednomiesięcznego tematu z handlu hurtownego, połączonego z handlem drobiazgowym, we wszystkich księgach. Wypracowanie to ma wykazać całość kształt systemu podwójnej księgowości, oraz pokazać, jak powinny wyglądać wzorowo prowadzone księgi. Wzory ksiąg znajdują się jako załączniki na końcu książki. Są one luźne dlatego, aby kształtujący się mógł odpowiednio księgi wyjąć i rozłożyć obok siebie i równocześnie obserwować w nich cały tok poszczególnych czynności i w ten sposób mógł jak najwięcej zbliżyć się do rzeczywistej praktyki.

Na oznaczenie poszczególnych ksiąg używać się będzie następujących skrótów: I. = inwentarz, K. = dziennik kasowy, Pn. = prima-nota, G. = główna, W. = walut, Pw. = papierów wartościowych. To. = towarów, M. = magazynowa, Sk. = sklepowa, R. = remes, Tr. = trat, Sc. = salda-konto, Cc. = konto-corente, Z. = zapadłości, Kp. = kupna, Sp. = sprzedaży.

Temat.

- 1/11 1923. Jan Siemiński we Lwowie otwiera handel hurtowny połączony ze sklepem drobiazgowym i wkłada do przedsiębiorstwa got. Mp. 2.000.000.— (K. G.). Kupuje urządzenie sklepu i magazynu za 210.000.— (K. G.).
- 2/11. Kupuje od E. Riedla w m., 5 worków kawy „Ceylon“, E. R. 73/7, Btto 399. Ta po 1 kg od worka. (Specyfikacja wagi: Btto 81, 80, 78, 79, 81) po 65.000.— za 50 kg. Za zwózkę do magazynu 2.000.— (K. G. — M. Kp. To.). Zakupuje dla sklepu drobiazgowego różnych towarów za Mp. 262.750.—, od spółdzielni „Jedność“ w m. (K. G. Sk.).
- 3/11. Sprzedaje jeden worek kawy Ceylon E. R. 73, Btto 81 kg, Janowi Czarneckiem w m., po 1.700.— za kg, za got. (K. G. — M. Sp. To.).
Do sklepu wydaje 1 worek kawy Ceylon, E. R. 74, Btto 89 kg (po cenie kosztów własnych, czyli 1.305.—). (Pn. G. Sk. To. M.).
- 4/11. Czynnysz kwartalny zgóry Mp. 6.000.—, za księgi handlowe płaci 2.830.—, za ich ostemplowanie 1.210.— (K. G.).
- 5/11. Kupuje ponownie od E. Riedla w m., 5 worków kawy Ceylon, E. R. 89/93, Btto 405 kg, Ta po 1 kg. (Nota wagi 82, 80, 81, 80, 82), po 65.250.— za 50 kg, loco magazyn, płaci gotówką mniej 2% skonta kasowego (niema wydatków — kalkulacja jak pod 2/11). (K. G. — M. Kp. To.).
- 6/11. Lokuje w Polskim Banku Krajowym na 4% rachunku bieżącym (kontokorent) Mp. 200.000.—, za książeczkę czekową płaci 600.—, za opłatę rządową 40.—. (K. G. Cc.).
Sklep oddaje z targu tygodniowego Mp. 78.320.—. (K. G. Sk.)

- 8/11. Sprzedaje Janowi Gostkowskiemu w Lublinie 2 worki kawy 75/6, Btto 157 kg po 1.720—, na dwumiesięczny kredyt książkowy. Za dowóz do kolei i fracht liczy 1835— (M. Sp. — Pn. G. Sc. To. Z.).
- 9/11. Kupuje do sklepu różnych towarów od firmy: Jedność w m., za 684.000—, na kredyt 3 mies. (Pn. G. Sk. Sc. Zp.). Na 300.000—, pŁ. 9/2, trasuje Jedność weksel, który akceptuje i odsyła. (Pn. G. Sc. Tr. Z.).
- 10/11. Nadchodzi faktura z Gdańska od Lamberta i Krzysiaka z 7 bm., na L. K. 65/74; 10 worków ryżu, Btto 1020 kg, Ta po 2 kg. Cena po Mn. 9.500— za 100 kg. Faktura płatna za 2 mies., lub do dni 14 po odebraniu towaru z 1% skonta. Kurs marek: Mp. 625— za Mn. 100—. (Pn. G. Sc. — Kp. Z.).
- 11/11. Kupuje szafę do magazynu za 26.000— (K. G.). (Przez omyłkę zapisano 62.000—, zatem storno w K. i G.). Płaci inseraty Mp. 3260— (K. G.).
- 12/11. Sprzedaje tutejszej Misji francuskiej worek kawy Cejlon 77. Btto 81 kg za Frs 400— (kurs 45.000— za Frs 100—) (Pn. G. W. To. M. Sp.).
- 13/11. Sprzedaje 2 worki kawy, E. R. 89/90, Btto 162 kg, Ta 2, po 1.800— za kg, Stefanowi Srokowskiemu w m., z tem, że gotówkę po potrąceniu 2% skonta ma złożyć do 8 dni na jego konto do banku (Pn. G. Sc. To. M. Sp.). Sklep oddaje z targu tygodniowego 231.720— (K. G. Sk.).
- 15/11. Nadchodzi towar z Gdańska (Pn. G. To. M.). Płaci się za fracht 8.925—, za cŁo 63.812—, za magazynowe 713—, za zwózkę do magazynu 2.300— (K. G. Kp. To.).
- 16/11. Otrzymuje od Witolda Zubrzyckiego z Tarnopola, przekazem pocztowym Mp. 50.000—, jako zaliczkę na kupno towaru (K. G. Sc.).
- 17/11. Posyła do Banku Krajowego Frs 200— z prośbą o skup i zapisanie równowartości na konto. Siemiński podejmuje got. dla siebie 20.000— (K. G. Sc.).
- 18/11. Otrzymuje z Banku list tej treści:
za skupione Frs 200—	po 52.500—	Mp. 105.000—
mniej 1/2% prowizji		525—
		<u>Mp. 104.475—</u>
- uznaliśmy Pańskie konto z wal. 19 b. m.
(Pn. G. W. Cc.).
- 19/11. Bank donosi, że zapisał na konto Siemińskiego Mp. 282.240—, wal. 20 b. m., wpłacone przez Stefana Srokowskiego (Pn. G. Sc. Cc.).
- 20/11. Sklep oddaje z targu tygodniowego Mp. 210.706— (K. G. Sk.), oraz 10 Lei (kurs 20.000—) (Pn. G. W. Sk.).
- Siemiński poleca Bankowi, aby po najdogodniejszym kursie przekazał Lambertowi i Krzysiakowi, Gdańsk, w dŁug konta Mn. 94.050—.
- 22/11. Do sklepu daje 2 worki ryżu, 65/6 (Pn. G. Sk. To. M.). Właściciel bierze różnych towarów ze sklepu za 14.200— (Pn. G. Sk. Sc.).
- 23/11. Bank donosi, że przekazał Lambertowi i Krzysiakowi, Gdańsk, Mn. 94.050— po kursie 575— i zadŁuża kwotą Mp. 540.787:50 z wal. daty (Pn. G. Sc. Cc. Z.) — (Pn. G. Sc.).
- 24/11. Zwraca W. Zubrzyckiemu, Tarnopol, 50.000— nadesłane 10 b. m., poniewaŁ nie przyszŁo do zawarcia umowy (K. G. Sc.).
- 25/11. Sprzedaje Zygmunutowi Jamnickiemu, Drohobycz, 1 worek kawy E. R. 91, Btto 81 kg, po 1800—; 3 worki ryżu L. K. 67/9, Btto 306 kg, po 872—; liczy za przewóz 900—, fracht 3.280—, drobne koszta 220—. Do faktury zaŁacza dwa weksle: 200.000—, pŁ. 25/12, oraz 210.000—, pŁ. 25/1. (Sp. M. — Pn. G. To. R. Z.).
- 26/11. WypŁaca firmie spedycyjnej „Polbal“, za transport towaru dla Jamnickiego do Drohobycza, Mp. 4.160— (K. G.).

- 27/11. Sklep daje targu tygodniowego 176.235.— (K. G. Sk.).
- 29/11. Nadchodzą akceptowane weksle od Jamnickiego. (R.). Kupuje 25 sztuk akcyj Pol. Twa Handlowego w Krakowie od J. Osinińskiego w m. po Mp. 800.— fco kosztła. (K. G. Pw.).
- 30/11. Płace personalu wynoszą Mp. 116.500.— za listopad. Drobne wydatki kasy podręcznej 18.455.—. (K. G.). Składa do Banku got. 700.000.— (K. G. Cc.).
- 30/11. Zamyka się księgi, ponieważ Siemiński zamierza przyjąć spółnika A. Biegańskiego. Przeprowadza się następujące czynności (patrz str. 86).
- 1) Sumy dziennika kasowego przenosi się na konto kasy do księgi głównej (G.).
 - 2) Saldo konta prywatnego przerzuca się na konto kapitału (Pn. G. Sc.).
 - 3) Żąda się od Banku zamknięcia konta. Bank nadsyła wyciąg, w którym uznaje za 4% odsetek Mp. 509.57, zadłuża za podatek rentowy Mp. 50.96, za koszta 86.11. Wyciąg sprawdza się i zgodnie przeprowadza całe obliczenie na koncie banku. (Cc. Pn. G.).
 - 4) Sporządza się bilans surowy, wypisuje sumy wszystkich kont z księgi głównej, sumuje, sprawdza czy suma ta jest zgodna ze sumą dziennika kasowego i primanoty. Następnie oblicza się salda i sumuje je.
 - 5) Zamyka się księgi obrotowe szczegółowe, czyli zapasowe i sprawdza salda ich z saldem odpowiedniego konta księgi głównej obliczonem w bilansie próbnym. Zamykamy zatem: a) Dziennik kasowy, saldem 139.666.— (K.).

b) Sumujemy księgę towarów:

kawa, Winien	1,036.200.—		Ma 1,117.695.—
ryż, „	669.500.—		„ 395.500.—
Winien +	1,705.700.—		1,513.195.—
Ma —	1,513.195.—		

Winien + 192.505.—, zgodne z kontem towarów.

Zamykając ks. towarów, wstawia się zapasy: kawy 2 worki po cenie kosztów własnych (1305.—), ryżu 5 worków, które jednak przy przeważeniu wykazują ubytek 4 kg (wskutek przedarcia worka i rozsypania). Po obliczeniu i wstawieniu zapasów, wykazuje się rezultaty, czyli zysk albo stratę i zamyka konta poszczególnych towarów (To. 1 i 2) przenosząc zapasy na nowy okres gospodarczy.

- c) Sumuje się księgę sklepową
Winien	1,183.745.—
Ma	713.181.—

saldo zgodne z saldem konta sklepu 470.564.—

W księgę sklepu wstawia się wartość: 1) zapasu towarów, obliczonych po cenie kupna: 396.240.—; 2) targ z dni 29 i 30, który wynosi 72.340.—; oraz 3) stan drobnych dłużników, według strażcy sklepowej 87.940.—. Następnie oblicza się zysk i zamyka księgę sklepu (Sk. 1), a zapasy przenosi na nowy okres.

- d) Oblicza się i zestawia salda interesentów, tak z księgi kontokorentów, jak i saldakont:

	Winien	Ma
1) Polski Bank Krajowy	746.300.—	
2) Jan Gostkowski	268.435.—	
3) Jedność we Lwowie		384.000.—
	Mp. 1,014.735.—	384.000.—
	384.000.—	

Zgodne z kontem interesentów Mp. 630.735.—

Konto Jedności zamyka się i saldo przenosi na nowy okres. Konto Gostkowskiego pozostaje bez zmiany. Inne konta nie wykazują sald, zatem tylko się je sumuje i podkreśla.

Wartość trat dyskontuje się:	Mp. 300.000.—	pł. 9/2
	— 71/6%	3.550.—
i wstawia się w pasywym na konto przechodnie.	Mp. 296.450.—	zaś dyskont w zyski
Wartość walut wstawia się na podstawie księgi walut:	107.250.—	
a że wartość rachunkowa konta walut wykazuje	77.000.—	
przeło okazuje się w rezultacie zysk	30.250.—	
zgodny z księgą walut, który wstawia się w kosumnę zysków.		
Prowizja wykazuje stratę. Różnice kursowe zysk.		
Remesy dyskontuje się:	Mp. 200.000.—	25/12 dni 25, L% 50.000.—
	" 210.000.—	25/1 " 56 " 117.600.—
	Mp. 410.000.—	167.600.—
za 6%	" 2.793.33	
i wstawia się w aktywa	Mp. 407.206.67,	zaś dyskont w straty na konto przechodnie.

Wartość papierów wartościowych wynosi na podstawie obliczenia w księdze papierów 18.750.—, przeło okazuje się strata 1.250.—.

Płace są stratą, a odsetki wykazują zysk.

Sumuje się aktywa, wynoszą	Mp. 3,022.639.67	
" " pasywa "	" 686.450.—	
zatem kapitał własny właściciela wynosi w kolumnę pasywów, na konto kapitału.	Mp. 2,336.189.67,	wstawia się go
Sumuje się kolumnę zysków, wynosi	Mp. 526.275.07	
" " " " strat, "	" 155.885.40	
zatem czysty zysk wynosi w kolumnę strat, przy koncie kapitału.	Mp. 370.389.67,	wstawia się go

Jeżeli do kapitału początkowego, wykazanego w kolumnie sald w kwocie

	Mp. 1,965.800.—
dodamy zysk	" 370.389.67

otrzymamy kapitał końcowy Mp. 2,336.189.67 wykazany w kolumnie pasywów.

- 7) Na podstawie bilansu zamknięcia zestawia się w księdze bilansów: bilans, oraz zestawienie strat i zysków.
- 8) Opierając się na bilansie zamknięcia, zestawia się w primanocie pozycje zamknięcia przez konto bilansu oraz strat i zysków (str. 91).
- 9) Z primanoty przerzuca się pozycje zamknięcia do księgi głównej, poczem wszystkie konta zanyma się przez podkreślenie.
- 10) W pierwszym dniu nowego okresu gospodarczego otwiera się ponownie, za pośrednictwem primanoty (t. zw. pozycje otwarcia, str. 94), konta księgi głównej.

Ćwiczenie:

- 1/7. Otwieram skład nafty na podstawie następujących składników majątkowych: Gotówka w kasie 600.000.—, wartość towarów w sklepie 580.000.—, wartość urządzenia 20.000.—.
- 2/7. Płacę czynsz dwumiesięczny 4.000.—, pomocnikowi 25.000.—.
- 3/7. Kupuję R. D. 80 beczek nafty, Btto 8.800 kg, Ta 800 kg, po 185.— za kg, z Rafinerji nafty w Drohobyczu, na kredyt 2 mies. książkowy. Spedytorowi: Wawel, za fracht i przewóz placę po 2.300.— za każde 100 kg; kalkuluję naftę z 20% zyskiem per 2 miesiące.

- 4/7. Kupuję do magazynu wagę za 14.000.—.
 - 5/7. Oddaję do sklepu 5 beczek nafty. Sklep oddaje z targu tygodn. 35.732.—.
 - 7/7. Kupuję świec, Btto-Ntto 200 kg, po 325 za kg, od Jana Lerskiego w m., dając wzamian swój weksel 4 mies. Kalkuluje cenę kasową z 20% zyskiem.
 - 8/7. Otwieram konto w PKO., Warszawa i składam jako lokatę 40.000.—, a za blankiety 1.260.—.
 - 9/7. Sprzedaję Gustawowi Kmicieńskiemu w m., 10 beczek nafty po 255.— per kasa, mniej 1% skonta.
 - 10/7. Biorę do prywatnego użytku 10 kg świec.
 - 11/7. Sprzedaję Adamowi Kolendowskiemu w m., 50 kg świec, po Mn. 80.— za kg, kurs 475.— za 100.—.
 - 12/7. Sklep oddaje z targu 48.356.—.
 - 14/7. Kupuję do sklepu różnych artykułów za 346.000.— od F. Mikolasza w m., na kredyt 2 mies.
 - 15/7. Spłacam częściowo dług Rafinerji w Drohobyczu, posyłając jej gotówką 500.000.—.
 - 16/7. Sprzedaję Franc. Niuśkowskiemu w m., 15 beczek nafty po 260.—, oraz 50 kg świec po 400.—, na kredyt książkowy 3 mies.
 - 17/7. Do sklepu daję 30 kg świec i 10 beczek nafty.
 - 18/7. Sprzedaję Józefowi Daneckiemu, Bydgoszcz, 10 kg świec po 400.—, za opakowanie i przesyłkę pocztową liczę 750.—, należytość ma mi wpłacić do PKO.
 - 19/7. Sklep oddaje z targu 76.325.—.
 - 21/7. Sprzedaję marki niemieckie po 550.—.
 - 22/7. Sprzedaję Zygn. Bryckiemu w m., 20 beczek nafty po 260.—, na kredyt wekslowy 2 mies.
 - 23/7. Płacę za naprawy w sklepie i magazynie 2.300.—, za inseraty 3.850.—.
 - 24/7. Właściciel podejmuje got. 15.000.—.
 - 25/7. PKO. zawiadamia mnie o otwarciu konta 150.115 i o wpłacie Daneckiego; liczy prowizję manipulacyjną Mp. 10.—.
 - 26/7. Sklep oddaje z targu 92.360.—.
 - 28/7. Danecki płaci a konto swego długu gotówką 100.000.—.
 - 29/7. Rafinerja Drohobycz donosi, że na skutek zamówienia wysłała pod moim adresem 40 beczek nafty, Btto 4.400.— kg, Ta 400 kg, po 195.— za kg, Kwotą faktury zadłuża mnie z datą 28/9 b. r.
 - 30/7. Wpłacam do PKO. gotówką 300.000.—.
 - 31/7. Sklep oddaje targ z dni 28—31 b. m. 46.312.—. Wydatki kasy podręcznej wynoszą 18.300.—. W kasie okazuje się niedobór 8.000.—.
- Przy zamknięciu przyjąć, że PKO. dopisuje tytułem 2% odsetek Mp. 33.—, a liczy Mp. 10.— prowizji manipul. Okazuje się brak 3 kg świec. Wartość towarów w sklepie 638.720.—, drobni dłużnicy 39.200.—. Odpis ruchomości 1%. Dyskont od remes i trat 7%.

12. Księgowanie interesów komisowych.

Komisantem nazywamy kupca, który zawiera czynności handlowe w imieniu własnym, lecz na rachunek osoby dającej zlecenie, czyli komitenta. Komisant trudni się kupnem, albo sprzedażą towarów. Obowiązkiem jego jest zastosować się ściśle do zleceń komitenta. Głównie odnosi się to do limitu, czyli ceny najniższej, za

jaką towar może być sprzedany, lub najwyższej, za jaką wolno towar wolno kupić. Jeżeli komisant kupił towar taniej, lub sprzedał drożej od limitu, powinien zaliczyć istotnie uzyskaną cenę, chyba że umowa wyraźnie postanawia inny sposób postępowania. Komisantowi za jego czynności należy się prowizja komisowa, oraz zwrot wszelkich rzeczywistych wydatków. Prowizję komisową liczy się od największej kwoty rachunku, zatem przy kupnie, od kwoty kupna powiększonej o wydatki, zaś przy sprzedaży, od kwoty sprzedaży przed potrąceniem kosztów. Jeżeli komisant sprzedał towar na kredyt i bierze odpowiedzialność wobec komitenta za zapłatę, liczy sobie osobną prowizję delkredere.

Gdy komisant załatwia czynności komisowe dla pewnego komitenta, tylko od czasu do czasu, wówczas przesyła mu po zakupieniu całej ilości towaru, rozliczenie, zwane rachunkiem komisowego kupna, zaś w razie rozsprzedania wszystkiego towaru, rachunek komisowej sprzedaży. O ile jednak komisant stoi w stałych stosunkach z komitentem, przesyła mu zazwyczaj miesięczne rozliczenia kupna, czy sprzedaży.

Komitent posyłając towar do komisowej sprzedaży, sporządza t. zw. fakturę konsygnacyjną, czyli spis towarów, przyczem podaje limit i warunki sprzedaży. Tę czynność komitenta określa się konsygnowaniem towaru u komisanta.

Księgowanie interesów komisowych należy rozpatrywać z dwu stron: komitenta i komisanta.

I. Księgowość u komitenta.

a) Przy komisowym kupnie, komitent daje polecenie zakupna pewnej ilości towaru komisantowi. Fakt ten notuje się tylko w księdze zamówień. Dopiero gdy komitent otrzyma rachunek komisowego kupna, wówczas księguje, jak przy zwyczajnem zakupnie towarów. (Towary do kasy, albo do interesentów, albo do trat). Księguje się zatem po cenie kosztów własnych i przeprowadza kalkulację. Jeżeli komisantowi daje się zaliczkę na kupno, księguje się: interesent do kasy (o ile gotówką), do trat (jeżeli akceptem).

b) Przy komisowej sprzedaży, komitent konsygnuje towar u komisanta, to znaczy przysyła mu ze swego magazynu towar wraz z fakturą konsygnacyjną, w której jego wartość oblicza po cenie limitu. Fakt zmniejszenia się zapasu towaru należy w księgach uwidocznąć. Za towar ten nie można zadłużyć komisanta, gdyż on nie kupił go na własny rachunek, towar bowiem pozostaje nadal własnością komitenta, powierzoną jedynie komisantowi w celu sprzedaży. Przesuwa się więc towar skonsygnowany z konta towarów na

konto: Towary konsygnacyjne (skonsygnowane, albo w konsygnacji), obliczając je po cenie kosztów własnych, a nie po limicie. Prostu uwidacznia się, że pewna ilość towaru naszego nie znajduje się już w naszym magazynie, lecz u komisanta. Księguje się w primanocie: Towary konsygnacyjne do towarów. Wszystkie wydatki, połączone z wysyłką tego towaru, księguje się już na koncie Towarów konsygnacyjnych. Konto to otwiera się w księdze głównej i towarowej. Konto w księdze głównej jest zbiorowem i ma wykazywać ogólną wartość towarów skonsygnowanych po różnych komisantach, konta zaś w księdze towarowej powinny wykazywać, kiedy, u kogo, ile towaru skonsygnowaliśmy. W razie większego ruchu można założyć osobną Księgę towarów konsygnacyjnych.

Dalsze księgowanie następuje dopiero po otrzymaniu Rku komisowej sprzedaży od komisanta. Teraz należy konto towarów konsygnacyjnych uznać za kwotę ostateczną Rku sprzedaży, a zadłużyć konto kasy, remes, albo interesentów, zależnie od tego, czy komisant jako pokrycie przesyła gotówkę czy remesy, czy kwotę Rku pozostaje dłużny. W ten sposób konto towarów konsygnacyjnych wykaże zyski, względnie straty, które przy końcu okresu gospodarczego zamyka się przez konto Strat i zysków. Jeśli do dnia zamknięcia okresu gospodarczego nie zostały rozprzedane wszystkie towary, powinien komitent zażądać od komisanta częściowego Rku sprzedaży, zaksięgować go i wykazać zyski lub straty na tej części towaru, która została sprzedana w bieżącym okresie, zapas zaś pozostały wstawić po cenie kosztów własnych do bilansu i zamknąć przez konto bilansu. Nierozliczanie się z częściowych sprzedaży, lecz przerzucanie zysków lub strat z jednego okresu gospodarczego na drugi, jest może wygodne (zamiast dwu Rków sprzedaży, sporządza się jeden), ale jest niezgodne z zasadą prawdziwości, gdyż w rezultacie wykazuje niezgodne ze stanem faktycznym zyski, czy straty.

Jeżeli komisant daje częściowe zaliczki komitentowi, należy mu otworzyć konto w księdze dłużników i wierzycieli i przez to konto przeprowadzić rozliczenie.

W poniższym przykładzie jest wypracowane tylko konto towarów konsygnacyjnych w księdze 1) głównej, 2) towarowej. Inne księgi, jako znane, są pominięte.

2/11. Konsygnuję u B. Jahłkowskiego, Warszawa, 200 m sukna. Limit 3.500— za m. Cena własna 2.800—. (Pn.: Towary konsygn. do towarów). Płacę za fracht 12.600—. (K.: Towary konsygn. do kasy).

10/11. Jahłkowski zwraca 1 zwój sukna 40 m, jako zleżały. (Pn.: Towary do towarów konsygn.).

2/12. J. nadsyła Rk sprzedaży opiewający na Mp. 548.200— i weksel na tę kwotę (Pn.: Remesy do towarów konsygn.).

8/12. Ponownie konsygnuję 300 m sukna. Limit 4.000.— za m. Cena własna 3.000.—. Za przewóz płacę 21.800.—.

31/12. Jabłkowski nadsyła mi Rk sprzedaży na sukno sprzedane po 31/12, sprzedał 210 m, kwota netto Rku wynosi 836.800.—, którą uznaje moje konto z wal. 27/12. (Pn.: Interesenci do towarów konsygnacyjnych).

4/1. J. nadsyła got. 400.000.— na spłatę Rku sprzedaży (K.: kasa do interesenta).

Księga główna.

21		Towary konsygnacyjne.		21			
Winien				Ma			
2/11	Do Towarów	P. 7	560.000	10/11	Od Towarów	P. 7	112 000
	" Kasy	K. 4	12.600	2/12	" Remes	"	548.200
8/12	" Towarów	P. 7	900.000	31/12	" Interesentów	"	836.800
	" Kasy	K. 4	21.800		" Bilansu	"	270.000
31/12	" Strat i zysków	P. 8	272 600				
		Mp.	1.767.000			Mp.	1.767.000

Księga interesentów.

65		B. Jabłkowski, Warszawa.		65			
Winien				Ma			
31/12	Za Rk sprzedaży	L. 7/12	836.800	4/1	Za gotówkę	4/1	400.000

Księga towarowa.

1		Przychód.		Sukno skonsygnowane			
Data		Dostawa	Znak i Nr.	Ilość	m	Cena	Kwota
1923							
Listopad	2	Za Fa konsygnacyjną L. 63	E. L. 34/8	5	200	2.800.—	560.000
		" fracht kolejowy					12.600
Grudzień	8	" Fa konsygnacyjną L. 72	W. C. 89/98	10	300	3.000.—	900.000
		" przewóz					21.800
"	31	" zysk					272.600
				15	500	Mp.	1.767.000
Styczeń	1	Za zapas w konsygnacji	W. C. 96/8	3	90		270.000

Ćwiczenie:

- Wypracować dziennik kasowy, primanotę, główną, towarową i saldokonto.
- 3/12. Otwieram handel, mając w kasie got. 400.000.—.
- 6/12. Kupuję 60 q pszenicy po 10.000.— od J. Thoma w m., połowę faktury płacę gotówką, resztę zostaje dłużny per 2 mies. Zwózka Mp. 500.— od q.
- 10/12. Daję 10 q do komisowej sprzedaży W. Sielskiemu w m., limit po 12.500.— za przewóz płacę 2.000.—.
- 12/12. Sprzedaję 10 q pszenicy po 12.000.— per kasa, mniej 2% skonta, J. Krowickiemu w m.
- 15/12. Konsygnuję u Fr. Cudowskiego, Katowice, 30 q pszenicy, limit 13.500.—
- 20/12. Sielski przedkłada Rk sprzedaży na Mp. 147.500.—, oraz gotówkę.
- 25/12. Cudowski przesyła, jako zaliczkę na sprzedaną już pszenicę, got. 100.000.—.
- 31/12. Cudowski nadsyła rozliczenie z dotychczas sprzedanego towaru na 20 q, na kwotę 294.000.— z wal. 12/1, oraz akcept swój na 194.000.—, per 12/1 n. r. Zamknąć księgi w dniu 31/12.

II. Księgowość u komisanta.

a) Przy komisowem kupnie odróżnić należy dwa wypadki: albo udaje się komisantowi nabyć całą ilość towaru zamówionego przez komitenta — albo też nabywa ją częściami. W obu wypadkach należy księgować odmiennie. Jeśli komisant zakupi od razu cały towar, np. za 600.000.—, zadłuży konto komitenta do kasy (ewentualnie trat, albo interesentów), nadto obciąży to konto za prowizję, np. 2%, a zatem: Interesenci do prowizji za 12.000.— i wyśle towar komitentowi na jego koszt. O ileby wysyłał opłatnie, musi zaksięgować: Interesenci do wydatków, za fracht i t. d. Jeżeli natomiast komisant zakupuje towar częściami i gromadzi go u siebie na rachunek komitenta, musi to uwidocznnić zapomocą osobnego konta: „Komisowe kupno“, które jako ogólne jest prowadzone w księdze głównej, a jako szczegółowe w księdze towarowej. Konta te mają charakter

3. Jabłkowskiego, w Warszawie.

1
Rozchód.

Data	Od bior ca	Znak i Nr.	Ilość	m	Cena	Kwota
1923						
listopad 10	Za zwrot zleżalego sukna	E. L. 38	1	40		112.000 —
grudzień 2	„ Rk sprzedaży z 31 b. m.	E. L. 34/7	4	160		548.200 —
„ 31	„ „ częściowej sprzedaży z 31 b. m.	W. C. 89/95	7	210		836.800 —
	„ zapas w konsygnacji	96/8	3	90		270.000 —
			15	500	Mp.	1,767.000 —

pośredniczący, to znaczy zadaniem ich jest zebrać częściowe zakupna i przedstawić całość interesu. Ponieważ komisant zakupuje towar z różnemi terminami płatności, przeto dla uproszczenia jest przyjęte, że nie zadłuża komitenta za poszczególne zakupy z różnemi walutami, lecz obciąża jego konto sumą zakupów z walutą średniego terminu*). Dlatego musi się w księdze towarowej dodać kolumnę na zapadłość. Przy kupnie gotówkowym może komisant otrzymać skonto kasowe; nie może go jednak księgować na swoim koncie skonta, albowiem to nie jest jego zysk, tylko komitenta. Należy więc tutaj księgować zawsze kwoty, po potrąceniu skonta, czyli odmiennie jak przy kupnie na własny rachunek. Gdy komisant zakupi już całą partję towaru, przeprowadza w księdze towarowej obliczenie, księguje to samo, przez primanotę, w księdze głównej i sumę rachunku zakupna przenosi na osobiste konto komitenta w saldokonczie. Konto to powinno wyłącznie dotyczyć obrotów komisowych i jeżeli komitent ma już jedno konto (Kto ordinario), to należy to konto zatytułować jako odrębne (Kto separato). Na tem koncie odrębnem mogą jeszcze przed zadłużeniem go za cały Rk zakupna, znajdować się uznania za zaliczki, jakie zazwyczaj nadsyła komitent komisantowi na poczet zakupionych towarów. Jeżeli nadchodzi zamknięcie roku, a komisant nie zdołał zakupić wszystkiego towaru, sporządza dla komitenta obliczenie na dotychczas zakupiony towar (zamykanie konta per saldo, jest nieracjonalne).

W wypracowanym przykładzie podano tylko księgę główną, towarową i interesentów, jako uwidaczniające sposób kontowania komisowego kupna.

1/12. Podejmuję się komisowego zakupna 600 kg mydła dla F. Rożnowskiego w Krakowie. Limit 500— za kg, per 4 mies. lub per kasa mniej 2% skonta. Prowizja komisowa 3%.

3/12. Kupuję 200 kg mydła od W. Cirina po 450— za kg, per kasa mniej 2% skonta. (K.: Komisowe kupno do kasy — po potrąceniu skonta).

4/12. Od F. Rożnowskiego kupuję do sklepu różnych mydełek toaletowych i kosmetyków za 162.500—, na kredyt 2 mies. (Pn.: Sklep do interesentów).

6/12. Kupuję 200 kg mydła od fabryki Vilma, po 460—, na 3 mies. kredyt książkowy. (Pn.: Komisowe kupno do interesentów).

9/12. Od F. Rożnowskiego otrzymuję jako zaliczkę na komisowe kupno Mp. 150.000— gotówką. (K.: Kasa do Interesentów, Kto separato).

*) Sposób obliczania średniego terminu, zobacz: A. Pawłowski: Rachunki kupieckie, Lwów 1922.

15/12. Kupuję od A. Friedricha w m., 200 kg mydła po 475,—, płacę własnym akceptem 2 mies. (Pn.: Komis. kp. do trat).

Ponieważ zakupiłem cały zamówiony zapas, przeto przeprowadzam obliczenie w księdze towarowej, wstawiając za opakowanie 2.800,—, za przewóz na kolej 1.200,—. Suma wyłożona na komisowe zakupno wynosi Mp. 279.200,—, od niej liczę 3% prowizji, czyli Mp. 8.376,—. Księguję w primanocie:

<u>Komisowe kupno</u>	12.376,—
<u>Do Wydatków</u>	4.000,—
„ <u>Prowizji</u>	8.376,—

za rozliczenie Rku zakupna dla F. Rożnowskiego.

Następnie oblicza się średni termin płatności:

Mp.	88.200,—	3/12	Epoka	L ^o / _o
	92.000,—	6/3	93	85.560
	95.000,—	15/2	72	68.400
	<u>4.000,—</u>	15/12	12	<u>480</u>
	279.200,—			151.440 : 2792 = 56

56 dni dodane do epoki, t. zn. do 3/12, dają walutę 28/1 n. r. Ostateczną sumą zakupna zadłuża się Konto separato Rożnowskiego, ze średnim terminem ku wyrównaniu konta komisowego zakupna. (Pn.: Interesenci: kto sep. do komis. kupna za 287.576,—).

Obecnie cały rezultat komisowego kupna uwidoczniiony jest na koncie odrębnem Rożnowskiego. Jest z niego widoczne, że jest winien, za Rk kupna 287.576,—, zaś ma, za zaliczkę 150.000,—. Przypuścimy, że:

21/12. Rożnowski nadsyła, jako resztę pokrycia Rku zakupna, swój akcept na 137.576,—, pł. 28/1. (Pn.: Remesy do interesentów, kto sep.). Obecnie również i konto odrębne zamknie się.

Księga główna.

36

36

Winin

Komisowe kupno.

Ma

3/12	Do Kasy	K. 5	88.200	—	15/12	Od Interesentów	P. 8	287.576	—
6/12	„ Interesentów	P. 8	92.000	—					
15/12	„ Trat	„	95.000	—					
	„ Różnych	„	12.376	—					
		Mp.	<u>287.576</u>	—			Mp.	<u>287.576</u>	—

37

Winien

Interesenci.

37

Ma

15/12	Do Komis. kupna	P. 8	287.576	—	4/12	Od Sklepu	P. 8	162.500	—
					6/12	" Komis. kupna	"	92.000	—
					9/12	" Kasy	K. 4	150.000	—
					21/12	" Remes	P. 8	137.576	—

Salda-konti.

86

Winien

F. Rożnowski, Kraków. Kto ordinario.

86

Ma

					4/12	Za fa z 1/12 dla sklepu	4/2	162.500	—
--	--	--	--	--	------	-------------------------	-----	---------	---

87

Winien

"Vilma" Fabryka mydła, Lwów.

87

Ma

					6/12	Za fa Nr. 278	6/3	92.000	—
--	--	--	--	--	------	---------------	-----	--------	---

88

Winien

F. Rożnowski, Kraków, Kto separato.

88

Ma

15/12	Za Rk komisow. kupna	28/1	287.576	—	9/12	Za gotówkę	9/12	150.000	—
					21/12	" remesę	28/1	137.576	—
		Mp.	287.576	—			Mp.	287.576	—

Księga towarowa.

12

Przychód.

Mydło komisowo kupione

Data		D o s t a w c a		Wal.	Ntto	Cena	Kwota
1923							
Grudzień	3	W. Cirin w miejscu		3/12	200	450.—	88.200
"	6	"Vilma" Fabryka mydła		6/3	200	460.—	92.000
"	15	A. Friedrich w m.		15/2	200	475.—	95.000
		Za opakowanie					2.800
		" przewóz na kolej					1.200
		" 3% prowizji od 279.200.—					8.376
					600		
						Mp.	287.576

Ćwiczenie:

Zaksięgować w Dz. Kasowym, Primanocie, Głównej, Towarowej i Saldakonti:

- 1/6. Otwieram przedsiębiorstwo mając na rachunku bieżącym w Polskim Banku Krajowym Mp. 2,000.000.—.
- 3/6. Podejmuję się komisowego zakupna płótna dla A. Grocholskiego z Warszawy w ilości 600 m. Limit Mp. 500.— za metr. Prowizja 2%, oraz zwrot wszelkich wydatków.
- 6/6. Kupuję na własny rachunek 1000 m sukna od Fr. Lankosza z Kęt, po Mp. 1.200.— za m, oraz 100 m płótna dla Grocholskiego po Mp. 450.— za m. Należytość po potrąceniu 2% skonta, wypłacam przez Polski Bank Krajowy z rachunku bieżącego.
- 9/6. Grocholski składa mi got. Mp. 100.000.— à konto komis. zakupna dla niego płótna.
- 11/6. Płacę fracht sukna Mp. 38.500.—, za zwózkę sukna Mp. 11.500.—
- 15/6. Kupuję 200 m płótna od Beyera C. w m. po Mp. 475.— za własnym akceptem płatnym 13 września b. r.
- 18/6. Płacę czynsz za drugie półrocze w kwocie Mp. 12.000.—.
- 21/6. Posyłam G. Jurkiewiczowi do Stanisławowa 300 m sukna do komisowej sprzedaży. Limit ustanawiam na Mp. 1.500.—. Płacę za fracht Mp. 6.500.—.
- 23/6. Kupuję 300 m płótna od Towarzystwa Tkaczy w Korczynie po Mp. 480.—, na kredyt książkowy czteromiesięczny. Przeprowadzam obrachunek z Grocholskim. Jako koszt wstawiam do rachunku Mp. 6.900.— za fracht płótna. Saldo trasuję na Grocholskiego.
- 25/6. Sprzedaję Z. Górskiemu w m. 500 m sukna po Mp. 1650.— na kredyt książkowy trzymiesięczny. Podejmuję z Banku got. Mp. 600.000.—.
- 28/6. Polski Bank Krajowy donosi mi, że Jurkiewicz zapłacił na moje konto Mp. 505.000.— z wal. 25/6 b. r., jako należytość za sprzedane sukno.
- 30/6. Płacę personal Mp. 175.000.—, drobne wydatki w b. m. Mp. 12.500.—.

b) Przy komisowej sprzedaży również należy odróżnić dwa wypadki: albo komisant sprzeda odrazu cały towar u niego skon-sygnowany, albo sprzedaje go częściami. W pierwszym wypadku należy kwotę uzyskaną ze sprzedaży, po potrąceniu prowizji i wydatków, zapisać na dobro konta komitenta. Np.: sprzedano towar za

dla F. Rożnowskiego, Kraków.

Limit Mp. 500.—. 12
Prowizja 3%. Rozchód.

Data		O d b i o r c a	Wal.	Ntto	Cena	Kwota
1923	Grudzień 3	Za sumę Rku zakupna	28/1	600		287.576 —
				600	Mp.	287.576 —

600.000— per kasa, prowizja 2% — zatem kasa do interesentów 588.000—, do prowizji 12.000—. Jeżeli jednak komisant sprzedaje towar częściami, musi zebrać te częściowe sprzedaże i przedstawić całość na koncie: „Komisowa sprzedaż“, które jako ogólne jest prowadzone w księdze głównej, zaś jako szczegółowe w księdze towarowej. Komisant rozprzedaje towar za gotówkę lub na kredyt z różnemi terminami płatności, zatem i tutaj ma zastosowanie uznanie konta komitenta, nie poszczególnemi pozycjami z różnemi walutami, lecz sumą zakupów ze średnim terminem. Do obliczenia średniego terminu służy kolumna waluty, dodana w księdze towarowej. Jeżeli komisant sprzedaje towar komisowy per kasa, mniej skonto, to nie może zarachowywać go na swoim koncie skonta, jako stratę, albowiem jest to strata komitenta. Powinien więc księgować tutaj zawsze kwoty po potrąceniu skonta, czyli zupełnie inaczej, niż przy sprzedaży własnych towarów.

Skoro komisant sprzeda cały towar, przeprowadza obliczenie w księdze towarowej, przenosi przez primanotę te pozycje na konto komisowej sprzedaży do księgi głównej, a następnie saldo Rku komisowej sprzedaży przenosi na dobro osobistego konta komitenta. Tutaj tak samo, jak przy kupnie komisowem, prowadzi się osobne konto (separato), które przed uznaniem go za saldo Rku sprzedaży może zawierać częściowe zaliczki, jakie zwykle daje komisant komitentowi na poczet sprzedanego już towaru. Gdy zbliża się termin zamknięć rachunkowych, a komisant zdołał rozprzedać część towaru, powinien sporządzić częściowe obliczenie z towaru sprzedanego po ostatni dzień okresu gospodarczego. Zamykanie konta komisowej sprzedaży saldem bez obliczenia prowizji, delkredere i wydatków jest niewłaściwe, gdyż zyski i straty jednego okresu gospodarczego przerzuca się i wykazuje w następnym.

Jeżeliby się zdarzyło, że komisant towar, powierzony mu do sprzedaży, konsygnuje u drugiego komisanta, wówczas powinien to zaksięgować w tej formie: Pn.: Towar komisowy w konsygnacji do komisowej sprzedaży, po cenie limitu. Po dokonanej zaś sprzedaży towaru przez drugiego komisanta, uznać konto: Towar komisowy w konsygnacji po cenie limitu, ku jego wyrównaniu, a różnicę przerzucić na konto: Komisowa sprzedaż.

W poniższym temacie uwidoczniono tylko konta księgi głównej, towarowej i saldakonta, jako dostatecznie charakteryzujące komisową sprzedaż towaru.

5/11. Otrzymuję do komisowej sprzedaży od Jana Skrzypka ze Lwowa, 150 kg skóry, limit 5.000— za kg, per 4 mies. lub kasa mniej 2% skonta. Otrzymaną skórę notuję w księdze towarowej, podając limit (bez wartości). Za przewóz koleją płacę 3.200—, za zwózkę do

magazynu 800.—. (K.: Komisowa sprzedaż do kasy). Policzę 4°/_o prowizji, 2°/_o delkredere, oraz zwrot wydatków.

7/11. Skrzypek bierze ode mnie różnych towarów za 236.000.— na kredyt 2 mies. (Pn.: Interesenci do Towarów).

10/11. Sprzedaję 50 kg skóry W. Jaremie w m. po 5.100.— per kasa, mniej 2°/_o skonta. (K.: Kasa do komis. sprzed. za 249.900.—).

12/11. Posyłam Skrzypkowi na poczet sprzedanego towaru got. 200.000.—. (K.: Interesent: kto separato do kasy).

16/11. Sprzedaję 50 kg skóry po cenie 5.200.— Ant. Tkaczykowi w m. za wekslem 3 mies. (Pn.: Remesy do komis. sprzed.).

20/11. Sprzedaję 50 kg skóry po 5.400.— Piotrowi Sycowi w m. na kredyt książkowy 4 mies. (Pn.: Interesenci do komis. sprzed.).

Wobec sprzedania całego zapasu skóry, przeprowadzam obliczenie w księdze towarowej. Prowizja 4°/_o od Mp. 779.900.— wynosi 31.196.—; delkredere 2°/_o od 530.000.— wynosi 10.600.—; drobne wydatki 1.104.—. Suma sprzedaży wynosi 779.900.—

suma prowizji i kosztów 46.900.—

zatem saldo dla komitenta 733.000.—

Zamykamy konto w księdze towarowej obliczając średni termin.

Mp.		Epoka	L ^o / _o
249.900.—	10/11	Epoka	L ^o / _o
260.000.—	16/2	96	249.600.—
<u>270.000.—</u>	20/3	130	<u>351.000.—</u>
779.900.—			<u>600.600.—</u> : 7799 = 77 dni
			54.670

77 dni dodane do epoki dają średni termin: 27/1 n. r. Następnie księguję w primanocie:

<u>Komisowa sprzedaż</u>	775.900.—
<u>Do Prowizji</u>	31.196.—
„ <u>Delkredere</u>	10.600.—
„ <u>Wydatków</u>	1.104.—
„ <u>Interesentów</u>	<u>733.000.—</u>

J. Skrzypek w m., Kto separato za rozliczenie komisowej sprzedaży z walutą 27/1 n. r.

Ostateczny rezultat komisowej sprzedaży jest uwidoczniiony na koncie odrębnem, widzi się z niego, że należy się Skrzypkowi 733.000.—, mniej pobrana zaliczka 200.000.—, zatem 533.000.—. Saldo to można wyrównać gotówką, obcym wekslem lub własnym, zależnie od tego za księguje się: Interesenci: Kto separato do kasy, albo remes, albo trat. Najczęściej pokrywa się tratą z płatnością średniego terminu. Przypuśćmy, że odrazu 20/11 saldo Rku sprzedaży pokrywam tratą

(Pn.: Kto separato do trat) i w ten sposób wyrówna się również konto odrębne komitenta.

Księga główna.

38

Winien

Komisowa sprzedaż.

38

Ma

5/11	Do Kasy	K. 6	4.000	—	10/11	Od Kasy	K. 6	249.900	—
20/11	„ Różnych	P. 9	775.900	—	16/11	„ Remes	P. 9	260.000	—
					20/11	„ Interesentów	„	270.000	—
		Mp.	779.900	—			Mp.	779.900	—

39

Winien

Interesenci.

39

Ma

7/11	Do Towarów	P. 9	236.000	—	20/11	Od Komis. sprzedaży	P. 9	733.000	—
12/11	„ Kasy	K. 6	200.000	—					
20/11	„ Komis. sprzed.	P. 9	270.000	—					
„	„ „Trat	„	533.000	—					

Saldokonti.

89

Winien

Jan Skrzypek, Lwów. Kto ordinario.

89

Ma

7/11	Za fakturę Nr. 321	7/1	236.000	—					
------	--------------------	-----	---------	---	--	--	--	--	--

90

Winien

Jan Skrzypek, Lwów. Kto separato.

90

Ma

12/11	Za zaliczkę got.	12/11	200.000	—	20/11	Za saldo Rku sprzedaży	27/1	733.000	—
20/11	„ tratę	27/1	533.000	—			Mp.	733.000	—
		Mp.	733.000	—			Mp.	733.000	—

91

Winien

Piotr Syc w m.

91

Ma

20/11	Za Fa Nr. 375	20/3	270.000	—					
-------	---------------	------	---------	---	--	--	--	--	--

Ćwiczenie:

Zaksięgować w Dz kasowym, Primancie, Głównej i Saldakonti:

- 1/6. Otwieram przedsiębiorstwo, mając w kasie got. Mp. 2,000.000.—
- 3/6. Kupuję od F. Zajączka z Kęt 1000 m sukna po 1.500.— za m, per kasa mniej 2% skonta. Płacę za fracht 37.500.—, za zwózkę 12.500.—
- 6/6. Podejmuję się komisowej sprzedaży dla A. Grocholskiego, Warszawa 600 m płótna. Limit Mp. 500.— za m. Prowizja 2%, delkredere 1%. Na 80% faktury konsygnacyjnej akceptuję weksel, pł. 8/9 b. r. Płacę za zwózkę płótna 20.000.—, zaś za czynsz kwartalny zgóry 15.000.—
- 9/6. Sprzedaję 200 m płótna Z. Boguckiemu po Mp. 650.— gotówką, mniej 2% skonta, oraz 500 m sukna po 2100.— per kasa, mniej 2% skonta.
- 11/6. Posyłam J. Lenkiewiczowi, Tarnopol, do komisowej sprzedaży 300 m sukna, Limit 2.000.— za m. Za fracht płacę got. 12.100.—
- 15/6. Sprzedaję F. Beyerowi 200 m płótna po 700.— za wekslem pł. 18/10 b. r.
- 18/6. Sprzedaję S. Górskiemu 100 m sukna po 1.750.—, na kredyt trzymiesięczny.
- 21/6. Od Lenkiewicza otrzymuję gotówką 672.000.— za rozprzedane sukno.
- 23/6. Sprzedaję 200 m płótna Z. Solskiemu, Lublin, po 710.—, na kredyt dwumiesięczny. Rozliczam się z Grocholskim. Drobne wydatki zaliczam mu: Mp. 392.—. Saldo rachunku wypłacam mu gotówką.
- 30/6. Płace personalu wynoszą 160.000.—, drobne wydatki w b. m. 7.300.—

13. Księgowanie interesów partycypacyjnych.

Spółką partycypacyjną, albo okolicznościową (dorazową, à meta) nazywa się połączenie kilku osób w celu dokonania jednej lub kilku rozmaitych czynności handlo-

15

4% prowizja,
2% delkredere.

Rozchód.

Skóra w komisie od Jana Skrzypka ze Lwowa.

Księga towarowa.

15

Przychód.

Data	Dostawca	Wal. Ntto	Limit	Kwota	Data	Odbiorca	Wal. Ntto	Cena	Kwota
5/11	Za Fa kons. z 1 b. m.	150	5.000.—	—	10/11	W. Jarema w m.	10/11	5.100.—	249.900
	" przewóz koleją		Mp.	3.200	16/11	Ant. Tkaczyk w m.	16/2	5.200.—	260.000
20/11	" zwózkę do magazynu			800	20/11	Piotr Syc w m.	20/3	5.400.—	270.000
	" 4% prowiz. od 779.900.—			31.196					
	" 2% delkr. od 530.000.—			10.600					
	" drobne wydatki			1.104					
	" saldo Rku sprzedaży	27/1	Mp.	733.000					
				779.900					
							150		Mp. 779.900

wych na wspólny rachunek. Zwyczajnie są to przemijające związki kupców, mające na celu korzystne przeprowadzenie zakupna lub sprzedaży znaczniejszych partij towarów. Jedna z osób musi podjąć się przeprowadzenia i rozliczenia całego interesu; nazywa się ją gerentem. Za swoje czynności liczy ona sobie prowizję gestyjną w wysokości ustalonej umową. Inne osoby zwyczajnie ograniczają swoje uczestnictwo do wpłacenia pewnego udziału; osoby te nazywają się partnerami. Od swoich udziałów otrzymują umówione odsetki i stosunkowy udział w zysku.

Księgowanie będzie odmienne, zależnie od tego, czy księgujący jest partnerem, czy gerentem spółki okolicznościowej. W pierwszym wypadku, w razie dania udziału gerentowi, zadłuży się go jako interesenta, w razie zaś zwrotu zwiększonego udziału, uzna się jego konto. Z końcem okresu gospodarczego zamknie się je przez konto strat i zysków i wykaże rezultaty. Jeśli posiada się więcej udziałów w interesach partycypacyjnych, należy założyć w księdze głównej osobne konto: „Interesa partycypacyjne“ (udziały partycypacyjne, konsorcjalne), oraz prowadzić osobną szczegółową księgę dla ewidencji tych interesów.

Gdy księgujący jest gerentem, może prowadzić ewidencję według metody rozdzielającej lub zbierającej. Pierwsza polega na tem, że odrazu za każde kupno, czy sprzedaż, zadłuża względnie uznaje poszczególnych partnerów w stosunku do ich udziałów; metoda ta, wymagająca częstych rozliczeń i licznej korespondencji, nie jest praktyczna. Metoda zbierająca polega na tem, że na jednym koncie zbiera się wszelkie zakupy i sprzedaże, przeprowadza jedno obliczenie i dopiero czysty zysk osiągnięty z takiego interesu, dzieli się między partnerów w stosunku do ich udziałów. Konto takie nazywa się: „Towary wspólne“ (à meta) i jako ogólne jest prowadzone w księdze głównej, zaś jako szczegółowe (np. sukno wspólne i t.p.) w księdze towarowej. O ile posiada się więcej towarów wspólnych, można prowadzić dla nich osobną księgę towarów wspólnych. Ponieważ na koncie tem znajdują się pozycje o różnych płatnościach, przeto jest konieczne obliczenie odsetek, aby wartość salda sprowadzić do waluty dnia rozliczenia. Najpraktyczniej jest wykreślić w tym celu w księdze towarów kolumny dla walut, dni i liczb procentowych. Udziały partnerów zapisuje się na ich osobistych kontach (ewentualnie odrębnych, o ile już mają jakieś inne konta u gerenta; nazywa się je też partycypacyjnymi). Na te konta wprowadza się następnie udział w zysku i na nich powinno się obliczyć prowizję gestyjną. Obliczanie jej na koncie „Towary wspólne“ powoduje stratę dla gerenta, gdyż niejako sam sobie liczy prowizję. Najlepiej wyjaśnić to przykład.

Partner składa got. Mp. 100.000— i kupujemy towaru wspólnego za Mp. 200.000—, sprzedajemy go za 260.000— i liczymy 2% prowizji gestyjnej.

Winien	I.) Sukno wspólne.		Ma		
Za kupione	200.000	—	Za sprzedane	260.000	—
„ 2% prowizji	5.200	—			
„ udział w zysku partnera	27.400	—			
„ mój udział	27.400	—			
	<u>260.000</u>	—		<u>260.000</u>	—

Winien	II.) Sukno wspólne.		Ma		
Za kupione	200.000	—	Za sprzedane	260.000	—
„ zysk partnera	30.000	—			
„ „ mój	30.000	—			
	<u>260.000</u>	—		<u>260.000</u>	—

Winien	Konto partnera.		Ma		
Za 2% prowizji	5.200	—	Za udział	100.000	—
			„ zysk	30.000	—

W pierwszym wypadku, gdy prowizję zaliczono na koncie wspólnem, gerent otrzymuje: Mp. 27.000— jako zysk, oraz
5.200— „ 2% prowizji, czyli razem
 Mp. 32.600—

W drugim wypadku, gdy prowizję zaliczono na koncie odrębnem, gerent otrzymuje: Mp. 30.000— jako zysk, oraz
5.200— „ 2% prowizji, czyli razem
 Mp. 35.200— zatem o Mp. 2.600— więcej (czyli o połowę prowizji).

Zarówno przy kupnie jak i przy sprzedaży gotówkowej należy wprowadzać kwoty już po potrąceniu skonta, gdyż jest ono wspólnym zyskiem lub stratą, a nie osobistą gerenta i dlatego na jego konto skonto wejść nie może.

Swój własny zysk zostawia gerent na koncie wspólnem i zamyka je z końcem okresu przez konto strat i zysków.

Jeżeli nadchodzi zamknięcie roczne, a jeszcze towar wspólny nie został całkowicie rozprzedany, należy wstawić wartość pozosta-

tego zapasu po cenie kupna (tak, jak na koncie towarów własnych), a co do reszty przeprowadzić obliczenie zysku i jego rozdział między partnerów.

Następujący przykład, wypracowany na kontach księgi głównej, towarowej i interesentów, uwidoczni zastosowanie powyższych zasad.

3/6. Zawieram spółkę okolicznościową z Oskarem Szulistawskim w m., celem zakupna 500 kg surowego żelaza, za cenę około Mp. 1,000.000.—. Policzę tytułem prowizji gestyjnej 2% na koncie odrębnem, oraz 6% odsetek w obu kontaktach (wspólnem i odrębnem).

4/6. Szulistawski składa jako swój udział weksel na Mp. 500.000.—, pŁ. 18/10 b. r. (Pn.: Remesy do interesentów: konta partycypacyjne).

6/6. Kupuję od Jana Szumana w m. 500 kg żelaza po Mp. 2000.— za got., mniej 2% skonta. (K.: Towar wspólny do kasy za Mp. 980.000.—). Za zwózkę do magazynu płacę M. Tuszyńskiej w m., po 1.500.— za 100 kg żelaza (K.: Towar wsp. do kasy).

10/6. Sprzedaję 200 kg żelaza M. Kierskiemu w m. po 2.500.—, na kredyt 4 mies. (Pn.: Interesent do Towarów wsp.).

14/6. Sprzedaję 100 kg żelaza W. Halskiemu w m. po 2.500.—, za got., mniej 2% skonta. (K.: Kasa do towarów wsp.).

16/6. Posyłam Szulistawskiemu jako częściowy zwrot jego udziału Mp. 200.000.— got. (K.: Kto partycyp. do kasy).

20/6. Sprzedaję 200 kg żelaza B. Rettingerowi w m. po 2.600.—, na kredyt wekslowy 3 mies. (Pn.: Remesy do towarów wspólnych).

21/6. Przeprowadzam obliczenie odsetek w księdze towarowej (najpraktyczniej metodą francuską), wstawiam jako różne drobne wydatki Mp. 520.42.

Obliczam saldo, będące tutaj zyskiem. Wynosi ono 258.000.—; nie wstawiam go w łącznej sumie, lecz dzielę po połowie dla partnera i dla mnie. Na podstawie księgi towarowej układam następujące pozycje w primanocie :

21/6	<u>Towary wspólne</u>	148.500.—
	Do Odsetek	18.979.58
	„ Wydatków	520.42
	„ Interesentów	129.000.—

za rozliczenie interesu partycypacyjnego z O. Szulistawskim i przeniesienie jego zysku na Kto partycypacyjne
z wal. 21/6 b. r.

Równocześnie zadłużam konto partycypacyjne partnera za 2% prowizji od sum sprzedanych. (Pn.: Konto partycyp. do prowizji).

Konto partycypacyjne zamyka się wtedy, gdy spłacam w zupełności udział partnera. Przypuśćmy, zamierzam to uczynić w dniu

30/6. — Obliczam odsetki 6% po 30/6 b. r. (n. p. metodą niemiecką), jako drobne koszta liczę Mp. 388'88. W primanocie księguję :

30/6. Interesenci 9.700'—

Oskar Szulislawski, Kto partycyp.

Do Odsetek za 6% 9.311'12

„ Wydatków 388'88

za zamknięcie konta per 30/6 b. r.

Wreszcie oblicza się saldo należne Szulislawskiemu, które wynosi Mp. 394.000'— i wypłaca je gotówką (Kto partycyp. do kasy).

Odpisy konta wspólnego i partycypacyjnego należy sporządzić i jako rozliczenie przesłać partnerowi, względnie partnerom.

Księga główna.

40 Winien Towary wspólne. 40 Ma

1923				1923				
6/6	Do Kasy	K. 6	980.000	—	10/6	Od Interesentów	P. 9 500.000	—
„	„	„	7.500	—	14/6	„ Kasy	K. 6 245.000	—
21/6	„ Różnych	P. 9	148.500	—	20/6	„ Remes	P. 9 520.000	—

41 Winien Interesenci. 41 Ma

1923				1923				
10/6	Do Towarów wspólnych	P. 9	500.000	—	4/6	Od Remes	P. 9 500.000	—
16/6	„ Kasy	K. 6	200.000	—	21/6	„ Towarów wspólnych	„ 129.000	—
21/6	„ Prowizji	P. 9	25.300	—				
30/6	„ Różnych	„	9.700	—				
„	„ Kasy	K. 6	394.000	—				

z O. Szulistawskim w m.

6% odsetek.

Rozchód.

Data	Odbiorca	Wal.	Dni	L%	Ntto	Cena	Kwota
1923							
Czerwiec 10	M. Kierski w m.	10/10	124	620.000	200	2.500—	500.000 —
" 14	W. Halski w m.	14/6	8	19.600	100	2.500—	245.000 —
" 20	B. Rettinger w m.	20/9	104	540.800	200	2.600—	520.000 —
				<u>1.180.400</u>	<u>500</u>		<u>1.265.000</u> —

Kto partycypacyjne.

2% prowizji.

92

6% odsetek.

Ma

1923							
Czerwiec 4	P. 9	Za weksel jako udział	18/10	(108)	(540.000)	500.000	—
" 21	"	" udział w zysku	21/6	9	11.610	129.000	—
" 30		" saldo L%			558.667		
					<u>570.277</u>	<u>629.000</u>	—

11/6. Sprzedaję 50 beczek nafty J. Kolińskiemu, Stryj, po Mp. 160— za kg, za wekslem płatnym 10 października b. r.

15/6. Płacę czynsz półroczny zgóry od 1/7 b. r., w sumie Mp. 6.000—.

18/6. Sprzedaję 30 beczek nafty G. Barskiemu w Kołomyi po Mp. 165— za kg, na dwumiesięczny kredyt książkowy.

23/6. Sprzedaję J. Monasterskiemu w m. 20 beczek nafty po Mp. 170— za kg, oraz 500 kg świec per Mp. 600— za kg, za got. mniej 2% skonta.

25/6. Rachunek à meta w księdze towarowej zamykam metodą francuską (odsetki zaokrąglić na całe marki), jako koszta wstawiam Mp. 692—. Szukiewiczowi daję swój akcept na Mp. 700.000—, płatny 8 września b. r. Zamykam rachunek odrębny metodą niemiecką, wstawiam jako koszta Mp. 386— Saldo wypłacam Szukiewiczowi w gotówce.

28/6. Bank donosi mi, że Kruczkowski wpłacił na moje konto kwotę 602.700—, jako sumę rachunku komisowej sprzedaży świec.

30/6. Lokuję w Banku got. Mp. 600.000—. Płacę personal 164.000—. Drobne wydatki kasy podręcznej w czerwcu wynoszą Mp. 6.500—.

Przy skontrum kasy okazuje się manko w kwocie Mp. 10.000—. Przy obliczaniu zapasu świec, okazuje się brak 10 kg. Rk Banku jest bezprocentowy.

14. Eskontowanie pretensyj.

Kupiec sprzedający towar za wekslem, np. trzymiesięcznym, o ile potrzebuje już dzisiaj gotówki, może go zeskontować, czyli sprzedać.

Eskont weksla księguje się w ten sposób: np. przy sprzedaży bankowi remesy na Mp. 70.000.—, otrzymując po potrąceniu dyskontu 2.100.—, prowizji 700.— i wydatków 200.—, łącznie 3.000.—, zatem w gotówce 67.000.—. Na konto remes musi się wprowadzić całą kwotę, zatem: Kasa Winien Do Remes za 70.000.—, natomiast Kasa Ma

<u>Od Dyskontu za 90/12°/_o</u>	Mp. 2.100.—	
„ <u>Prowizji za 1°/_o</u>	700.—	
„ <u>Wydatków</u>	200.—	Mp. 3.000.—

Gdyby na terminie płatności remesy, przekazany odmówił zapłaty, może bank zwrócić się do kupca, który tę remesę zeskontował, z żądaniem wykupna zaprotestowanego weksla. Należy wówczas księgować w kasie: Ma Od Remes zaprotestowanych za Mp. 70.000.—.

Kupiec natomiast sprzedający towar na kredyt książkowy, miał gotówkę unieruchomioną. Dopiero w nowszych czasach zaczęły banki, oraz specjalnie do tego celu utworzone zakłady (spółki fakturowe), eskontować pretensje książkowe, czyli udzielać pożyczek, względnie zaliczek na podkład odstąpionych im pretensyj (faktur). Kupiec ubiegający się o pożyczkę, musi pisemnie oświadczyć, że np. pretensję swoją do A. Nowickiego za sprzedane zboże w kwocie Mp. 600.000.— per 3 mies. odstępuje, czyli ceduje Bankowi Dyskontowemu w m. Bank udzieli pożyczki najwyżej do wysokości np. 70°/_o, czyli Mp. 420.000.— per 3 miesiące. Potrąci zgóry dyskont i prowizję, a resztę wypłaci. Nierzadko zażąda bank jeszcze weksla kaucyjnego od kupca, jako dodatkowego zabezpieczenia pożyczki.

Kupiec eskontujący swoje wierzytelności, musi to odpowiednio zaksięgować. Z chwilą cedowania pretensji bankowi, kupiec przestaje być jej właścicielem, nie może więc wykazywać jej, jako składnika majątkowego w postaci dłużników — lecz powinien uwidocznic to innem koncie, zwanem: „E s k o n t o w a n e p r e t e n s j e“. Jako ogólne, prowadzi się je w księdze głównej; o ile eskontuje się znaczniejsze ilości swych pretensyj, należy również założyć księgę szczegółową: „K s i ę g ę e s k o n t o w a n y c h p r e t e n s y j“, w której chronologicznie notuje się, kiedy, komu, czyją i na jaką kwotę opiewającą pretensję (czy fakturę) eskontowano.

otrzymaną zaś od banku zaliczkę należy w pełnej kwocie, zatem bez potrąceń jakichkolwiek, zapisać na dobro dotyczącego banku, jako wierzytelność, którą ewentualnie kupiec musi zwrócić, o ile

cedowana pretensja z jakichkolwiek przyczyn przez dłużnika nie zostanie zapłacona.

Z chwilą, gdy dłużnik uiszczy bankowi dłużną kwotę, a bank doniesie o tem, należy konto banku za całą kwotę zadłużyć, zaś konto eskontowanych pretensyj uznać.

W praktycznem zastosowaniu eskont pretensji wygląda w księdze głównej i interesentów następująco:

5/1. Sprzedaję C. Namysłowskiemu w m. towarów za Mp. 134.200— na kredyt 4 mies. (Pn.: Interesenci do towarów).

8/1. Eskontuję pretensję do Namysłowskiego w Banku Dyskontowym. Otrzymuję jako zaliczkę 60%, czyli okragło Mp. 80.000— na 4 mies. Bank potrąca zgóry 12% rocznie, czyli 1% miesięcznie. (Pn.: Eskontowane pretensje do interesentów, Namysłowski za 134.200—). (K.: Winien: Do Interesentów: Bank Dyskontowy za 80.000—; Ma: Od Odsetek za 3.200—).

6/5. Otrzymuję zawiadomienie, że bank uznaje mnie za 134.200— zapłacone przez Namysłowskiego. (Pn.: Bank Dyskontowy do Eskontowanych pretensyj).

7/5. Podejmuję z banku należną mi resztę, t. j. 54.200— got. (K.: Kasa do Banku Dyskont).

Konto bankowe stosownie do warunków może być oprocentowane, albo bezprocentowe. O ileby dłużnik nie zapłacił, bank zwróci się w terminie płatności zaliczki do kupca, który powinien ją zwrócić (K.: Bank Dyskontowy do kasy za 80.000—), a równocześnie zażądać cedowanej pretensji, którą już sam sobie musi ściągnąć, ewentualnie w drodze sądowej. (Pn.: Interesenci: C. Namysłowski Do Eskontowanych Pretensyj za 134.200—).

Księga główna.

43

Winien

Interesenci.

43

Ma

1924									
5/1	Do Towarów	P. 9	134.200	—	8/1	Od Eskont. pre-			
6/5	„ Eskont. pre-	„	134.200	—	„	tensyj	P. 9	134.200	—
	tensyj	„			7/5	„ Kasy	K. 7	80.000	—
						„ „	„	54.200	—

44

Winien

Eskontowane pretensje.

44

Ma

1924									
8/1	Do Interesentów	P. 9	134.200	—	6/5	Od Interesentów	P. 9	134.200	—

Saldakonti.

95

Winien

Czesław Namysłowski w m.

95

Ma

1924									
5/1	Za Fa Nr. 32	5/5	134.200	—	8/1	Za ced. Bankowi Dyskont.	5/5	134.200	—

96

Winien

Bank Dyskontowy w m.

bez %.

96

Ma

6/5	Za wpł. C. Namy- słowskiego	5/5	134.200	—	8/1	Za zaliczkę na eskont. pret.	8/5	80.000	—
		Mp.	134.200	—	7/5	" podjęte got.	7/5	54.200	—
							Mp.	134.200	—

Ćwiczenie:

Zaksięgować w Dzienniku kasowym, Primanocie, Głównej i Saldakontcie:

- 20/2. Sprzedaję A. Juszczyńskiemu w m. towarów za 35.000— na kredyt 4 mies.
- 21/2. Sprzedaję W. Krasowskiemu w m. towarów za 82.000— za wekslem 3 mies.
- 23/2. Sprzedaję W. Lewińskiemu w m. towarów za 71.000— na kredyt 4 mies.
- 25/2. Eskontuję weksel Krasowskiego w Banku Gwarancyjnym. Liczą mi 12% dyskontu, 1% prowizji, kosztów 356... (z wyrównaniem fenigów). Resztę otrzymuję gotówką.
- 28/2. Eskontuję pretensję do Juszczyńskiego i Lewińskiego w Spółce Fakturowej w m. Otrzymuję tytułem pożyczki na 4 miesiące 50% wartości pretensyj w gotówce, mniej 1½% miesięcznego dyskontu — bez kosztów.
- 20/6. Juszczyński wpłaca do spółki 35.000—.
- 28/6. Ponieważ Lewiński nie zapłacił swej faktury — przeto składam w got. 18.000— spółce i otrzymuję od niej zwrot cesji pretensji do Lewińskiego.
- 15/7. Na skutek zagrożenia skargą, otrzymuję od Lewińskiego got. 71.000—.

15. Księgowość w spółce jawnej.

Spółka jawna istnieje wówczas, gdy dwie lub więcej osób prowadzi pod wspólną firmą przedsiębiorstwo i odpowiada za zobowiązania spółki nie tylko wkładką, ale i całym swoim prywatnym majątkiem. O wysokości udziałów, o prawach i obowiązkach spółników decyduje kontrakt spółki, który powinien być spisany z chwilą zawązania spółki. Dopiero, gdyby nie było kontraktu spółki, albo był niezupełny, wchodzi w zastosowanie ustawy handlowe.

Odmienne musi być księgowanie kapitału spółki. Nie można go wykazywać na jednym koncie, lecz trzeba dla każdego spółnika założyć osobne konto, na którym wykazuje się stan wkładki, dopłaty i zwroty. Tak samo poszczególne podjęcia spółników muszą być notowane na osobnych kontach prywatnych, otwieranych dla każdego

spólnika zosobna. Prowadzi się zatem w księdze głównej, np. konto kapitału Brylińskiego, kapitału Cwojdzńskiego, Daszkiewiczza i t. p. Natomiast konta prywatne Brylińskiego, Cwojdzńskiego i Daszkiewiczza wystarcza szczegółowo prowadzić w kontokorencie, w księdze głównej zaś wykazać pobrania na łącznym koncie prywatnym spółników. Dla łatwiejszego zorientowania się, należy prowadzić w kontokorencie również konta kapitałowe spółników. Ponieważ spółnicy podejmują różne kwoty w różnych terminach, przeto jest rzeczą słuszną, aby przy zamknięciu okresu gospodarczego sprowadzić wartość tych kwot do jednego terminu; uczynić to można jedynie przez obliczenie odsetek ustalonych w kontrakcie (o ile kontrakt tego nie postanawia, wchodzi w zastosowanie ustawa postanawiająca 4% odsetki). W powyższy sposób obliczone pobrania spółników przenosi się z końcem roku na ich konta kapitałowe, ku wyrównaniu konta prywatnego.

Równocześnie przyjętą się zwyczaj, który został i przez ustawy przyjęty, że przed obliczeniem zysku należy spółnikom dopisać pewne odsetki, stanowiące normalne oprocentowanie kapitału, a dopiero reszta stanowi zysk, przeznaczony do rozdziału. Do kapitałów dopisuje się umowne odsetki (w razie braku umowy, ustawa nakazuje liczyć 4%), a zysk rozdziela się również w sposób ustalony kontraktem, zazwyczaj w stosunku do kapitałów. (W razie braku kontraktu, ustawa nakazuje dzielić zysk w stosunku do głów, a nie do udziałów, jest to rzecz niesłuszną, która właśnie ma na celu zmusić spółników do zawierania dokładnych umów).

Rozdzielony zysk można dopisać do kont kapitałowych i wówczas mamy spółkę o zmiennych udziałach; można jednak nie przenosić sald kont prywatnych na konta kapitałów, lecz odsetki należne od kapitałów zapisać również na kontach prywatnych i na te konta przerzucić zyski, względnie straty; w tym wypadku mamy spółkę o niezmiennych udziałach.

Księgowanie bieżących wydarzeń w ciągu okresu gospodarczego opiera się na zupełnie tych samych zasadach, co w przedsiębiorstwie jednostkowym.

Odmienne zestawia się dopiero bilans i przeprowadza zamknięcie kont kapitałowych, względnie prywatnych, zależnie od tego, czy spółka jest o zmiennych, czy niezmiennych udziałach.

W następującym przykładzie uwidocznione są konta kapitałowe i prywatne w obu wypadkach:

1/1. Udział B. Arciszewskiego wynosi Mp. 600.000.—.

„ A. Bednarskiego „ „ 400.000.—.

1/4. Arciszewski podjął gotówką 20.000.—.

1/7. Bednarski podjął gotówką 10.000.—.

Saldakonti.

75

Winien

B. Arciszewski w m. Konto prywatne.

75

Ma

1/4	Za podjęte got.	1/4	20.000	—	31/12	Za przenies. na			
31/12	" 6% odsetek		900	—		kto kapitału	31/12	20.900	—
		Mp.	20.900	—			Mp.	20 900	—

76

Winien

A. Bednarski w m. Konto prywatne.

76

Ma

1/7	Za podjęte got.	1/7	10 000	—	31/12	Za przenies. na			
31/12	" 6% odsetek		300	—		kto kapitału	31/12	10.300	—
		Mp.	10.300	—			Mp.	10.300	—

W bilansie charakterystyczna jest tylko strona bierna, którą zestawia się w sposób podany na następującym wzorze:

BILANS

z 31 grudnia 1923.

7

Pasywa.

1	<u>Traty, według zestawienia</u>			Mp.	167 520	—
2	<u>Wierzyciele, jak spis</u>				832.630	—
3	<u>Kapitał spółników w przedsiębiorstwie:</u>					
	<u>a) Udział B. Arciszewskiego</u>	Mp.	600.000	—		
	+ 6% odsetek	"	36.000	—		
		Mp.	636.000	—		
	— pobrania	Mp.	20.000	—		
	+ 6% odsetek	"	900	—	615.100	—
	+ 3/5 udziału w zysku				181.200	—
					796.300	—
	<u>b) Udział A. Bednarskiego</u>	Mp.	400.000	—		
	+ 6% odsetek	"	24 000	—		
		Mp.	424.000	—		
	— pobrania	Mp.	10.000	—		
	+ 6% odsetek	"	300	—	413.700	—
	+ 2/5 udziału w zysku				120.800	—
					534.500	—
					Mp.	2.330.950

II. Przyjmujemy, że udziały są niezmiennne.

W tym wypadku całe obliczenie koncentruje się na kontach prywatnych. Na nich oblicza się odsetki od udziałów i pobrań i na nie

przenosi się czysty zysk spółników. W następstwie tego, konta kapitałowe nie ulegają żadnej zmianie.

Primanota, główna i saldakonti będą miały obecnie następujący wygląd:

Primanota.

9

Grudzień 1923.

31	G. 99	<u>Konto prywatne spółników</u>			
	Sc. 75	B. Arciszewski	Mp. 900.—		
	" 76	A. Bednarski	" 300.—		
		<u>Do Odsetek</u>			
		za 6% od pobrań spółników po 31/12 b. r.		Mp.	1.200 —
		<u>Odsetki</u>			
	99	<u>Do kont prywatnych</u>			
	Sc. 75	B. Arciszewskiego	Mp. 36.000.—		
	" 76	A. Bednarskiego	" 24.000.—		
		za 6% od udziałów spółników po 31/12 br.			60.000 —
	97	<u>Kapitał B. Arciszewskiego</u>		600.000	—
	98	" A. Bednarskiego		400.000	—
	99	<u>Konta prywatne spółników</u>		330.800	—
	Sc. 75	B. Arciszewskiego	196.300.—		
	" 76	A. Bednarskiego	134.500.—		
		<u>Do Bilansu</u>			
		za przeniesienie pasywów celem zamknięcia kont			1,330.800 —
		<u>Konto Strat i zysków</u>			
	99	<u>Do Kont prywatnych</u>			
	Sc. 75	B. Arciszewskiego	181.200.—		
	" 76	A. Bednarskiego	120.800.—		
		za przeniesienie czystego zysku			302.000 —
				Mp	1,694.000 —
		<u>Styczeń 1924.</u>			
		<u>Bilans</u>			
	1	<u>Do Kapitału B. Arciszewskiego</u>			
	G. 97			600.000	—
	98	" " A. Bednarskiego		400.000	—
	99	" <u>Kont prywatnych spółników</u>		330.800	—
		za przeniesienie pasywów celem otwarcia kont			
				Mp	1,330.800 —

Księga główna.

97

Winien

Kapitał B. Arciszewskiego.

97

Ma

1923					1923				
31/12	Do Bilansu	P. 9	600.000	—	1/1	Od Bilansu	P. 1	600.000	—
					1924				
					1/1	Od Bilansu	P. 9	600.000	—

98

Winien

Kapitał A. Bednarskiego.

98

Ma

1923					1923				
31/12	Do Bilansu	P. 9	400.000	—	1/1	Od Bilansu	P. 1	400.000	—
					1924				
					1/1	Od Bilansu	P. 9	400.000	—

99

Winien

Konto prywatne spółników.

99

Ma

1923					1923				
1/4	Do Kasy	K. 4	20.000	—	31/12	Od Odsetek	P. 9	60.000	—
1/7	" "	K. 7	10.000	—		" Strati zysków	"	302.000	—
31/12	" Odsetek	P. 9	1.200	—					
	" Bilansu	"	330.800	—					
		Mp.	362.000	—	1924		Mp.	362.000	—
					1/1	Od Bilansu	P. 9	330.800	—

Saldakonti.

75

Winien

B. Arciszewski w m. Konto prywatne.

75

Ma

1923					1923				
1/4	Za podjęte got.	1/4	20.000	—	31/12	Za 6% od udziału	31/12	36.000	—
31/12	" 6% od pobrań	31/12	900	—	"	" udział w zysku	"	181.200	—
	" czysty zysk	"	196.300	—					
		Mp.	217.200	—			Mp.	217.200	—
					1924				
					1/1	Za saldo	31/12	196.300	—

76

Winien

A. Bednarski w m. Konto prywatne.

76

Ma

1923					1923				
1/7	Za podjęte got.	1/7	10.000	—	31/12	Za 6% od udziałów	31/12	24.000	—
31/12	" 6% od pobrań	31/12	300	—	"	" udział w zysku	"	120.800	—
	" czysty zysk	"	134.500	—					
		Mp.	144.800	—			Mp.	144.800	—
					1924				
					1/1	Za saldo	31/12	134.500	—

Prawa strona bilansu będzie miała również zmieniony wygląd, jak poniższy wzór. Ponieważ zyski przewyższają pobrania spółników, przeto stają się oni wierzycielami spółki i jako tacy muszą znajdować się w pasywach. W przeciwnym razie byłiby dłużnikami i musiałoby się ich umieścić między aktywami. W razie większej ilości spółników, nie sporządza się obliczenia udziałów i zysków spółników w treści bilansu, lecz na osobnych załącznikach, a w treści bilansu pisze się: Udziały spółników, według wykazu; Zyski spółników, jak zestawienie.

W zupełnie taki sam sposób jak na koncie prywatnem (przy udziałach niezmiennych), księguje się udziały spółników ci-
ch y c h. Konta ich uznaje się za wpłacony kapitał i umowne odsetki, oraz odpowiedni udział w zysku, a zadłuża za pobrania i odsetki od nich.

BILANS

z 31. grudnia 1923.

7

Pasywa.

1	<u>Traty</u> , według zestawienia		Mp.	167.520	—
2	<u>Wierzyciele</u> , jak spis			832.630	—
3	<u>Udziały spółników:</u>				
	a) B. Arciszewskiego	Mp.	600.000	—	
	b) A. Bednarskiego		400.000	—	1,000.000
4	<u>Zyski spółników:</u>				
	a) <u>B. Arciszewski</u> , udział w zysku	181.200—			
	+ 6% od udziałów	36.000—			
		Mp. 217.200—			
	— pobrania	Mp. 20.000—			
	+ 6% od pobrań	900— „ 20.900—	196.300	—	
	b) <u>A. Bednarski</u> , udział w zysku	Mp 120.800—			
	+ 6% od udziałów	„ 24.000—			
		Mp. 144.800—			
	— pobrania	Mp. 10.000—			
	+ 6% odsetek	300— „ 10.300—	134.500	—	330.800
			Mp.	<u>2,330.950</u>	—

Ćwiczenie:

Zaksięgować w dzienniku kasowym, primanocie, głównej, saldakoncie i sporządzić zamknięcie per 31/12 b. r.

1/7. T. Cichocki i M. Dybowski zawierają spółkę jawną, pierwszy wkłada got. 600.000—, drugi 200.000—, zysk rozdzielił się w stosunku do udziałów, odsetki od udziałów i pobrań liczy się po 4%.

3/7. Płacimy czynsz półroczny 12.000—.

- 5/7. Kupujemy drzewa za 700.000.—.
1/9. Cichocki podejmuje gotówką 35.000.—.
1/11. Dybowski podejmuje gotówką 25.000.—.
5/12. Sprzedajemy cały zapas drzewa za 865.000.—. got.
31/12. Różne wydatki wynoszą 21.000.—.
Zamknąć księgi przyjmując: a) że udziały spółników są zmienne; b) że są niezienne.

16. Metody księgowości podwójnej.

Aby teoretyczne zasady systemu podwójnego zastosować praktycznie, musi się je przystosować do wielkości i rodzaju przedsiębiorstwa, oraz podziału pracy. Z biegiem czasu wytworzyły się pewne metody, które ułatwiają przystosowanie księgowości do pewnych typów przedsiębiorstw, a dotyczą wyłącznie ksiąg obrotowych ogólnych, czyli dzienników i księgi głównej.

Metody te są następujące:

1) Włoska metoda jest najstarszą i pierwotną formą, która później dała początek innym metodom. Zasady jej zostały dotychczas omówione i polegają na tem, że każde wydarzenie majątkowe zapisuje się do dzienników, a stąd każdą poszczególną pozycję przenosi na odpowiednie konto do księgi głównej. Wskutek tego obejmuje księga główna bardzo wiele pozycji, co zwłaszcza w dużem przedsiębiorstwie powoduje konieczność zapisania w ciągu roku kilku ksiąg głównych, przez to zaś traci się na przejrzystości.

Gdy w małych przedsiębiorstwach, przy niewielu obrotach, stosuje się powszechnie metodę włoską, to w dużych przyjęła się odmienna forma, a mianowicie:

2) Niemiecka metoda, która polega na tem, że przez pewien okres czasu, zazwyczaj przez miesiąc, wydarzenia majątkowe księguje się tylko w dziennikach, a z końcem miesiąca za pomocą osobnej księgi, zwanej **zbiornikiem**, zbiera się z dzienników obroty poszczególnych kont i ich sumy przenosi się do księgi głównej. W następstwie tego księga główna wolna jest od balastu cyfr (jak przy metodzie włoskiej), wykazuje więc w ciągu roku tylko pozycje otwarcia, następnie dwanaście sum miesięcznych i pozycje zamknięcia. Zbiornik prowadzi się różnemi sposobami, w każdym razie sporządzenie go raz na miesiąc wymaga mniej czasu, aniżeli codzienne przerzucanie poszczególnych pozycji na konta księgi głównej. Te korzyści są przyczyną powszechnego zastosowania metody niemieckiej w dużych przedsiębiorstwach. Jedyną ujemną cechą tej metody, że w ciągu miesiąca nie wykazuje obrotów w księdze głównej, w praktycznem zastoso-

waniu jest bez znaczenia, gdyż jest powszechnie przyjętem, tylko z końcem każdego miesiąca, na podstawie bilansu próbnego, orjentować się w stosunkach majątkowych przedsiębiorstwa. Gdyby jednak zaszła potrzeba sporządzenia bilansu próbnego, np. po 15 maja, zestawić należy zbiornik za 15 dni maja i sumy te dopisać do kwot miesięcznych, wykazanych na kontach księgi głównej. W razie potrzeby można w dłuższych (2—3 miesięcznych), albo krótszych (10—15 dniowych) okresach przerzucać, zapomocą zbiornika, pozycje z dzienników do księgi głównej.

Powszechnie są używane dwa sposoby prowadzenia zbiornika: kontowy i kolumnowy.

a) Konto w y prowadzi się w sposób foljowany, a polega on na tem, że zbiera się najpierw z dziennika kasowego, a potem z primanoty te pozycje, które mają tego samego dłużnika. Konto dłużnika wypisuje się zaraz od początku kolumny treści, zaś konto wierzyciela nieco głębiej (tak jak w primanocie). Dłużnicy w dzienniku kasowym znajdują się po stronie Ma. Wypisujemy zatem pierwszego dłużnika, a potem szukamy, czy niema dalszych pozycji zarówno w dzienniku kasowym, jak i primanocie, o tym samym dłużniku. Jeśli są, dopisuje się je jedne pod drugimi w kolumnie wewnętrznej, a sumę przenosi się do kolumny zewnętrznej. Po zebraniu wszystkich dłużników z dziennika kasowego i primanotowego, wypisuje się jako ostatniego dłużnika „konto kasy do różnych“, za sumę wszystkich pozycji ze strony Winien dziennika kasowego (bez salda początkowego).

W taki sam sposób zbiera się następnie wierzycieli — po stronie Ma, zbiornika — wyszukując ich najpierw w dzienniku kasowym po stronie Winien, a potem w primanocie. Ostatnim wierzycielem będzie znowu „konto kasy od różnych“, za sumę wszystkich pozycji ze strony Ma dziennika kasowego (bez salda końcowego).

W dzienniku kasowym i primanotowym pozycje przeniesione do zbiornika zaopatruje się literą Z. 1, 2 i t. d. — zaś w zbiorniku powołuje się na dziennik kasowy i primanotowy.

Po dodaniu w zbiorniku kolumn zewnętrznych, suma dłużników musi się równać sumie wierzycieli. Ze zbiornika przenosi się poszczególnych dłużników do księgi głównej na stronę Winien, dotyczących kont, zaś wierzycieli na stronę Ma. W księdze głównej podaje się jako datę, ostatni dzień miesiąca, zaś w treści pisze się po stronie Winien: „Do Wierzycieli“ — a po stronie Ma: „Od Dłużników“. Można też pisać: Do Różnych, względnie Od Różnych.

Dla tematu podanego na str. 118, a wypracowanego w księgach dołączonych do niniejszego podręcznika, sporządzamy na podstawie dziennika kasowego i primanotowego następujący zbiornik kontowy.

Zbiornik kontowy.

1

Winien

Listopad

		<u>Dłużnicy:</u>					
		G. 5	Ruchomości:				
1	K. 1		Do Kasy Mp.	210.000	—		
11	"		" "	88.000	—	Mp. 298.000	
		20	Towary:				
2	K. 1		Do Kasy	514.200	—		
5	"		" "	522.000	—		
15	"		" "	75.750	—		
15	P. 1		" Towarów w drodze	593.750	—	1,705.700	
		24	Sklep:				
2	K. 1		Do Kasy	262.750	—		
3	P. 1		" Towarów	103.095	—		
9	"		" Interesentów	684.000	—		
22	P. 2		" Towarów	133.900	—	1,183.745	
		8	Czynsz:				
4	K. 1		Do Kasy			6.000	
		27	Wydatki:				
4	K. 1		Do Kasy	4.040	—		
6	"		" "	640	—		
11	"		" "	3.260	—		
26	"		" "	4.160	—		
30	"		" "	18.455	—		
	P. 3		" Interesentów	137	07	30.692	07
		26	Interesenci:				
6	K. 1		Do Kasy	200.000	—		
24	"		" "	50.000	—		
30	"		" "	700.000	—		
8	P. 1		" Różnych	268.435	—		
9	"		" Trat	300.000	—		
13	"		" Towarów	288.000	—		
18	P. 2		" Walut	104.475	—		
19	"		" Interesentów	282.240	—		
23	"		" Różnych	546.250	—		
23	"		" Różnic kursowych	47.500	—		
30	P. 3		" Odsetek	509	57	2,787.409	57
		15	Prywatne konto:				
17	K. 1		Do Kasy	20.000	—		
22	P. 2		" Sklepu	14.200	—	34.200	
		21	Papiery wartościowe:				
29	K. 1		Do Kasy			20.000	
		22	Płace:				
30	K. 1		Do Kasy			116.500	
		13	Towary w drodze:				
10	P. 1		Do Interesentów			593.750	
		14	Waluty:				
12	P. 1		Do Towarów	180 000	—		
20	P. 2		" Sklepu	2.000	—	182.000	
		16	Prowizja:				
18	P. 2		Do Walut			525	
		10	Skonto:				
19	P. 2		Do Interesentów			5.760	
		19	Remesy:				
25	P. 2		Do Różnych			410.000	
		1	Kapitał:				
30	P. 3		Do Prywatnego			34.200	
		4	Kasa:				
20	K. 1		Do Różnych			2.955.421	
						Mp. 10.363.902	64

b) Kolumnowy zbiornik jest praktyczniejszy, ponieważ opuszcza jako zbędne, kolumny odwołań i treści i dlatego wymaga mniej czasu na sporządzenie. Kolumny odwołań są niepotrzebne dlatego, że pozycje mogą tylko pochodzić z kasy lub primanoty, a co do tego można zorientować się podług dat wpisu. Również kolumna treści

Zbiornik kolumnowy.

Winien

Listopad

D ł u ż n i c y :							
	Ruchomości:	G. 8	Czynsz:		Waluty:		Sumy:
1	210.000 —	4	6.000 —	12	180.000 —	R.	298.000 —
11	88.000 —			30	2.000 —	To.	1,705.700 —
G. 5	298.000 —			G. 14	182.000 —	Sk.	1,183.745 —
			Wydatki:			In.	2,787.409 57
	Towary:	4	4.040 —	G. 16	Prowizja:	C.	6.000 —
2	514.200 —	6	640 —	18	525 —	W.	30.692 07
5	522.000 —	11	3.260 —			Pr.	34.200 —
15	75.750 —	26	4.160 —	G. 10	Skonto:	Pa.	20.000 —
	593.750 —	30	18.455 —	19	5.760 —	Pi.	116.500 —
G. 20	1.705 700 —		137 07			T.	593.750 —
		G. 27	30.692 07	G. 19	Remesy:	Wa.	182.000 —
	Sklep:			25	410.000 —	Pr.	525 —
2	262.750 —		Prywatne:			Sk.	5.760 —
3	103.095 —	17	20 000 —	G. 1	Kapitał:	R.	410 000 —
9	684.000 —	22	14.200 —	30	34.200 —	Kp.	34.200 —
22	133.900 —					K.	2,955.421 —
G. 24	1,183 745 —	G. 15	34.200 —	G. 4	Kasa:		10,363.902 64
				30	2,955.421 —		
	Interesenci:	G. 21	Papiery w.:				
6	200.000 —	29	20.000 —				
24	50.000 —						
30	700.000 —	G. 22	Plące:				
8	268.435 —	30	116.500 —				
9	300.000 —						
13	288.000 —	G. 13	Towar w drodze				
18	104.475 —						
19	282.240 —						
23	546.250 —						
23	47.500 —						
30	509 57						
G. 26	2 787.409 57	10	593.750 —				

podaje zbyt ogólnikowe wiadomości, tak że zupełnie dobrze można się bez niej obejść. Natomiast niezbędną jest kolumna sumaryczna, dla sprawdzenia, czy dłużnicy zgadzają się z wierzycielami. Zbiornik wypracowany powyżej w sposób kontowy, będzie miał we formie kolumnowej wygląd, jak wzór poniższy.

1923.

Ma

Wierzyciele:											
G. 1	Kapitał:			Towary:		G. 13	Towary w drodze:			Sumy:	
1	2,000.000	—	3	136.000	—				Kp.	2,000.000	—
			3	103.095	—	15	593.750	—	Sk.	15.902	50
			8	266.600	—				Skl.	713.181	—
	Skonto:		12	180.000	—	G. 14	Waluty:				
5	10.440	—	13	288.000	—	18	105.000	—	R.	62.000	—
23	5.462	50	22	133.900	—				To.	1,513.195	—
G. 10	15.902	50	25	405.600	—				In.	2,156.674	57
			G. 20	1,513 195	—	G. 18	Różnice k.:		W.	6.235	—
						23	47.500	—	Tr.	300.000	—
	Sklep:			Interesenci:					T.	593.750	—
6	78.320	—	16	50.000	—	G. 15	Prywatne k.:		Wa.	105.000	—
13	231.720	—	9	684.000	—	30	34.200	—	R.	47.500	—
20	210.706	—	10	593.750	—				Pr.	34.200	—
27	176.235	—	19	288.000	—	G. 23	Odsetki:		O.	509	57
20	2.000	—	23	540.787	50	30	509	57	K.	2.815.755	—
22	14.200	—	30	137	07					10,363.902	64
G. 24	713 181	—	G. 26	2,156 674	57	G. 4	Kasa:				
						30	2.815.755	—			
G. 5	Ruchomości:			Wydatki:							
11	62.000	—	8	1.835	—						
			25	4.400	—						
			G. 27	6.235	—						
			G. 12	Traty:							
			9	300.000	—						

Pozycje otwarcia i zamknięcia kont powinny być wypracowane w primanocie. Stąd mogą być albo wprost, albo za pośrednictwem zbiornika przeniesione na dotyczące konta księgi głównej.

3) Amerykańska metoda osiągnęła może w najwyższym stopniu uproszczenie pracy i dlatego znajduje powszechne zastosowanie i to w średniej wielkości przedsiębiorstwach. Oznacza ona przede wszystkim powrót do dziennika złączonego (w którym zapisuje się chronologicznie zmiany gotówkowe i kredytowe), który połączony jest bezpośrednio z księgą główną kolumnową. Zatem obydwa dzienniki i księga główna są tutaj połączone w jednej księdze, zwanej dziennikiem amerykańskim. Prowadzi się go we formie kolumnowej, t. zn., że obok kolumny na datę i treść, mamy cały szereg podwójnych kolumn (dla Winien i Ma). Ze względu na rozmiary księgi, ilość kolumn dla kont nie może być zbyt wielką. Stąd metoda ta najlepiej nadaje się dla przedsiębiorstw o średniej wielkości, natomiast przy zastosowaniu tej metody do dużych przedsiębiorstw musi się prowadzić konta zbiorowe (np. kosztów, zamiast: płac, najmu, podatków, światła, wydatków i t. d.), albo też w jednej kolumnie prowadzić różnokolorowymi atramentami po kilka kont. (Np. czarnym remesy, czerwonym traty i t. p.). Zwrócić należy uwagę na łatwość omyłki, jaką się popełnić może przez wpisanie pozycji do innej kolumny (konta), albo na innej linii. Środkiem, który do pewnego stopnia zapobiega omyłkom pierwszego rodzaju jest wprowadzenie kolumny obrotu, która ma za zadanie kontrolować automatycznie, czy wszystkie pozycje zostały zapisane po stronie Winien i Ma, i czy się sobie równają. Omyłkom drugiego rodzaju ma przeciwdziałać umieszczenie co kilka wierszy grubszej linijki wierszowej, która ułatwia zapisanie pozycji we właściwej linii, a nie wyżej, albo niżej.

Dla zaoszczędzenia miejsca jest przyjęte nie otwierać takich kont jak Bilans, oraz Straty i Zyski, lecz wpisywać je do jakiegokolwiek wolnej kolumny.

W kolumnie treści wpisuje się pozycje analogicznie, jak w primanocie, czyli wypisuje się w pierwszym rzędku dłużnika, w drugim wierzyciela, a w trzecim i dalszych pisze się treść. Ze względu na oszczędność miejsca, zaczęto coraz więcej ścieśniać się i ograniczać do dwu rzędków, a nawet jednego. Trzy te sposoby księgowania w kolumnie treści, uwidocznione są w poniższym przykładzie, pod datą 1, 2 i 3 grudnia 1923. Cyfry ujęte w klamry, oznaczają czerwony atrament. Za nieodpowiednie uznać należy zapisywanie w kolumnie treści, samej treści bez tytułów dłużnika i wierzyciela.

Grudzień 1923.

Data	Odw.	T r e ś ć	Obrót	K a s a		[Kapitał] Ruchomości		[Traty] Towarów	
				Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
1		Kasa		400.000	—				
		Do Kapitału za wpłacone przez właściciela gotówka	400.000				[400.000	—	
2	R. 1	Ruchomości Do Kasy			92.000				
		za kup. urządzenie sklepowe za Fa Nr. 271 na cukier z Cukro- wni, Chodorów	92.000						
3	To. 1	Tow. Do Kasy	275.000		275.000				
		za sprzed. C. za sprzed. C. Lipeckiemu	86.300					275.000	
4	To. 1	Kasa Do Towar.	86.300						86.300
		za kupione za kupione 3 krz-śła	3.600						
	R. 1	Ruchom. Do Kasy			3.600				
5	Tr. 1	Towary Do Traf.	680.000						
	To. 2	za kup. mąkę od J. Thoma na kre- dyt 3 mies.							[680.000
	Tr. 1		120.000						[120.000
	R. 1	Ruchom. „ za kup. kasy per 2 mies.				120.000			
		Do przeniesienia	1.656.900		370.600			955.000	
				486.300			[400.000		[800.000 86.300

Po zapisaniu całej stronicy, sumuje się wszystkie kolumny i sprawdza w następujący sposób:

Kasa	W.	486.300.—	M.	370.600.—
Kapitał		—.—		400.000.—
Ruchomości		215.600.—		—.—
Traty		—.—		800.000.—
Towary		955.000.—		86.300.—
		<u>1,656.900.—</u>		<u>1,656.900.—</u>

zatem zupełnie zgodne z kolumną obrotu. Po zakończeniu miesiąca, postępuje się tak samo, a zestawienie w powyższy sposób spisane, jest poprostu bilansem próbnym, skontrolowanym przez kolumnę obrotu. Zastępuje więc ona uzgadnianie bilansu surowego z sumą kasy i primanoty, stosowane w metodzie włoskiej.

Niekiedy dzieli się dziennik amerykański na dwa: dziennik miesięczny i roczny. W pierwszym są uwidocznione konta często używane i konto zbiorowe, pod tytułem: „Różne konta“, w drugim muszą być zapisywane wszystkie konta bez wyjątku. W pierwszym księguje się codziennie, a dopiero sumy miesięczne przerzuca się do drugiego. Możliwa jest i taka kombinacja, że dziennik miesięczny jest prowadzony metodą amerykańską, a roczny jest księgą główną, kontową, według metody włoskiej; będzie to metoda włosko-amerykańska.

Temat podany na str. 118, a wypracowany w dołączonych księgach podług metody włoskiej, jest również zaksięgowany w załączonym dzienniku amerykańskim (Wzór Nr. 19). Na nim najlepiej uwidoczniają się zasady metody amerykańskiej. Księgowanie poszczególnych wydarzeń nie wymaga wyjaśnień. Zwrócić należy uwagę na dzień 5/11, w którym ma miejsce kupno towaru za gotówkę, mniej 2% skonta. W metodzie włoskiej musi się wziąć całą kwotę Mp. 522.000.— w rozchód — skonto zaś 10.440.— na przychód. W metodzie amerykańskiej, dzięki złączeniu dzienników razem, księguje się:

Towary		522.000.—
Do Kasy	511.560 —	
„ Skonta	10.440 —	

czyli, że do kasy wprowadza się odrazu różnicę. Oczywiście, że komu nie zależy na oszczędności czasu i miejsca, może i tutaj powyższą zmianę majątkową zaksięgować w dwu pozycjach: Towary do kasy 522.000 — i Kasa do skonta 10.440.—. Po zaksięgowaniu całego miesiąca, podkreślamy pozycje dziennika i sumujemy. Suma wszystkich kolumn po stronie „Winien“ musi się równać obrotowi; tak samo suma kolumn „Ma“. W razie niezgodności szuka się omyłki, przechodząc pozycję za pozycją i badając, czy ta sama kwota jest raz zapisaną w obrocie, drugi raz (w jednej, czy kilku pozycjach)

w kolumnie „Winien“, a trzeci raz w kolumnie „Ma“. Po stwierdzeniu zgodności, wykazane sumy zastępują w zupełności sumy bilansu próbnego. Kto stosuje stale dziennik amerykański, powinien wprawić się w dodawaniu kwot obok siebie się znajdujących, bez przepisywania ich i podpisywania pod sobą. Zlicza się najpierw jednostki, potem dziesiątki, setki i t. d., kolumn Winien i porównuje z obrotem, a potem kolumn Ma. Kontrola taka powinna być stosowana przy każdym przeniesieniu sum z jednej strony na drugą, aby niezgodzonych sum nie przenosić dalej, a potem dopiero wszystkich przeniesień nie poprawiać.

Nieco odmiennie postępuje się przy zamknięciu kont dziennika amerykańskiego. Ponieważ sumy zastępują nam sumy bilansu próbnego, przeto nie potrzeba tutaj sporządzać osobnego bilansu próbnego i zamknięcia, lecz od razu bezpośrednio pod sumami — nie obliczając sald — wprowadza się w jednej linii aktywa, w drugiej pasywa, w trzeciej straty, a w czwartej zyski. Gdy więc w bilansie zamknięcia metody włoskiej, czy niemieckiej, kolumny aktywów, pasywów, strat i zysków są umieszczone pionowo, jedna za drugą, to w dzienniku amerykańskim są ułożone poziomo, jedna pod drugą. Do zamknięcia kont używa się tak samo konta bilansu oraz strat i zysków, które dla przejrzystości prowadzi się szczegółowo, przez co w sposób jasny uwidacznia się przenoszenie sald z kont zapasowych i mieszanych na konto bilansu, zaś z kont wynikowych i mieszanych na konto strat i zysków. Również konto przechodnie jasno uwidacznia księgowanie dyskontu od remes i trat. Pozycje otwarcia przeprowadzone są bez pośrednictwa konta bilansu, aby nie powiększać obrotu przedsiębiorstwa.

4) *Francuska* metoda dąży do wprowadzenia podziału pracy w księgowości dużych przedsiębiorstw, a osiąga go przez wprowadzenie całego szeregu dzienników odrębnych dla poszczególnych składników majątkowych, np. dziennik kasy, kupna, sprzedaży towarów, walut, remes, trat i t. d. Jako księgę pośredniczącą między poszczególnymi dziennikami, a księgą główną, wprowadza się t. zw. *dziennik główny* albo *generalny* (zbiornik), do którego przenosi się miesięczne sumy z poszczególnych dzienników, w którym ponadto księguje się wszystkie pozycje, nie dotyczące żadnego ze specjalnych dzienników. Dzienniki te prowadzi się w taki sam sposób, jak dziennik kredytowy (primanotę) metody włoskiej. Pozycje otwarcia i zamknięcia księguje się w dzienniku głównym. Stąd dopiero przenosi się wszystkie pozycje na odpowiednie konta księgi głównej.

5) *Angielska* metoda jest zupełnie podobna do francuskiej; nie posiada tylko dziennika głównego, a wskutek tego poszczegól-

ne pozycje przenosi się wprost z dzienników na odnośne konta księgi głównej. Istnieje tutaj zatem podobieństwo do metody włoskiej, gdy francuska przez swój dziennik główny, zbliżona jest do niemieckiej. W metodzie angielskiej trzeba jednak nieraz zaksięgować pozycje nie dotyczące żadnego ze specjalnych dzienników; dla nich prowadzi się t. zw. dziennik ogólny, który jest równorzędny z każdym innym dziennikiem.

Obie ostatnie metody mogą mieć praktyczne zastosowanie jedynie w dużych przedsiębiorstwach, w których ze względu na bardzo wielkie obroty, należy prowadzenie dziennika rozdzielić na pewne grupy i powierzyć poszczególnym osobom.

Wszystkie metody odnoszą się wyłącznie do ksiąg obrotowych ogólnych, w których wprowadzają pewne modyfikacje, nie dotyczą natomiast zupełnie ksiąg obrotowych szczegółowych, ani pomocniczych, które przy wszystkich metodach prowadzi się w jednakowy sposób.

Ogólna systematyka metod księgowości podwójnej da się przedstawić następująco:

- 1) Metoda włoska prowadzi dwa dzienniki i księgę główną;
- 2) niemiecka prowadzi dwa dzienniki, zbiornik i księgę główną;
- 3) amerykańska prowadzi jeden dziennik amerykański;
- 4) francuska prowadzi kilka dzienników, dziennik główny i księgę główną;
- 5) angielska prowadzi kilka dzienników i księgę główną.

W praktycznem zastosowaniu można spotkać różne połączenia powyższych metod, zasadą jednak musi być zawsze umiejętne dostosowanie metod do przedsiębiorstwa. Ażeby zaś dobrać jak najlepszą metodę, trzeba najpierw bardzo dokładnie zaznajomić się tak ze wszystkimi szczegółowemi czynnościami przedsiębiorstwa, jak i z jego ogólnym kierunkiem rozwoju.

Szczegóło wo opracował księgowość:

Witold Góra: Podręcznik księgowości, Lwów-Warszawa.

Tom I. Księgowość pojedyncza (r. 1921),

" II. " podwójna (r. 1922),

" III. " spółek akcyjnych (r. 1923).

Naukowo uzasadnia podstawy księgowości:

Dr. Tomasz Lulek: Teoretyczne podstawy księgowości kupieckiej. Warszawa-Kraków (r. 1922).

Do ćwiczeń praktycznych służą:

Antoni Pawłowski: Tematy do księgowania, Lwów-Warszawa 1922.

17. Praktyczne zastosowanie księgowości w interesach komisowych, partycypacyjnych i spółkach jawnych.

Temat podany na str. 118, wypracowany według metody włoskiej, obejmuje pojedyncze zmiaty majątkowe, codziennie powtarzające się w każdym przedsiębiorstwie kupieckiem. Dla zaznajomienia się z wydarzeniami więcej skombinowanemi, jak konsygnacje towarów, komisowe kupno i sprzedaż, interes partycypacyjny, eskontowanie pretensyj i rozdział zysku w spółce jawnej — oraz dla ujęcia całości księgowania, przeprowadzimy poniższy temat w tych samych księgach, jako ich ciąg dalszy w miesiącu grudniu. Dla odmiany zastosujemy metodę niemiecką, czyli księgować się będzie przez cały miesiąc tylko w dzienniku kasowym i primanotowym, oraz księgach szczegółowych i pomocniczych, a z końcem miesiąca zestawia się zbiornik i na jego podstawie zaksięguje na kontach księgi głównej.

Temat.

- 1/12. Jan Siemiński przyjmuje jako spółnika jawnego Adama Biegańskiego z udziałem Mp. 1.000.000—, który wpłaca got. (K.). Równocześnie Siemiński uzupełnia swój udział do 2.500.000—, wpłacając gotówką 163.810·33 (K. Cc.). W myśl kontraktu będą udziały spółki zmienne, a przy zamknięciu okresu gospodarczego obliczy się 6% odsetek od udziałów i od pobrań spółników; zysk rozdzieli się w stosunku do wpłaconych udziałów (czyli 5 : 2).
Płacimy personal zgóry za grudzień Mp. 126.000—, oraz rachunek za światło Mp. 2.310— (K.).
- 2/12. Sprzedajemy Frs 200— po 57.500— oraz Lei 10— po 27.500—, Henrykowi Mostowskiemu w m., za wekslem 3 mies. (Pn. R. W. Zp.).
- 3/12. Posyłamy Tadeuszowi Olechowskiemu do Tarnopola, L. K. 71/2, 2 worki ryżu, Btto 204 kg, celem komisowej sprzedaży na nasz rachunek. Limit Mp. 900— za kg. (Pn. To. M.). Za odwózkę na kolej płacimy got. 720—, za przewóz kolejowy 2.164— (K. To.).
- 4/12. Sklep oddaje targu tygodniowego 187.236— (K. Sk.). Podejmujemy się komisowego zakupu około 500 kg herbaty: „Orange Pecoé“, dla spółdzielni: „Nuza“ w m. Limit Mp. 3.000— za kg. Prowizja komisowa: 4% i zwrot kosztów.
- 6/12. Kupujemy herbaty „Orange“ 2 skrzynki, J. M. 25/6, Btto 114 kg, Ta 4 kg po 2.920— od firmy: Coloniale w m., per kasa, mniej 1% skonta. (K. To. M.).
- 7/12. Podejmujemy się komisowej sprzedaży cukru dla Cukrowni w Chodorowie. Warunki: 3% prowizji, 2% delkredere i zwrot kosztów. Otrzymujemy równocześnie Btto = Ntto 1000 kg cukru do sprzedaży. Limit Mp. 600— za kg, na kredyt 4 miesięczny lub per kasa mniej 2% skonta. (To. M.). Za fracht cukru płacimy got. Mp. 6.720— (K. To.). Na poczet Rku komis. sprzedaży akceptujemy weksel na Mp. 300.000—, pł. 7/2 n. r. (Pn. Sc. Tr. Z.).
- 8/12. Na poczet komisowego kupna otrzymujemy od Nuzy 200.000— got., oraz weksel Mp. 500.000—, pł. 8/2 b. r. (K. Sc. — Pn. Sc. R. Zp.). Składamy do Banku Kraj. got. Mp. 200.000— (K. Cc.).
- 9/12. Kupujemy herbaty Orange 6 skrzynek, W. C. 34/9, Btto 314 kg, Ta 14 kg po

- 2.950.— od F. Schubutha w m. Należytość mniej 2% skonta przekazujemy do wypłaty przez Bank Krajowy. (Pn. To. M. Cc.).
- 10/12. Sprzedajemy 100 kg cukru Wit. Kosakowskiemu w m. po Mp. 640.— za got. mniej 2% skonta (K. To. M.).
- 11/12. Sklep oddaje z targu tygodniowego Mp. 164.321.— (K. Sk.) i wykazuje, że w dniu 10 b. m. pobrał Siemiński towaru za 26.000.—, zaś Biegański za 22.600.—. (Pn. Cc. Sk.).
- 13/12. Sprzedajemy w Banku Krajowym 25 sztuk akcji Polskiego Twa Handlowego i otrzymujemy obliczenie:
„25 szt. akcji P. T. H. po 1.200.—	Mp. 30.000.—
— 1/2% stręcznego	150.—
— 3‰ podatku obrot.	90.—
	240.—
z wal. 15/12	Mp. 29.760.—
- w kredyt konta WPanów“. (Pn. Pw. Cc.).
- 14/12. Zawieramy z Leonem Walickim w m. spółkę okolicznościową, celem zakupna 500 paczek kilogramowych kakao „van Houtten“ po Mp. 1.250.—. Gestję my prowadzimy za 3% prowizji w koncie odrębnem. Oba konta oprocentujemy po 4% pro i contra (czyli od obu stron). Partner wpłaca nam jako swój udział got. Mp. 200.000.— (K. Cc.), oraz daje weksel na Mp. 120.000.—. pł. 27/12 na Kazim. Ślęczkowskiego w m. (Pn. R. Cc. Z.).
- 15/12. Kupujemy do sklepu różnych towarów od Nuzy w m. za 842.700.— na kredyt książkowy 1 miesięczny (Pn. Sk. Sc. Z.). Siemiński podejmuje gotówką 30.000.—. (K. Cc.).
- 16/12. Kupujemy na wspólny rachunek z Walickim 500 kg kakao od firmy: „Polimex“ w m. po 1.250.—. Mp. 500.000.— płacimy got. mniej 1 1/2% skonta, na resztę dajemy nasz akcept pł. za 3 miesiące (K. To. M. — Pn. To. Tr. Z.). Za przewóz płacimy got. Mp. 2.500.— (K. To.).
- 17/12. Kupujemy herbaty Orange od E. Riedla w m. 2 skrzynie, S. T. 71/2, Btto 108 kg, Ta 4 kg po 2.985.— na kredyt wekslowy 2 mies. (Pn. To. M. Tr. Z.).
Wobec zakupna całej ilości herbaty dla Nuzy, przeprowadzamy obliczenie: za przewóz do magazynów Nuzy liczymy Mp. 3.000.— nadto 4% prowizji oraz drobne wydatki 322.88. Obliczamy średni termin. Sumę przenosimy na konto separato Nuzy (Pn. To. Sc. M.).
- 18/12. T. Olechowski z Tarnopola składa mi got. Mp. 188.322.— wraz z Rkiem komisowej sprzedaży ryżu skonsygnowanego u niego w dniu 3 b. m. (K. To.). Sklep oddaje z targu 230.065.— (K. Sk.).
- 20/12. Sprzedajemy Franc. Nawrockiemu w m. 7 worków cukru po 100 kg, po 635.—, oraz 100 kg kakao po 1.500.— za jego wekslem per 3 mies. (Pn. To. M. R. Z.). Weksel Nuzy, pł. 8/2 n. r., eskontujemy w P. Banku Przemysłowym. Otrzymujemy następującą notę:
Mp. 500.000.—	pł. 8/2 n/Nuzę
	Mp. 6.250.— za 50/9%
	„ 5.000.— „ 1% prowizji
Mp. 13.000.—	„ 1.750.— „ drobne wydatki
	Mp. 487.000.— w gotówce. (K. R. Z.).
- 21/12. Składamy w Banku Kraj. got. 1,200.000.— na nasze konto i prosimy zakupić czek na Mn. 200.000.— na Gdańsk i posłać firmie Lambert i Krzysiak na poczet zamówionych towarów. (K. Cc.).
- 22/12. Sprzedajemy 200 kg kakao Ludwikowi Zalewskiemu w m. po 1.600.—, na kredyt 2 mies. (Pn. Sc. To. M. Z.). Spólnik Biegański podejmuje gotówką 20.000.—. (K. Cc.).

23/12. Bank Krajowy donosi, że zapisał na dobro naszego konta

Mp. 500.000— z wal 24 b. m.

za złożone przez Nużę na rzecz Rku komis. kupna, oraz zadłużył za kup. czek Mn. 200.000— n/Gdańsk po 525—, t. zn.:

Mp. 1,050.000— z doliczeniem $\frac{1}{2}\%$ prowizji
5.250—

Mp. 1,055.250— z wal. 23 b. m. (Pn. Cc. Sc.).

24/12. Do sklepu wydajemy 1 worek ryżu, L. K. 70, Btto 98 kg, Ta 2 kg — oraz 2 worki cukru Ntto 200 kg. (Pn. To. M. Sk.).

Personalowi jako świąteczne wydaje się trzynastą pensję w towarach wprost ze sklepu na łączną sumę 126.000—. (Pn. Sk.). Sklep oddaje targu Mp. 276.316—. (K. Sk.).

Jamnicki składa gotówką Mp. 200.000— na wykupno jutro płatnego wek-sla. (K. R. Z.).

27/12. Przeprowadzamy rozliczenie komisowej sprzedaży cukru z Cukrownią w Chodorowie. Obliczamy 3% prowizji, 2% delkredere, jako wydatki wsta-wiamy Mp. 1.465.40. Obliczamy średni termin i saldo z księgi towarowej przenosimy na konto separato Cukrowni. (Pn. To. M. Sc. Z.).

Sprzedajemy J. Ruckerowi w m. 100 kg kakao po 1650— per kasa mniej 2% skonta. (K. To. M.).

L. Walickiemu na poczet jego udziału w interesie partycypacyjnym zwracamy got. Mp. 300.000—. (K. Cc.).

28/12. Weksel K. Słeczkowskiego wczoraj płatny protestujemy. (Pn. R. Z.). Nota-rjuszowi Zawadzkiemu M. płacimy za kosztą protestu Mp. 4.200—. (K.).

T. Olechowski, Tarnopol, bierze ponownie 1 worek ryżu, L. K. 73, Btto 102 kg, do komisowej sprzedaży. Limit Mp. 950—. (Pn. To. M.).

29/12. Pretensję L. Zalewskiego cedujemy Polskiemu Bankowi Przemysłowemu w m. (Pn. Sc. Z.). Otrzymujemy tytułem pożyczki 60% faktury per 1/3 n. r. Bank potrąca 12% dyskontu, 1% prowizji, oraz kosztów Mp. 612—. (K. Cc. Z.).

Otrzymujemy od Lamberta i Krzysiaka z Gdańska fakturę z 27 b. m. na różne towary, wysłane pod naszym adresem, na nasz koszt i niebezpie-czeństwo, Btto 986 kg, Ta 28 kg, na kwotę Mn. 372.000—, pl. za 1 miesiąc. Kurs za Mn. 100— Mp. 500—. (Pn. Sc. Z.).

30/12. Dajemy Edm. Szczerbańskiemu w m. got. Mp. 300.000—, jako zaliczkę na kupno towaru w Śniatynie. (K. Sc.).

Kupujemy w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej w m. Pożyczki Od-rodzenia Mp. 500.000—, 5% długoterminowej z kup. pl. 1/4 n. r., płacimy za obligacje Mp. 500.000 — oraz

„ 6.250— za 90/5% kuponu, razem
Mp. 506.250— per kasa. (K. Pw.).

31/12. Drobne wydatki kasy podręcznej w grudniu wynoszą got. Mp. 27.348—. Sklep oddaje targu Mp. 81.243.67. (K. Sk.). Przy szkontrum kasy okazuje się niedobór Mp. 4000—. (K.).

Przeprowadzamy roczne zamknięcie:

Przedewszystkiem należy rozliczyć się z dotychczas sprzedanego towaru wspólnego (To. 6). Wstawiamy zapas i obliczamy odsetki. Tytułem drobnych kosztów wstawiamy w konto wspólne Mp. 857.23. Zysk dzielimy po połowie. Kwotę zysku należną Walickiemu przenosimy na jego konto, zaś nasz udział w zysku pozostawiamy na koncie wspólnem. (Pn. To. Cc.). Następnie obliczamy prowizję w koncie Walickiego, 4% odsetek, jako wydatki liczymy Mp. 94.56. (Pn. Cc.).

Zwracamy się do Banku Krajowego o wyciąg konta, który zgodnie księgujemy (Cc. 1). Równocześnie obliczamy odsetki w kontach prywatnych spółników (Cc. 2 i 3). Aby uniknąć trzech pozycji prymanotowych sporządzamy wykaz odsetek:

P. Bank Krajowy w m. Winien		za Mp. 1.403·92
Jan Siemiński w m.	"	za 163—
Adam Biegański w m.	" "	102—
		265—
Pn.: 10		Mp. 1.668·92

i księgujemy w Pn., a w Cc. uzupełniamy odwołania.

Salda kont prywatnych wynoszące:

J Siemiński w m.	Mp. 56.563—
A. Biegański w m.	42.702—
Pn. 11	Mp. 99.265—

przenosimy na konta kapitałowe. (Pn. Cc.).

Obliczamy również umowne 6% odsetki od kapitałów w kontokorencie:

J. Siemiński od Mp. 2,500.000	— 30/6% = Mp. 12.500—
A. Biegański " " 1,000.000	— " = " 5.000—
Pn. 11	Mp. 17.500—

i księgujemy Pn. 11 (zamknięcie tych kont następuje przy bilansie).

Po uporządkowaniu kont w kontokorencie przechodzimy do saldakonti. Tutaj konto Lamberta zamykamy, wstawiając dług nasz w Mn. czyli 172.000— po kursie z 31/12, który wynosi Mp. 500— za Mn. 100—. Okaże się strata, którą przeprowadzamy. (Pn. Sc.). Inne konta zamykają się w zwyczajny sposób.

Po ukończeniu tych wstępnych prac bilansowych przystępuje się do sporządzenia zbiornika (Zb.). Po uzgodnieniu go przenosi się sumy na konta księgi głównej. Na podstawie księgi głównej sporządza się bilans próbny i uzgadnia go z dziennikami, a potem wyprowadza salda. Z kolei sporządzamy wykazy z ksiąg szczegółowych (umieszczone są w księdze bilansów, jako załączniki bilansu per 31/12 b. r.) i na ich podstawie sporządzamy bilans zamknięcia, rozpoczynając od konta kasy (opuszczając na razie konta kapitałowe spółników). Od ruchomości odpisujemy 1% (okrągło 2.340—). Czyszy mamy zapłacony zgóry jeszcze za styczeń. Trały wstawiamy zdyskontowane po 6%. Towar w drodze stanowi nasze aktywum. Walut już nie mamy, saldo jest więc zyskiem. Prowizja stanowi zysk. Różnice kursowe są stratą. Remesy dyskontujemy po 6%. Towary wstawiamy według zestawienia, niema żadnego rezultatu. Pożyczkę Odrodzenia wstawiamy wraz z kuponem, który stanowi tu naszą pretensję, różnica między Mp. 500.000— a 488.750— jest zyskiem na papierach wart., kupon wstawiamy na koncie kuponów. Płace są stratą, również i odsetki. Sklep posiada towaru za Mp. 683.240—, zaś drobnych dłużników na kwotę Mp. 98.765—. Przechodnie konto i wydatki wykazują straty. Interesentów, na podstawie zestawienia, dzielimy na dłużników i wierzycieli. Jako towar konsygn. wstawiamy jego wartość (według faktury z 28/12), poczem otrzymujemy zysk. Towar wspólny po wstawieniu zapasu, wykazuje nasz udział w zysku. Dyskont jest stratą. Remesy zaprotestowane są aktywum. Kupony i niedobory są stratami. Eskontowane pretensje stanowią aktywum. Po zliczeniu wynoszą aktywa Mp. 7,272.821·58

pasywa	"	3,659.173·15
Kapitał końcowy obu spółników	Mp.	3,613.648·43
" początkowy obu "	"	3,418.235—
zatem zysk do podziału	Mp.	195.413·43

Dzielimy go na 7 części (27.916·204), z których 5/7 dopisujemy Siemińskiemu (+ 139.581·02), zaś 2/7 Biegańskiemu (+ 55.832·41).

Na podstawie bilansu zamknięcia sporządzamy w księdze bilansów: bilans oraz zestawienie strat i zysków, a następnie przez primanotę zamykamy księgę główną.

Ćwiczenie:

Wypracować we wszystkich księgach metodą a) włoską, b) niemiecką:

1/12. Otwieramy handel na podstawie następujących składników:

Kasa . . .	271.400—	Udziały Ant. Suski . . .	350.000—
Towary . .	180.000—	„ Paweł Litwiński	200.000—
Ruchomości	92.600—		
Czynsz . .	6.000—		

W magazynie mamy 9 beczek nafty po 100 kg, w cenie po Mp. 200— za kg. Stosownie do kontraktu, udziały będą zmienne; przy końcu okresu gospodarczego obliczy się 4% odsetek od udziałów i pobrań. Zysk rozdzieli się w stosunku do wpłaconych udziałów. Suski wpłaca gotówką Mp. 250.000— na udział.

2/12. Otrzymujemy do komisowej sprzedaży 400 kg mydła od Tad. Bronowskiego w m. Limit Mp. 1000— za kg, per 4 mies. lub per kasa z 2% skonta. Za przewóz płaci się Mp. 3.200—. Prowizja 3%, delkredero 1%.

3/12. Sprzedajemy Wład. Jankowskiemu w m. 2 beczki nafty w cenie Mp. 300— za kg oraz 100 kg mydła po Mp. 1100— per kasa, mniej 2% skonta.

5/12. Konsygnujemy u Piotra Celińskiego, Opole, 2 beczki nafty. Limit po Mp. 300— za kg. Dowóz do kolei Mp. 920—.

6/12. Sprzedajemy 200 kg mydła Ant. Manelskiemu, Niezdów, po 1.200.—, na kredyt książkowy 4 mies.

7/12. Podejmujemy się dostawy węgla dla urzędników Banku Krajowego. W tym celu zawieramy spółkę okolicznościową z firmą Z. Majewski. Ona przeprowadzi gestję, a my będziemy partnerami. Wkładamy jako nasz udział got. 300.000—, oraz dajemy własny akcept na Mp. 700.000.—, pł. za 3 mies.

8/12. Na poczet sprzedanego towaru dajemy T. Bronowskiemu got. 100.000— oraz naszym akceptem per 3 mies. Mp. 100.000—.

10/12. Zawieramy spółkę okolicznościową z Wojciechem Dobrzyńskim, celem wspólnego zakupu około 1000 kg wosku po 320—. My przeprowadzimy gestję, za co policzymy w koncie odrębnem 3% prowizji. Oba konta procentujemy po 4%. Partner składa got. 60.000—, zaś swoim wekslem per 2 mies. Mp. 100.000—.

11/12. Suski podejmuje gotówką Mp. 20.000—.

12/12. Sprzedajemy resztę mydła Cel. Zagórskiemu w m. po Mp. 1.200—, za wekslem per 2 mies. Przeprowadzamy rozliczenie z Bronowskim, jako drobne koszta zaliczamy mu Mp. 891... (z wyrównaniem fenigów).

14/12. Zakupujemy 1000 kg wosku na wspólny rachunek z Dobrzyńskim po Mp. 300—. Na pokrycie dajemy weksel C. Zagórskiego, resztę pokrywamy własnym akceptem per 2 mies. Zwózka do magazynu Mp. 1.400— got.

15/12. Otrzymujemy rozliczenie od Celińskiego, z tem, że należytość za sprzedaną naftę w kwocie Mp. 94.200—, z wal. 5/1 n. r. wpisał na nasze konto.

16/12. Sprzedajemy Janowi Szydłowskiemu w m. 200 kg nafty po Mp. 300—, oraz 500 kg wosku po 420— per kasa, mniej 2% skonta.

17/12. Podejmujemy się komisowego zakupu około 500 kg świec dla L. Pawłowicza w m. Limit 400—. Prowizja 4%. Na poczet daje swój weksel na Mp. 100.000—, pł. za 3 mies.

19/12. Spólnik Litwiński podejmuje got. Mp. 15.000.—.

- 20/12. Kupujemy 300 kg świec dla Pawłowicza po 360— od Z. Lipińskiego, per kasa, mniej 2% skonta.
- 21/12. Majewski nadsyła nam rozliczenie z interesu wspólnego z węglem, uznaje nas za nasz udział w zysku Mp. 72.400— (wziąć na konto: Zyski w interesach partycypacyjnych), zadłuża za prowizję Mp. 26.700—.
- 22/12. Dobrzyńskiemu na poczet interesu wspólnego zwracamy got. Mp. 50.000—.
- 23/12. Sprzedajemy resztę wosku po Mp. 480— Stefanowi Iwańskiemu w m., na kredyt 3 mies. Rozliczamy się z Dobrzyńskim, drobne koszta w koncie wspólnem Mp. 635—.
- 27/12. Kupujemy 200 kg świec od K. Mareckiego za 2 mies. akceptem. Przeprowadzamy rozliczenie z Pawłowiczem. Jako drobne koszta liczymy Mp. 672—.
- 28/12. Celiński nadsyła nam got. 40.000—, jako częściową spłatę swego długu.
- 29/12. Otrzymujemy fakturę z Rafinerji Nafty w Krośnie na załadowane pod naszym adresem 10.000 kg nafty po Mp. 250—. Równowartością zadłuża nas per 1 miesiąc.
- 30/12. Pretensję do Manelskiego eskontujemy w Banku Handlowym w m. Otrzymujemy 75% zaliczki do dnia 10/4 n. r. got., mniej 9% dyskontu i 1% prowizji. Mp. 500.000— wysyłamy got. Rafinerji Nafty w Krośnie.
- 31/12. Pomocnikowi płacimy za grudzień Mp. 40.000—. Drobne wydatki w grudniu 23.740—.
- Przeprowadzamy zamknięcie ksiąg. W koncie Dobrzyńskiego liczymy jako drobne koszta 436—... Od ruchomości odpisujemy 1% na zużycie. Dyskont od remes i trat 6%. Czynnysz zapłacony zgóry za styczeń n. r. wynosi Mp. 3.000—.

Spis dołączonych wzorów ksiąg handlowych.

1. Dziennik kasowy.	11. Księga interesentów, Saldakonti.
2. Prima-Nota.	12. " " Kontokorenty.
3. Księga główna.	13. " zapadłości.
4. " walut.	14. " kupna.
5. " papierów wartościowych.	15. " sprzedaży.
6. " towarów.	16. " bilansów próbnych.
7. " magazynowa.	17. " bilansów.
8. " sklepu.	18. " zbiorników.
9. " remes.	19. Dziennik amerykański.
10. " trat.	

Uwaga. W b. zaborze austriackim i pruskim istniał obowiązek stemplowania ksiąg handlowych przez władze skarbowe, w b. zaborze rosyjskim zaś obowiązek przedkładania ksiąg władzom sądowym do poświadczenia za złożeniem taksy w gotówce. Nowa polska ustawa stemplowa nie zawiera żadnych postanowień w tym względzie. Obowiązek ten określi zapewne nowela do ustawy, gdyż urzędowe potwierdzenie liczby stron w księgach handlowych leży tak w interesie władzy, jak i w interesie przedsiębiorstwa.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Gdańsku

207095

010000207095

NIE WYPOŻYCZA SIĘ

DO DOMU

Należytość stemplową opłacono.

Lwów, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚĆ E LWOWIE.

N. N.

N. N.

Dziennik kasowy

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 (sto) kart, zaopatrzonych foljami od 1 do 99.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 1.

1	G. 5		<u>Od Ruchomości:</u>				
			za urządzenie sklepu i magazynu			Mp. 210.000	—
2	6	To. 1	<u>Towarów:</u>				
			za 394 kg kawy „Cejlon“ od Riedla				
			po 1.300—	Mp.	512.200	—	
			za zwózkę do magazynu		2.000	—	514.200 —
	7	Sk. 1	<u>Sklepu:</u>				
			za różne towary od Jedności w m.				262.750 —
4	8		<u>Czynszu:</u>				
			za czynsz kwartalny zgóry	Mp.	6.000	—	
	9		<u>Wydatków:</u>				
			za książki handlowe	Mp.	2.830	—	
			„ ich ostemplowanie	„	1.210	—	4.040 —
5	6	To. 1	<u>Towarów:</u>				
			za 400 kg kawy Cejlon od Riedla				522.000 —
			po 1.305—				
6	11	Cc. 1.	<u>Interesentów:</u> Polski Bank Krajowy				
			za wkładkę na konto 4%	Mp.	200.000	—	
	9		<u>Wydatków:</u> za ks. czekową	Mp.	600	—	
			za opłatę rządową	„	40	—	200.640 —
11	5		<u>Ruchomości:</u> za szafę do magazynu	(storno)		* 62.000	—
	5		„ za szafę do magazynu			26.000	—
	9		<u>Wydatków:</u> za inseraty			3.260	—
15	6	To. 2	<u>Towarów:</u> za fracht ryżu z Gdańska		8.925	—	
			za cło ryżu		63.812	—	
			„ magazynowe na kolei		713	—	
			„ zwózkę		2.300	—	75.750 —
17	15	Sc. 5	<u>Prywatnego konta:</u>				
			za podjęte przez właściciela				20.000 —
24		Sc. 4	<u>Interesentów:</u> W. Zubrzycki, Tarnopol, za zwróconą gotówkę				50.000 —
26	9		<u>Wydatków:</u>				
			za wypłacone Polbalowi za fracht towaru Jamnickiemu, Drohobycz				4.160 —
29	21	Pw. 1	<u>Papierów wartościowych:</u>				
			za kup. 25 szt. akcji P. T. H.				20.000 —
30	22		<u>Płac:</u> za pobory listopadowe	Mp.	116.500	—	
	9		<u>Wydatków:</u> za drobne wydatki		18.455	—	134.955 —
	17	Cc. 1	<u>Interesentów:</u> Polski Bank Krajowy				
			za złożone na konto				700.000 —
			Za saldo do przeniesienia				139.666 —
						Mp. 2,955 421	—

1923.

Ma

1	Zb. 1		Od Płac: za pobory grudniowe	Mp.	126.000	—		
	1		Wydatków: za światło		2.310	—	128.310	—
3	1	To. 3	Towarów konsygnacyjnych:					
			za odwózkę ryżu dla T. Olechowsk.		720	—		
			„ przewóz koleją		2.164	—	2.884	—
6	1	To. 4	Komis. kupna: za N ^{to} 110 kg herbaty					
			od Coloniale dla Nuzy w m. po 2.920—		321.200	—		
			mniej 1% skonta		3.212	—	317.988	—
7	1	To. 5	Komisowej sprzedaży:					
			za fracht cukru z Chodorowa				6.720	—
8	1	Cc. 1	Interesentów: Polski Bank Krajowy					
			za złożone gotówką				200.000	—
15	1	Cc. 4	Konta prywatnego spółnika J. Siemińskiego za pobrane gotówką				30.000	—
16	1	To. 6	Towaru wspólnego:					
			za kup. kakao od Polimexa	Mp.	500.000	—		
			mniej 1½% skonta		7.500	—	492.500	—
			za przewóz do magaz. Zawadzkiemu				2.500	—
20	1		Dyskontu: za 50/9% od weksła Nuzy		6.250	—		
	1		Prowizji: za 1% od weksła Nuzy		5.000	—		
	1		Wydatków: za drobne koszta		1.750	—	13.000	—
21	1	Cc. 1	Interesentów: P. Bank Kr. za wkładkę				1,200.000	—
22	1	Cc. 5	Konta prywatnego: A. Biegański					
			za pobrane gotówką				20.000	—
27	1	Cc. 6	Inter. L. Walicki, Kto partycyp.					
			za częściowy zwrot udziału				300.000	—
28	1		Remes zaprotest.: za koszta protestu					
			weksła K. Ślęczkowskiego, pł. 17 bm.				4.200	—
29	1		Dyskontu: za 62/12% od eskont. pret.		3.968	—		
	1		Prowizji: za 1% od Mp. 192.000—		1.920	—		
	1		Wydatków: za drobne koszta		612	—	6.500	—
30	1	Sc. 4	Inter.: Edm. Szczerbański w m., Kto					
			rożnych, za zaliczkę na towary				300.000	—
	1	Pw. 2	Papierów wart.: Pożyczka Odrodze-					
			nia długoterm. z kup. 1/4 n. r. w. i.		500.000	—		
	1		Kuponów: za 90 dni 5%		6.250	—	506.250	—
31	1		Wydatków: za drobne wydatki kasy					
			podręcznej w grudniu b. r.				27.348	—
	1		Niedoborów kas.: za brak got. w kasie				4.000	—
			Za saldo do przeniesienia				385.200	—
							Mp. 3,947.400	—
			<u>Styczeń 1924.</u>					

Należyłość stemplową opłacono.

Lwów, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Prima-Nota

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 (sto) kart paginowanych cyframi od 1 do 200.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 2.

Listopad 1923.

3	G. 7	Sk. 1	<u>Sklep</u>				
	6	To. 1	<u>Do Towarów:</u> za pobrane z magazynu Btto 80 kg, Ntto 79 kg kawy Cejlon po 1.305.—			Mp.	103.095 —
8	11	Sc. 1	<u>Interesenci: J. Gostkowski, Lublin</u>				268.435 —
	6	To. 1	<u>Do Towarów:</u> za Fa Nr. 2 Mp.	266.600	—		
	9		„ <u>Wydatków:</u> za fracht i do- wóz za sprzed. Btto 157 kg kawy Cejlon wg Ks. Sp. str. 1, <u>płatne 8/1 1924</u>	1 835	—		
9	7	Sk. 1	<u>Sklep</u>				
	11	Sc. 2	<u>Do Interesentów: Jedność w m.</u> za kup. różne artykuły spożywcze <u>płatne per 3 mies.</u>				684.000 —
	11	Sc. 2	<u>Interesenci: Jedność w m.</u>				
	12	Tr. 1	<u>Do Trat:</u> za akcept weksla własnego <u>płatne 9/2 1924</u>				300.000 —
10	13		<u>Towar w drodze:</u>				
	11	Sc. 3	<u>Do Interesentów: Lambert</u> i Krzysiak za Fa z 7 b. m. za Btto 1020 kg ryżu po Mn 9500.— za 100 kg = Mn 95.000.— <u>płatne 7/1 1924</u>	po 625	—		593.750 —
12	14	W. 1	<u>Waluty</u>				
	6	To. 1	<u>Do Towarów:</u> za sprzed. Btto 81 kg kawy Cejlon, misji francuskiej za Frs. 400.— po	45.000	—		180.000 —
13	11	Sc. 4	<u>Interesenci: Stefan Srokowski w m.</u> Konto różnych				
	6	To. 1	<u>Do Towarów:</u> za sprzedaną kawę Cejlon, według Ks. Sp. Nr. 4.				288.000 —
15	6	To. 2	<u>Towary</u>				
	13		<u>Do Towarów w drodze</u> za otrzymany towar od Lamberta z Gdańska wg Ks. Kp. f. 1.				593.750 —
			Do przeniesienia			Mp.	3.011.030 —

Listopad 1923.

			Z przeniesienia		Mp. 3,011.030 —
18	G. 11	Cc. 1	<u>Interesenci: Bank Krajowy w m.</u>	104.475	—
	16		<u>Prowizja: za 1/2%</u>	525	—
	14	W. 1	<u>Do Walut</u> za sprzed. Frs. 200— po 52.500—, <u>wał. 19 b. m.</u>		105.000 —
19	11	Cc. 1	<u>Bank Krajowy w m.</u>	282.240	—
	10		<u>Skonto za 2%</u>	5.760	—
	11	Sc. 4	<u>Do St. Srokowskiego w m.</u> za spłatę długu Srokowskiego, mniej skonto do Banku Kraj., <u>wał. 20 b. m.</u>		288.000 —
20	14	W. 1	<u>Waluty</u>		
	7	Sk. 1	<u>Do Sklepu:</u> za Lei 10— z targu tyg. po 20.000—		2.000 —
22	7	Sk. 1	<u>Sklep</u>		
	6	To. 2	<u>Do Towarów:</u> za pobrane z magazynu 2 worki ryżu L. K. 65/6 Btto 204 kg <u>Ta 4 „</u> Ntto 200 kg po 669.50		133.900 —
	15	Sc. 5	<u>Kto prywatne</u>		
	7	Sk. 1	<u>Do Sklepu</u> za pobrane przez właściciela towary		14.200 —
23	17	Sc. 3	<u>Lambert & Krzysiak, Mn. 95.000—</u>		546.250 —
	17	Cc. 1	<u>Do Banku Krajow. „ 94.050—</u>	540.787	50
	10		<u>„ Skonta „ 950—</u>	5.462	50
			za przekazane p/Bk Krajowy na pokrycie Fa z 7 b. m., <u>wał. 23 b. m.</u>		
	17	Sc. 3	<u>Lambert & Krzysiak, Gdańsk,</u>		
	18		<u>Do Różnic kursowych</u> za zysk na różnicy kursowej		47.500 —
25	19	R. 1	<u>Remesy</u>		410.000 —
	20	To. 1, 2	<u>Do Towarów</u>	405.600	—
	9		<u>„ Wydatków</u> za sprzed. towary Z. Jamnickiemu, Drohobycz, wg Ks. Sp. Nr. 5, za remesami Mp. 200.000— <u>pl. 25/12 b. r.,</u> i 210.000—, <u>pl. 25/1 n. r.</u>	4.400	—
Do przeniesienia					Mp. 4,557.880 —

Listopad 1923.

			Z przeniesienia			Mp.	4,557 880	—
30	G. 1		<u>Konto Kapitału</u>					
	15	Sc. 5	<u>Do Konta Prywatnego</u>					
			za przeniesienie salda pobrań właściciela				34.200	—
	17	Cc. 1	<u>Interesenci: P. Bank Krajowy</u>					
	23		<u>Do Odsetek: za 4% po 30 b. m.</u>				509	57
	9		<u>Wydatki: za pod. rentowy i drobne koszty</u>					
	17	Cc. 1	<u>Do Interesentów: P. Bk. Kraj.</u>				137	07
							4,592.726	64
	2		<u>Konto Bilansu</u>				3,026.189	67
	4		<u>Do Kasy</u>	Mp.	139.666	—		
	5		<u>Ruchomości</u>		233.640	—		
	20		<u>Towarów</u>		540.872	—		
	24		<u>Sklepu</u>		556.520	—		
	8		<u>Czynszu</u>		4.000	—		
	26		<u>Interesentów</u>		1,014.735	—		
	14		<u>Walut</u>		107.250	—		
	19		<u>Remes</u>		410.000	—		
	21		<u>Papierów wartościowych</u>		18.750	—		
	25		<u>Przechodn. kta</u>	traty 3.550 — remesy 2.793.33	756	67		
			za przeniesienie stanu czynnego według bilansu, celem zamknięcia kont księgi głównej					
	1		<u>Kapitał</u>		2,336.189	67		
	27		<u>Wydatki</u>		6.000	—		
	26		<u>Interesenci</u>		384.000	—		
	12		<u>Traty</u>		300.000	—		
	2		<u>Do Bilansu</u>				3,026.189	67
			za przenies. stanu biernego i kapitału przedsiębiorstwa wg bilansu					
	3		<u>Konto Strat i Zysków</u>				523.481	74
	1		<u>Do Kapitału</u>		370.389	67		
	5		<u>Ruchomości</u>		2.360	—		
	8		<u>Czynszu</u>		2.000	—		
	27		<u>Wydatków</u>		30.457	07		
	16		<u>Prowizji</u>		525	—		
	21		<u>Papierów wart.</u>		1.250	—		
			Do przeniesienia	Mp.	406.981	74	11,168.587	72

Listopad 1923.

		Z przeniesienia	Mp.	406.981	74	11,168.587	72
30	G. 22	<u>Do Płac</u>		116.500	—		
		za przeniesienie poszczególnych strat oraz czystego zysku					
	20	<u>Towary</u>		348.367	—		
	24	<u>Sklep</u>		85.956	—		
	10	<u>Skonto</u>		10.142	50		
	14	<u>Waluty</u>		30.250	—		
	18	<u>Różnice kursowe</u>		47.500	—		
	23	<u>Odsetki</u>		509	57		
	25	<u>Przechodnie konto</u>		756	67		
	3	<u>Do Strat i Zysków</u>				523.481	74
		za przenies. poszczególnych zysków					
						Mp. 11.692.069	46

		<u>Grudzień 1923.</u>					
1	G. 4	<u>Kasa</u>	Mp.	139.666	—		
	5	<u>Ruchomości</u>		233.640	—		
	20	<u>Towary</u>		540.872	—		
	24	<u>Sklep</u>		556.520	—		
	8	<u>Czynsz</u>		4.000	—		
	26	<u>Interesenci</u>		1,014.735	—		
	14	<u>Waluty</u>		107.250	—		
	19	<u>Remesy</u>		410.000	—		
	21	<u>Papiery wartościowe</u>		18.750	—		
	25	<u>Przechodnie konto</u>		756	67		
	2	<u>Do Bilansu</u>				Mp. 3,026.189	67
		za przeniesienie stanu czynnego wg bilansu, celem otwarcia kont księgi głównej					
	2	<u>Bilans</u>				3,026.189	67
	1	<u>Do Kapitału: J. Siemińskiego</u>		2,336.189	67		
	27	<u>Wydatków</u>		6.000	—		
	26	<u>Interesentów</u>		384.000	—		
	12	<u>Trał</u>		300.000	—		
		za przeniesienie stanu biernego i kapitału według bilansu z 30 z. m.					
		Do przeniesienia				Mp. 6,052.379	34

Grudzień 1923.

			Z przeniesienia	Mp.	8,050.329	34
14	Zb. 1	R. 1	<u>Remesy</u>			
	1	Cc. 6	<u>Do Interesentów: L. Walicki,</u> Kto partycyp. za resztę udziału w interesie wspól- nym, daną wekslem Ślęczkowskie- go, pł. 27 b. m.		120.000	—
15	1	Sk. 1	<u>Sklep</u>			
	1	Sc. 8	<u>Do Inter.: Nuza w m., Kto ordin.</u> za różne towary dla sklepu z wal. 15/1 n. r.		842.700	—
16	1	To. 6	<u>Towar wspólny z L. Walickim</u>			
	1	Tr. 1	<u>Do Trat</u> za kupno 500 kg kakao od Polimexu za 625.000— (po 1250— za kg) zapł. got. 500.000— pozostałą resztę Mp. 125.000— pokrywa się akceptem pł. 16/3 n. r.		125.000	—
17	1	To. 4	<u>Komisowe kupno</u>			
	1	Tr. 1	<u>Do Trat</u> za kupione Ntto 104 kg herbaty od Riedla w m. dla Nuzy w m. za ak- ceptem pł. 17/2 n. r.		310.440	—
	1	To. 4	<u>Komisowe kupno</u>		63.272	—
	1		<u>Do Prowizji — za 4%</u> Mp.	59.949	12	
	1		<u>„ Wydatków</u>	3.322	88	
			za obliczenie Rku kupna dla Nuzy w m.			
	1	Sc. 7	<u>Inter.: Nuza w m., Kto separato</u>			
	1	To. 4	<u>Do Komis. kupna</u> za sumę Rku kupna z wal. 23/12 b. r.		1,559.000	—
20	1	R. 1	<u>Remesy</u>		594.500	—
	1	To. 5	<u>Do Komis. sprzedaży</u>	444.500	—	
	1	„ 6	<u>„ Towaru wspólnego</u>	150.000	—	
			za sprzed. cukier i kakao Fr. Naw- rockiemu w m., wg Fa z 20 b. m., za wekslem 3 mies.			
Do przeniesienia				Mp.	11,665.241	34

Grudzień 1923.

			Z przeniesienia		Mp.	11,665.241	34
22	Zb. 1	Sc. 9	<u>Interesent: L. Zalewski w m.</u>				
	1	To. 6	<u>Do Towaru wspólnego</u> za sprzed. 200 kg kakao po 1.600— na kredyt książkowy <u>2 miesięczny</u>			320.000	—
23	1	Cc. 1	<u>P. Bank Krajowy w m.</u>				
	1	Sc. 7	<u>Do Nuzy w m., Kto sep.</u> za przekazane p/bank z wal. 24 b. m.			500.000	—
	1	Sc. 3	<u>Lambert & Krzysiak, Gdańsk</u> Mp.	1,050.000	—		
	1		<u>Prowizja: za 1/2%</u>	5.250	—		
	1	Cc. 1	<u>Do P. Banku Krajowego</u> za przekaz. Mn. 200.000— po 525— w dług konta z wal. 23 b. m.			1.055.250	—
24	1	Sk. 1	<u>Sklep</u>			181.872	—
	1	To. 2	<u>Do Towarów, za ryż Ntto 96 kg</u> po 669·50	64 272	—		
	1	" 5	<u>" Komis. sprzedaży, za cukier</u> Ntto 200 kg po 600— = Mp. 120.000— mniej 2% skonta " 2.400—	117.600	—		
	1		<u>Płace</u>				
	1	Sk. 1	<u>Do Sklepu</u> za wydany personalowi towar na gwiazdkę			126.000	—
27	1	To. 5	<u>Komis. sprzedaż</u>			618.100	—
	1		<u>Do Prowizji: za 3% prow. i 2%</u> delkredere	27.634	60		
	1		<u>" Wydatków</u>	1.465	40		
	1	Sc. 6	<u>" Inter.: Cukrow. Chodorów,</u> kto separato za rozliczenie komisowej sprzedaży z wal. 24/2 n. r.	589.000	—		
28	1		<u>Remesy zaprotestowane</u>				
	1	R. 1	<u>Do Remes</u> za zaprot. weksel K. Ślęczkowskie- go, <u>pi. 27 b. m.</u>			120 000	—
			Do przeniesienia			Mp. 14,586.463	34

Grudzień 1923.

			Z przeniesienia			Mp. 14,586.463	34
28	Zb. 1	To. 3	<u>Towar konsygnacyjny</u>				
	1	To. 2	<u>Do Towarów</u>				
			za skonsygn. u T. Olechowskiego, Tarnopol, Btto 102 kg; Ta 2 kg; Ntto 100 kg ryżu, po 669·50			66.950	—
29	1		<u>Eskontowane pretensje</u>				
	1	Sc. 9	<u>Do Interes.: L. Zalewski w m.</u> za cedowaną pretensję Bankowi Przemysłowemu, <u>pl. 22/2 1924</u>			320.000	—
	1		<u>Towary w drodze</u>				
	1	Sc. 3	<u>Do Inter.: Lambert & Krzysiak</u> za Fa z 27 b. m., na Mn. 372.000—, po kursie Mp. 500—, <u>pl. 27/1 1924</u>			1,860.000	—
31	1	To. 6	<u>Towar wspólny</u>			70.200	—
	1		<u>Do Odsetek</u> za 4% po 31/12 b. r.	2.842	77		
	1		„ <u>Wydatków</u>	857	23		
	1	Cc. 6	„ <u>Inter.: L. Walicki, Kto part.</u> za rozliczenie towaru wspólnego z L. Walickim po dzień <u>31/12 b. r.</u>	66.500	—		
	1	Cc. 6	<u>Inter.: L. Walicki w m., Kto partyc.</u>			22.795	56
	1		<u>Do Prowizji:</u> za 3% od 756.700—	22.701	—		
	1		„ <u>Wydatków:</u> za drobnekoszta za rozliczenie <u>per 31/12 b. r.</u>	94	56		
	1		<u>Odsetki:</u> za 4%				
	1	Cc. 6	<u>Do Inter.: L. Walicki, Kto part.</u> za odsetki obliczone <u>po 31/12 b. r.</u>			295	56
	1	Cc. 1	<u>Interesenci:</u> Bank Krajowy w m., jak wykaz	1.403	92		
	1	Cc. 4,5	<u>Konto prywatne spółników</u>	265	—		
	1		<u>Do Odsetek:</u> za dopisane <u>po 31/12 b. r.</u>			1.668	92
	1		<u>Wydatki:</u> za pod. rent.: 140·39 i koszta: 273·53				
	1	Cc. 1	<u>Do Inter.: P. Bank Kraj. w m.</u> za obliczone <u>po 31/12 b. r.</u>			413	92
			Do przeniesienia			Mp. 16,928.787	30

Grudzień 1923.

			Z przeniesienia		Mp.	16,928.787	30
31	Zb.1	Cc. 2	<u>Kapitał J. Siemińskiego w m.</u> Mp.	56.563	—		
	1	Cc. 3	<u>" A. Biegańskiego</u>	42.702	—		
	1	Cc. 4,5	<u>Do Kont prywatn. spółników</u> za przeniesienie sald per 31/12 b. r.			99.265	—
	1		<u>Odsetki</u>			17.500	—
	1	Cc. 2	<u>Do Kapitału J. Siemińskiego</u>	12.500	—		
	1	Cc. 3	<u>" " A. Biegańskiego</u> za 6% od udziałów po 31/12 b. r.	5.000	—		
	1		<u>Różnice kursowe</u>				
	1	Sc. 3	<u>Do inter.: Lambert & Krzysiak,</u> za stratę na Mn. per 31/12 b. r.			50.000	—
						17,095.552	30
	G. 2		<u>Konto Bilansu</u>			7,290.806	85
	4		<u>Do Kasy</u>	385.200	—		
	5		<u>Ruchomości</u>	231.300	—		
	8		<u>Czynszu</u>	2.000	—		
	13		<u>Towarów w drodze</u>	1,860.000	—		
	20		<u>Towarów</u>	275.750	—		
	19		<u>Remes</u>	922.250	—		
	21		<u>Papierów wartościowych</u>	500.000	—		
	34		<u>Kuponów</u>	6.250	—		
	24		<u>Sklepu</u>	782.005	—		
	26		<u>Interesentów</u>	1,681.935	—		
	28		<u>Towaru konsygnacyjnego</u>	66.950	—		
	31		<u>" wspólnego</u>	125.000	—		
	33		<u>Remes zaprotestowanych</u>	124.200	—		
	36		<u>Eskontowanych pretensyj</u>	320.000	—		
	25		<u>Przechodniego (% od trat)</u>	7.966	85		
			za przeniesienie stanu czynnego bilansu, celem zamknięcia kont księgi głównej				
	1	Cc. 2	<u>Kapitał J. Siemińskiego</u>	2,595.518	02		
	37	Cc. 3	<u>" A. Biegańskiego</u>	1,018.130	41		
	12		<u>Traty</u>	1,035.440	—		
	26		<u>Interesenci</u>	2,631.700	—		
			Do przeniesienia Mp.	7,280.788	43	24,386.359	15

Grudzień 1923.

			Z przeniesienia Mp.	7,280.788	43	24,386.359	15
31	G. 25	Cc. 2	<u>Przechodnie konto (za % od remes)</u>	10.018	42		
	2	Cc. 3	<u>Do Bilansu</u>			7,290.806	85
			za przeniesienie stanu biernego bilansu, celem zamknięcia kont księgi głównej				
	3		<u>Konto Strat i Zysków</u>			567.064	24
	1	Cc. 2	<u>Do Kapitału J. Siemińskiego</u>	139.581	02		
	37	Cc. 3	" " <u>A. Biegańskiego</u>	55.832	41		
	5		<u>Ruchomości</u>	2.340	—		
	8		<u>Czynszu</u>	2.000	—		
	18		<u>Różnic kursowych</u>	50.000	—		
	22		<u>Płac</u>	252.000	—		
	23		<u>Odsetek</u>	13.283	87		
	25		<u>Przechodniego konta</u>	10.775	09		
	27		<u>Wydatków</u>	20.783	85		
	32		<u>Dyskontu</u>	10.218	—		
	34		<u>Kuponów</u>	6.250	—		
	35		<u>Niedoborów kasowych</u>	4.000	—		
			za przeniesienie poszczególnych strat oraz zysków spółników według zestawienia strat i zysków, celem zamknięcia kont księgi gł.				
	14		<u>Waluty</u>	10.500	—		
	16		<u>Prowizja</u>	97.964	72		
	21		<u>Papiery wartościowe</u>	11.250	—		
	24		<u>Sklep</u>	315.094	67		
	25		<u>Przechodnie konto</u>	7.966	85		
	28		<u>Towar konsygnacyjny</u>	51.538	—		
	31		" <u>wspólny</u>	66.500	—		
	34		<u>Kupony</u>	6.250	—		
	3		<u>Do Konta Strat i Zysków</u>			567.064	24
			za przeniesienie poszczególnych zysków, według zestawienia strat i zysków				
						Mp. 32,811.294	48

Należytość stemplową opłacono.

Lwów, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Księga Główna

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 kart folgowanych
liczbami od 1 do 99.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 3.

1

Winien

Kapitał J. Siemińskiego.

1

Ma

1923					1923				
30/11	Do Kta Prywatn.	P. 2	34.200	—	1/11	Od Kasy	K. 1	2,000.000	—
"	" Bilansu	P. 3	2,336.189	67	30/11	" Strat i zysków	P. 3	370.389	67
		Mp.	2,370.389	67			Mp.	2,370.389	67
31/12	Do Różnych	Zb. 1	56.563	—	1/12	Od Bilansu	P. 4	2,336.189	67
"	" Bilansu	P. 9	2,595.518	02	31/12	" Różnych	Zb. 1	176.310	33
		Mp.	2,652.081	02	"	" Strat i zysków	P. 10	139.581	02
							Mp.	2,652.081	02

2

Winien

Bilans.

2

Ma

1923					1923				
30/11	Do Różnych	P. 3	3,026.189	67	30/11	Od Różnych	P. 3	3,026.189	67
1/12	Do Różnych	P. 4	3,026.189	67	1/12	Od Różnych	P. 4	3,026.189	67
31/12	" "	P. 9	7,290.806	85	31/12	" "	P. 10	7,290.806	85
		Mp.	10,316.996	52			Mp.	10,316.996	52

3

Winien

Straty i zyski.

3

Ma

1923					1923				
30/11	Do Różnych	P. 3	523.481	74	30/11	Od Różnych	P. 4	523.481	74
31/12	Do Różnych	P. 10	567.064	24	31/12	Od Różnych	P. 10	567.064	24

4

Winien

Kasa.

4

Ma

1923					1923				
30/11	Do Różnych	K. 1	2,955.421	—	30/11	Od Różnych	K. 1	2,815.755	—
		Mp.	2,955.421	—	"	" Bilansu	P. 3	139.666	—
							Mp.	2,955.421	—
1/12	Do Bilansu	P. 4	139.666	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	3,562.200	—
31/12	" Różnych	Zb. 1	3,807.734	—	"	" Bilansu	P. 9	385.200	—
		Mp.	3,947.400	—			Mp.	3,947.400	—

Winien				<u>Ruchomości.</u>				Ma			
1923				1923				1923			
1/11	Do Kasy	K. 1	210.000	—	11/11	Od Kasy storno	K. 1	62.000	—		
11/11	" " storno	"	62.000	—	30/11	" Bilansu	P. 3	233.640	—		
"	" "	"	26.000	—	"	" Strat i zysków	"	2.360	—		
		Mp.	298.000	—			Mp.	298.000	—		
1/12	Do Bilansu	P. 4	233.640	—	31/12	Od Bilansu	P. 9	231.300	—		
		Mp.	233.640	—	"	" Strat i zysków	P. 10	2.340	—		
							Mp.	233.640	—		

Winien				<u>Towary.</u>				Ma			
1923				1923				1923			
2/11	Do Kasy	K. 1	514.200	—	3/11	Od Kasy	K. 1	136.000	—		
5/11	" "	K. 1	522.000	—	"	" Sklepu	P. 1	103.095	—		
15/11	" Tow. w drodze	P. 1	593.750	—	8/11	" Interesentów	"	266.600	—		
"	" Kasy	K. 1	75.750	—	12/11	" Walut	"	180.000	—		
					13/11	" Interesentów	"	288.000	—		
					22/11	" Sklepu	P. 2	133.900	—		
	Do przen. na f. 20	Mp.	1,705.700	—		Do przen. na f. 20	Mp.	1,107.595	—		

Winien				<u>Sklep.</u>				Ma			
1923				1923				1923			
2/11	Do Kasy	K. 1	262.750	—	6/11	Od Kasy	K. 1	78.320	—		
3/11	" Towarów	P. 1	103.095	—	13/11	" "	"	231.720	—		
9/11	" Interesentów	"	684.000	—	20/11	" "	"	210.706	—		
22/11	" Towarów	P. 2	133.900	—	"	" Walut	P. 2	2.000	—		
					22/11	" Prywatnego	"	14.200	—		
					27/11	" Kasy	K. 1	176.235	—		
	Do przen. na f. 24	Mp.	1,183.745	—		Do przen. na f. 24	Mp.	713.181	—		

Winien				<u>Czynsz.</u>				Ma			
1923				1923				1923			
4/11	Do Kasy	K. 1	6.000	—	30/11	Od Bilansu	P. 3	4.000	—		
					"	" Strat i zysków	"	2.000	—		
		Mp.	6.000	—			Mp.	6.000	—		
1/12	Do Bilansu	P. 4	4.000	—	31/12	Od Bilansu	P. 9	2.000	—		
					"	" Strat i zysków	P. 10	2.000	—		
		Mp.	4.000	—			Mp.	4.000	—		

Winien

Wydatki.

Ma

1923					1923				
4/11	Do Kasy	K. 1	4.040	—	8/11	Od Interesentów	P. 1	1.835	—
6/11	" "	"	640	—	25/11	" Remes	P. 2	4.400	—
11/11	" "	"	3.260	—					
26/11	" "	"	4.160	—					
30/11	" "	"	18.455	—					
"	" Interesentów	P. 3	137	07					
	Do przen. na f. 27	Mp.	30.692	07		Do przen. na f. 27	Mp.	6.235	—

10

Winien

Skonto.

10

Ma

1923					1923				
19/11	Do Interesentów	P. 2	5.760	—	5/11	Od Kasy	K. 1	10.440	—
30/11	" Strati zysków	P.	10.142	50	23/11	" Interesentów	P. 2	5.462	50
		Mp.	15.902	50			Mp.	15.902	50

11

Winien

Interesenci.

11

Ma

1923					1923				
6/11	Do Kasy	K. 1	200.000	—	9/11	Od Sklepu	P. 1	684.000	—
8/11	" Różnych	P. 1	268.435	—	10/11	" Towarów w drodze	"	593.750	—
9/11	" Trat	"	300.000	—	16/11	" Kasy	K. 1	50.000	—
13/11	" Towarów	"	288.000	—	19/11	" Interesentów i Skonta	P. 2	288.000	—
18/11	" Walut	P. 2	104.475	—					
19/11	" Interesentów	"	282.240	—		Do przen. na f. 17	Mp.	1,615.750	—
	Do przen. na f. 17	Mp.	1,443.150	—					

Winien

Traty.

12

Ma

1923					1923				
30/11	Do Bilansu	P. 3	300.000	—	9/11	Od Interesentów	P. 1	300.000	—
31/12	Do Bilansu	P. 9	1,035.440	—	1/12	Od Bilansu	P. 4	300.000	—
		Mp.	1,035.440	—	31/12	" Różnych	Zb. 1	735.440	—
							Mp.	1,035.440	—

1923					1923				
10/11	Do Interesentów	P. 1	593.750	—	15/11	Od Towarów	P. 1	593.750	—
31/12	Do Różnych	Zb. 1	1,860.000	—	31/12	Od Bilansu	P. 9	1,860.000	—

1923					1923				
12/11	Do Towarów	P. 1	180.000	—	18/11	Od Różnych	P. 2	105.000	—
20/11	" Sklepu	P. 2	2.000	—	30/11	" Bilansu	P. 3	107.250	—
30/11	" Strati zysków	P. 4	30.250	—					
		Mp.	212.250	—			Mp.	212.250	—
1/12	Do Bilansu	P. 4	107.250	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	117.750	—
31/12	" Strati zysków	P. 10	10.500	—					
		Mp.	117.750	—			Mp.	117.750	—

1923					1923				
17/11	Do Kasy	K. 1	20.000	—	30/11	Od Kapitału	P. 3	34.200	—
22/11	" Sklepu	P. 2	14.000	—					
		Mp.	34.200	—			Mp.	34.200	—
31/12	Do Różnych	Zb. 1	99.265	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	99.265	—

1923					1923				
18/11	Do Walut	P. 2	Mp. 525	—	30/11	Od Strati zysków	P. 3	Mp. 525	—
31/12	Do Różnych	Zb. 1	12.320	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	110.284	72
"	" Strati zysków	P. 10	97.964	72					
		Mp.	110.284	72			Mp.	110.284	72

Winien

Interesenci.

Ma

1923	Z przen. z fol. 11	Mp.	1,443.150	—	1923	Z przen. z fol. 11	Mp.	1,615.750	—
23/11	Do Różnych	P. 2	546.250	—	23/11	Od Interesentów	P. 2	540.787	50
"	" Różnic kurs.	"	47.500	—	30/11	" Wydatków	P. 3	137	07
24/11	" Kasy	K. 1	50.000	—					
30/11	" "	"	700.000	—					
"	" Odsetek	P. 3	509	57					
	Do przen. na f. 26	Mp.	2,787.409	57		Do przen. na f. 26	Mp.	2,156.674	57

Winien

Różnice kursowe.

Ma

1923				—	1923				—
30/11	Do Strat i zysków	P. 4	47.500	—	23/11	Od Interesentów	P. 2	47.500	—
31/12	Do Różnych	Zb. 1	50.000	—	31/12	Od Strat i zysków	P. 10	50.000	—

Winien

Remesy.

Ma

1923				—	1923				—
25/11	Do Różnych	P. 2	410.000	—	30/11	Od Bilansu	P. 3	410.000	—
1/12	Do Bilansu	P. 4	410.000	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	820.000	—
31/12	" Różnych	Zb. 1	1,332.250	—	"	" Bilansu	P. 9	922.250	—
		Mp.	1,742.250	—			Mp.	1,742.250	—

Winien

Towary.

Ma

1923	Z przenies. z f. 6		1,705.700	—	1923	Z przenies. z f. 6		1,107.595	—
30/11	Do Strat i zysków	P. 4	348.367	—	25/11	Od Remes	P. 2	405.600	—
		Mp.	2,054.067	—	30/11	" Bilansu	P. 3	540.872	—
							Mp.	2,054.067	—
1/12	Do Bilansu	P. 4	540.872	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	265.122	—
		Mp.	540.872	—	"	" Bilansu	P. 9	275.750	—
							Mp.	540.872	—

Winien

Papiery wartościowe.

Ma

1923					1923				
29/11	Do Kasy	K. 1	20.000	—	30/11	Od Bilansu	P. 3	18.750	—
						"	"	Strat i zysków	"
								1.250	—
		Mp.	20.000	—			Mp.	20.000	—
1/12	Do Bilansu	P. 4	18.750	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	30.000	—
31/12	" Różnych	Zb. 1	500.000	—	"	" Bilansu	P. 9	500.000	—
"	" Strat i zysków	P. 10	11.250	—					
		Mp.	530.000	—			Mp.	530.000	—

Winien

Płaće.

Ma

1923					1923				
30/11	Do Kasy	K. 1	116.500	—	30/11	Od Strat i zysków	P. 4	116.500	—
31/12	Do Różnych	Zb. 1	252.000	—	31/12	Od Strat i zysków	P. 10	252.000	—

Winien

Odsetki.

Ma

1923					1923				
30/11	Do Strat i zysków	P. 4	509	57	30/11	Od Interesentów	P. 3	509	57
31/12	Do Różnych	Zb. 1	17.795	56	31/12	Od Różnych	Zb. 1	4.511	69
					"	"	"	Strat i zysków	P. 10
		Mp.	17.795	56			Mp.	17.795	56

Winien

Sklep.

Ma

1923					1923				
30/11	Z przenies. z f. 7		1,183.745	—	30/11	Z przenies. z f. 7		713.181	—
	Do Strat i zysków	P. 4	85.956	—		Od Bilansu	P. 3	556.520	—
		Mp.	1,269.701	—			Mp.	1,269.701	—
1/12	Do Bilansu	P. 4	556.520	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	1,114.181	67
31/12	" Różnych	Zb. 1	1,024.572	—	"	" Bilansu	P. 9	782.005	—
"	" Strat i zysków	P. 10	315.094	67					
		Mp.	1,896.186	67			Mp.	1,896.186	67

Winien

Przechodnie konto.

Ma

1923					1923				
30/11	Do Strat i zysków	P. 4	756	67	30/11	Od Bilansu	P. 3	756	67
1/12	Do Bilansu	P. 4	756	67	31/12	Od Bilansu	P. 9	7.966	85
31/12	" "	P. 10	10.018	42		" Strat i zysków	P. 10	10.775	09
"	" Strat i zysków	"	7.966	85					
		Mp.	18.741	94			Mp.	18.741	94

26

Winien

Interesenci.

26

Ma

1923	Z przenies. z f. 17		2,787.409	57	1923	Z przenies. z f. 17		2,156.674	57
30/11	Do Bilansu	P. 3	384.000	—	30/11	Od Bilansu	P. 3	1,014.735	—
		Mp.	3,171.409	57			Mp.	3,171.409	57
1/12	Do Bilansu	P. 4	1,014.735	—	1/12	Od Bilansu	P. 4	384.000	—
31/12	" Różnych	Zb. 1	5,782.959	48	31/12	" Różnych	Zb. 1	7,363.459	48
"	" Bilansu	P. 9	2,631.700	—	"	" Bilansu	P. 9	1,681.935	—
		Mp.	9,429.394	48			Mp.	9,429.394	48

27

Winien

Wydatki.

27

Ma

1923	Z przenies. z f. 9		30.692	07	1923	Z przenies. z f. 9		6.235	—
30/11	Do Bilansu	P. 3	6.000	—	30/11	Od Strat i zysków	P. 3	30.457	07
		Mp.	36.692	07			Mp.	36.692	07
31/12	Do Różnych	Zb. 1	32.523	92	1/12	Od Bilansu	P. 4	6.000	—
					31/12	" Różnych	Zb. 1	5.740	07
		Mp.	32.523	92	"	" Strat i zysków	P. 10	20.783	85
							Mp.	32.523	92

28

Winien

Towar konsygnacyjny.

28

Ma

1923					1923				
31/12	Do Różnych	Zb. 1	203.734	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	188.322	—
"	" Strat i zysków	P. 10	51.538	—	"	" Bilansu	P. 9	66.950	—
		Mp.	255.272	—			Mp.	255.272	—

Winien

Komisowe kupno.

Ma

1923 31/12	Do Różnych	Zb. 1	1,559.000	—	1923 31/12	Od Różnych	Zb. 1	1,559.000	—

Winien

Komisowa sprzedaż.

Ma

1923 31/12	Do Różnych	Zb. 1	624.820	—	1923 31/12	Od Różnych	Zb. 1	624.820	—

Winien

Towar wspólny.

Ma

1923 31/12	Do Różnych	Zb. 1	690.200	—	1922 31/12	Od Różnych	Zb. 1	631.700	—
"	" Strat i zysków	P. 10	66.500	—	"	" Bilansu	P. 9	125.000	—
		Mp.	756.700	—			Mp.	756.700	—

Winien

Dyskont.

Ma

1923 31/12	Do Różnych	Zb. 1	10.218	—	1923 31/12	Od Strat i zysków	P. 10	10.218	—

Winien

Remesy zaprotestowane.

Ma

1923					1923				
31/12	<u>Do Różnych</u>	Zb. 1	<u>124.200</u>	—	31/12	<u>Od Bilansu</u>	P. 9	<u>124.200</u>	—

34

34

Winien

Kupony.

Ma

1923					1923				
31/12	<u>Do Różnych</u>	Zb. 1	<u>6.250</u>	—	31/12	<u>Od Bilansu</u>	P. 9	<u>6.250</u>	—
"	<u>" Strat i zysków</u>	P. 10	<u>6.250</u>	—	"	<u>" Strat i zysków</u>	P. 10	<u>6.250</u>	—
		Mp.	<u>12.500</u>	—			Mp.	<u>12.500</u>	—

35

35

Winien

Niedobory kasowe.

Ma

1923					1923				
31/12	<u>Do Różnych</u>	Zb. 1	<u>4.000</u>	—	31/12	<u>Od Strat i zysków</u>	P. 10	<u>4.000</u>	—

36

36

Winien

Eskontowane pretensje.

Ma

1923					1923				
31/12	<u>Do Różnych</u>	Zb. 1	<u>320.000</u>	—	31/12	<u>Od Bilansu</u>	P. 9	<u>320.000</u>	—

Winien

Kapitał A. Biegańskiego.

Ma

1923					1923				
31/12	Do Różnych	Zb. 1	42.702	—	31/12	Od Różnych	Zb. 1	1,005.000	—
"	" Bilansu	P. 9	1,018.130	41	"	" Strat i zysków	P. 10	55.832	41
		Mp.	1,060.832	41			Mp.	1,060.832	41

38

38

Winien

Ma

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

39

39

Winien

Ma

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

40

40

Winien

Ma

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Indeks księgi głównej:

L. p.	Tytuł konta	Fol.	Fol.	Fol.	Fol.	Fol.	Fol.	Fol.
1	Kapitał J. Siemińskiego	1						
2	Bilans	2						
3	Straty i zyski	3						
4	Kasa	4						
5	Ruchomości	5						
6	Towary	6	20					
7	Sklep	7	24					
8	Czynsz	8						
9	Wydatki	9	27					
10	Skonto	10						
1	Interesenci	11	17	26				
2	Traty	12						
3	Towary w drodze	13						
4	Waluty	14						
5	Prywatne konto	15						
6	Prowizja	16						
7	Różnice kursowe	18						
8	Remesy	19						
9	Papiery wartościowe	21						
20	Płace	22						
1	Odsetki	23						
2	Przechodnie	25						
3	Towar konsygnowany	28						
4	Komisowe kupno	29						
5	Komisowa sprzedaż	30						
6	Towar wspólny	31						
7	Dyskont	32						
8	Remesy zaprotestowane	33						
9	Kupony	34						
30	Niedobory kasowe	35						
1	Eskontowane pretensje	36						
32	Kapitał A. Biegańskiego	37						

Księga walut

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 4.

Księga papierów wartościowych

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 5.

Data		Dostawca	Frs	Lei	£	\$	Kurs	Kwota	Data		Odbiorca	Frs	Lei	£	\$	Kurs	Kwota
1923	Listopad 12	P. 1 Misja francuska	400.—				45.000.—	180.000.—	1923	Listopad 18	P. 2 P. Bank Krajowy	200.—				52.500.—	105.000.—
	20	P. 2 Za targ ze sklepu		10.—			20.000.—	2.000.—		30	Za zapas	200.—				52.500.—	105.000.—
	30	" zysk						30.250.—			" "		10.—			22.500.—	2.250.—
			400.—	10.—				Mp. 212.250.—			" "	400.—	10.—			Mp. 212.250.—	
1923	Grudzień 1	Za zapas	200.—	10.—				107.250.—	1923	Grudzień 2	P. 5 H. Mostowski w m.	200.—				57.500.—	115.000.—
	31	" zysk na walutach						10.500.—			" "		10.—			27.500.—	2.750.—
			200.—	10.—				Mp. 117.750.—			" "	200.—	10.—			Mp. 117.750.—	

Data		Dostawca	Sztuk	Serja i Nr.	Kupon		Wartość imienna	Kurs	Wartość kursowa	Data		Odbiorca	Sztuk	Serja i Nr.	Kupon		Wartość imienna	Kurs	Wartość kursowa
					pl.	wartość									pl.	wartość			
1923	Listopad 29	K. 1 J. Osieński w m.	25	I/276/300	1922	—	Mp. 3.500.—	800.—	Mp. 20.000.—	1923	Listopad 30	Za stan	25	I/276/300	1922	—	Mp. 3.500.—	750.—	Mp. 18.750.—
			25				3.500.—		20.000.—			" strażę	25				3.500.—		20.000.—
1923	Grudzień 1	Za stan	25	I/276/300	1922	—	3.500.—	750.—	18.750.—	1923	Grudzień 13	P. 5 P. Bank Kraj.	25	I/276/300	1922	—	3.500.—	1200.—	30.000.—
	31	" zysk na akcjach	25				3.500.—		11.250.—				25				3.500.—		30.000.—
			25				3.500.—		30.000.—				25				3.500.—		30.000.—

Data		Dostawca	Sztuk	Serja i Nr.	Kupon		Wartość imienna	Kurs	Wartość kursowa	Data		Odbiorca	Sztuk	Serja i Nr.	Kupon		Wartość imienna	Kurs	Wartość kursowa
					pl.	wartość									pl.	wartość			
1923	Grudzień 30	K. 2 PKKP. w m.	5	V/37624/8	1924	1/4 6.250.—	Mp. 500.000.—	pari	Mp. 500.000.—	1923	Grudzień 31	Za stan	5	V/37624/8	1/4 6.250.—	Mp. 500.000.—	pari	500.000.—	Mp. 500.000.—
			5				500.000.—		500.000.—				5			500.000.—		500.000.—	
1924	Styczeń 1	Za stan	5	V/37624/8	1/4 6.250.—		500.000.—	pari	500.000.—										

Księga towarów

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 kart zaopatrzonych foljami od 1 do 99.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Sprawdzono i należytość stemplową uiszczono.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Wzór nr. 6.

Przychód.

Kawa

Data	Dostawca	Znak i Nr.	Ilość	Brutto	Tara	Netto	Cena	Kwota
1923								
Listopad 2	E. Riedl w m.	E. R. 73/7	5	399	5	394	1.305-	514.200
5	" " " - 2%	E. R. 89/93	5	405	5	400	1.305-	522.000
30	Za zysk w listopadzie							290.295
			10	804	10	794	Mp.	1.326.495
Grudzień 1	Za zapas	E. R. 92/3	2	162	2	160	1.305-	208.800
			2	162	2	160	Mp.	208.800
1924								
Styczeń 1	Za zapas	E. R. 92/3	2	162	2	160	1.305-	208.800

„Cejlon“.

Rozchód.

Data	Odbiorca	Znak i Nr.	Ilość	Brutto	Tara	Netto	Cena	Kwota
1923								
Listopad 3	Jan Czarnecki w m.	E. R. 73	1	81	1	80	1700-	136.000
	Sklep	74	1	80	1	79	1305-	103.095
8	Jan Gostkowski, Lublin	75/6	2	157	2	155	1720-	266.600
12	Misja Francuska	77	1	81	1	80	2250-	180.000
13	Stefan Srokowski w m.	89/90	2	162	2	160	1800-	288.000
25	Zygm. Jamnicki, Drohobycz	91	1	81	1	80	1800-	144.000
30	Za zapas do przenies.	92/3	2	162	2	160	1305-	208.800
			10	804	10	794	Mp.	1.326.495
Grudzień 31	Za zapas do przenies.	E. R. 92/3	2	162	2	160	1305-	208.800
			2	162	2	160	Mp.	208.800

Przychód.

Ryż

Data	Dostawca	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Kwota
1923								
Listopad 15	Lambert & Krzysiak	L. K. 65/74	10	1020	20	1000	Mp.	593.750
	Za koszta (fracht, cło i t. d.).						669-50	75.750
30	" zysk w listopadzie							58.072
			10	1020	20	1000	Mp.	727.572
Grudzień 1	Za zapas	L. K. 70/4	5	506	10	496	669-50	332.072
			5	506	10	496	Mp.	332.072
1924								
Styczeń 1	Za zapas	L. K. 74	1	102	2	100	669-50	66.950

Rozchód.

Data	Odbiorca	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Kwota
1923								
Listopad 22	Sklep	L. K. 65/6	2	204	4	200	669-50	133.900
25	Zygm. Jamnicki, Drohobycz	67/9	3	306	6	300	872-	261.600
30	Za ubytek			4		4		
	" zapas	70/4	5	506	10	496	669-50	332.072
			10	1020	20	1000	Mp.	727.572
Grudzień 3	Za skonsygn. u T. Olechowskiego	L. K. 71/2	2	204	4	200	669-50	133.900
24	Sklep	70	1	98	2	96	669-50	64.272
28	Za skonsygn. u T. Olechowskiego	73	1	102	2	100	669-50	66.950
31	Za zapas	74	1	102	2	100	669-50	66.950
			5	506	10	496	Mp.	332.072

Data	Dostawca	Znak Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 3	Za Fa konsygn. z 3 b. m. " odwózkę na kolej przewóz koleją	L. K. 71/2	2	204	4	200	669.50	133.900
								720
								2.164
28	" Fa konsygn. z 28 b. m.	L. K. 73	1	102	2	100	669.50	66.950
31	" zysk							51.538
			3	306	6	300	Mp.	255.272
1924 Styczeń 1	Za Fa konsygn. z 28 z. m.	L. K. 73	1	102	2	100	669.50	66.950

Data	Odbiorca	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 18	Za Rk sprzedaży z 17 b. m.	L. K. 71/2	2	204	4	200	900.—	188.322
31	" zapas towaru		1	102	2	100		66.950
			3	306	6	300	Mp.	255.272

Data	Dostawca	Wal.	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 6	Coloniale w m. — 1% sk.	6/12	J. M. 25/6	2	114	4	110	2920.—	317.988
9	Fr. Schubuth „ — 2% „	9/12	W. C. 34/9	6	314	14	300	2950.—	867.300
17	Edm. Riedl w m.	17/2	S. T. 71/2	2	108	4	104	2985.—	310.440
	Za przewóz	17/12							3.000
	" 4% prowizji od Mp. 1,498.728.—	"							59.949 12
	" drobne wydatki	"							322 88
				10	536	22	514	Mp.	1,559.000

Data	Odbiorca	Wal.	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 17	Nuza w m.	22/12	j. o.	10	536	22	514	j. o.	1,559.000
				10	536	22	514	Mp.	1,559.000

Przychód.

Cukier krystaliczny. Komis. sprzedaż

Data	Dostawca	Wal.	Ilość	Ntto	Limit	Kwota
1923 Grudzień 7	Cukrownia, Chodorów Za fracht cukru		10	1000	600—	— 6.720
27	" 3% prow. od 624.820—					18.744 60
	" 2% delkr. " 444.500—					8.890 —
	" drobne wydatki					1.465 40
	" saldo komis. sprzed.	24/2				589.000 —
			10	1000	Mp.	624.820 —

dla Cukrowni w Chodorowie.

Limit Mp. 600— per 4 m.

Prowizja: 3%.

Delkredere: 2%

Rozchód.

Data	Odbiorca	Wal.	Ilość	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 10	W. Kosakowski w m. — 2% skonta	10/12	1	100	640—	62.720 —
20	Fr. Nawrocki w m.	20/3	7	700	635—	444.500 —
24	Sklep — 2% skonta	24/12	2	200	600—	117.600 —
			10	1000	Mp.	624.820 —

Przychód.

Kakao wspólne z Leonem

Data	Dostawca	Wal.	Dni	L%	Ilość	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 16	"Polimex" w m., got. — 1 1/2%	16/12	Epoka		500	500	1250—	492.500 —
	"Polimex" w m., na kredyt wekslowy	16/3	90	112.500				125.000 —
	Za przewóz	16/12						2.500 —
30	" L% od Btta salda Mp. 136.700—		14	19.138				2.842 77
	" 4% od salda L%			255.849				857 23
	" drobne wydatki							66.500 —
	" udział w zysku L. Walicki							66.500 —
	" nasz udział w zysku							387.487 —
					500	500	Mp.	756.700 —
1924 Styczeń 1	Za zapas				100	100	1.250—	125.000 —

Walickim w m.

4% odsetek.

3% prow. w koncie sep.

Rozchód.

Data	Odbiorca	Wal.	Dni	L%	Ilość	Ntto	Cena	Kwota
1923 Grudzień 20	Fr. Nawrocki w m.	20/3	94	141.000	100	100	1.500—	150.000 —
22	L. Zalewski w m.	22/2	66	211.200	200	200	1.600—	320.000 —
27	J. Rucker w m. — 2% sk.	27/12	11	17.787	100	100	1.650—	161.700 —
31	Za pozostały zapas	31/12	14	17.500	100	100	1.250—	125.000 —
				387.487	500	500	Mp.	756.700 —

Alfabetyczny spis towarów:

A			M		
B			N		
Cukier, komis. sp.	5		O		
D			P		
F			Ryż	2	
			„ w konsygnacji	3	
G			S		
Herbata: Orange, kom. kupno	4		T		
J			W		
Kawa Cejlon	1		Z		
Kakao wspólne	6		Ż		
L					

Księga magazynowa
firmy
Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 7.

Data	Dostawca	Znak	Nr.	Ilość	Waga		Data	Odbiorca
					Btto	Ntto		
1923								
Listop. 2	E. Riedl w m.	E. R.	73	1	81	80	Listop. 3	J. Czarnecki w m.
			4	1	80	79		Sklep
			5	1	78	77	8	J. Gostkowski w Lublinie
			6	1	79	78		
			7	1	81	80	12	Misja francuska
5	E. Riedl w m.	E. R.	89	1	82	81	13	Stefan Srokowski w m.
			90	1	80	79		Z. Jamnicki, Drohobycz
			1	1	81	80	25	
			2	1	80	79		
			3	1	82	81		

Data	Dostawca	Znak	Nr.	Ilość	Waga		Data	Odbiorca
					Btto	Ntto		
1923								
Listop. 15	Lambert, Gdańsk	L. K.	65/74	10	1020	1000	1923	
			65/6	2	204	200	Listop. 22	Sklep
				8	816	800		
			67/9	3	306	300	25	Jamnicki, Drohobycz
				5	510	500		
					4	4	30	Niedobór
Grudz. 1	Stan	L. K.	70/4	5	506	496	Grudz. 3	T. Olechowski, Tarnopol
			71/2	2	204	200		
				3	302	296		
			70	1	98	96	24	Sklep
				2	204	200		
1924			73	1	102	100	28	T. Olechowski, Tarnopol
Stycz. 1	Stan	L. K.	74	1	102	100		

Przychód. Herbata „Orange Pecoé“ Komis. kupno.

Rozchód.

Data	Dostawca	Znak	Nr.	Ilość	Waga		Data	Odbiorca
					Btto	Ntto		
1923								
Grudz. 6	„Coloniale“ w m.	J. M.	25/6	2	114	110		
9	Fr. Schubuth „	W. C.	34/9	6	314	300		
17	E. Riedl w m.	S. T.	71/2	2	108	104		
				10	536	514	1923	
				10	536	514	Grudz. 17	Nuza w m.
				—	—	—		

Przychód. Cukier krystaliczny. Komis. sprzedaż.

Rozchód.

Data	Dostawca	Znak	Nr.	Ilość	Waga		Data	Odbiorca
					Btto	Ntto		
1923								
Grudz. 7	Cukr. Chodorów	—	—	10	1000	kg	1923	
				1	100	„	Grudz. 10	W. Kosakowski w m.
				9	900	„		
				7	700	„	20	Fr. Nawrocki w m.
				2	200	„		
				2	200	„	25	Sklep
				—	—	—		

Przychód. Kakao wspólne.

Rozchód.

Data	Dostawca	Znak	Nr.	Ilość	Waga		Data	Odbiorca
					Btto	Ntto		
1923								
Grudz. 16	Polimex w m.			500	500	kg	1923	
				100	100	„	Grudz. 20	Fr. Nawrocki w m.
				400	400	„		
				200	200	„	22	L. Zalewski w m.
				200	200	„		
1924				100	100	„	27	J. Rucker w m.
Stycz. 1	Stan			100	100	kg		

Należytość stemplową opłacono.

Lwów, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Księga sklepu

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 50 kart folgowanych
liczbami od 1 do 49.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 8.

2	K. 1	Za różne towary od Jedności w m.		Mp.	262.750	—	6	K. 1	Za targ tygodniowy		Mp.	78.320	—
3	P. 1	" 1 worek kawy Cejlon, E. R. Nr. 74, Btto 80 kg, Ntto 79 kg po 1.305—			103.095	—	13	"	" " "			231.720	—
9	P. 1	" różne artykuły od Jedności w m.			684.000	—	20	"	" " "			210.706	—
22	P. 2	" 2 worki ryżu L. K., Nr. 65/6 Brutto 204 kg Tara 4 kg Netto 200 kg po Mp. 669·50			133.900	—	22	P. 2	" " " Lei 10— po Mp.20.000—			2.000	—
30		" zysk w listopadzie b. r.			85.956	—	27	"	" pobrane przez właściciela			14.200	—
					Mp. 1,269.701	—	30	K. 1	" targ tygodniowy			176.235	—
								"	" zapas towarów wg spisu Mp. 396.240	—			
								"	" gotówkę w kasie sklepu 72.340	—			
								"	" drobnych dłużników ze strazzy 87.940	—		556.520	—
												Mp. 1,269.701	—
		<u>Grudzień 1923.</u>							<u>Grudzień 1923.</u>				
1		Za zapas towarów, jak spis Mp. 396.240	—				4	K. 2	Za targ tygodniowy		Mp.	187.236	—
		" gotówkę w kasie sklepu 72.340	—				11	"	" " " "			164.321	—
		" dłużników ze strazzy sklepowej 87.940	—			556.520		P. 5	" pobrane towary przez Siemińskiego 26.400	—		49.000	—
15	P. 6	" różne towary z Nuzy w m.,				842.700		"	" " " " Biegańskiego 22.600	—		230.065	—
24	P. 7	" Ntto 96 kg ryżu po 669·50 = Mp. 64.272	—				18	K. 2	" targ tygodniowy				—
		" " 200 „ cukru po 600— Mp. 120.000—					24	P. 7	" pobrane towary przez personal 126.000	—			—
		" mniej 2% skonta " 2.400— 117.600	—			181.872		K. 2	" targ tygodniowy 276.316	—		402.316	—
31		" zysk w grudniu b. r.				315.094	67	"	" " " " " 81.243	67			
								"	" zapas towaru, jak spis 683.240	—			
								"	" dłużników ze strazzy sklepowej 98.765	—		782.005	—
												Mp. 1,896.186	67
		<u>Styczeń 1924.</u>							<u>Styczeń 1924.</u>				
1		Za zapas towarów w sklepie Mp. 683.240	—										
		" stan drobnych dłużników 98.765	—			782.005	—						

Księga remes

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 9.

Księga trat

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 10.

Data	Lp.	Kwota	Płatność	Przekazany	Wystawienia			Domicyl	Wystawca	Żyranci	Data	Posłano do	Data	Zapłacono	Odwodnienie	
					miejsce	miesiąc	dzień									
1923		Mp.	f.	1923												
Listopad	25	1	200.000	Grudzień 1924	25	Zygmunt Jamnicki, Drohobycz	Lwów	Listopad	25		25/11	akceptu przekazem	1923	24/12	gotówką	K.2
		2	210.000	Styczeń	25	j. w.	"	"	"		29/11	otrzymano zaakceptowane				
Grudzień	2	3	117.750	Marzec	2	Hen. Mostowski w m.	"	Grudzień	2							
	8	4	500.000	Luty 1923	8	„Nuza“ w m.	"	"	8		20/12	eskontu w Banku Przemysłow.				
	14	5	120.000	Grudzień 1924	27	Kaz. Ślęczkowski w m.	Lublin	Wrzesień	27	w Bku Ziem.	28/12	protestu (M. Zawadzki)				
	20	6	594.500	Marzec	20	Franc. Nawrocki w m.	Lwów	"	20	u akcept.						

Data	Lp.	Kwota	Płatność	Wystawca	Wystawienia			Remitent	Domicyl	Data	akceptowania	Data	zapłaty	Odwodnienie		
					miejsce	miesiąc	dzień									
1923		Mp.	f.	1924												
Listopad	9	1	300.000	Luty	9	„Jedność“ w m.	Lwów	Listopad	9	Bk. Towarowy	Bk. Kraj. w m.	1923	Listopad	9	wręczono wystawcom	
Grudzień	7	2	300.000	"	7	Cukrownia, Chodorów	Chodorów	Grudzień	7	Bk. Przemysł.	" "		Grudzień	7	" "	
	16	3	125.000	Marzec	16	Polimex w m.	Lwów	"	16	Z. Bk. Kredyt.	" "		"	16	" "	
	17	4	310.000	Luty	17	Edm. Riedl w m.	"	"	17	zl. własne	" "		"	17	" "	

Należytość stemplową uiszczono.

We Lwowie, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

I.

Księga interesentów

Saldakonti

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 kart opatrzo-
nych foljami od 1 do 99.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 11.

1
Winien Jan Gostkowski,

1923	Listopad	8	P. 1	Za fakturę Nr. 2	1924	Styczeń	8	Mp. 268.435	—
								Mp. 268.435	—
	Grudzień	1		Za fakturę z 8/11 b. r.	1924	Styczeń	8	268.435	—
								Mp. 268.435	—
1924	Styczeń	1		Za fakturę z 8/11 z. r.	1924	Styczeń	8	268.435	—

2
Winien „Jedność“

1923	Listopad	9	P. 1	Za akcept traty	1924	Luty	9	Mp. 300.000	—
		30		„ saldo do przeniesienia				384.000	—
								Mp. 684.000	—
	Grudzień	31		Za saldo do przeniesienia	1924	Luty	9	384.000	—
								Mp. 384.000	—

3
Winien Lambert & Krzysiak,

1923	Listopad	23	P. 2	Za przekazane p/Bank Kraj.	1924	7/1	Mn. 94.050	—	Mp. 540.787	50
				„ skonto			950	—	5.462	50
				„ zysk na różnicy kursowej					47.500	—
					Mn.		95.000	—	Mp. 593.750	—
1923	Grudzień	23	P. 7	Za przekazane p/Bk Kraj.	23/12		200.000	—	1.050.000	—
		31		„ stan długu po Mp. 500—	27/1		172.000	—	860.000	—
					Mn.		372.000	—	Mp. 1.910.000	—

4
Winien Konto

1923	Listopad	13	P. 1	St. Srokowski, w m., Legionów 7 za Fa Nr. 4, pł. got. p/Bank Kraj.					Mp. 288.000	—
		24	K. 1	W. Zubrzycki, Tarnopol, za przesłane gotówką					50.000	—
									Mp. 338.000	—
1923	Grudzień	30	K. 2	Edm. Szczerbański w m. za zaliczkę na kupno towarów					Mp. 300.000	—

Lublin. 1
Ma

1923	Listopad	30		Za saldo do przeniesienia	1924	Styczeń	8	Mp. 268.435	—
								Mp. 268.435	—
	Grudzień	31		Za saldo do przeniesienia	1924	Styczeń	8	268.435	—
								Mp. 268.435	—

2
we Lwowie. Ma

1923	Listopad	9	P. 1	Za towary do sklepu	1924	Luty	9	Mp. 684.000	—
								Mp. 684.000	—
	Grudzień	1		Za fakturę na towary	1924	Luty	9	Mp. 384.000	—
								Mp. 384.000	—
1924	Styczeń	1		Za resztę faktury z 9/11 z. r.	1924	Luty	9	Mp. 384.000	—

3
Gdańsk. Ma

1923	Listopad	10	P. 1	Za Fa z 7 b. m. po Mp. 625—	1924	7/1	Mn. 95.000	—	Mp. 593.750	—
									Mp. 593.750	—
					Mn.		95.000	—	Mp. 593.750	—
1923	Grudzień	29	P. 8	Za Fa z 27 b. m. po Mp. 500—	27/1		372.000	—	1.860.000	—
		31	P. 9	„ stratę kursową					50.000	—
					Mn.		372.000	—	1.910.000	—
1924	Styczeń	1		Za stan długu po Mp. 500—	27/1		172.000	—	Mp. 800.000	—

4
różnych. Ma

1923	Listopad	19	P. 2	St. Srokowski w m., za wpłatę do banku + skonto					Mp. 288.000	—
		16	K. 1	Witold Zubrzycki, Tarnopol za a konto na różne towary					50.000	—
									Mp. 338.000	—

5

Winien

Konto prywatne

1923								
Listopad	17	K. 1	Za pobrane gotówką			Mp.	20.000	—
	22	P. 2	" " towary ze sklepu				14.200	—
						Mp.	34.200	—

6

Winien

Cukrownia Chodorów.

1923								
Grudzień	7	P. 5	Za naszą stratę	Luty	7	Mp.	300.000	—
	31		" saldo do przeniesienia				289.000	—
						Mp.	589.000	—

7

Winien

„Nuza“ Naczelný Urzędniczy Związek

1923				1923				
Grudzień	17	P. 6	Za Rk. komis. kupna herbaty	Grudzień	22	Mp.	1.559.000	—
						Mp.	1.559.000	—
1924								
Styczeń	1		Za resztę Rku komis. kupna	Grudzień	22	Mp.	359.000	—

8

Winien

„Nuza“ w m., ul. Jagielloń-

1923				1923				

9

Winien

Ludwik

1923				1924				
Grudzień	22	P. 7	Za kupione kakao	Luty	22	Mp.	320.000	—

właściciela.

5

Ma

1923								
Listopad	30	P. 3	Za sumę pobrań w listopadzie			Mp.	34.200	—
						Mp.	34.200	—

6

„Konto separato“.

bez %

Ma

1923				1924				
Grudzień	27	P. 7	Za Rk komis. sprzedaży cukru	Luty	24	Mp.	589.000	—
						Mp.	589.000	—
1924								
Styczeń	1		Za saldo Rku komis. sprzedaży	Luty	24	Mp.	289.000	—

7

Apro wizacyjny w m. „Konto separato“.

bez %

Ma

1923				1923				
Grudzień	8	K. 2	Za got. na komis. kupno	Grudzień	8	Mp.	200.000	—
		P. 5	" weksel na komis. kupno	Luty	8		500.000	—
	23	P. 7	" przek. p/Bk Krajowy	Grudzień	24		500.000	—
	31		" saldo do przeniesienia		22		359.000	—
						Mp.	1.559.000	—

8

ska 4. „Konto ordinario“.

Ma

1923				1924				
Grudzień	15	P. 6	Za towary do sklepu	Styczeń	15	Mp.	842.700	—

9

Zalewski, w m.

Ma

1923				1924				
Grudzień	29	P. 8	Za cedowane Bankowi Przemysł.	Luty	22	Mp.	320.000	—

Alfabetyczny spis kont:

A		Ł	
B		M	
Cukrownia, Chodorów	6	Nuza w m., Kto separato	7
		„ w m., „ ordinario	8
D		O	
E		Pryw. konto Siemińskiego	5
F		R	
Gostkowski J., Lublin	1	Srokowski Stef. w m.	4
		Szczerbański Edm., w m.	4
H		T	
I		U	
Jedność w m.	2	W	
K		Zubrzycki W., Tarnopol	4
		Zalewski L. w m.	9
Lambert & Ska, Gdańsk	3	Ż	

Należytość stemplową uiszczono.

We Lwowie, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

II.

Księga interesentów

Kontokorenty

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 kart opatrzo-
nych foljami od 1 do 99.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 12.

Winien

Polski Bank

1923				L %						
Listopad	6	K.	Za wkładkę	8	Listopad	22	44.000	200.000	—	
	18	P.	" skupione Frs 200—	19		11	11.492	104.475	—	
	19	"	" wpłatę St. Srokowskiego	20		10	28.224	282.240	—	
	30	K. 1	" złożone got.	30		—	—	700.000	—	
		P.	" 4% odsetek					509	57	
								83.716	1.287.224	57
1923										
Grudz.	1		Za saldo z 30/11 b. r.	30	Listopad	30	223.890	746.300	—	
	8	K. 2	" złożone got.	10	Grudz.	20	40.000	200.000	—	
	13	P. 5	" skup. akcje P. Twa Handl.	15		15	4.464	29.760	—	
	21	K. 2	" złożone got.	23		7	84.000	1.200.000	—	
	23	P. 7	" " p/Nuzę	24		6	30.000	500.000	—	
	31	P. 8	" 4% odsetek	31		—	—	1.403	92	
								382.354	2.677.463	92
1924										
Styczeń	1		Za saldo z 31/12 z. r.	31	Grudz.			754.500	—	

Winien

Jan Siemiński w m.

1923				Mp.						
Grudz.	31	P. 9	Za przen. saldo z konta 4	31	Grudz.		750.000	56.563	—	
			" saldo L %							
		P. 9	" " kapitału					2.595.518	02	
								750.000	2.652.081	02

Winien

Adam Biegański w m.

1923				Mp.						
Gru z.	31	P.	Za przenies. saldo z konta 5	31	Grudz.		300.000	42.702	—	
			" saldo L %							
		P. 9	" " kapitału					1.018.130	41	
								300.000	1.060.832	41

Krajowy we Lwowie.

4%

Ma

1923				L %						
Listopad	23	P. 2	Za przek. Lambert. Mn. 94050—	23	Listopad	7	37.855	540.787	50	
	30		" saldo liczb %				45.861			
		P. 3	" 10% podatku rentowego	30				50	96	
		"	" drobne koszta					86	11	
		"	" saldo do przeniesienia					746.300	—	
								83.716	1.287.224	57
1933										
Grudz.	9	P. 5	Za wypł. Fr. Schubathowi	9	Grudz.	21	182.133	867.300	—	
	23	P. 7	" przek. Lambert. Mn. 200.000—	23		7	73.868	1.055.250	—	
	31		" saldo L %				126.353			
		P. 8	" 10% podatku rentowego	31				140	39	
		"	" stempel i koszta					273	53	
		"	" saldo do przeniesienia					754.500	—	
								382.354	2.677.463	92

„Konto kapitału“.

6% i 5/7 zysku.

Ma

1923										
Grudz.	1	P. 4	Za stan kapitału z 30/11	30	Listopad	30	2.336.189	67		
		K. 2	" złożone gotówką				750.000	163.810	33	
	31	P. 9	" 6% odsetek					12.500	—	
		P. 10	" 5/7 udziału w zysku					139.581	02	
								750.000	2.652.081	02

„Konto kapitału“.

6% i 2/7 zysku.

Ma

1923										
Grudz.	1	K. 2	Za złożone gotówką	30	Listopad	30	300.000	1.000.000	—	
	31	P. 9	" 6% odsetek					5.000	—	
		P. 10	" 2/7 udziału w zysku					55.832	41	
								300.000	1.060.832	41

4

Winien

Jan Siemiński w m.

1923							
Grudz.	11	P. 5	Za pobrane w towarze	10	Grudz.	20	5.280 26.400 —
	15	K. 2	" " w gotówce	15	Grudz.	15	4.500 30.000 —
	31	P. 8	" 6% odsetek	31			163 —
							9.780 56.563 —
							9.780 56.563 —

5

Winien

Adam Biegański w m.,

1923							
Grudz.	11	P. 5	Za pobrane w towarze	10	Grudz.	20	4.529 22.600 —
	22	K. 2	" " w gotówce	22	Grudz.	8	1.600 20.000 —
	31	P. 8	" 6% odsetek	31			102 —
							6.120 42.702 —
							6.120 42.702 —

6

Winien

Leon Walicki w m., ul.

1923							
Grudz.	27	K. 2	Za pobraną gotówkę	27	Grudz.	3	9.000 300.000 —
"	31	P. 8	" 3% prow. od Mp. 756.700 —	31			22.701 —
							26.600 —
							94 56 —
							64.000 —
							35.600 386.795 56 —
							35.600 386.795 56 —

7

Winien

Polski Bank

1923							
Grudz.	29	K. 2	Za zaliczkę na pretensję L. Zalewskiego	1	Marzec		Mp. 192.000 —

„Konto prywatne“.

6%

Ma

1923							
Grudz.	31	P. 9	Za saldo L %				9.780 —
							" przenies. na Konto kapitału fol. 2
							56.563 —
							9.780 56.563 —
							9.780 56.563 —

„Konto prywatne“.

6%

Ma

1923							
Grudz.	31	P. 9	Za saldo L %				6.120 —
							" przeniesione na Konto kapitału fol. 3
							42.702 —
							6.120 42.702 —
							6.120 42.702 —

Fredry 5. „Konto partycypacyjne“.

4%

Ma

1923						1923			
Grudz.	14	K. 2	Za wpl. gotówkę	14	Grudz.	16	32.000	200.000	—
"	31	P. 7	" weksel Słeczkowski	27	Grudz.	3	3.600	120.000	—
"	31	P. 8	" udział w zysku	31			—	66.500	—
								295	56
								35.600	386.795 56
								35.600	386.795 56
1924	Styczeń	1	Za saldo z przeniesienia	31	Grudz.		Mp.	64.000	—

Przemysłowy w m.

Ma

1923						1924			
Grudz.	29	K. 2	Za zaliczkę na pretensję L. Zalewskiego	1	Marzec		Mp.	192.000	—

Alfabetyczny spis kont:

A					Ł				
Bank Krajowy w m.		1			M				
" Przemysłowy w m.		7			N				
Biegański A., kto kapitału		3			O				
" " " prywat.		5			P				
C					R				
D					Siemiński J., kto kapitału		2		
E					" " " prywatne		4		
F					T				
G					U				
H					Walicki L. w m.			6	
I					Z				
J					ż				
K									
L									

Księga zapadłości

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 13.

1 Winien Dłużnicy: Grudzień 1923. Ma Wierzyciele: 1

				1			
				2			
				3			
				4			
				5			
				6			
				7			
				8			
				9			
				10			
				11			
				12			
				13			
				14			
				15			
				16			
				17			
				18			
				19			
				20			
				21			
17/12	„Nuza“ w m. Mp. 500.000	K.	859.000	22			
		zapłac. 23/12		23			
				24			
25/11	Jamnicki, Drohobycz	R.	200.000	25			
		zapłac. 24/12		26			
14/12	K. Ślęczkowski w m.	R.	120.000	27			
		zaprot. 28/12		28			
				29			

2 Dłużnicy: Styczeń 1924. Wierzyciele: 2

				1			
				2			
				3			
				4			
				5			
				6			
				7			
8/11	Gostkowski, Lublin	K.	268.435	8	10/11	Lambert, Gdańsk	K.
				9			Mn. 95.000
				10			zapłac. 23/11
				11			
				12			
				13			
				14			
				15	15/12	Nuza w m.	K.
				16			842.700
				17			
				18			
				19			
				20			
				21			
				22			
				23			
				24			
25/11	Jamnicki, Drohobycz	R.	210.000	25			
				26			
				27	29/12	Lambert, Gdańsk	K.
				28			Mn. 172.000
				29			
				30			
				31			

3 Dłużnicy: Luty 1924. Wierzyciele: 3

				1			
				2			
				3			
				4			
				5			
				6			
				7	7/12	Cukrownia, Chodorów	T.
8/12	„Nuza“ w m.	R.	500.000	8			300.000
20/12	eskont. w Banku Przem.			9	9/11	Jedność w m.	T.
				10			384.000
				11			
				12			
				13			
				14			
				15			
				16			
				17	17/12	Edmund Ried w m.	T.
				18			310.440
				19			
				20			
				21			
22/12	L. Zalewski w m.	K.	320.000	22			
29/12	eskont. w Bku Przemysł.			23			
				24	27/12	Cukrownia, Chodorów	K.
				25			289.000
				26			
				27			
				28			
				29			

4 Dłużnicy: Marzec 1924. Wierzyciele: 4

				1			
				2			
				3			
				4			
				5			
				6			
				7			
				8			
				9			
				10			
				11			
				12			
				13			
				14			
				15			
				16	16/12	Polimex w m.	T.
				17			125.000
				18			
				19			
				20	20/12	Fr. Nawrocki w m.	R.
				21			594.500
				22			
				23			
				24			
				25			
				26			
				27			
				28			
				29			
				30			
				31			

Księga kupna

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 14.

Księga sprzedaży
firmy
Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 15.

Listopad 1923.

3		<u>Faktura Nr. 1.</u> Jan Czarnecki, Lwów za sprzedane z magazynu: 1 worek kawy Cejlon			
To.1	E. R. Nr. 73 Btto	81 kg			
		<u>Ta 1 "</u>			
K.1	Ntto	80 kg po Mp.	1.700	—	Mp. 136.000 —
			<u>Zapłacono per kasa.</u>		
8		<u>Faktura Nr. 2.</u> Jan Gostkowski, Lublin za sprzedane i wysłane koleją: 2 worki kawy Cejlon			
To.1	E. R. Nr. 75/6 Btto	157 kg			
		<u>Ta 2 "</u>			
	Ntto	155 kg po Mp.	1.720	—	Mp. 266.600 —
	Za fracht i dowóz				1.835 —
P.1	Płatne 8/1	1924			Mp. 268.435 —
12		<u>Faktura Nr. 3.</u> Misja francuska we Lwowie. 1 worek kawy Cejlon,			
To.1	E. R. 77. Btto	81 kg			
		<u>Ta 1 "</u>			
P.1	Ntto	80 kg za cenę	got.		Frs 400 —
13		<u>Faktura Nr. 4.</u> Stefan Srokowski w m. 2 worki kawy Cejlon, E. R. 89/90.			
To.1	Btto 162, Ta 2, Ntto	160 kg po Mp.	1.800	—	Mp. 288.000 —
P.1		<u>płatne do 8 dni z potrąceniem 2% skonta.</u> <u>przez Polski Bank Krajowy w m.</u>			

Listopad 1923.

25		<u>Faktura Nr. 5.</u> Zygmunt Jamnicki, Drohobycz za kupione towary i wysłane po- ciągiem:			
To.1	1) <u>kawa Cejlon: 1 worek</u> E. R. Nr. 91. Btto	81 kg			
		<u>Ta 1 "</u>			
	Ntto	80 kg po	1.800	—	Mp. 144.000 —
To.2	2) <u>ryż: 3 worki</u> L. K. Nr. 67/9. Btto	306 kg			
		<u>Ta 6 "</u>			
	Ntto	300 kg po	872	—	261.600 —
					405.600 —
	<u>Wydatki:</u>				
	za przewóz do kolei	Mp.	900	—	
	" " Lwów-Drohobycz		3.280	—	
	" drobne koszta		220	—	4.400 —
P.2					<u>Mp. 410.000 —</u>
	<u>Płatność Mp. 200.000—</u>	<u>wekslem 1</u>	<u>mies.</u>		
	" 210.000—	" 2	"		

Księga bilansów próbnych
i zamknięć rachunkowych

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Wzór nr. 16.

Bilans próbny oraz zamknięcia

z dnia 30 listopada 1923.

L. p.	Fol.	Tytuł konta	S u m y			
			Winien		Ma	
1	1	Kapitał Mp.	34.200	—	2.000.000	—
2	4	Kasa	2,955.421	—	2,815.755	—
3	5	Ruchomości	298.000	—	62.000	—
4	20	Towary	1,705.700	—	1,513.195	—
5	7	Sklep	1,183.745	—	713.181	—
6	8	Czynsz	6.000	—		
7	9	Wydatki	30.692	07	6.235	—
8	10	Skonto	5.760	—	15.902	50
9	17	Interesenci	2,787.409	57	2,156.674	57
10	12	Traty			300.000	—
11	13	Towary w drodze	593.750	—	593.750	—
12	14	Waluty	182.000	—	105.000	—
13	15	Prywatne konto	34.200	—	34.200	—
14	16	Prowizja	525	—		
15	18	Różnice kursowe			47.500	—
16	19	Remesy	410.000	—		
17	21	Papiery wartościowe	20.000	—		
18	22	Płace	116.500	—		
19	23	Odsetki			509	57
20	25	Przechodnie konto				
		Mp.	10,363.902	64	10,363.902	64
		Suma Dz. kasowego str. Winien	2,955.421	—		
		" " " " Ma	2,815.755	—		
		" Primanoty, str. 3	4,592.726	64		
		Mp.	10,363.902	64		

S a l d a				B i l a n s				Z e s t a w i e n i e			
Winien		Ma		Aktywa		Pasywa		Strat		Zysków	
		1,965.800	—			2,336.189	67	370.389	67		
139.666	—			139.666	—						
236.000	—			233.640	—			2.360	—		
192.505	—			540.872	—					348.367	—
470.564	—			556.520	—					85.956	—
6.000	—			4.000	—			2.000	—		
24.457	07						6.000	—	30.457	07	
		10.142	50							10.142	50
630.735	—			1,014.735	—	384.000	—				
		300.000	—			296.450	—				
77.000	—			107.250	—					30.250	—
525	—							525	—		
		47.500	—							47.500	—
410.000	—			407.206	67						
20.000	—			18.750	—			1.250	—		
116.500	—							116.500	—		
										509	57
										2.793	33
2,323.952	07	2,323.952	07	3,022.639	67	3,022.639	67	526.275	07	526.275	07

Bilans próbny oraz zamknięcia

z dnia 31 grudnia 1923.

L. p.	Fol.	Tytuł konta	S u m y			
			Winien		Ma	
1	1	Kapitał J. Siemińskiego . . . Mp.	56.563	—	2,512.500	—
2	37	„ A. Biegańskiego . . .	42.702	—	1,005.000	—
3	3	Bilans	3,026.189	67	3,026.189	67
4	4	Kasa	3,947.400	—	3,562.200	—
5	5	Ruchomości	233.640	—	—	—
6	8	Czynsz	4.000	—	—	—
7	12	Traty	—	—	1,035.440	—
8	13	Towary w drodze	1,860.000	—	—	—
9	14	Waluty	107.250	—	117.750	—
10	15	Konta prywatne	99.265	—	99.265	—
1	16	Prowizja	12.320	—	110.284	72
2	18	Różnice kursowe	50.000	—	—	—
3	19	Remesy	1,742.250	—	820.000	—
4	20	Towary	540.872	—	265.122	—
5	21	Papiery wartościowe	518.750	—	30.000	—
6	22	Płace	252.000	—	—	—
7	23	Odsetki	17.795	56	4.511	69
8	24	Sklep	1,581.092	—	1,114.181	67
9	25	Przechodnie konto	756	67	—	—
20	26	Interesenci	6,797.694	48	7,747.459	48
1	27	Wydatki	32.523	92	11.740	07
2	28	Towar konsygnacyjny	203.734	—	188.322	—
3	29	Komisowe kupno	1,559.000	—	1,559.000	—
4	30	Komisowa sprzedaż	624.820	—	624.820	—
5	31	Towar wspólny	690.200	—	631.700	—
6	32	Dyskont	10.218	—	—	—
7	33	Remesy zaprotestowane	124.200	—	—	—
8	34	Kupony	6.250	—	—	—
9	35	Niedobory kasowe	4.000	—	—	—
30	36	Eskontowane pretensje	320.000	—	—	—
		Mp.	24.465.486	30	24.465.486	30
		Suma Dzien. kasowego: Winien	3,807.734	—	—	—
		„ „ „ Ma	3,562.200	—	—	—
		„ Primanoty, str. 9	17,095.552	30	—	—
		Mp.	24.465.486	30	—	—

S a l d a		B i l a n s		Z e s t a w i e n i e		
Winien	Ma	Aktywa	Pasywa	Strat	Zysków	
	2,455.937	—	2,595.518	02	139.581	02
	962.298	—	1,018.130	41	55.832	41
385.200	—	385.200	—	—	—	—
233.640	—	231.300	—	2.340	—	—
4.000	—	2.000	—	2.000	—	—
	1,035.440	—	1,027.473	15	—	—
1,860.000	—	1,860.000	—	—	—	—
	10.500	—	—	—	10.500	—
	97.964	72	—	—	97.964	72
50.000	—	—	—	50.000	—	—
922.250	—	912.231	58	—	—	—
275.750	—	275.750	—	—	—	—
488.750	—	506.250	—	—	11.250	—
252.000	—	—	—	252.000	—	—
13.283	87	—	—	13.283	87	—
466.910	33	782.005	—	—	315.094	67
756	67	—	—	756	67	—
	949.765	—	1,681.935	—	10.018	42
20.783	85	—	2,631.700	—	20.783	85
15.412	—	66.950	—	—	—	51.538
	—	—	—	—	—	—
58.500	—	125.000	—	—	—	66.500
10.218	—	—	—	10.218	—	—
124.200	—	124.200	—	—	—	—
6.250	—	—	—	6.250	—	6.250
4.000	—	—	—	4.000	—	—
320.000	—	320.000	—	—	—	—
5.511.904	72	5.511.904	72	7.272.821	58	7.272.821
				567.064	24	567.064
						24

Należytość stemplową pobrano.
Lwów, dnia 29/11 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Księga bilansów
firmy
Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 50 kart opatrzo-
nych foljami od 1 do 49.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 17.

B i-

Aktywa:

zestawiony w dniu

1	Gotówka w kasie		Mp.	139.666	—
2	Waluty: Frs. 200— po Mp. 52.500—	Mp.	105.000	—	
	Lei 10— „ „ 22.500—		2.250	—	107.250
3	Papiery wartościowe:				
	25 szt. akcji Twa Handlow. po 750—			18.750	—
4	Towary: Kawa Ntto 160 kg po 1305—		208.800	—	
	Ryż „ 496 „ „ 669.50		332.072	—	540.872
5	Sklep: wartość towaru w sklepie		396.240	—	
	gotówka w kasie sklepu		72.340	—	
	drobni dłużnicy ze strazzy sklepowej		87.940	—	556.520
6	Remesy: Z. Jamnicki, Drohobycz, jak wykaz		410.000	—	
	— dyskont 6%		2.793	33	407.206
7	Dłużnicy: Polski Bank Kraj. w m. per 30 b. m.		746.300	—	
	Jan Gostkowski, Lublin, pł. 8/1 n. r.		268.435	—	1.014.735
8	Ruchomości: według spisu		236.000	—	
	mniej 1% umorzenia		2.360	—	233.640
9	Przedpłaty: czynsz za grudzień i styczeń				4.000
			Mp.	3.022.639	67

l a n s

30 listopada 1923.

Pasywa:

1	Akcepty:				
	zł. Jedność we Lwowie, pł. 9/2 1924	Mp.	300.000	—	
	mniej dyskont 71/6%		3.550	—	296.450
2	Wierzyciele: Jedność w m., pł. 9/2 n. r.				384.000
3	Zaległości: zaległe podatki				6.000
4	Kapitał przedsiębiorstwa: stan 1/11 b. r.		2.000.000	—	
	właściciel pobrał w gotówce i towarze		34.200	—	
			1.965.800	—	
	zysk w listopadzie		370.389	67	
	stan kapitału w dniu 30/11 b. r.				2.336.189
			Mp.	3.022.639	67

Straty:

Zestawienie

1	Płace personalu		Mp.	116.500	—
2	Wydatki drobne			24.457	07
3	Podatki zaległe			6.000	—
4	Odpis ruchomości			2.360	—
5	Czynsz za listopad			2.000	—
6	Strata na papierach wartościowych			1.250	—
7	Prowizja zapłacona			525	—
8	Czysty zysk w listopadzie			370.389	67
			Mp.	523.481	74

We Lwowie, dnia

strat i zysków.

Zyski

1	Zysk na towarach w magazynie		Mp.	348.367	—
2	„ „ „ w sklepie			85.956	—
3	Różnice kursowe			47.500	—
4	Zysk na walutach			30.250	—
5	Skonto pobrane			10.142	50
6	Odsetki pobrane			509	57
7	Odsetki przechodnie: zysk na tratach	Mp.	3.550	—	
	strata na remesach		2.793	33	756
			Mp.	523.481	74

30 listopada 1923.

J. Siemirski

Księgowy:

J. Mirtyński

B i-
l a n s

Aktywa:

zestawiony w dniu

31 grudnia 1923.

Pasywa.

1	Gotówka w kasie, jak wykaz A)		Mp.	385.200	—
2	Papiery wartościowe: Pożyczka Odrodzenia Mp.	500.000	—		
	+ kupon 90/5%	6.250	—	506.250	—
3	Towary, jak wykaz B)				
	a) w magazynie	275.750	—		
	b) w konsygnacji	66.950	—		
	c) w drodze	1,860.000	—		
	d) wspólne z L. Walickim	125.000	—	2,327.700	—
4	Sklep, za zapas towarów, jak wykaz C)	683.240	—		
	„ stan drobnych dłużników	98.765	—	782.005	—
5	Remesy, jak wykaz D)	912.231	58		
	zaprotestowana remesa pŁ. 27/12.	124.200	—	1,036.431	58
6	Dłużnicy, według wykazu E)	1,681.935	—		
	eskontowana pretensja	320.000	—	2,001.935	—
7	Ruchomości, według wykazu	233.640	—		
	mniej 1% umorzenia	2 340	—	231.300	—
8	Przedpłaty: czynsz zapłacony za styczeń n. r.			2.000	—
			Mp.	7,272 821	58

1	Akcepty, według wykazu F)		Mp.	1,027.473	15
2	Wierzyciele, jak wykaz G)			2,631.700	—
3	Kapitał spółników w przedsiębiorstwie:				
	a) <u>Udział J. Siemińskiego</u>	Mp. 2,500.000	—		
	+ 6% odsetek	„ 12.500	—		
		Mp. 2,512.500	—		
	— pobrania Mp. 56.400				
	+ 6% odsetek „ 163	— „ 56.563	—	2,455.937	—
	+ 5/7 udziału w zysku			139.581	02
	b) <u>Udział A. Biegańskiego</u>	Mp. 1,000.000	—		
	+ 6% odsetek	„ 5.000	—		
		Mp. 1,005.000	—		
	— pobrania Mp. 42.600				
	+ 6% odsetek „ 102	— „ 42.702	—	962.298	—
	+ 2/7 udziału w zysku			55.832	41
			Mp.	7,272.821	58

Straty:

Zestawienie

strat i zysków.

Zyski:

1	Płace personalu		Mp.	252.000	—
2	Wydatki różne			20.783	85
3	Strata na różnicach kursowych			50.000	—
4	Odsetki zapłacone			13.283	87
5	Dyskont zapłacony			10.218	—
6	Niedobór kasowy			4.000	—
7	Odpis ruchomości			2.340	—
8	Czynsz za grudzień			2.000	—
9	Przechodnie odsetki			2.808	24
10	Zysk J. Siemińskiego	Mp.	139.581	02	
11	„ A. Biegańskiego		55.832	41	195 413 43
		Mp.	552.847	39	

1	Zysk na towarach w sklepie	Mp.	315.094	67	
2	„ „ „ konsygnacyjnych		51.538	—	
3	„ „ „ wspólnych		66.500	—	433.132 67
4	Prowizje pobrane				97.964 72
5	Zysk na papierach wartościowych				11.250 —
6	„ „ walutach				10.500 —
			Mp.	552.847	39

We Lwowie, dnia 31 grudnia 1923.

J. Siemiński
A. BiegańskiKsięgowy:
J. Mirtyński

Załączniki do bilansu:

Wykaz gotówki w kasie A.
w dniu 31 grudnia 1923.

18 sztuk banknotów	po Mp.	10.000	—	Mp. 180.000	—
16 " "	" "	5.000	—	80.000	—
76 " "	" "	1.000	—	76.000	—
37 " "	" "	500	—	18.500	—
94 " "	" "	100	—	9.400	—
43 " "	" "	20	—	860	—
33 " "	" "	10	—	330	—
22 " "	" "	5	—	110	—
				Mp. 365.200	—
Bon kasy podręcznej na drobne wydatki				20.000	—
				Mp. 385.200	—

Za zgodność: *J. Siemiński*

M. Kosowska
kasjerka.

Wykaz towarów B.

firmy: J. Siemiński & A. Biegański w m.
w dniu 31 grudnia 1923.

L. p.	Treść	Znak i Nr.	Ilość	Btto	Ta	Ntto	Cena	Wartość
1	<u>Magazyn:</u>							
	Kawa Cejlon	E. R. 92/3	2	162	2	160	1.305—	208.800 —
	Ryż	L. K. 74	1	102	2	100	669·50	66.950 —
								275.750 —
2	<u>Towar konsygnowany:</u>							
	Ryż (u T. Olechowskiego)	L. K. 73	1	102	2	100	669·50	66.950 —
3	<u>Towary w drodze:</u>							
	od Lamberta & Krzysiaka			986	28	958		1.860.000 —
4	<u>Towary wspólne:</u>							
	Kakao z L. Walickim		100	100		100		125.000 —
				1452	34	1418	Mp.	2.327.700 —

Za zgodność: *J. Siemiński*

Stan. Romański
magazynier.

Wykaz sklepu C.
z dnia 31 grudnia 1923.

I. Towary w sklepie:

L. p.	Treść	Kg	L.	Szt.	Cena	Wartość
1	Kakao holenderskie	12			1.200—	14.400 —
2	Pieprz: Singapore	2·5			2.000—	5.000 —
3	Ocet		11		140—	1.540 —
4	Wanilja			22	250—	5.500 —
5	Miód	21			1.600—	33.600 —
i t. d.						623.200 —
						Mp. 683.240 —

II. Drobnicy według strażnicy sklepowej:

1. Chrystjański Oskar	pł. 15 grudnia	Mp. 3.200—
2. Bujański Nestor	" 2 "	" 8.600—
3. Neronowicz Gwido	" 2 stycznia n. r.	" 4.720—
i t. d.		" 82.245—
		Mp. 98.765—

Za zgodność: *A. Biegański*

Niktor SzklarSKI
kierownik sklepu.

Wykaz remes D.

według stanu z dnia 31 grudnia 1923.

Mp. 210.000—	pł. 25/1 n. r.	Z. Jamnicki,	dni 25	L %	52.500
" 117.750—	" 2/3 "	H. Mostowski,	" 62	"	73.005
" 594.500—	" 20/3 "	Fr. Nawrocki	" 80	"	475.600
Mp. 922.250—					
" 10.018·42	— 6% dyskontu				
Mp. 912.231·58					
" 124.200—	pł. 27/12 b. r.	K. Ślęczkowski	zaprotest.		
Mp. 1.036.431·58					

Za zgodność z portfelem wekslowym:

J. Siemiński

J. Mirtynski
księgowy

Wykaz dłużników
z dnia 31 grudnia 1923.

E.

1	Polski Bank Krajowy w m.,	per 31/12 b. r.	Cc. 1	Mp. 754.500	—
2	Gostkowski Jan, Lublin	8/1 n. r.	Sc. 1	268.435	—
3	„Nuza“ w m., Konto separato	22/12 b. r.	Sc. 7	359.000	—
4	Szczerbański Edmund w m.	—	Sc. 4	300.000	—
				1,681.935	—
5	Zalewski Ludwik w m., cedowany Bankowi Przemysłowemu	22/2 n. r.	Sc. 9	320.000	—
			Mp.	2,001.935	—

Za zgodność z księgami: *A. Biegański*

J. Mirtyński
księgowy.

Wykaz akceptów
według stanu z dnia 31 grudnia 1923.

F.

Mp. 300.000—	pł. 7/2 n. r.	wyst. Cukrownia, Chodorów,	dni 38	L% 114.000
„ 300.000—	„ 9/2 „	„ „ „Jedność w m.	40	120.000
„ 310.440—	„ 17/2 „	„ „ Edmund Riedl w m.	48	149.011
„ 125.000—	„ 16/3 „	„ „ „Polimex“ w m.	76	95.000
<u>Mp. 1,035.440—</u>				<u>478.011</u>
„ 7.966 85	— 6%o dyskontu,			
<u>Mp. 1,027.473 15</u>				

Za zgodność z księgami:

J. Piemiński

J. Mirtyński
księgowy.

Wykaz wierzycieli
z dnia 31 grudnia 1923.

G.

1	Polski Bank Przemysłowy w m.	pł. 1/3 n. r.	Cc. 7	Mp. 192.000	—
2	Walicki Leon w m.	„ 31/12 b. r.	6	64.000	—
3	„Jedność“ w m.	„ 9/2 n. r.	Sc. 2	384.000	—
4	Lambert & Krzyśiak, Gdańsk	„ 27/1 „	3	860.000	—
5	Cukrownia, Chodorów	„ 24/2 „	6	289.000	—
6	„Nuza“ w m., Konto ordinario	„ 15/1 „	8	842.700	—
			Mp.	2,631.700	—

Za zgodność z księgami: *A. Biegański*

J. Mirtyński
księgowy.

Należytość stemplową pobrano.

We Lwowie, dnia 28/12 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Księga zbiorników

spółki jawnej

J. Siemiński & A. Biegański

we Lwowie.

Księga zawiera 100 kart opatrzo-
nych foljami od 1 do 99.

We Lwowie, dnia 27/12 1923.

Jan Siemiński

Adam Biegański

Wzór nr. 18.

Dłużnicy:

Grudzień 1923.

Wierzyciele:

Dłużnicy:				Wierzyciele:																												
Płać:		Interesenci:		Prowizja:		Sklep:		Gł.		Sumy:		Kapitał A. B.		Interesenci:		Towary:		Odsetki:		Gł.		Sumy:										
1	126.000	—	8	200.000	—	20	5.000	—	15	842.700	—	22	Pł.	252.000	—	1	1.000.000	—	8	200.000	—	3	133.900	—	31	2.842	77	37	K. B.	1,005.000	—	
24	126.000	—	21	1,200.000	—	29	1.920	—	24	181.872	—	27	W.	32.523	92	31	5.000	—	14	200.000	—	24	64.272	—	31	1.668	92	1	K. S.	176.310	33	
	252.000	—	27	300.000	—	13	150	—		1,024.572	—	27	Tk.	203.734	—	29	1,005.000	—	29	192.000	—	28	66.950	—		4.511	69	24	Sk.	1,114.181	67	
			30	300.000	—	23	5.250	—				28	Kk.	1,559.500	—				8	500.000	—		265.122	—				30	K. s.	624.820	—	
			7	300.000	—		12.320	—				29	Ks.	624.820	—				9	867.300	—			—				28	T. k.	188.322	—	
			13	29.760	—							29	In.	5,782.959	48				14	120.000	—			—				30	K. s.	624.820	—	
			17	1,559.000	—							30	Kp.	99.265	—				15	842.700	—			—				28	T. k.	188.322	—	
			22	320.000	—							31	Tw.	690.200	—				23	500.000	—			—				26	Int.	7,363.459	48	
			23	500.000	—							31	D.	10.218	—				27	589.000	—			—				19	R.	820.000	—	
			31	22.795	56							16	Pr.	12.320	—				29	320.000	—			—				31	T. w.	631.700	—	
			13	90	—	28	4.200	—				32	Rz.	124.200	—				31	1,860.000	—			—				14	Wal.	117.750	—	
			31	413	92		120.000	—				33	Pw.	500.000	—				31	1,860.000	—			—				20	To.	265.122	—	
				32.523	92		124.200	—				34	K.	6.250	—				31	66.500	—			—				12	Tr.	735.440	—	
												35	N. k.	4.000	—				31	295	56			—				21	P. w.	30.000	—	
												19	R.	1,332.250	—				31	17.500	—			—				16	Pr.	110.284	72	
												24	Sk.	1,024.572	—				31	17.795	56			—				27	W.	5.740	07	
												24	Sk.	1,024.572	—				31	56.563	—			—				29	K. k.	1,559.000	—	
												36	E. p.	320.000	—				31	56.563	—			—				23	O.	4.511	69	
												13	T. d.	1,860.000	—				31	56.563	—			—				15	K. p.	99.265	—	
												23	O.	17.795	56				31	56.563	—			—				4	K.	3,562.200	—	
												1	K. S.	56.563	—				31	56.563	—			—						Mp.	18,413.106	96
												37	K. B.	42.702	—				31	56.563	—			—								
												18	R. k.	50.000	—				31	56.563	—			—								
												4	K.	3,807.734	—				31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								
																			31	56.563	—			—								

Należytość stemplową opłacono.

Lwów, dnia 29/10 1923.

URZĄD WYMIARU NALEŻYTOŚCI WE LWOWIE.

N. N.

N. N.

Dziennik amerykański

firmy

Jan Siemiński we Lwowie.

Księga zawiera 100 kart pagi-
nowanych od 1 do 200.

We Lwowie, dnia 28/10 1923.

Jan Siemiński

Wzór nr. 19.

